

RAPORTI I VLERESIMIT TE NDIKIMIT N E MJEDIS

**Objekti: “NDERTIM SISTEM KANALIZIMESH DHE
IMPIANT TRAJTIMI TE UJERAVE TE NDOTURA NE
QYTETIN E RI BULQIZE ”**

INVESTITOR: BASHKIA BULQIZE

Adresa : Bulqize e re

Percaktimi sipas legjislacionit ne fuqi:

Mbeshtetur ne Ligjin 12/2015 Per disa ndryshime ne Ligjin nr. 10440, date 07. 07. 2011 “Per
Vleresimin e Ndikimit ne Mjedis”:

Shtojca II:

Projekti yne i nenshtrohen procedures paraprake te Vleresimit te Ndikimit ne Mjedis Sipas Ligjit Nr:
10448 date 14/07/2011 “ Per Lejet e Mjedisit “, aktiviteti i “**NDERTIM SISTEM**

**KANALIZIMESH DHE IMPIANT TRAJTIMI TE UJERAVE TE NDOTURA NE QYTETIN
BULQIZE E RE” ” i perket Shtojces II – Projekte qe i nenshtohen procedures Paraprake te VNM-es**

Pika 6) – Trajtimi i ujërave dhe ujërave të zeza

Pika 6.1) - Instalim trajtimi për ujërat e ndotura urbane

Përgatitur nga:

Eksperte Mjedis

Gezim ISLAMI

Shtator 2022

PERMBAJTJA E RAPORTIT

- 1-Hyrje-----
- 2.1-Legjistacioni i shfrytezuar per hartimin e ketij raporti -----
- 2.2 -Pershkrim te metodikes per hartimin e ketij raporti-----
- 2.2.1 –Vleresimi i rrezikut ne hartimin e ketij raporti-----
- 2.2.2 –Analiza e rrezikut -----
- 2.2.3 –Egzaminimi i ndikimeve dhe parashikimi i pasojave-----
- 2.3 – Planet territoriale-----
- 2.3.1– Planifikimi hapesor -----
- 2.3.2– Standartet mjedisore te perdorura per ndertimin e shkollave-----
- 3. -Pershkrimi i projektit-----
- 3.1- Pershkrimi i qellimit te projektit-----
- 3.2 –Natyra e projektit -----
- 3.3 –Madhesia e projektit dhe rendesia per rajonin ku do ndertoet -----
- 3.3.1 –Rendesia e projektit per rajonin ku do ndertoet-----
- 3.4 –Kriteret e pergjithshme per projektimin e objektit -----
- 3.5–Karakteristikat , pershkrimi dhe programi per ndertimin -----
- 3.5.1 –Karakteristikat e vendit te ndertimit-----
- 3.5.2 –Pershkrimi i projektit -----
- 3.5.3 –Programi per ndertimin-----
- 3.5.4–Pershkrimi i alternativave dhe analiza e tyre -----
- 4. –Pershkrimi i gjendjes egzistuese te mjedisit -----
- 4.1–Kushtet klimaterike -----
- 4.2 –Ekosistemet , flora dhe fauna-----
- 4.3 –Popullsia -----
- 4.4–Sizmiciteti -----
- 4.5–Hidrologjia -----
- 4.7–Trashegimia , peisazhi dhe statusi i zones-----
- 5.–Efektet e kesaj veprimtarie ne mjedis te drejtperdrejta dhe te terthorta -----
- 5.1 –Ndryshimet ne mjedis gjate ndertimit-----
- 5.1.1 –Ndryshimet ne mjedis gjate punimeve te germimit-----
- 5.1.2 –Pritshmerite e ndodhive gjate ndertimit te kanalizimeve -----
- 5.2 –Ndikimet ne fazen e ndertimit-----
- 5.2.1–Masa te rekomanduara ne fazen e ndertimit -----
- 5.2.2–Peisazhi dhe bukurite natyrore -----
- 5.2.3 –Cilesia e ajrit -----

- 5.2.4 –Uji siperfaqesor dhe nentokesor -----
- 5.2.5 –Zhurmat dhe dridhjet -----
- 5.2.5.1 –Zona ku mund te perdoren s per zgjerimin e trasese -----
- 5.2.5.2 –Ndjeshmeria e receptoreve -----
- 5.2.5.3 –Zbutja e zhurmave te trafikut -----
- 5.2.7 –Mbeturinat qe krijohen -----
- 5.3 –Vleresimi i ndikimeve dhe masat zbutese -----
- 5.4 –Ndikimi ne ambjentin perreth objektit -----
- 5.5 –Ndikimi ne mjedis gjate shfrytezimit te objektit-----
- 5.5.1 –Tokat me bimesi -----
- 5.5.2 –Habitatet -----
- 5.5.3 –Reptilet-----
- 6 –Plani i menaxhimit te mjedisit -----
- 6.1 –Rekomandime per minimizimin e ndikimeve negative-----
- 6.2 –Vleresimi i efekteve ne menyre permbledhese-----
- 6.2.1 –Metodologjia e vleresimit-----
- 7–Plani i masave te mbrojtjes se mjedisit-----
- 7.1–Plani i reagimit ndaj emergjencave (PRE) -----
- 7.2–Plani i masave social ekonomike -----
- 7.2.1 –Plani i manaxhimit social ekonomike -----
- 7.2.2 –Qellimi i vleresimit social ekonomike -----
- 7.2.3 –Masat e rekomanduara social ekonomike dhe te shendetit -----
- 7.3–Permbledhje e masave zbutese , kompensimi dhe rritja e masave-----
- 7.3.1–Gjitaret-----
- 7.3.2–Vleresimi rendesise se efekteve dhe parimet zbutese -----
- 7.3.3–Parimet zbutese ne sistemet ekologjike-----
- 7.4–Plani i menaxhimit te trafikut-----
- 8–Plani i Monitorimit te ndikimit ne mjedis -----
- 8.1 –Permbajtja e Planeve te Monitorimit te ndikimit ne mjedis -----
- 9 –Benifitet e projekti-----
- 9.1 –Permiresim ne infrastrukture-----
- 9.2 –Zhvillim ekonomik , punesim dhe rritje e cilesise se jetes -----
- 9.3–Analiza SWOT-----
- 9.5–Turizem -----

SHKURTIMET DHE FJALOR

BE	Bashkimi Europian
CH4	Metani
CO2	Dioksid Karboni
DPKZHT	Drejtoria e Përgjithshme e Kontrollit të Zhvillimit të Territorit
DRM	Drejtoria Rajonale e Mjedisit
INU	Inspektoriati Ndërtimit dhe Urbanistikës
IUCN	Unioni Botëror për Ruajtjen e Natyrës
KUZ	Kanalizimet e Ujrave të Zeza
KUB	Kanalizimet e Ujrave të Bardha
LNP	Lënda e Ngurtë Pezull
N2O	Oksid azoti
NBO	Nevoja Biokimike për Oksigjen
NH3	Amoniaku
NKO	Nevoja Kimike për Oksigjen
NOx	Oksidet e Azotit
OBSH	Organizata Botërore e Shëndetësisë
PM10	Grimcat e imta
SOx	Oksidet e Sqfurit
VNM	Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis
NJQV	Njësi e Qeverisjes Vendore
MNRRU	Manual për ndërtimin e rrugëve dhe urave
PMM	Plani i menaxhimit mjedisor
RP	Raport mjedisor
VNMS	Vlerësim i Ndikimit Mjedisor dhe Social
VR	Vlerësimi i rrezikut
MS dhe SH	Menaxhimi social dhe shëndetsor
Receptor	Qenie e gjallë ose objekt që mund të ndikohet nga një ndërhyrje në mjedisin pranë vendndodhjes së tij

Hyrje

Pasurite e medha ne burime ujore dhe peizazhi i mrekullueshem i Shqiperise, shoqeruar me kushtet klimaterike, hidrografike, dhe gjeomorfologjike te pershtatshme per krijimin e rrjedhjeve natyrore me prurje dhe renie te medha, bejne te mundur shfrytezimin hidroenergjitik me interes te konsiderueshem ekonomik. Shqiperia renditet ne Ballkan si nje vend me pasuri ujore te konsiderueshme, me nje shtrirje hidrografike te shperndare pothuaj ne te gjithe territorin. Me siperfaqen e saj prej 28 748 km², ne pergjithesi eshte nje vend malor, ku 70% te saj e zene malet, kodrat, liqenet dhe siperfaqet e shtreterve te lumenjve. Territori hidrografik i Shqiperise ka nje siperfaqe ujembledhese prej rreth 68 000 km², ose 57% me shume se territori shteteror. Ne territorin hidrografik te Shqiperise bien mesatarisht rreth 1400 mm shi ne vit. Ne lartesine mbi 1000 m bien rreshje bore, ku ne zonat e thella malore ajo qendron per disa muaj, duke siguruar ne kete menyre furnizimin me uje te lumenjve e te degeve te tyre per periudhen e pranveres e deri diku edhe te veres. Per arsye te shperndarjes jouniforme te rreshjeve gjate stineve te vitit, edhe prurjet e lumenjeve e te degeve te tyre kane ndryshime te medha. Ne periudhen e dimrit, prurjet jane shume te medha, ndersa ne periudhen e veres, te pakta. Kjo eshte aresyeja qe ne dimer, rrjedhja perben 70% te saj, kurse ne vere e vjeshte 30%. Ruajtja e mjedisit, si nje sistem dinamik, duhet pare ne teresine e faktoreve natyrore dhe te aktivitetit njerezor qe ushtrohet mbi te duke patur nje rendesi jetike per popullsine dhe jane nje element shume i rendesishem per zhvillimin ekonomik te rajonit. Pikesynimi i bashkise Diber dhe bashkise Kukës eshte rritja dhe zhvillimi i qendrueshem i ekonomise si dhe rritja e investimeve. Por kjo nuk mund te arrihet pa siguruar nje ekuilibër midis zhvillimit te biznesit, me faktoret ekonomike, shoqerore dhe ekologjike ne menyre qe edhe brezat qe do te vijne te kene te njejtat alternativa zhvillimi.

Mjedisi eshte bazamenti, mbi te cilin realizohet procesi i zhvillimit ekonomik dhe social ne nje territor te caktuar. Mbrojtja e tij dhe menaxhimi i qendrueshem i burimeve dhe pasurive natyrore, qe gjenden ne kete mjedis, perben nje element kyç ne krijimin e nje standarti te mire jetese per popullsine aktuale dhe nje garanci per brezat e ardhshem. Qellimi themelor i projektit eshte prodhimi i paster i energjise elektrike duke shfrytezuar energjine nga renia e lire e ujit dhe qellimi kryesor i VNM eshte te

percaktoje dhe vleresojte ndikimet qe do te kete ne mjedis zhvillimi i projektit per. Ky raport eshte hartuar ne perputhje me kerkesat e Legjislacionit Shqiptar dhe Direktivat e Bashkimit European per Vleresimin e Ndikimit ne Mjedis, me akte juridike ligjore dhe nenligjore specifike qe rregullojne ushtrimin e aktivitetit te investimeve dhe gjithashtu aktet ligjore lidhur me mbrojtjen e mjedisit. Vleresimi i Ndikimit ne Mjedis eshte nje proces sistematik qe synon te siguroje se jane identifikuar dhe jane marre ne konsiderate te gjitha pasojat mjedisore dhe social-ekonomike te zhvillimit te propozimeve per aktivitetin, si gjate fazes se pergatitjes se tij dhe pas zbatimit. Synimi kryesor i pergatitjes se Raportit te Vleresimit te Ndikimit ne Mjedis eshte te identifikohen nderthurjet e mundshme te projektit me mjedisin fizik e social dhe me politikat e mbrojtjes se mjedisit per zonat ku do te zhvillohet projekti.

1–Hyrje

Bashkia e Bulqizës ka një sipërfaqe prej 678.51 km². Gjithë territori i bashkisë shtrihet nga 300 m, deri në 2000 m lartësi mbi nivelin e detit.

Bashkia e Bulqizës shtrihet në rajonin verilindor të Shqipërisë. Në kordinanat 41037' gjërësi gjeografike veriore (njësia administrative Shupenzë), 41021'30'' gjatësi gjeografike veriore (njësia administrative Trebishtë), 20018'50'' gjërësi gjeografike lindore, 20007'30'' gjatësi gjeografike lindore (njësia administrative Martanesh).

Në veri kufizohet me bashkinë Dibër, në lindje me Republikën e Maqedonisë së Veriut, në jug-perëndim me bashkinë Tiranë, në jug me bashkinë Librazhd dhe në perëndim me bashkinë Klos. Qendra e kësaj bashkie është qyteti i Bulqizës. Gjatësia e vijës kufitare është 120 km. Nga këto gjatësia e vijës kufitare me bashkinë e Dibrës është 25 km, me bashkinë e Librazhdit 29 km, me Republikën e Maqedonisë 30 km, me bashkinë e Klosit 23 km dhe me bashkinë e Tiranës, 13 km.

Bashkia e Bulqizës ka në përbërje 7 njësi administrative të cilat janë: Bulqizë, Martanesh, Fushë-Bulqizë, Zerqan, Gjoricë, Ostrendhe, Trebisht.

Oferta gjeografiko-natyrore është një nga elementët e rëndësishëm të zhvillimit turistik. Potenciali natyror përbën bazën e potencialit turistik primar pasi ai ka të bëjë si dhe në çfarë mënyre mjedisi gjeografik natyror ndikon në zhvillimin e turizmit në bashkinë Bashkisë.

Rilevimi topografik i zones

Relievi i zonës është malor dhe dallohet për karakterin kompleks në përbërje të relievit gjejmë: kurrize malore, pllaja, gropa, fusha karstike si dhe malësi e lugina. Kjo malësi shtrihet nga 380-2751 m në skajin lindor pra amplitude hipsonometrike është e madhe, mbizotrojnë malësitë mbi 700-900m që ulen gradualisht në drejtim të perëndimit. Coptimi horizontal i relievit në këtë zonë është i madh dhe shumë i madh në terrigjenet e vjetër dhe të rinj dhe i vogël dhe shumë i vogël në gëlqeroret. Energjia e relievit është mesatare në shkëmbinjtë terrigjene në pjesën qendrore dhe në rrethin ata shkojnë në vlerat maksimale 400-500m/km. Në këtë malësi takohen tipe të relievit strukturor-eroziv, erozivodunues, karstik, akullnajor. Relievi strukturor eroziv takohet në gjithë zonën, edhe relievi karstik është shumë i përhapur këtu duhet theksuar se kanë ndikuar klima me reshjet dhe me larmine të saj e ndryshimet e theksuara në parametra. Gjejmë forma të larmishme si: lluqe, brazda, gishtëzima, dalina, fusha dhe lugje e lugina karstika gjejmë edhe forma nëntokësore si shpella, boshllëqe e lugina nëntokësore, të ndryshme. Relievi akullnajor ka shtrirje të cilën e gjejmë vetëm në pjesë të larta si majat e maleve që kanë përbërje gëlqerore. Gjejmë edhe lëndina me peisazhe piktoreske si fusha e Korabit, bjeshkët e Shehut të cilat janë të ralla për nga vlerat ekonomike.

Ndërtimi gjeologjik në këtë reth mundëson zhvillimin pasi kjo zonë është e pasur me minerale, lende ndërtimi dhe mermerë. Ky ndërtim gjeologjik ka bërë që vendbanimet të vendosen kryesisht në përbërjet gëlqerore dhe në kontaktet me shtresa të tjera për arsye të burimeve hidrike. Përbërja me argjila dhe gëlqerorë ka bërë që edhe oferta të jetë shumë e pasur për ta.

Duhet theksuar se për sa i përket relievit në vendosjen e vendbanimeve dhe ndikimin e tij në zhvillimin social-ekonomik ai ka ndikuar në karakterin e një ekonomie të mbyllur dhe me drejtim në degën e blegtorisë pasi oferta e tokave pjellore bujqësore është e kufizuar. Relievi ka qënë përcaktues edhe në arkitekturën e ndërtimeve dhe mënzres së jetesës në zona të izoluar. Ky reliev ka përcaktuar edhe vendosjen larg njëra-tjetrës të pronave të banuara duke lënë të lira tokat prodhuese. Ky rajon ka mundësi të mëdha për zhvillimin e turizmit, me peizazhe piktoreske që ofron edhe parku kombëtar i Lurës pyjet e shumta dhe liqenet e Lures.

Te dhena për mjedisin ekzistues

Aktualisht nuk kanë një rrjet kanalizimesh, si për ujërat e zeza ashtu edhe për ujërat e shiut. Ujërat e përdorura shkarkohen në cisterna/gropa septike të ndërtuara individualisht për secilën shtëpi, ose në kanalin kullues të fushes.

Popullsia rezidente në baze të dhenave të Bashkisë së Bulqizës vlerësohet rreth 2952 banorë.

Sipërfaqja ku shtrihet linja kryesore dhe sekondare ka reliev me pjerresë që e lejon trasimin e rrjetit me vetërrjedhje. Ujërat e zeza të rrjetit përfshijnë grumbullimin e të gjithë ujërat e përdorura: a. Ujëra të zeza komunale – janë ato ujëra që dalin nga banesat, nga ndërtesat administrative, ndërtesat shoqërore dhe komunale.

a. Ujëra të zeza komunale – janë ato ujëra që dalin nga banesat, nga ndërtesat administrative, ndërtesat shoqërore dhe komunale.

b. Ujëra të zeza teknologjike – janë ato ujëra që dalin nga zhvillimi i proceseve të ndryshme teknologjike të prodhimit pas përdorimit të ujërave të pastra

1. Gjendja e infrastruktures

Ky projekt zbatimi konsiston në ndërtimin e rrjetit të kanalizimeve të ujërave të ndotura me origjinë civile si dhe trajtimin e tyre përmes impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura për qytetin e Bulqizës së Re, pjesë të Bashkisë Bulqizë.

Sipas të dhënave të detyrës së projektimit, imazhi satelitor si më poshtë tregon planvendosjen e objektit :

Ndertimi i rrjetit te kanalizimeve do te realizohet ne funksion te objekteve te banimit te qytetit te Bulqizes se Re. Rrjeti i ri do te ndertohej duke shfrytëzuar rrugët e ekzistuese te qytetit :

Detajet e Procesit (SBR)

▪ **PARIMI I PROJEKTIT**

Informacoi mbi zonen e projektit (Qytet I Ri, Vajkal dhe Dragu)

Zona ku shtrihet projekti perfshin Qytetin e ri , Fshatin Vajkal dhe Fshatin Dragua.Eshte nje zone qe shtihet ne veri-lindje te qytetit te Bulqizes. Eshte zone e trajtuar me uje te pijshem dhe ka infrastrukture mesatare rrugore, ku mbi 60% te rrugeve jane te asfaltuara. Qe nga planifikimi I qytetit nuk eshte nderhyre ne sistemimin e ujerave te zeza edhe pse qyteti ka pasur zgjerim. Gjithashtu edhe ne dy fshaterat nuk kemi pasur asnjehere trajtim te ujerave te zeza. Zgjerimi I dy fshaterave me njeri tjetrin dhe me qytetin kan bere qe te afrohen shume me njeri tjetrin , gje te cilen ne kemi menduar ti trajtojme me nje projekt zgjidhjen e ujereve te zeza.

2. Popullsia ne zonen e projektit

Bashkia Bulqizë ka një popullsi me 12178 banorë, të organizuar në tre lagje të qytetit (L.e Re, L.Gjeologu, L.Minatori) dhe tre fshatra (Vajkal 1 dhe Vajkal 2) , Dragu. Nga këto 8.8% jetojnë në fshat, ndërsa 91.2% në tre lagjet e qytetit. Popullsia ne zonen e projektit aktualisht eshte 7573 banore, dhe ka nje rritje te lehte krahasuar me vitet e fundit.

Nr.	Emerimi I Fshatit / lagjes	Popullsia sipas viteve				
		Viti 2018	Viti 2019	Viti 2020	Viti 2021	Viti 2022
1	Qyteti I Ri	5584	5607	5640	5685	5742
2	Vajkal	1752	1767	1784	1806	1831
Shuma		7336	7374	7424	7491	7573

Marre nga termat e references hartuar nga Bashkia Bulqizë

Norma e rritjes se popullsisë per periudhen e marr ne studim llogaritet:

$$P = \frac{7573 - 7336}{7573} \cdot 100 = 0.78 \%$$

3. PUNIMET E NDERTIMIT PER REALIZIMIN E PROJEKTIT, TERMAT E REFERENCES

Punimet inxhinierike civile per kete objekt permbajne komponentet baze te meposhtem :

- Ndertim rrjetit te oborrit, lidhjen me shkarkimet individuale te objekteve te banimit.
- Ndertim rrjet magjstral kanalizimesh ne rruget e qytetit, deri ne shkarkimin ne impiant
- Ndertim pusetave te kontrollit, ne çdo nyje ose devijim kendit te tubacionit.
- Ndertimin e Impiantit te trajtimit te ujerave te ndotura me origjine civile
- Ndertimin e tubacionit te shkarkimit nga impianti deri ne mjedisin prites
- Punime rehabilitim rrugeve te demtuara.

Sistemi i kanalizimit i projektuar do te sherbeje vetem per largimin e ujerave te ndotura me origjine civile. Ai do te jete i ndare nga rrjeti inxhinierik per largimin e ujerave me origjine atmosferike.

Projekti do te hartohet ne perputhje me *‘Rregullat teknike te projektimit e ndertimit per furnizimin me uje dhe kanalizimin’ VKM Nr.83 Dt.10.02.2021* si dhe literaturen teknike e cila do te citohet ne fund te ketij relacioni.

4. Gjendja ekzistuese

Aktualisht nuk kanë një rrjet kanalizimesh, si për ujërat e zeza ashtu edhe për ujërat e shiut. Ujërat e përdorura shkarkohen në cisterna/gropa septike të ndërtuara individualisht për secilën shtëpi, ose ne kanalin kullues te fushes se Bulqizes.

Shkarkimi I ujerave te ndotura te qytetit eshte mjaft kaotike, dhe si mjedis prites jane shfrytezuar kanalet e kullimit te fushes se Bulqizes.

Pasojat e kesaj situate jane:

- Probleme Mjedisore dhe rreziqe higjeno-sanitare ne lidhje me shkarkimin e patrajtuar te ujrave te perdorura;
- Mos respektimin e ligjeve dhe normave ne fuqi per shkarkimin e ujerave te ndotura ne mjedis

5. TRASIMI I RRJETIT TE KANALIZIMEVE DHE LLOGARITJET HIDRAULIKE PER NDERTIMIN E RRJETIT

6.1 Trasimi i rrjetit te magjstralit dhe sekondar

Ndertimi I rrjetit te KUZ perfshin trasimin e linjes se magjstralit kryesor dhe sekondar eshte sipas planit me te pershtatshem urbanistik duke shmangur sa me shume edhe prishjet ne rruget kryesore dhe carjet ne trup rruge. Duke ditur qe trasimi i rrjetit eshte nje nga proceset me te veshtira dhe me shume pergjegjesi ne projektimin e rrjetit te kanalizimit sepse kostoja e tij perben 70-90% te kosos se te gjithë sistemit te kanalizimit. Ne planimetri jane shenuar te gjitha ndertesat ekzistuese,rruget,sheshet dhe pika me ulet e shkarkimit ne te cilin do te shkarkohen kanalizimet qe do I drejtoje per ne ITUN. Trasimi duhet te jete nje zgjidhje te thjeshte dhe sa me ekonomike duke siguruar gjatesite minimale te rrjetit, diametra minimale te tubave dhe thellesi minimale te vendosjes se tyre.

Gjate trasimit kemi shfrytezuar pjerresit natyrore te terrenit per te bere te mundur vendosjen e tubave ne thellesi minimale,dhe per te caktuar drejtimet kryesore te rrjedhjeve te ujerave te ndotura. Ne vizatimin e planimetrise te rrjetit drejtimi i levizjes se ujit tregohet me shigjeta te kuqe sipas degezimeve perkatese, pervec kesaj jane paraqitur dhe te detajuara vendosja e pusetave dhe jane shtruar tubacionet pergjate gjithë rrjetit sipas dimensioneve dhe llojeve perkatese (shih planimetrine).

6.2 Llogaritjet e prurjeve karakteristike

Te dhenat per llogaritjen e prurjes mesatare ne kohe te thate

- Popullsia për tu shërbyer sotë $N=7573$ banorë (Bulqize e Re+Vajkal)
- Norma e shteses se popullsisë $P=0.78\%$
- Jetëgjatësia e veprës $t=20$ vjet
- Norma e përdorimit për ujë të pijshëm $n=170$ l/(banorë*ditë)

Vlera e mesiperme e normes se perdorimit te ujit te pijshem lidhet drejtperdrejt me vlerat e prurjeve te ujerave te ndotura. Sipas nje vlersimi te meposhtem, eshte percaktuar norma :

Perdorimi	litra*banorë/ditë
WC	90-100
Dushe dhe Bide	30-35
Lavatrice	40-45
Kuzhina	10-25

Totali 170-205 l/ditë

Megjithate jo e gjithe sasia e ujit qe furnizohet prej rrjetit te ujesjellesit shkarkon ne rrjetin e kanalizimeve, pasi mund te kete humbje te ujit ne rrjetin shtepiak, perdorime te caktuara te ujit, avullim etj. Ne kete rast do te perdorim nje koeficient reduktimi korigjues ϕ te cilin e vlersojme :

$$0.7 < \phi < 0.8$$

Llogarisim fillimisht shtesen e popullsisë me formulën :

$$N_n = N \cdot (1 + r)^t$$

$$N_2 = 7573 \cdot (1 + 0.0078)^{20} = 8846 \text{ banorë}$$

Prurja mesatare ne kohe te thate :

$$Q_{mes} = \frac{\phi \cdot N_2 \cdot n}{86400} = \frac{0.7 \cdot 8846 \cdot 200}{86400} = 14.33 \frac{l}{sek} \approx 50 \text{ m}^3 / \text{orë}$$

- Shperndarja e prurjes pergjate 24 oreve

Shkarkimi i prurjes se ujerave te ndotura me origjine urbane varion gjate oreve te dites, po ashtu gjate oreve te nates, si dhe gjate stineve te ndryshme te vitit. Prurjet minimale ditore verehen kryesisht gjate oreve 02 :00 deri ne 06 :00, ndersa prurja maksimale midis oreve 11 :00-15 :00.

Prurjen maksimale (ne kohe te thate) do ta percaktojme permes formule te propozuar nga autoret Fair dhe Geyer :

$$Q_{max} = Q_{mes} \cdot \frac{18 + \sqrt{P}}{4 + \sqrt{P}}$$

Ku P eshte popullsia e shprehur ne te mijëta, pra :

$$Q_{max} = 14.33 \cdot \frac{18 + \sqrt{8.846}}{4 + \sqrt{8.846}} = 14.33 \cdot \frac{18 + 2.56}{4 + 2.56} = 14.33 \cdot \frac{20.56}{6.56} = 44.91 \text{ l/sek}$$

Mbi bazen e prurjes llogaritese, do te bejme dimensionimin e kolektorit. Mund te percaktojme si kushte projektimi:

- Shpejtesia maksimale e lejuar $V < 5$ m/sek
- Kushtet e raportit te mbushjes h/d se tubave ne varesi te llojit te rrjetit te kanalizimit jepet si me poshte:

Lloji i rrjetit te Kanalizimit	h/d per diameter mm			
	150-300	350-450	500-900	Mbi 900
1-Ekonomiko-komunal	0.5	0.7	0.75	0.8
2-Atmosferik dhe i bashkuar	1	1	1	1
3.Prodhimi a)relativisht të pastra b) Të ndotura	1 0.7	1 0.8	1 0.85	1 1

Kushtet e shpejtesise minimale jane:

- Φ – 500 è Vmin = 0.3-0.5 m/s
- Φ (550-1000) è Vmin = 0.8 m/s
- Φ > 1000 è Vmin = 1 m/s

Formula e cila shfrytezohet per llogaritjen e rrjedhes ne kanale te hapur, tombino me seksione terthore te cfare do lloje forme eshte formula e Manning :

$$Q=V \cdot A$$

$$V = \frac{k}{n} \left(\frac{A}{P} \right)^{\frac{2}{3}} S^{\frac{1}{2}}$$

Nga ekuacioni i mesiperm, percaktojme :

$$k = 1$$

A= siperfaqja e seksionit terthor

P= perimetri i lagur

Q=prurja

S=pjerresia (m/m)

V=shpejtesia mesatare ne tombino, ose kanal i hapur

n = koeficient i ashpersise i Maningut, i cili eshte ne varesi te materialit qe perben tombinon, ose kanalin e hapur.

Nga literatura, meqenese ne rastin tone perzgjedhim **tubacion HDPE brinjëzuar** do te kemi nje vlere te koeficientit te Manningut **n=0.013**, kjo e vleresuar ne kushtet kur tubacioni eshte ne kushte shfrytezimi, dhe shfaqen depozitime, qe mund te rrisin ashpersine e tubacionit.

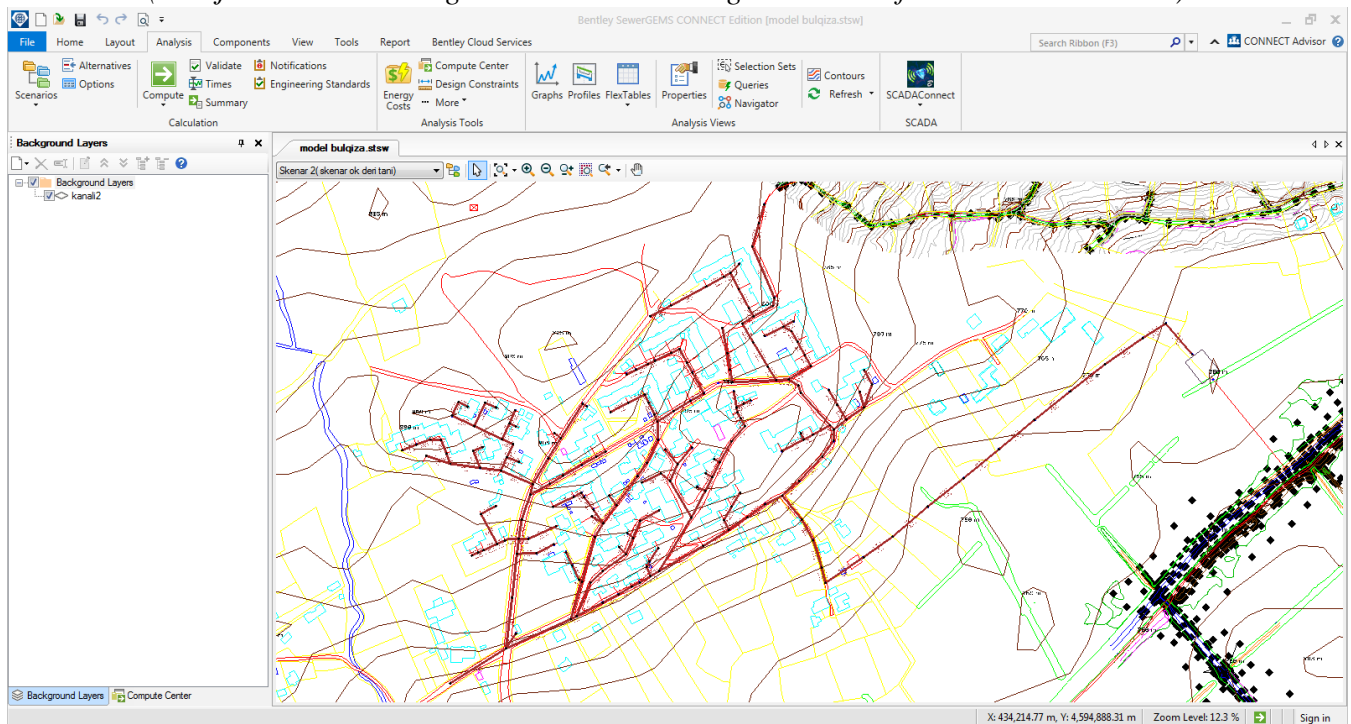
6. Modeli Hidraulik

Modeli i zgjedhur per projektin final (Sistemi Sewer-GEMS i Ujrave te Zeza) ekzekuton llogaritjet hidraulike ne gjendje te ngurte bazuara ne Ekuacionin e Energjise dhe Principin, nepermjet supozimit per regjime te ndryshme rrjedhje (rjedhje me presion dhe/ose rrjedhje me gravitet qe ndryshon gradualisht). Skema baze e llogaritjeve hidraulike nepermjet modelit te zgjedhur mund te pershkruhet shkurtimisht si me poshte:

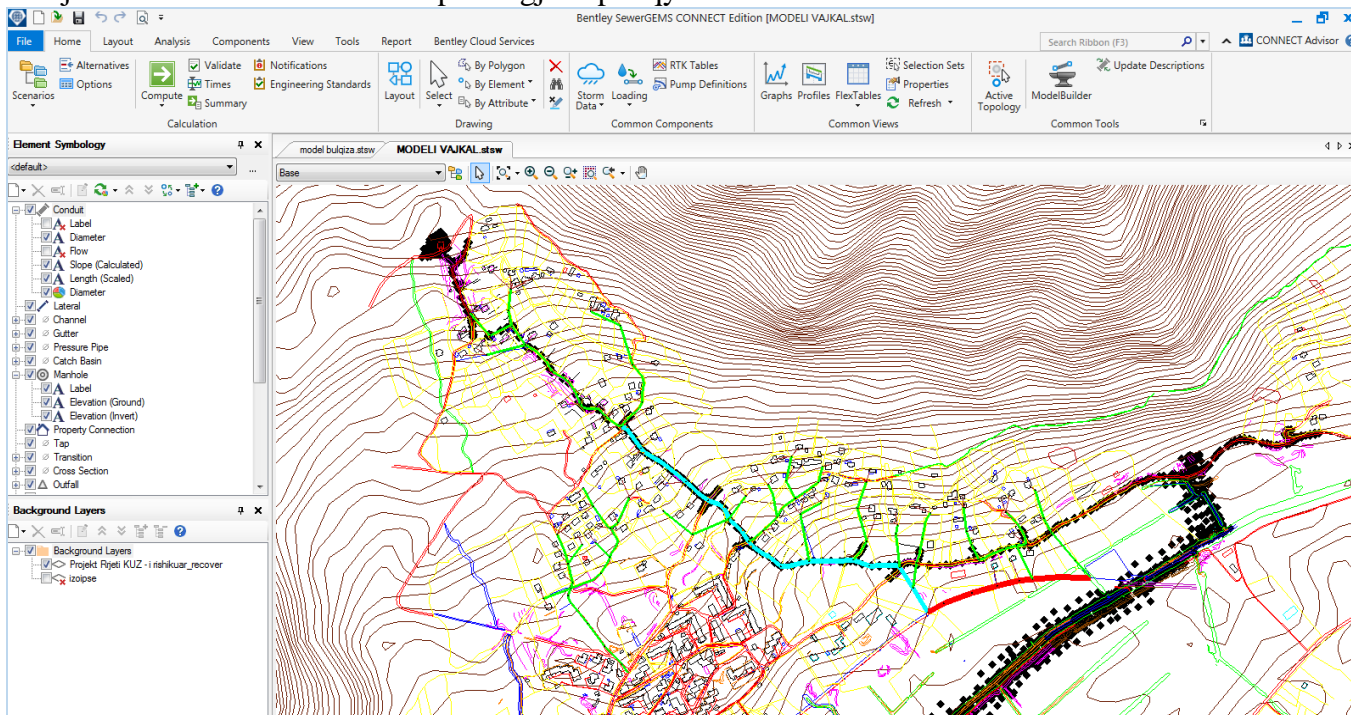
- ✓ Ngarkesat e popullates gjenerohen dhe kryhen llogaritjet e tubacionit.
- ✓ Ngarkesat e perftuara vleresohen ne biefin e poshtem nepermjet rrjetit te tubacionit.

Pamja e modelit hidraulik qyteti Bulqize

(Pamje e dritares dialoguese mbi modelin llogarites ne software SEWERGEMS)

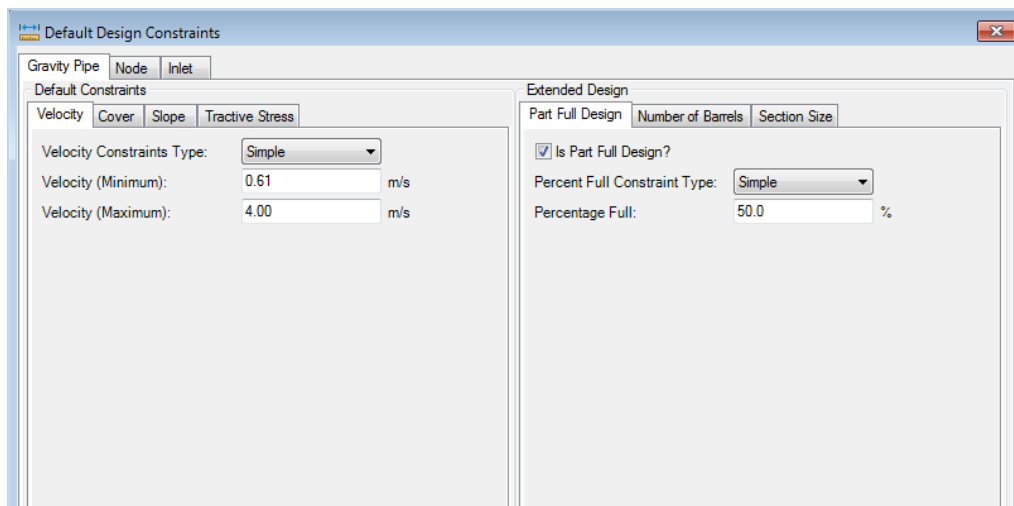

Pamje modelit hidraulik ndertuar per Lagjet siper qytetit

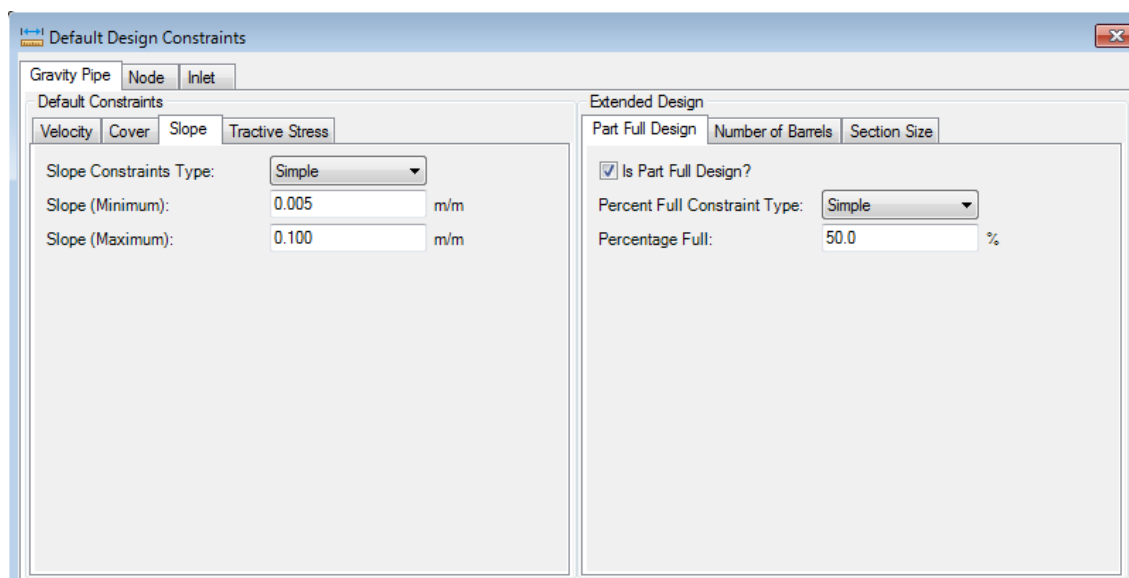

Ne model kemi percaktuar “Design Constraints” si me poshte :

- Shpejtesia maksimale dhe minimale per dimensionimin e rrjetit $0.6 < V < 5$ m/sek
- Shkalla e mbushjes se tubacioneve $h/D=0.5$

- Pjerresite minimale dhe maksimale :

- Per pusetat Headloss Method eshte modeluar :

Headloss Method : Hec-22 Energy (Third Edition)

Hec-22 Benching Method : Flat

- Modeli Hidraulik kerkon disa te dhena, te cilat lidhen drejtperdrejt edhe me cilesine e rezultatit. Procesi i ngarkimit te te dhenave eshte nje proces qe kerkon grumbullimin e te gjithë informacionit ne terren dhe ne menyre te permblodhur permendim :
 - Kuotat e tokes
 - Vendodhjen e sakte te objekteve qe do te lidhen me sistemin e kanalizimeve
 - Numri i kateve te objekteve te banimit qe do te lidhen me rrjetin e kanalizimeve
 - Percaktimi i pikes se shkarkimit
 - Infrastruktura ekzistuese
 - Niveli i ujerave nentokesore (ne projekt eshte vlersuar niveli i ujerave nentokesore 3-5m) etj
- Nje tjetër element i rendesishem ne model eshte percaktimi i prurjes ne kohe te thate per cdo objekt banimi. Eshte perdorur formula :

$$Q_{objekt} = Q_{total} \cdot \frac{S_{banese} \cdot n}{\sum_{i=0}^j S_i \cdot n_i}$$

Q_{objekt} : prurja per çdo objekt banimi

Q_{total} : prurja e të gjithë fshatit/qytetit

S_{banese} : sipërfaqe banese

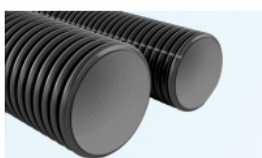
n : numri i kateve te banesave

S_i : sipërfaqe e ‘i’ banesa

n_i : numri i ‘i’ kateve

- Skema eshte modeluar me diametrat e brendshem te tubacioneve sipas normes EN 13476 tipi B:

Tubi Ecopal

Tubi corrugati in polietilene

Gamma di produzione

Diametro esterno (mm)	160	200	250	315	350	400	465	500	580	630	700	800	930	1000	1200	1350
Diametro interno (mm)	135	176	218	273	300	344	400	427	500	533	600	690	800	853	1025	1200
N° barre da 6 metri in un bancale	46	30	20	12	10	8	5	Sfuse								
Metri per autotreno	2208	1440	960	576	480	384	240	240	192	180	144	108	72	60	48	36

7. REZULTATET E MODELIT HIDRAULIK

Nga modeli pas simulimit marrim te dhenat hidraulike te tubacioneve dhe pusetave (tabelat bashkangjitur relacionit)

8. TE DHENA MBI Pusetat dhe Punimet e GERMIMIT

1. Materiali I tubacioneve te ujrave te zeza eshte HDPE SN8. Tubacionet HDPE jane te favorizuar ne avantazhe si me poshte:

- Jane rezistente ndaj korrozionit
- Jane fleksibel dhe duktil
- Kane jetegjatesi te madhe deri ne 50-100 vjet
- Pikat e bashkimit te tyre jane rezistente nqs bashkohen ne temperatura te larta
- Kane impakt te ulet ne mjedis
- Jane mjaft te lehte edhe per tu rehabilituar ne rast demtimesh

2. Pusetat qe do realizohen jane prej betoni me kapak gize .

- **Gjeresia e Kanalit:**

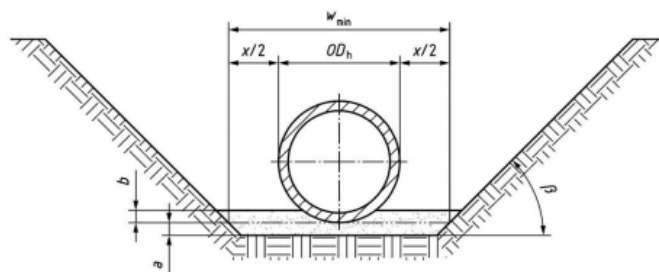
Ne baze te *“Rregullat teknike te projektimit e ndertimit per furnizimin me uje dhe kanalizimin” VKM Nr.83 Dt.10.02.2021* paragrafi 8.3.3.2 tabela 8.1 :

Tabela 8-1: Gjerësia minimale e kanalit në varësi të diametrit nominal (DN) të tubit

DN	Gjerësia minimale e kanalit (OD _h + x)		
	m		
	Kanal me sistem mbajtës	Kanal pa sistem mbajtës	
β > 60°		β ≤ 60°	
≤ 225	OD _h + 0,40	OD _h + 0,40	
> 225 to ≤ 350	OD _h + 0,50	OD _h + 0,50	OD _h + 0,40
> 350 to ≤ 700	OD _h + 0,70	OD _h + 0,70	OD _h + 0,40
> 700 to ≤ 1 200	OD _h + 0,85	OD _h + 0,85	OD _h + 0,40
> 1 200	OD _h + 1,00	OD _h + 1,00	OD _h + 0,40

SHËNIM Në shprehjen OD_h + x, vlera x/2 është hapësira minimale e punës ndërmjet tubit dhe faqeve të kanalit ose sistemit mbajtës nëse ka të tillë.
 Ku:
 OD_h është diametri horizontal i jashtëm, në metra
 β është këndi i faqeve anësore të kanalit pa sistem mbajtës i matur me horizontalen

➤ **Thellessia**

w_{min} gjerësia minimale e kanalit
 a trashësia e shtratis të poshtëm
 b trashësia e shtratis të sipërm

e

Vendosjes se Tubacioneve

Thellessia e kanaleve ne funksion te diametrave jane:

<i>Diametri i Tubave</i>	<i>Thellessia (m)</i>
<200mm	1
250-400	1.2-3.5m
500-630	1.8-7

Ne lidhje me seksionet terthore te germimit llogarisim thellesine maksimale ku mund te ruajme skarpata vertikale, duke shfrytezuar karakteristikat e terrenit, pa perdorur perforcime te skarpatave te germimit.

Kushtet e gjeoteknike te tokes :

- Perzirerje Toke argjilore me rere ku kendi i ferkimit te brendshem $\varphi = 23^\circ$
- Kohezioni C=1.3 (t/m²)
- Pesha specifike $\gamma=1800 \text{ kg/m}^3$

Llogarisim koeficientin aktiv të shtytjes K_a :

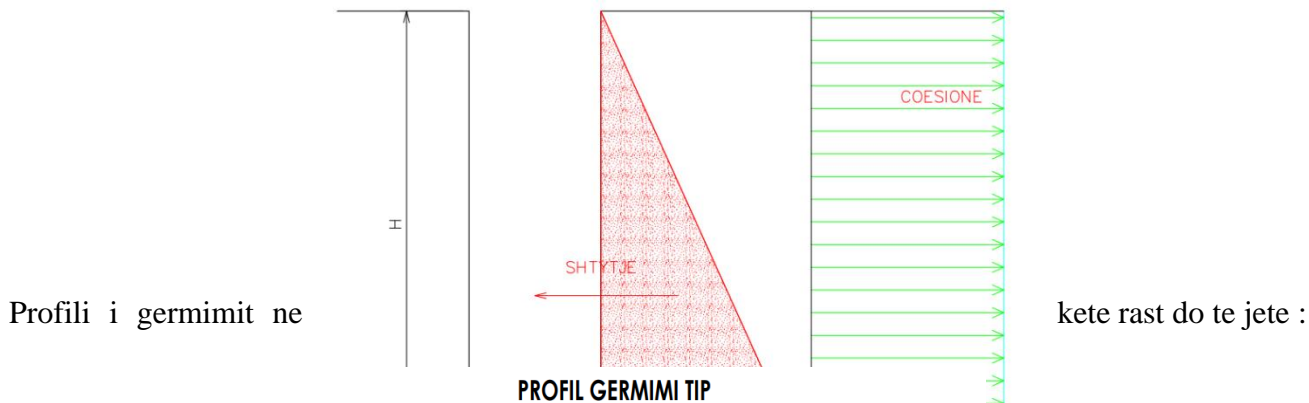
$$K_a = \tan^2 \left(45 - \frac{\varphi}{2} \right) = \tan^2 \left(45 - \frac{23}{2} \right) = 0.44$$

Llogarisim si me poshte thellesine maksimale ku mund te ruajme skarpata vertikale pa perdorimin e perforcimeve te germimit :

$$h = \frac{2 \cdot C}{\gamma \cdot \sqrt{K_a}} = \frac{2 \cdot 1.3}{1.8 \cdot 0.66} = 2m$$

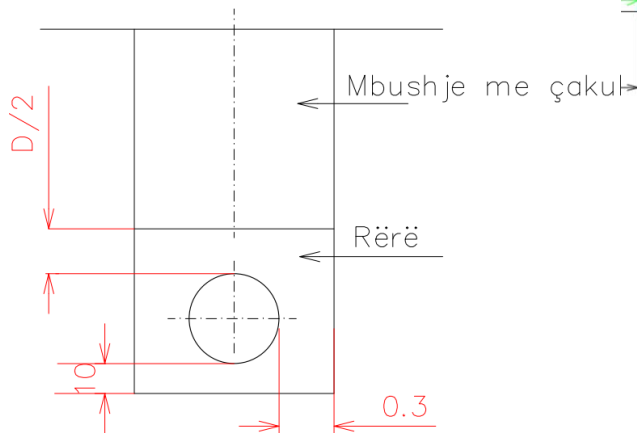
Duke ruajtur nje koeficient sigurie =1.3 rezulton se thellessia maksimale ku mund te ruajme skarpatat vertikale te germimit rezulton

$$h \approx 1.5m$$

Ne te gjitha rastet kur kushteve te sigurimit ketyre veprave, jane germimit. Jane germimi me lend ndertimi

➤ **PUSETAT**

thellesia rritet, sipas teknik per ndertimin e perdorur perforcime te shfrytezuar perforcime

Thellessite e pusetave variojne nga 1 m minimum duke perfshire paketen asfaltike deri ne 4-5 m maksimumi .Pozicionimi I pusetave ne projekt eshte realizuar aty ku:

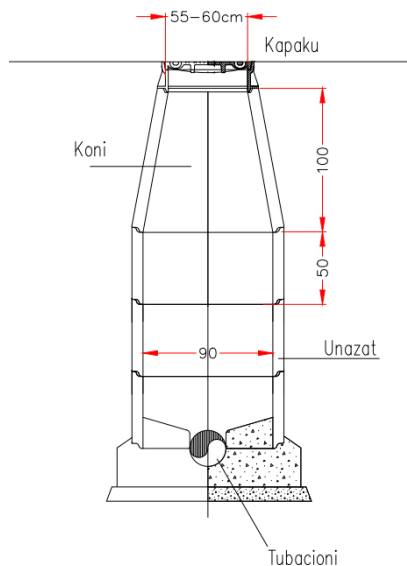
- Kemi ndryshim te drejtimit te rrjedhes
- Ndryshime te pjerresise se rruges
- Ndryshime te diametrit te tubacionit
- Lidhje tubacionesh
- Eshte realizuar nje sistem kaskade etj

Ne segmentet drejtvizore, ne baze te standarteve te projektimit kemi respektuar distancat :

Diametri i tubacionit (mm)	Distanza midis pusetave (m)
<=600	30-40
Nga 600 deri 1000mm	40-50
Nga 1000 deri 1700mm	60-80
Mbi 1700mm	100

Pusetat do te jene (sipas detyres se projektimit) material b/a, me strukture :

DETAJ PUSETAVE KUZ

Detaj pusete per diametra te vegjel

9. TRAJTIMI I UJERAVE TE NDOTURA

11.1 LEGJISLACIONI

Trajtimi i ujerave te ndotura urbane ne Republiken e Shqiperise rregullohet me permes Ligjit **Nr.9115, datë 24.7.2003 "Për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura"(I ndryshuar); Konkretisht ne legjislacion Neni 11 :**

Trajtimi mjedisor i ujerave te ndotura urbane

1. Shkarkimet urbane i nënshtrohen trajtimit mjedisor paraprak, i cili përfshin:

- a) ndërtimin e infrastrukturës se nevojshme për lëvizjen e ujerave te ndotura nga banesat drejt rrjetit te kanalizimeve urbane;
- b) ndërtimin dhe funksionimin e rrjetit te kanalizimeve te shkarkimeve te lëngëta, ne zonat urbane dhe rurale, duke respektuar kriteret e mbrojtjes se mjedisit. Këshilli i Ministrave miraton kriteret mjedisore te ndërtimit dhe te funksionimit te sistemit te kanalizimeve, me propozimin e Ministrit te Mjedisit, Ministrit te Rregullimit te Territorit dhe te Turizmit dhe Ministrit te Shëndetësisë;
- c) ne rastet kur rrjeti i kanalizimit nuk mund te ndërtohet, vendosen sisteme te tjera, qe garantojnë mbrojtjen e mjedisit;
- ç) trajtimin e tyre te ndare nga shkarkimet e tjera te lëngëta;
- d) ndërtimin dhe funksionimin e impianteve te trajtimit te tyre para shkarkimit ne ujerat sipërfaqësore; dh) shkallen e trajtimit te tyre, e cila duhet te jete ne lidhje te ngushte me veçoritë e mjedisit pritës, ku ujerat e trajtuara urbane shkarkohen përfundimisht.

2. Kërkesat e pikës 1 te këtij neni janë te detyrueshme si për zonat urbane intensive dhe për ato jointensive.

3. Zonat turistike ekzistuese dhe ato me zhvillim te pritshëm te turizmit pajisen me sistem kolektor (kanalizimesh) te shkarkimeve te lëngëta urbane.

4. Për shkarkimet e lëngëta urbane zbatohen normat kufi te lejuara.

Pervec detyrimit per trajtimin e ujerave nga ana strukturave shteterore ose private, ne legjislacion jane percaktuar edhe normat te cilat duhet te arrihen permes metodave te ndryshme te trajtimit. Sipas

VENDIM Nr.177, datë 31.3.2005 PËR NORMAT E LEJUARA TË SHKARKIMEVE TË LENGËTA DHE KRITERET E ZONIMIT TË MJEDISEVE UJORE PRITËSE Shtojca Nr.4

Tabela 1: Kërkesat për shkarkimet nga impiantet e trajtimit te ujerave urbane

<i>Parametrat</i>	<i>Përgendrimi</i>	<i>Metoda referente e matjeve</i>
1	2	3
Nevoja biokimike për oksigjen (BOD-5) ne 20° pa nitrifikim	25 mg/l O ₂	Mostër e homogjenizuar, e pa filtruar e pa dekantuar. Përcaktimi i oksigjenit te patretur para dhe pas 5 ditësh ne inkubator ne 20° C, ne errësire te plote
Nevoja kimike per oksigjen (COD)	125 mg/l O ₂	Mostër e homogjenizuar, e pa filtruar, e pa dekantuar. Oksidimi me potas bikromat (metoda e digestionit për 2 ore)
Lënda totale ne suspension (TSS)	35mg/l per me shume se 10 000 nj.p.	Filtrimi i një mostre prezantuese nëpërmjet një membrane filtri (0,45mm metoda gravimetrie). Tharje ne 105° dhe peshim
Lënda totale ne suspension (TSS)	60mg/l (2 000 - 10 000 nj.p.)	Centrifugimi i një mostre: prezantuese (për te paktën 5 minuta me akselerim nga 2 800 - 3200 g), tharje ne 105° dhe peshim.

11.2 VENODHJA E IMPIANTIT TE TRAJTIMIT TE UJERAVE TE NDOTURA ME ORIGJINE URBANE

Faktoret kryesore qe ndikojne ne perzgjedhjen e zones per ndertimin e impiantit te trajtimit te ujerave te ndotura urbane jane :

- Karakteristikat e rrjetit te kanalizimeve te ujerave te ndotura si dhe vendodhja e mjedisit prites
- Karakteristikat e mjedisit prites si dhe perdorimet e ujerave te ketij mjedisi
- Destinacioni final te llumrave te prodhuara nga impianti
- Siperfaqja e domosdoshme e tokes per ndertimin e impiantit
- Popullsia per tu sherbyer, teknologjia e perzgjedhur
- Distanca nga vendbanimet
- Rruget e aksesit ne impiant

Sipas literatures teknike autore te ndryshem vleresojne nje siperfaqe te nevojshme per ndertimin e impiantit :

Banore ekuivalent per tu sherbyer	m²/banore*ekuivalent
1000-10,000	1.3
10,000-50,000	0.65
50,000-100,000	0.4

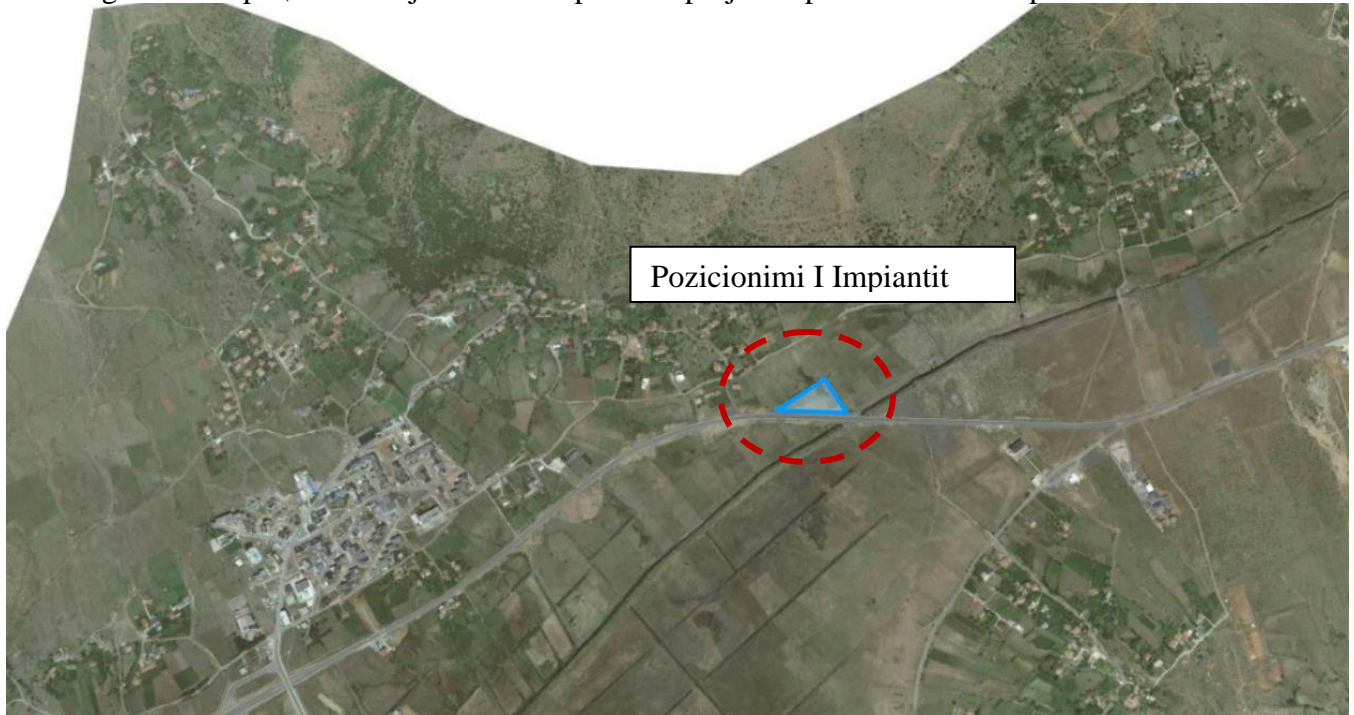
Ne rastin e projektit te cilin jemi duke zgjidhur, mund te shkruajme nje siperfaqe te perafert :

$$S = 1.3 \cdot 8846 = 11499.8 \text{ m}^2$$

Vlera e llogaritur, do te pershtatet me pas pasi te vendosen ne planimetri te gjitha njesite e trajtimit sipas teknologjise se perzgjedhur.

Ne perzgjedhje e vendodhjes se impiantit eshte mjaft e rendesishme qe te pozicionohet ne zonen me me depresion, prane mjedisit prites.

Nisur nga sa me siper, vendodhja e studiuar per kete projekt sipas imazhit te meposhtem :

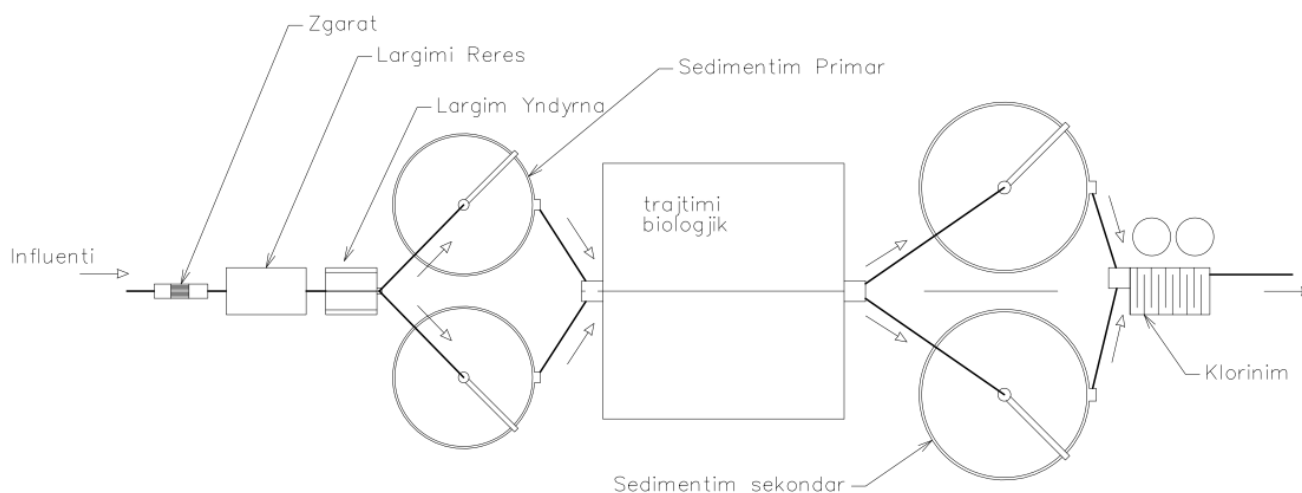
11.3 PERZGJEDHJA E METODES SE TRAJTIMIT SE UJERAVE TE NDOTURA URBANE

Ndotsit e pranishem ne ujerat e ndotura me origjine urbane mund te largohen permes metodave fizike, kimike dhe biologjike. Metodat e ndryshme te trajtimit te ujerave te ndotura shfrytezojne kombinimet e metodave te ndryshme. Ne menyre te pergjithshme metodat e trajtimit mund te perskruhen :

- **Trajtimi fizik** : percaktohet si nje trajtim i tille ku forcat ose parimet fizike jane dominuese ; nder keto mund te permendim trajtimin me zgara, largimin e reres, sedimentimi dhe filtrimi
- **Trajtimi kimik** : shtimi i substancave kimike pershpjton largimin e ndotesve ; nder trajtimet kimike permendim precipitimin, tretjen e gazeve, absorbimi dhe dezinfektimin.
- **Trajtimi biologjik** : largimi i ndotesve realizohet permes aktivitetit te mikroorganizmave ; ky proces shfrytezohet per largimin e pjeseve organike te biodegradueshme te cilat jane prezent ne ujerat e ndotur me origjine urbane. Eshte nje nder metodat e trajtimit me te perdorshme sebashku me ato me siper.

Skema klasike e nje impianti per trajtimin e ujerave te ndotura me origjine urbane perbehet nga disa vaska ose ene sic paraqiten ne skemen e meposhtme :

SKEMA KLASIKE E TRAJTIMIT TE UJERAVE TE NDOTUR

Sipas ‘Rregullave teknike te projektimit e ndertimit per furnizimin me uje dhe kanalizimin’ VKM Nr.83 Dt.10.02.2021 jepen sugjerime mbi perzgjedhjen e metodes dhe kombinimeve me te pershtatshme per trajtimin e ujerave te ndotura.

Konkretisht ne rregullore citohet :

‘‘ Metodat e trajtimit duhet te perqendrohen ne proçese aerobe dhe duhet te zhvillojme ato lloj impiante trajtimi qe kane me shume mundesi per tu ndertuar (investim i ulet, kosto e ulet shfrytezimi dhe te thjesht per tu menaxhuar)’’

11.4 CILESIA E UJERAVE TE NDOTURA ME ORIGJINE URBANE DHE LLOGARITJET THEMELORE PER INFLUENTIN

Analiza e ujit te ndotur eshte nje hap i rëndesishem ne perzgjedhjen e procesit me te pershtatshem te trajtimit. Zakonisht merren ne konsiderate parametrat e meposhtem :

- Kerkesa Kimike per oksigjen (COD ne mg/l)
- Kerkesa biokimike per oksigjen 5-ditore (BOD5 ne mg/l)
- Lenda e ngurte pezull (SS ne mg/l)
- Azoti total (N ne mg/l)
- Fosfori total (P ne mg/l)

Karakteristikat e ndotesve ne ujerat e ndotura me origjine urbane rezultojne shume te variueshme ne funksion te vendodhjes si dhe te normes se perdorimit te ujit te pijshem. Perqendrimi i ndotesve eshte mjaft i variueshem gjate harkut ditor ; duke rezultuar mjaft te uleta gjate nates dhe ne vlera maksimale gjate dites. Vlerat e meposhtme, referuese, japin perqendrimin e ndotesve te gjeneruara nga nje banor ne (gr*banorë/dite)

Parametri	Perqendrimi (mg/l)
BOD ₅	10-12
Lenda ne suspens totale	10-15
Azoti total	10-15
Fosfori total	10-15

Burimi : ‘‘Sistemi di fognatura – Manuale di progettazione, Centro Studi Deflussi Urbani, Hoepfli Llogaritjet themelore per influentin mund te permbliiden si me poshte :

1. Ngarkesa hidraulike

Si nje nder parametrat themelor, ky parameter i percaktuar gjate llogaritjes se prurjes ne periudhen e thate llogaritet

$$Q_n = \frac{\varphi \cdot N_2 \cdot n}{86400} = \frac{0.7 \cdot 8846 \cdot 200}{86400} = 14.33 \frac{l}{sek} \approx 50 m^3/orë$$

Shkruajtur ndryshe $Q_n = 1200 m^3/ditë$

2. Ngarkesa ndotesve organike

Ngarkesa organike eshte parametri qe shpreh ngarkesen organike ne hyrje te impiantit. Kjo shprehet ne termat e BOD₅ ose me sakte shkruajme :

$$Q_{BOD_5} = kg \text{ BOD}_5/ditë$$

Ne tabelen e meposhtme vlerat orientuese te ngarkeses organike specifike per banore ne varesi tipologjise se vendbanimit :

Tipologjia e vendbanimit	Ngarkesa specifike (gr/ditë*banore)
Qytet i industrializuar	60-80
Qender e vogel rurale	30-40

Nga sa me siper kemi :

Popullsia N=8846 banore

Ngarkesa specifike = 40 gr/dite*banore

Ngarkesa organike = 8846 banore * 40 gr/dite*banore = 353840 gr/dite = 353.84 kg BOD₅/ditë

3. Ngarkesa e materies ne suspension

Llogaritja e materies ne suspension eshte nje parameter shume i rendesishem pasi influencon drejtperdrejt ne te gjitha pjeset e tjera te impiantit te cilat kane per qellim largimin e materies se ngurte e pranishme ne influent. Materia e ngurte (ne suspension) shprehet :

$$Q_{SS} = kg \text{ SS/ditë}$$

Per qellim llogaritje vlerat e materies se ngurte ne suspension SS jepen :

Ngarkesa specifike SS	gr/banore*dite
Total	90
E Sedimentueshme	55
Jo e sedimentueshme	35

Theksojme se pjesa e sedimentueshme perfaqeson 30-40% te materies organike ; ndaj kjo eshte edhe sasia maksimale e materies organike e cila largohet permes trajtimeve mekanike (sedimentim primar).

Llogarisim :

Popullsia N=8846 banore

Ngarkesa specifike = 90 gr/dite*banore

Ngarkesa organike = 8846 banore * 90 gr/dite*banore = 796140 gr/dite = 796.14 kg SS/ditë

2.-Pershkrimi i qellimit dhe objektivave

Qellimi kryesor i hartimit te VNM-se eshte evidentimi dhe identifikimi i ndikimeve te mund shme negative ne mjedis dhe marrja e masave te domosdoshme per minimizimin dhe parandalimin e

efekteve te demshme ne mjedis gjate studimit , projektimit dhe me pas ndertimit te ketij objekti e shfrytezimit te tij .

Qëllimi kryesor i hatimit te VNM-së është të identifikojë mënyrat se si projekti i propozuar mund të hartohet dhe te transformohet ne menyre te tille për të zbutur efektet e padëshiruara në mjedis Në mënyrë të thjeshte, zbutja e mjedisit është konsideruar të përfshijë ndonjë veti të projektit të propozuar , i cili shmang , zvogëlon ose riparon efektin e saj negativ mbi mjedisin apo siguron përfitime mjedisore . Masat zbutëse mund të për fshijnë aspektet fizike të projektit apo mënyrat sipas të cilave ai është projektuar dhe do te ndertohej .

Në përmbushje të detyrimeve të legjisllacionit shqiptar i cili është përafuar plotësisht me Direktivën 85/337/KEE të Këshillit të Europës, Datë 27 Qershor 1985 “Mbi vlerësimin e efekteve të projekteve publike dhe private mbi mjedisin”, të ndryshuar me Direktivën 97/11 te Këshillit të Europës si dhe Procedurave Mjedisore, me qëllim që të sigurohet:

a) një nivel i lartë i mbrojtjes së mjedisit, përmes parandalimit, minimizimit dhe kompensimit të dëmeve në mjedis, nga projekti i propozuar që përpara miratimit të tij për zhvillim;

b) garantimi i një procesi të hapur vendimmarrjeje, gjatë identifikimit, përshkrimit dhe vlerësimit të ndikimeve negative në mjedis, në mënyrën dhe kohën e duhur; si dhe përfshirjen e të gjitha palëve të interesuara në të duke synuar të përcaktojmë kërkesat, përgjegjësitë, rregullat dhe procedurat për vlerësimin e ndikimeve të rëndësishme negative në mjedis nga implementimi i projektit të propozuar .

Projekti yne qe kerkohet klasifikohet në projektet të parashikuar në Ligjin Nr. 10440 , datë 07.07.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis” , te ndryshuar Projektet e Shtojcës II i nënshtrohen procedurës paraprake të vlerësimit të ndikimit në mjedis.

Ndikimet mjedisore do te jene kryesisht te lidhura me fazen e reabilitim/ndertimit (dhe per rrjedhoje per nje kohe te shkurter) dhe projekti do te sjelle nje permiresim te pergjithshem te cilesise mjedisore . D.m.th ndikimi potencial mjedisor do te jete minimal dhe i lehte per tu identifikuar, analizuar dhe per te marre masa zbutese ndaj ketij ndikimi ne mjedis dhe sipas arsytimit te mesiperem, ne kete raport behet fjale per nje vleresim "permbledhes" te ndikimit mjedisor per reabilitim/ndertimin e ketij kanalizimi

Qëllimi është të identifikojë dhe të sigurojë informacion të duhur për publikun dhe institucionet e tjera për pasojat mjedisore të reabilitim/ndertimit dhe ndertimi i ketij kanalizimi ne kohen e zhvillimit te punimeve per realizimin e ketij projekti .

Brenda këtij qëllimi ne hartimin e kesaj VNM-je kemi konsideruar :

- alternativat për vendndodhjen dhe ndikimet mjedisore shoqëruese
- përmirësimin e plani mjedisor
- përdorimin si duhet dhe në mënyrë eficiente te burimeve
- masat e duhura për zbutjen e ndikimeve të mundshme të propozimit te ketij projekti
- kushtet për ndertimin duke e realizuar ne nje kohe sa me te shpejte

Objektivi i ketij raporti eshte vleresimi ne menyren e duhur te efekteve te drejtperdrejta dhe indirekte te ketij projekti sipas klasifikimit :

- Efektet ne njerez prane dhe afer ketij objekti qe kerkohet
- Ndikimet ne toke , uje , klime dhe peisazh te zones
- Ndikimet ne materiale dhe asete kulturore
- Nderveprimet midis ketyre faktoreve qe permendem

Vleresimi i ndikimit ne mjedis zbaton parimin e parandalimit duke miratuar variantin me te mire , qe ne fazën e fillimit te vendimmarrjes , për te shmangur ndikime te dëmshme kesaj veprimtarie ne mjedis.

Per kete çeshtje te menaxhimit te mbeturinave , ne baze te udhezimit 75/442/CEE i modifikuar nga udhezimi 91/156/CEE , kjo lloj hierarkie aktualizohet ne tre nivele:

1. parandalim;
2. rikuperim;
3. shperberje.

Parimi i parandalimit dhe parimi i masave paraprake i perfshire ne Traktatin e Masatricht-it vendos detyren te zvogeloje emetimin ndotes ne burim pavaresisht nga kostatimi efektiv i nje efekti mjedisor negativ pra dhe ne mungese te provave qe tregojne ekzistencen e nje lidhjeje rastesore midis emetimeve dhe efekteve negative.

Vleresimi i ndikimit ne mjedis ka si objektiv te percaktoje :

→ Përshkrimin dhe vleresimin e ndikimeve te drejtperdrejta apo te terthorta te mjedisit gjate te gjithë kohes se reabilitim/ndertimit te ketij objekti .

→ Ndikimet mjedisore ne lidhje me gjendjen e mjedisit ku do te realizohet ky projekt .

→ Propozimin e masave te nevojshme per parandalimin , reduktimin , zbutjen dhe mi nimizimin e ndikimeve negative dhe rritjen e ndikimeve pozitive ne mjedis.

Gjatë procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis kryhen identifikimi , përshkrimi dhe vlerësi mi, në mënyrën e duhur i ndikimit në mjedis të kesaj veprimtarie punimesh rrugore duke përcaktuar efektet e mundshme të drejtpërdrejta dhe jo të drejtpërdrejta mbi tokën, ujin, detin, ajrin, pyjet, klimën, shëndetin e njeriut, florën dhe faunën, peizazhin natyror, pasuritë materiale e trashëgiminë kulturore, duke pasur parasysh dhe lidhjet e tyre të ndërsjella.

Vlerësimi i ndikimit në mjedis zbaton parimin e parandalimit që në fazën e hershme të planifikimit të projektit me qëllim shmangien apo minimizimin e efekteve negative në mjedis, nëpërmjet harmonizimit dhe përshtatjes së saj me kapacitetin bartës të mjedisit.

VNM-ja mendohet si një mënyrë për të ndaluar projekte që kanë ndikime të papranueshme në mjedis por një pikëpamje shumë më pozitive dhe e dobishme është të mendohet për VNM-ne si një mënyrë për të ndihmuar zhvilluesit dhe vendimmarrësit të projektujnë projekte që të kenë ndikim sa më të vogël të mundshëm në mjedis në mënyrë që ata të mund të lejohen të shkojnë përpara dhe të sigurojnë përfitime të tjera që zhvillimi krijon për ekonominë dhe shoqërinë . VNM bën këtë duke identifikuar zbutjen e mjedisit gjatë studimeve vlerësuese.

Ekipi i VNM-së ka bashkepunuar ne menyre te vazhdueshme qe ne faza të hershme te marrjes se detyres se projektimit me ekipin e projektimit dhe do bashkepusoje me zhvilluesin e ketij projekti reabilitim/ndertimit gjatë gjithë zhvillimit të projektit qe nga studimi , hartimi , perfundimi dhe zbatimi deri ne perfundim te ndertimit për të identifikuar mënyrat nëpërmjet të cilave ato mund të reduktohen dhe qe jane vendosur me pare . Ky eshte një proces i vazhdueshem deri ne perfundim te objektit .

Bashkepunimi eshte realizuar për të vendosur se çfarë është e mundur dhe e përballueshme në kontekstin e zhvillimit të propozuar duke miratuar dhe projektuar variantin me te mire me sa me pak ndikime ne mjedis .

Raporti i VNM-së përshkruan ne vijim te gjitha masat që zhvilluesi është përgatitur të adoptojë dhe ndikimet mbetëse të mbetura pas zbutjes. Masat zbutëse jane paraqitur si angazhime në mënyrë që autoriteti kompetent të dijë se çfarë mund të marrë parasysh në marrjen e vendimit nëse do të japë pëlqimin.

Parashikimi i ndikimit të ngjarjeve të pazakonshme në VNM-në merret kryesisht me pasiguritë që lidhen me ndikimet që janë relativisht të sigurt që të ndodhin dhe ato janë pasojat e operacioneve rutinë të projektit ne serine e llojeve te punimeve qe do realizohen ne zbatim te projektit .

Megjithatë , gjithmonë qëndron një rrezik që një ngjarje e pazakonshme mund të shkaktojë pro bleme të rënda mjedisore gjatë ciklit të jetës së një projekti duke konsideruar qe kemi punime me mjete te renda , punime te veshtira germimi nen nivelin e siperfaqes se tokes etj qe do pershkruen me poshte dhe gjithmone mund te kemi ndonje te papritur te pakendshme .

Objektivat kryesore kesaj procedure per vleresimin e ndikimit mjedisor mund te permbliohen si me poshte vijon:

- ✓ Sigurimin e plote qe konsideratat mjedisore jane te trajtuara shprehimisht dhe jane te perfshira ne procesin e vendimmarrjes
- ✓ Pershkrimin mbi menyren se si projekti ndikon ne kushtet aktuale mjedisore
- ✓ Eshte marre parasysh shmangia , reduktimi dhe minimizimi i ndikimeve potenciale ne mjedis , edhe aspektet socialo-ekonomike si edhe ato te shendetit te njeriut .
- ✓ Jane dhene sugjerime ne lidhje me masat qe duhet te perfshihen ne projekt per te reduktuar apo neutralizuar ndikimet negative mjedisore apo per te reflektuar ndryshime te tjera te paparashi kuara.
- ✓ Percaktimin e nje programi te pershtatshem monitorimi per te verifikuar qe te zbatohen me efektivitet dhe sukses te plote masat e nevojshme per mbrojtjen e mjedisit .

Me qellim plotesimin e ketyre objektivave dhe sipas referencave te permenduara me siper , ky

Raport VNM-je eshte strukturuar ne menyren e meposhtme:

- a) Te dhena mbi zonen aktuale te mjedisit dhe zonat perreth ku zbatohet projekti
- b) Objektivat e projektit
- c) Pershkrim i detajuar i te gjitha instalimeve qe jane pjese e projektit, apo qe do te perdo ren gjate zbatimit te tij
- d) Plani i ndertimit dhe afatet per zbatimin e tij
- e) Pershkrimi i vlerave inxhinierike qe do te ndertohen apo zgjerohen, si edhe pershkrimi i punimeve te nevojshme per zbatimin e projektit
- f) Ndikimet potenciale ne mjedis dhe masat e propozuara per te parandaluar apo per te amortizuar keto ndikime
- g) Program monitorimi te ndikimeve te projektit ne mjedis
- h) Masa rehabilituese ne rast demtimi te mjedisit si edhe kostot e tyre perkatese
- i) Perputhshmeria e projektit me planet e rregullimit te territorit dhe me planin e zhvillimit ekonomik te zones ku do te zbatohet projekti
- j) Permbledhje e konsultimeve me organet e pushtetit vendor, me publikun e gjere dhe organizatat jo-fitimprures, si edhe mendimeve te tyre.

Keto sugjerohen te jene pjese e nje raporti ne rastin e nje "VNM-je permbledhese", siç theksohet ne Ligjin Nr.10440 , date 07.07.2011”Per vleresimin e ndikimit ne mjedis ”, i ndryshuar .

2.1-Legjistacioni i shfrytezuar per hartimin e ketij raporti

Vendi yne eshte antaresuar ne konventat nderkombetare dhe ne kete kuader eshte i detyruar te zbatoje nje rregullshmeri te percaktuar nga keto konventa dhe ne vijim te ligjeve qe kane qene dhe te dala ne vite per ruajtjen e mjedisit pasi eshte burimi i gjithckaje i cili percakton jetesen e njerezve duke siguruar nje mjedis te rregullt dhe nje menazhim te mire te tij .

Prej disa vitesh, Shqipëria është përfshirë në zhvillime të vrrullshme urbane, gjë që është shoqë ruar me një faturë jo të vogël në planin mjedisor. Rritja e konsumit, transportit, mbeturinat urbane apo inerte, derdhja e ujërave të zeza në dete e lumenj , prerja pa kriter e pyjeve , gërryerja e shtretërve të lumenjve , djegia e gomave , gërryerja e maleve , ndërtimet e pakontrolluara, etj, janë vetëm disa prej ndikimeve të ndodhura mbi mjedis. Shpesh njeriu nuk e kupton se ajo cfarë e rrethon edhe nëse nuk mund ta shikoj (ajri), ndikon drejtpërsëdrejti në cilësinë e jetës. Për rrjedhojë, ai tenton të bëhet indiferent ndaj çështjeve të mjedisit, deri në momentin që natyra reagon ashpër (përmbytje, psh).

Në fakt ndikimi negativ mbi mjedis , është një faturë që të gjitha shtetet po e pa guajnë për zhvillimin. Për këtë arsye shpesh , indikatorët e energjisë , transportit dhe mjedisit trajtohen së bashku pasi është pothuajse e pamundur që të mos ndikojnë te njëri-tjetri. Megjithatë shtetet e zhvilluara kanë marrë angazhime serioze dhe po mundohen të japin shembullin e mirë se jo gjithmonë zhvillimi në përgjithësi dhe ai i industrisë në vecanti ecën paralel me ndotjen e mjedisit . Nënshkrimi i Protokolleve të tilla si ai i *Kyoto-s* për uljen e emëtimit të gazrave , tregojnë se shtetet e kanë rritur ndjeshëm vemen djen e tyre ndaj mjedisit, pasi kjo lidhet drejtpërsëdrejti me cilësinë e jetës së qytetarëve të tyre.

Akoma më i rëndësishëm është *Protokolli i Gothenburg-ut* i cili përcakton tavanet për emëti min e katër ndotësve më të rrezikshëm të ajrit që krijojnë shirat acide.

Ndoshta Shqipëria nuk është ndër vendet më të ndotura në botë por duhen marrë urgjentisht masa për ndërprerjen e masakrës mjedisore dhe paralel me të hapa konkret për përmirësimin e situatës.

Në studimin e saj *ODA* konstatoi se Shqipëria nuk vuan për strategji , plan masash apo përcaktim objektivash në letër .

Kështu , aktualisht , Shqipëria ka:

- » Nënshkruar 7 Konventa Ndërkombëtare për çështje të ndryshme mjedisore;
- » Hartuar 7 Strategji Zhvillimi për disa aspekte mjedisore;
- » Ka mbi 23 ligje për mbrotje të mjedisit, biodiversitetit, florës e faunës, etj;
- » Ka mbi 20 ligje për ratifikime e aderime nëpër Protokolle Ndërkombëtare, Marrëveshje, Amendamente, etj;
- » Mbi 20 rishikime e shtesa të legjislacionit të mëparshëm;
- » Mbi 80 VKM që lidhen drejtpërsëdrejti me mjedisin;
- » 20 udhëzime dhe mbi 5 rregullore, etj.

I domosdoshëm është zbatimi i ligjeve dhe zotimeve të nënshkuara dhe akoma më tej vullneti për të cuar deri në fund nismat që ndërmerren për mbrotjen e mjedist. Megjitha të , edhe në hartimin e strategjive dhe përfshirjen e hapave për zbatimin e tyre ka ende shumë punë për t'u bërë, në mënyrë që të reflektohen të gjitha problemet që po has sot mjedisi në vend.

Për realizimin e raportit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis të veprimtarisë së propozuar u konsultuan dokumente mjedisore që lidhen me politikat shtetërore të mbrojtjes së mjedisit , zonës në të cilën kerkon te realizohet kjo nderhyerje rikonstruksioni .

Shqipëria, pas viteve '90, është bërë palë në një sërë konventash ndërkombëtare edhe në fushën e mbrojtjes së mjedisit, që janë marrëveshje mjedisore ndërshtetërore me mjaft vende të botës , lidhur me ndryshimet klimatike , mbrojtjen e biodiversitetit , luftën kundër shkretëtirizimit të tokave , për llojet migratore , për specie , faunën , kimikatet, si dhe një sërë çështjesh të tjera mjedisore të përbashkëta në shkallë rajonale dhe ndërkombëtare . Qeveria shqiptare gjate viteve te fundit ka nxjerre

mjaft ligje dhe udhezime per mjedisin te cilat jane ne perputhje te plote edhe me konventat nderkombe tare si :

- Konventa e Finlandes "Per vleresimin e ndikimit ne mjedis ne konteksin nderkufi tar" Espoo e dt.25.02.1991

- Konventa e Gjeneves "Per ndotjen atmosferike" e dt.13.11.1979

- Konventa e Bernes "Per ruajtjen e flores dhe Faunes " e dt.19.09.1979 e ratifikuar me Ligjin Nr.8294,date 02.03.1998

- Konventa per "Mbrotjtjen e mjedisit detar dhe te zones detare te detit Mesdhe si dhe gjashte protokolleve shoqeruese " pershtatur ne Barcelone me 16.02.1976 , me 10.06.1995 nga Konferenca e shumefuqishmeve "Per mbrotjtjen e detit Mesdhe nga ndotjet" e ratifikuar me ligjin Nr.8690 , date 16.11.2000

- Konventa e Rios "Mbi larmine biologjike " , ne Rio de Zhaniero me 15.06.1992 e ratifikuar me Ligjin Nr.9279 , date 23.09.2004 ,

- Ligji per aderimin e Shqipërisë në protokollin "Për përgatitjen , reagimin dhe bashkëpunimin ndaj incidenteve të ndotjes nga lëndët e rrezikshme dhe të dëmshme (OPRC – HNS), 2000" shpallur me dekretin Nr.7990 , date 15.10.2012 .

Që prej krijimit më 1974, Komiteti i mbrotjtjes së ambientit detar (MEPC = KMAD) ka studiuar dispozita të ndryshme të MARPOL 73/78 që kërkonin sqarime ose që zbatimi i të cilave nxirrte probleme. Me qëllim që të hiqeshin paqartësitë dhe të zgjidheshin problemet në mënyrë uniforme, MEPC vendosi se ishte e dëshirueshme të zbatoheshin interpretime uniforme të MARPOL 73/78 dhe ka pranuar se, në një farë mënyre, duheshin ndryshuar disa prej rregullave ose të parashikoheshin të reja me qëllim që të reduktohej akoma më shumë ndotja që lidhej me përdorimin e anijeve dhe të asaj të shkaktuar aksidentalisht nga anijet. Këto masa të marra nga MEPC kanë çuar në hartimin e një numri interpretimesh uniforme të Konventës dhe amendamentesh.

Ky botim ka për objekt të lehtësojë konsultimin e dispozitave dhe interpretimeve uniforme të përditësuara të artikujve, Protokolleve dhe të pesë Anekseve të MARPOL 73/78. Ajo përfshin të gjitha amendamentet e vitit 2000 (siç janë miratuar nga rezoluta MEPC.89(45). Sekretaria do të saktësojë se nuk ka për qëllim të sjellë modifikime formale, as modifikime të tjera, të teksteve të besueshme. Për qëllime juridike, duhen konsultuar tekstat e MARPOL 73/78 të besueshme.

Megjithatë, do te gjejmë në këtë botim amendamentet e rregullit 13G të Aneksit i dhe te suplementit të Certifikatës IOPP (siç janë miratuar më 11 maj 2001 nga rezoluta MEPC.95(46). Këto amendamente të rëndësishme do të hyjnë në fuqi më 1 shtator 2002 ne qofte se ato pranohen ne datën e pranimit te heshtur te fiksuar ne 1 mars 2002. Në datën e publikimit të këtij botimi përmbledhës, kushtet e hyrjes në fuqi të këtyre amendamenteve nuk ishin plotësuar akoma. Megjithatë u mendua se këto amendamente mund të hynin në fuqi para rishikimit të ardhshëm të këtij botimi përmbledhës dhe për këtë arsye, teksti i rezolutës MEPC.95(46) është riprodhuar në seksionin e titulluar "Informacione shtese" (rubrika 7). Një tekst i bashkangjitur (Sistem vlerësimi i gjendjes së anijes) i miratuar nga rezoluta MEPC.95(46) figuron në të njëjtin seksion (rubrika 8).

Permbajtja eshte shume e ngjashme me ate qe kerkohet nga dispozitat e BERZH-it, ne Aneksin 4 te "Procedurave Mjedisore" dhe nga BEI, qe ndjek direktivat perkatese evropiane (direktiva 85/337/e Keshillit te Evropes, ndryshuar me ane te direktives 97/11/ te Keshillit te Evropes).

BERZH-i jep me shume detaje per çdo pike ne veçanti dhe kjo eshte ne veçanti e vertete per pershkrimin e aspekteve mjedisore dhe te kushteve shoqeroro-ekonomike qe mund te ndikohen nga

projekti. Nder to permendim: klimen , gjeomorfologjine dhe gjeologjine , burimet ujore , burimet biologjike dhe ekologjike, ndikimin ne panorame dhe ate vizual, ne cilesine e ajrit, zhurmat dhe perdorimin e tokes.

Persa i takon perkufizimit te ndikimeve potenciale kemi keto perkufizime:

→ Ndikim mesatar i pranueshem:ndikim negativ ne mjedis qe mund te pakesohet .Ky nuk eshte nje ndikim qe akumulohet dhe nuk shkakton deme mjedisore qe perhapen.

→ Ndikim thelbesor : ndikim ne mjedis qe nuk mund te pakesohet me aq lehtesi. Ky ndikim akumulohet dhe shkakton deme qe perhapen ne mjedis.

→ Ndikim jo i drejtperdrejte : eshte ndikimi i akumuluar me pare apo qe eshte zhvendosur ne distance dhe te mund te parashikohet.

Serish edhe per kete rast legjislacioni shqiptar eshte i ngjashem me dispozitat e BERZH- it, ne vecanti per mundesine e ndikimeve kumulative.

Pervec sa me siper, BERZH-i thekson rendesine e pershkrimitt te ndikimeve si pozitive, ashtu edhe negative (persa i takon shkalles, rendesise, perseritjes, kthimit, mases dhe kohezgjatjes), si edhe rendesine e shkalles se ndikimeve (ne eshte ky nje ndikim ne nivel lokal, rajonal, kombetar apo nderko mbetar).

Pergatitja e Raportit te Vleresimit te Ndikimit ne Mjedis te aktivitetit te propozuar eshte kryer duke u bazuar ne aktet ligjore te meposhtem:

- ☞ Ligji Nr. 8094 datë 21.03.1996 “Për largimin publik të mbeturinave”
- ☞ Ligji Nr.8756 dt.26.03.2001 “Per emergjencat civile”
- ☞ Ligji Nr.8766 dt.05.04.2001 i azhornuar “Per mbrojtjen nga zjarri dhe shpetimin “
- ☞ Ligjin nr. 8503, datë 30.6.1999 “Për të drejtën e informimit në lidhje me dokume ntet zyrtare”
- ☞ Ligjin Nr.9010, datë 13.2.2003 “Mbi trajtimin e mbetjeve të ngurta”,
- ☞ Ligji Nr.9774 , dt.12.07.2007 “Per vleresimin dhe administrimin e zhurmes ne mjedis” ,
- ☞ Ligji Nr.8906 , dt.06.06.2002 “Per zonat e mbrojtura”
- ☞ Ligjin Nr.10 , dt.18.02.2010 “Per sigurine dhe shendetin ne pune “
- ☞ Rregullore Nr.1 dt.30.03.2007 “Per trajtimin e mbetjeve te ndertimit , nga krijimi , transportimi deri ne asgjesimine tyre “
- ☞ Udhzues Metodik per “Pregatitjen e Raportit te Vleresimit te Ndikimit ne Mjedis”
- ☞ V.K.M Nr.994 , date 02.07.2008 “Per terheqjen e mendimit te publikut ne vendimarrje per mjedisin”
- ☞ Vendimin KM Nr.175 , dt.19.01.2011 “ Per miratimin e strategjise kombetare te menazhimit te mbetjeve ...”,
- ☞ Vendim KM Nr.123 , dt.17.02.2011, “Per miratimin e planit kombetar te veprimit per menaxhimin e zhurmave ne mjedis “
- ☞ Vendimin KM Nr.805 , dt.04.12.2003 “Per miratimin e listes se veprimtarive me ndikim ne mjedis “
- ☞ Vendimin KM Nr.103, dt.31.07.2002 “Per monitorimin e mjedisit ne RSH”
- ☞ Udhzuesi Nr.6, datë 27.11.2007 “Mbi miratimin e rregullave, permbajtjes dhe afateve per hartimin e planeve per administrimin e mbetjeve të ngurta”
- ☞ Udhëzim nr.6 datë 27.12.2006 “Për miratimin e metodologjisë së vlerësimit paraparak të ndikimeve në mjedis të një veprimtarie”
- ☞ Vendimin KM Nr.99 , dt.18.02.2005 “ Per miratimin e katalogut shqiptar te klasifikimit te mbetjeve “

☞ Udhëzim nr. 2 datë 21.05.2007 “Për miratimin e listës së aktiviteteve me ndikim në mjedis, mënyrën e aplikimit dhe rregullat e procedurat e dhënies së autorizimit dhe pëlqimit mjedisor nga Agjensitë Rajonale të Mjedisit”

☞ Udhëzimin Nr.8 , dt.27.11.2007 “ Per nivelet kufi te zhurmave ne mjedise te caktuara

☞ Udhëzimin Nr.1037/1, dt.12.04.2011 “Per vleresimin dhe menaxhimin e zhurmes mjedisore ”

☞ Vendimin KM Nr.123 , dt.17.02.2011 “Per miratimin e planit kombetar per menaxhimin e zhurmave ne mjedis ”

☞ Udhëzimin Nr.1037/1, dt.12.04.2011 “Per vleresimin dhe menaxhimin e zhurmes mjedisore ”

☞ Vendimin KM Nr.123 , dt.17.02.2011 “Per miratimin e planit kombetar per menaxhimin e zhurmave ne mjedis ” ,

☞ Ligjit Nr. 10 463, datë 22.9.2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”

☞ Ligjit Nr. 10 431, datë 09.06.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit” i ndryshuar

☞ Ligjit Nr. 10 440 , date 07.07.2011” Per vleresimin e ndikimit ne mjedis “

☞ Ligjit nr. 10 448 , date 14.07.2011 “Per lejet mjedisore “

☞ V.K.M Nr.13 , date 04.01.2013 “ Per miratimin e rregullave , te pergjegjesive te afateve per zhvillimin e procedures te vleresimit te ndikimit ne mjedis “

☞ V.K.M Nr.419 , date 25.06.2014 “ Per miratimin e kerkesave per leje , transferim te lejeve , rregullat per shqyrtimin e lejeve “

☞ V.K.M Nr.912 , date 11.11.2015 “Per miratimin e metodologjise kombetare per hartimin e raportit te vleresimit te ndikimit ne mjedis “

☞ V.K.M Nr.352 , date 29.04.2015 “Per vleresimin e cilesise se ajrit dhe kerkesat per disa ndotes ne lidhje me te “

☞ Ligji nr.8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore” i ndryshuar qe trajton në mënyrë të veçantë çështje si:

(i) caktimin e rolit të organeve të pushtetit vendor (MB);

(ii) rregullat për shoqëritë e transportit;

(iii) poçedurat që zbatohen mbi firmat e transportit rrugor për hyrjen në treg;

(iv) transporti i mallrave të rrezikshme. Është bërë përafrimi i këtij ligji me direktivën e KE 96/26 me miratimin e ndryshimeve të tij me ligjin nr. 9760, datë 21.6.2007.

☞ Ligji nr.9808, date 24.9.2007 "Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin 8378, datë 22.07.1998 "Kodi Rrugor i Republikës së Shqipërisë" (për peshat dhe dimensionet, kapacitetin transportues te mjeteve, etj), i cili hap rrugë hartimit të akteve të tjera ligjore sipas Direktivave dhe Rregulloreve të KE-së.

☞ VKM nr. 325, datë 19.03.2008 “Për miratimin e rregullave për pranimin në veprimtarinë e operatorit të transportit rrugor të mallrave dhe udhëtarëve, si dhe për njohjen e dokumenteve zyrtare, të caktuara për këta operatorë”, i përputhur pjesërisht me Direktivën nr. 96/26/KE përcakton kriteret cilësore që duhet të plotësohen për pranimin në veprimtarinë e transportit rrugor të mallrave dhe udhëtarëve për operatorët e transportit rrugor, si për tregun e brendshëm, ashtu edhe për tregun ndërkombëtar.

2.2 -Pershkrim te metodikes per hartimin e ketij raporti

Zbatimi i legjistacionit shqiptar ne menyre qe te sigurojme nje nivel te larte te mbrojtjes se mjedisit permes parandalimit , kompensimit te demeve ne mjedis , garantimin e nje vendimmarrje te hapur , te gjere duke u konsultuar me hartuesit e projektit te ndertimit , me stafin inxhinierik dhe me gjere me

specialiste te fushes perkatese vendas por edhe me konsulence nga eksperte te jashtem , per te cilin kerkohet te realizohet ky projekt furnizimi me uje te fshatrave te Bulqizes permbush ne te gjitha anet si interesa shumepaleshe dhe nga pikepamje mjedisore dhe shteterore .

Gjate hartimit te ketij raporti eshte konsideruar :

- Gjendja egzistuese te zones pa furnizim me uje
- Ndikimet ne mjedis gjate fazes se ndertimit te objektit
- Ndikimet ne mjedis dhe menyren e zbutjes se tyre
- Harmonizimi dhe lidhja e kesaj veprimtarie me te gjitha masat e nevojshme per minimizimin e demeve mjedisore
- Infrastruktura e nevojshme per ndertim dhe me pas per funksionim
- Perputhja e ketij projekti me planin e pergjithshem vendor.

VNM-ja ka lejuar dhe ndihmuar ne hartimin e ketij projekti pasi nuk ka ndikime të papra nueshme në mjedis dhe ka sherbyer si orientim për të ndihmuar zhvilluesit dhe vendimmarrësit të hartojë projektin e ndertimit me nje ndikim sa më të vogël të mundshëm në mjedis duke identifikuar zbutjen e mjedisit gjatë studimeve vlerësuese.

Eshte arritur qe hartuesi të identifikojë ndikimet e rëndësishme mbi mjedisin dhe eshte bashkepunuar me zhvilluesin për të identifikuar mënyrat nëpërmjet të cilave ato mund të reduktohen . Ky eshte realizuar një proces i përsëritur që ka filluar në faza të hershme dhe të vazhdojë gjatë gjithë zhvillimit të projektit .

Zakonisht nuk është e mundur të zbutet çdo ndikim i një projekti , por puna e ekipit të VNM-së është që të punojë me zhvilluesin e projektit për të vendosur se çfarë është e mundur dhe e përba llueshme në kontekstin e zhvillimit të propozuar.

Sapo eshte kryer vlerësimi i ndikimeve mbetëse dhe raporti i VNM - së përshkruan masat që zhvilluesi është përgatitur të adoptojë dhe ndikimet mbetëse të mbetura pas zbutjes .

Masat zbutëse paraqiten si angazhime në mënyrë që autoriteti kompetent të dijë se çfarë mund të marrë parasysh në marrjen e vendimit nëse do të japë pëlqimin .

2.2.1 –Vleresimi i rrezikut ne hartimin e ketij raporti

Parashikimi i ndikimit të ngjarjeve të pazakonshme në VNM-në merret kryesisht me pasiguritë që lidhen me ndikimet që janë relativisht të sigurt që të ndodhin pasi ato janë pasojat e operacioneve rutinë të projektit.

Megjithatë, gjithmonë qëndron një rrezik që një ngjarje e pazakonshme mund të shkaktojë pro bleme të rënda mjedisore gjatë ciklit të zbatimit të ketij projekti . Identifikimi i rreziqeve kërkon ekza minimin sistematik të të gjithë elementeve në hartimin e projektit dhe ndërveprimeve të tyre me njerëzit dhe mjedisin për të përcaktuar se sa dëme (për shëndetin ose për mjedisin) mund të lindin.

Vlerësimi i rrezikut (VR) është metoda shkencore e përcaktimit të pasigurisë në lidhje me ngjarjet e ardhshme të këtij lloji. Teknikat mund të jenë ose cilësore ose sasiorë. Teknikat cilësore janë përdorur zakonisht për të vlerësuar sisteme të thjeshta ku pasojat e ngjarjeve janë më pak të rënda. Vlerësimi sasior i rrezikut është përdorur për sistemet më komplekse dhe për rreziqet që mund të çojnë në konsekuenca të rënda si vdekja e njerëzve (viktima). Vlerësimet duhet të fillojë në një nivel të thjeshtë dhe mund të bëhen më të sofistikuar, në varësi të natyrës dhe kompleksitetit të rrezikut dhe nevojat e vendimmarrësit në menaxhimin e riskut kjo është e njohur si një “qasje e niveluar” (*tiered approach*). Duke përdorur një “qasje nivelesh” duhet të sigurohet që burimet e aplikuara për vlerësimin e rrezikut të jenë proporcionale me rrezikun.

Një numër aktiviteteve esenciale janë të përfshirë në vlerësimin e rrezikut. Këto ndahen në pesë hapa kryesorë:

- Identifikimi i rrezikut;
- Analiza e rrezikut;
- Analiza e pasojave;
- Përcaktimi i rrezikut,
- Vlerësimi dhe masat zbutëse.

Identifikimi i rrezikut përfshin identifikimin e materialeve të rrezikshme ose ndonjë ngjarje të rrezikshme që mund të lidhet me projektin. Një konsekuencë e përbashkët në krijimin e rreziqeve të mundshme është që të administrohen rreziqet dytësore që mund të lindin. Është e rëndësishme që gama e plotë e rreziqeve të mundshme të identifikohet që në fillim, edhe nëse është për të sqaruar se pse disa rreziqe të mundshme janë hedhur poshtë si të tilla dhe që nuk kërkojnë vlerësim të mëtejshëm.

Ne kete projekt , gjate realizimit te tij qofte te ndertimit te nje pjese te re aksi apo reabilitim / ndertim te aksit egzistues kemi rrezik nga mosfunksionimi i pajisjeve qe do te perdoren gjate te gjithe kohes se ndertimit deri ne perfundim te tyre dhe konkretisht duhet bere kujdes nga :

- Funksionimi i mjeteve te renda dhe germuese ne momentin e fillimit te punimeve dhe gjate te gjithe kohes deri ne perfundim te objektit pasi mund te shkaktohet ndonje aksident i mundshem .
- Mjetet e renda , eskavatore , vinca , fadroma duhet te mos punojne panderprerje dhe njekohesisht ne menyre qe te mos ngrene lart dhe ne menyre te dendur pluhurin qe del nga punimet e ndertimit dhe te mos perhapet ne ambjentin perreth pasi eshte shesh i hapur , ne rruge kryesore dhe brenda qendres se banuar nga shume banore . Njekohesisht evitimin e prodhimit te zhurmave mbi ato te lejuarat pasi te gjitha punimet do behen kryesisht brenda zones se banuar .
- Mosndotja e ambjentit nga materialet qe do dalin nga punimet e germimit dhe nga dhererat qe dalin te cilat nuk do perdoren me ne objekt si dhe kujdesi i duhur gjate evadimit te tyre ne vendin e caktuar me pare ose per riperdorim me autorizim dhe vendim vetem nga supervizori i punimeve dhe nga institucioni .
- Funksionimi i mire , shume rigoroz dhe brenda kushteve teknike i sheshit te ndertimit si dhe kantjerit te punes nga sipermarresi qe ne momentin e fillimit te punimeve ne menyre qe te evitohet ndonje aksident i mundshem .
- Kujdesi te mjetet auto si fadrome , eskavator , kamionet e te gjitha tonazheve qe do sjellin materiale si dhe te gjitha mjetet e tjera motorrike qe punojne edhe vetem nje seksion kohor te perca ktuar dhe kufizuar per mosderdhje te karburanti apo vajrave ne shesh qe sjellin ndotje mjedisore

Një rrezik mund të përkufizohet si një situatë që në rrethana të caktuara mund të sjellë dëmtime ose të dëmtuar. Niveli i rrezikut llogaritet duke kombinuar probabilitetin ose frekuencën e shfaqjes së një rreziku të përcaktuar dhe madhësinë e pasojave që mund të ndodhin.

Përderisa ligji në fuqi për vlerësimin e ndikimit në mjedis, nuk i referohet në mënyrë eksplicite rrezikut si pjesë e fushës së VNM-së është praktikë e mirë për raportin mjedisor të përshkruaje rreziqet mjedisore dhe shëndetësore që rrjedhin nga projektet ku këto janë të rëndësishme.

2.2.2 –Analiza e rrezikut

Ky është vlerësimi i frekuencës ose i probabilitetit të të ndodhurit të ndonjë incidenti të rrezikshëm që mund të shkaktojë dëm për kete lloj projekti dhe me pas gjate zhvillimit për ndertimin e tij . Kjo përfshin:

- specifikimin e sekuencës së ngjarjeve që mund të çojnë në të ndodhurin e incidentit të rrezikshëm nga defekti ose analizës së pemës/historisë së ngjarjes;

- kuantifikimin e gjasës së incidentit.

“Analiza e pemës/historisë së defektit, shkakut” fillon me incidentin që shkakton efekti mbi njerëzit e mjedisin (p.sh., zjarr ose derdhje/rrjedhje lengjesh ndotese , shkarje apo rreshqitje makinerie gjate punimeve te ndryshme te germimit) dhe të rikthehet përmes dështimeve apo ngjarjeve që mund të kenë çuar në këtë pikë. “Analiza e pemës/historisë së ngjarjes” shtrihet nga fillimi i ngjarjes deri në incidentet që mund të dëmtojnë njerëzit dhe mjedisin. Të dyja mund të përdoren për të siguruar një paraqitje grafike të marrëdhënieve ndërmjet ngjarjeve të veçanta dhe incidenteve të padëshiruara përfundimtare (nganjëherë referuar si “ngjarje kryesore”).

Studimet e rrezikut dhe operacionalitetit(HazOps)“*Hazard and Operability Studies*” është qasje e veçantë për analizën e pemës/historisë së ngjarjes e përdorur shpesh në studimet e instalimeve me rrezikshmëri të lartë. Qasja HazOps është që të shqyrtojë segmente të vogla të procesit ose operimit në një mënyrë sistematike për të identifikuar të gjithë skenarët e mundshëm të aksidenteve. Informata të hollësishme të projektimit, karakteri stikat operative dhe të dhënat historike mbi frekuencat e dështimit nga furnitori ose pajisje të ngjashme janë përdorur për të kryer analiza. Pasi janë identifikuar fillesat e ngjarjeve të ndryshme, historitë e ngjarjeve janë gjurmuar përmes incidenteve të rrezikshme që prekin njerëzit apo mjedisin dhe probabiliteti që të ndodhin të përcaktohet, nëse është e mundur. Burimi i çdo të dhëne të përdorur në llogaritjet duhet të referohet për të siguruar një tregues besueshmërie.

Analiza e pasojës në proces përfshin parashikimin e pasojave për njerëzit dhe mjedisin që mund të lindin nga një rrezik i dhënë. Ajo mund të ndahet në tri faza kryesore, si më poshtë:

- përcaktimi i pasojave ose ndikimeve të mundshme të rrezikut, duke përfshirë sekuencën e ngjarjeve nga incidentet e rrezikshme deri në ndikimi;
- parashikimin e përmasave të pasojave të mundshme;
- vlerësimin e probabilitetit të ndodhjes së pasojës.

2.2.3 –Egzaminimi i ndikimeve dhe parashikimi i pasojave

Ekzaminimi i ndikimeve/pasojave

Është e rëndësishme që gama e plotë e pasojave të mundshme është konsideruar në këtë fazë. Disa pasoja janë të lidhura qartë me rrezikun e veçantë që analizohet të tilla si ndikimet shëndetësore të njeriu nga shkarkimet e ujrat e larjes te perziera me elemente te papranueshem si vajra , lubrifikante etj. në kanalet e ujërave.

Shqyrtimi i sekuencës së ngjarjeve nga incidenti i rrezikshëm deri të ndikimi do të ndryshojnë në kompleks, në varësi të natyrës së rrezikut të konsideruar. Eshte e papra nueshme ne rastin e projektit tone te lihen ne shesh apo hapen perreth tij te mbetjeve te cfaredollojshme dhe natyre .

Parashikimi i përmasave të pasojave

Parashikimi i përmasave të pasojave do të ndryshojë në varësi të kompleksitetit të ngjarjes së rrezikshme në vlerësim. Disa karakteristika kyçe duhet të konsiderohen në këtë fazë:

- Shkalla hapësinore e pasojave e dëmit që rezulton nga një ndikim mjedisor shpesh do të shtrihet në mënyrë të konsiderueshme përtej kufijve të burimit të rrezikut . E rëndë sishme është që vlerësimi i rrezikut të mos jetë shumë i kufizuar në këtë drejtim.

- Shkalla e përkohshme e pasojave. Është e rëndësishme për t’u marrë parasysh kohëzgjatja e një ndikimi se si mund të shkaktojë dëme që do të zgjasin gjatë në të ardhmen. Për shembull, pasojat e mundshme të një derdhjeje të madhe të naftës që prek plazhet mund të kenë ndikime afatgjata në industrinë e turizmit në zonë; një derdhje e një solventi në tokë të depërtueshme mund të rezultojë në një ndikim në shtresat ujëmbajtëse për shumë vjet më vonë.

Për vlerësime sasiore/kuantitative, modelimi i fuqishëm dhe afatgjatë, duke përdorur mjete të ngjashme me ato të përdorura në parashikimin e ndikimit konvencional, mund të përdoret për të parashikuar dhe përcaktuar shkallën kohore dhe shtrirjen e ndikimit mjedisor.

Vlerësimi probabilitetit të pasojave

Qëllimi i këtij hapi është që të vlerësojë mundësinë e pasojave dhe përbëhet nga tre komponentë:

- probabilitetin e të ndodhurit të incidentit të rrezikshëm,
- probabilitetin e receptorëve të ekspozuar ndaj rrezikut dhe
- probabilitetin e dëmit që rezulton nga ekspozimi ndaj rrezikut.

Varur nga rrethanat e incidentit të rrezikshëm, caktimi i probabiliteteve mund të jetë relativisht i drejtpërdrejtë ose mund të kërkojë një qasje më të sofistikuar.

Pasigurite

Kjo pjesë diskuton rëndësinë e shqyrtimit të pasigurisë në VNM. Pasiguria është e rëndësishme pasi mund të ndikojë cilësinë e informacionit disponibël në vendimmarrje. Ka dy mënyra kryesore në të cilat pasiguria është relevante në VNM:

- Pasiguria në parashikimin e ndikimeve.

Parashikimet, nga natyra janë të pasigurta pasi kanë të bëjnë me të ardhmen. Pasiguria është e lidhur kryesisht me mungesën e dijeve se si do të sillen në të ardhmen projekti dhe mjedisi. Për shembull, efekti i shkarkimeve të projektit në cilësinë e ajrit do të varet në mënyrë vendimtare nga pozicioni i saktë, forca e shkarkimit, temperatura dhe përbërja e shkarkimeve, si dhe kushtet e ardhme të motit dhe të gjitha këto janë të paqarta. Por pasiguria/ paqartësia mund të rritet edhe sepse dija jonë rreth mjedisit bazë bazohet vetëm në mostrat/modelet, si dhe metodat që përdoren për të parashikuar ndikimet (modelet etj.) janë gjithmonë thjeshtime të atyre që ndodhin në botë. Gjithashtu, mund të ketë gabime në të dhëna dhe në aplikimin e metodave por me shpresë që këto mund të shmangen me ndihmën e kontrolleve të kujdesshme dhe të detajuara.

- Pasiguri rreth ekzistencës së “ngjarje të jashtëzakonshme” gjatë zbatimit të projekt
- Rreziqe të paparashikuara që rrezikojnë jetën e njerëzve dhe mjedisin
- Nga keqfunksionimi i makinave , mjeteve dhe pajisjeve që marrin pjesë në projekt dhe shkaktojnë aksidente si zjarr, shpërthime dhe rrjedhje të ndryshme ose rreshqitje .

Procesi i parashikimit përbëhet nga një numër fazash, përfshirë vendimin se si të përshkruash ndikimet, mbledhjen e të dhënave lidhur me projektin dhe mjedisin, dhe selektimin dhe aplikimin e metodës së parashikimit. Pasiguria mund të shfaqet te secila nga këto faza.

Ka një sërë kriteresh për marrjen e vendimit se si të përshkruhet një ndikim. Këto përfshijnë:

-natyrën e ndikimit në vetvete, p.sh., vendndodhjen dhe shtrirjen, kohën dhe karakteristika të tjera të lidhura me të;

-llojin e standardeve kundrejt të cilëve do të vlerësohen parashikimet;

-aftësia dhe mundësia e metodave për të bërë lloje të ndryshme parashikimesh (mesatare /amplituda maksimale, afatshkurtra/gjata, afër/larg etj.)

Vendimi për përshkrimin e ndikimit duke përdorur një masë se sa atë që mund të çojë në një përfundim të ndryshëm rreth ndikimit.Falë kësaj, do të ketë gjithmonë një shkallë pasigurie nëse mënyra se si është përshkruar një ndikim, ka ndikuar në vendimin rreth rëndësisë së tij.

Do të ketë gjithmonë pasiguri në të dhënat që duhen për të bërë parashikimet. Këto mund të jenë të dhëna rreth vetë aktivitetit : se pari ,

☞ sa mbetje do të depozitohen në një vendndodhje të propozuar ? Nisur qe ne rastin tone do kemi mbetje :

- nga punimet e prishjes se siperfaqeve egzistuese te cilat duhet te ndahen vecmas mbetjet e betoneve , mbetjet metalike dhe mbetjet e tjera .
- nga punimet e germimit per zbatimin e projektit sipas specifikimeve dhe parashikimeve te bera ne te per realizimin e ketij objekti .
- mbetjet qe dalin gjate punimeve te ndertimit dhe qe nuk perdoren me tej .

☞ Cila është përbërja e tyre kimike ?

Meqe kemi te bejme me ndertim te ri te rrjetit te ujesjllisit duhet mbikeqyerje e vazhdueshme sepse mund te perballemi me situata jo te kendshme .

Mund të lidhet edhe me mjedisin bazhjë që ndikohet: sa është popullata lokale e specieve të ndikuara. Cilin proporcion të popullatës kombëtare rajonale përfshin? Çfarë kanalesh bëjnë të mundur shpërhapjen e ndotësve? Cilat janë kushtet lokale të shpërhapjes në ajër, tokë dhe ujë? Sa njerëz jetojnë në vendndodhjen e projektit?

Të dhënat janë subjekt i dy lloj pasigurish:

- Pasaktësia në matje dhe zgjedhjen e mostrave – saktësia e instrumenteve, teknika dhe përdo ruesi si dhe frekuenca e matjeve shkalla e modelit të zgjedhur;

- Ndryshueshmëria natyrale dhe e pashmangshme në mjedis , p.sh., kushtet mesatare të motit do të ndryshojnë gjatë një viti dhe ndër vite; nivelet e prurjes së lumit lagështia e tokës ndryshojnë në kohë, po ashtu popullimet dhe riprodhimi i specieve; përbërja e ndryshme gjenetike e individëve në një popullim mikroorganizmash do të rezultojë në një ndryshueshmëri të reagimit të tyre ndaj ndotjes së tokës.

Të gjitha metodat parashikuese, kur përdorin modele shkencore ose gjykime ekspertësh, përfshijnë disa modele të mjedisit: matematike, fizike, eksperimentale ose konceptuale (verbale/ mendore). Pasiguritë ndodhin sepse asnjë nga këto modele nuk mund të parashikojë se çfarë do të ndodhë në mjedisin e vërtetë. Modeli është vetëm një përafërsi e botës reale dhe përfundimet nuk mund të japin një përshkrim të saktë dhe preciz të asaj që mund të ndodhë.

Ku është e mundur, supozimet në bazë të parashikimit të ndikimeve, dhe besue shmëria në parashikim duhet të specifikohet qartë. Aty ku është një nivel i konsiderueshëm i pasigurisë, parashikimet duhet të shprehen gjithmonë si shkallë ose cilësore (p.sh., nga më i ulëti të më i larti dhe vlerat më të mundshme) ose statistikisht (p.sh., 95% limitit/nivelit të besueshmërisë). Për shembull, analizat statistike mund të tregojnë që 95% e intervalit të besueshmërisë për zhurmat lidhur me një projekt industrial të jenë 65-70dBA. Kjo do të thotë se ka një probabilitet rreth 95% që zhurmat aktuale të jenë brenda këtyre normave. Ka disa metoda të ndryshme statistike që mund të përcaktojnë nivelin e pasigurisë në parashikime dhe është e përshtatshme të përdoren këto atje ku ka pasiguri të konside rueshme.

Analiza e Monte Karlos është një teknikë simuluese kompjuterike që mund të aplikohet në çdo sistem që përdor variable të pasigurt. Simulimi heton pasojat e këtyre pasigurive në produktin final duke përdorur analizën e propabiliteteve duke ndryshuar çdo variabël në pajtim me shpërndarjen e kufij të pasigurisë së tyre .

Pasiguria mund të reduktohet duke përmirësuar cilësinë e të dhënave të futura, duke rritur numrin e kampioneve të studiuar, duke përdorur metoda matëse më të përshtatshme, ose duke përdorur metodë parashikimi si një model më të sofistikuar. Është e rëndësishme, sidoqoftë, të mos mblidhen më shumë të dhëna ose të përdoren metoda që janë më efektive se ç'është për të bërë një parashikim adekuat.

Parashikimi “Adekuat” është i tillë që lejon që vlerësimi gjykues të bëhet në lidhje me rëndësinë që ka dhe i jep vendim-marrësit dhe aktorëve të tjerë informacion të mjaftueshëm për të bërë gjykimet e tyre. Një sasi e madhe kohe dhe parash shpesh shpërdorohet në VNM, për të mbledhur sasi të mëdha të të dhënave dhe duke përdorur mjete shumë të sofistikuara, kur një metodë më e thjeshtë dhe një përshkrim përsëri i thjeshtë i ndikimeve mund të jetë shumë më i përshtatshëm. Për disa vlerësime qasjet cilësore janë të përshtatshme, për shembull duke i kërkuar një ekspert ose duke u bazuar në përvojën e dikujt tjetër, dhe në këto raste pasiguria mund të menaxhohet duke u kontrolluar me një ekspert tjetër ose duke përdorur më shumë se një krahasim.

Reduktimi i pasigurisë në këto raste është më shumë një rast i “sensit të përbashkët” sesa një metodologji komplekse:

-Kur përvoja e mëparshme është përdorur për të parashikuar efektet e mundshme të një zhvillimi të propozuar, vlerësuesi duhet të sigurojë që vendndodhja tjetër ose aktiviteti është i arsyeshëm, krahasuar me propozimin aktual në aspektin e hartimit të projektit dhe mjedisit. Nëse ekzistojnë dallime, ato duhet të merren në konsideratë gjatë interpretimit të ndikimit të parashikuar.

-Nëse përdoret gjykimi i ekspertit ai duhet të jetë sa më i paanshëm që të jetë e mundur. Nëse paragjykimi ose polemika është e pashmangshme, duhen nxjerrë vëzhgime nga ekspertët e tjerë dhe çdo ndryshim në opinionin e shprehet qartë për vendim-marrësit.

-Aty ku ka pasiguri, analiza e ndjeshmërisë mund të jetë një mjet i dobishëm. Analiza formale e ndjeshmërisë është një metodë analitike e përdorur për të vlerësuar qëndrueshmërinë e marrëdhënieve mes variablave: në terma të thjeshtë, sa do të rritet X nëse rritet Y? Një faktor i quajtur derivat i pjesshëm që llogaritet për çdo të dhënë është i njohur si koeficient i ndjeshmërisë. Të dhënat me koeficientin më të lartë të ndjeshmërisë kanë ndikimin më të madh mbi pasigurinë në rezultate.

Në formën më të thjeshtë të analizës së ndjeshmërisë bëhet pyetja “Nëse” Çfarë do të ndodhë me ndikimin e cilësisë së ajrit nëse kushtet e motit bëhen progresivisht më të ngrohta me kalimin e kohës?”.

Kjo lloj analize mund të përdoret për të provuar se si mund të ndryshojnë rezultati sipas skenarëve të ndryshëm të ardhshëm dhe sa i ndjeshëm është ndikimi në pasigurinë e të ardhmes. Nëse rezultati është shumë i ndjeshëm, atëherë mund të jetë e nevojshme që të punohet shumë më tej për të reduktuar pasigurinë ose të imponohen kufizime në projekt për të parandaluar ndikimin që të bëhet shumë i lartë, p.sh., duke imponuar kushte të lejueshme për kufizimin e niveleve të punimit .Teknika lejon burimet të fokusohen në variablat kryesorë që ndikojnë drejtpërsëdrejti në pasigurinë, në mënyrë që pasiguria e përgjithshme e rezultatit përfundimtar të zvogëlohet.

Metoda gjithashtu promovon një kuptim më të mirë të punimeve të sistemit dhe rëndësinë e variablave që nxjerrin rezultatin.

2.3 – Planet territoriale

Projekti i kerkuar eshte hartuar dhe propozuar nga specialistet e fushave perkatese dhe krahas pregatitjes se tij ne peputhje me kerkesat te propozuara nga investitori dhe kushtet teknike te zbatimit permbushe dhe eshte ne perputhje me planet rajonale te zhvillimit ekonomiko-social si edhe ato te regullimit te territorit per kete zone .

Projekti aktual i parashikuar nga investitori do te perfshije furnizimin me uje 24 ore te Peshkopise.

2.3.1– Planifikimi hapesor

Parimet e pergjithshme te ketij planifikimi ne forme te shkurtuar jane një tërësi rregullash të bazuara mbi eksperiencat ndërkombëtare që mund të permbledhen si më poshtë:

- 1) Nxitja e zhvillimit të qëndrueshëm
- 2) Parandalimi i ndikimit të dëmshëm në mjedisin natyror
- 3) Ruajtja e tipareve karakteristike natyrore, pejzazhore, të florës e faunës
- 4) Zhvillim ekologjikisht i shëndetshëm, ruajtje e korridoreve ekologjike për të garantuar mbrojtjen e habitateve
- 5) Marrja e masave parandaluese dhe rigjenerimi i mjediseve natyrore
- 6) Përfshirja e parimeve të tilla si “ndotësi paguan”
- 7) Përdorimi i teknikave dhe metodave më të mira për mbrojtjen e mjedisit
- 8) Përdorimi i teknologjisë më të mirë të disponueshme bazuar në ndikimin minimal, ndërtimin pa ndotje dhe përgatitjen e sheshit të ndërtimit.
- 9) Informimi i publikut, përfshirja e komunitetit në vendimmarrje dhe aksesimi i publikut në informacion
- 10) Bashkëpunim kufitar dhe rajonal

2.2– Standartet mjedisore per ndertimin e Kanalizimeve

Ligji shqiptar mbi Mbrojtjen e Mjedisit kërkon që çdo projekt apo veprimtari që do të prekë, apo ka gjasa të prekë mjedisin duhet të marrë një Deklaratë Mjedisore, Leje, Autorizim apo Pëlqim Mjedisor nga Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujrave (MMPAU) apo Drejtoria Rajonale e Mjedisit para fillimit të implementimit të projektit. Një vendim i Këshillit të Ministrave ka përcaktuar tipet e projekteve që duhet të marrin njërin prej aprovimeve të sipërpërmendura. Ligji parashikon përkufizimet e mëposhtme që janë të rëndësishme për klasifikimin e projekteve dhe liçencat respektive që duhen lëshuar.

1. “*Projekt*” i referohet çdo implementimi të punimeve me karakter ndërtimi, instalime apo skema apo ndërhyrje të tjera në një mjedis apo peisazh natyror, duke përfshirë shfrytëzimin e burimeve natyrore dhe pasurive minerare.

2. “*Vlerësim i ndikimit në mjedis*” (VNM) është procesi i ndërmarrë për të identifikuar, parashikuar, interpretuar, matur, komunikuar dhe parandaluar impaktin e një projekti mbi mjedisin, sipas alternativave të tij, në mënyrë që të zgjidhet alternativa më e mirë për të parandaluar apo lehtësuar impaktet negative, para miratimit të projektit dhe implementimit të tij.

3. “*Vlerësimi strategjik mjedisor*” (VSM) është procesi i vlerësimit të impakteve të mundshme mbi mjedisin, të një politike, plani apo programi.

4. “*Deklaratë mjedisore*” është dokumenti zyrtar lëshuar nga Ministria e Mjedisit, pas shqyrtimit të kërkesës dhe dokumentacionit përkatës për miratimin e projektit, planit apo programit. Deklarata mund të refuzojë apo aprovojë kërkesën e parashtruar, duke e shoqëruar atë me kushtet detyruese për tu implementuar nga propozuesi dhe autoritetet kompetente. Deklarata Mjedisore lëshohet pasi kryhet Vlerësimi strategjik Mjedisor.

5. “*Leja Mjedisore*” është dokumenti zyrtar, lëshuar nga Ministria e Mjedisit, pas shqyrtimit dhe konsultimeve mbi kërkesën dhe dokumentacionin përkatës me pjesëma rrësit e interesuar në proces. Leja miraton ushtrimin e një veprimtarie që ka një impakt mbi mjedisin, dhe përcakton kushtet dhe rrethanat detyruese që duhet t’i përmbahet, në mënyrë që ndotja dhe dëmet të mos tejkalojnë normat e lejuara.

6. “*Pëlqimi dhe Autorizimi Mjedisor*” lëshohet për aktivitete të karakterit lokal që kanë një ndikim mbi mjedisin, por nuk përfshihet në Vendimin e Këshillit të Ministrave. Ato miratohen nga Drejtorite Rajonale e Mjedisit në formën e pëlqimit apo autorizimit, në bashkëpunim me organet e qeverisjes lokale.

Udhëzimet e Ministrit të Mjedisit aprovojnë listën e veprimtarive, formatin e aplikimit, rregullat dhe proceduart për dhënien e lejes apo autorizimit nga DRM-të.

Çdo formë miratimi mund të përmbajë kushte dhe procedura detyruese për t'u implementuar, në mënyrë që ndotja dhe dëmet ndaj mjedisit të mos i tejkalojnë normat e lejuara. MMPAU ka autorizuar zyrat e sal lokale të ARM-ve për të lëshuar Arovimet Mjedisore për veprimtari me impaktin më të vogël mbi mjedisin, përkatësisht Autori zim Mjedisor (për impakt më i madh) dhe Pëlqim Mjedisor (për impakte më të vogla).

Ligji mbi Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (VNM) përcakton tipin dhe shkallën e projekteve apo veprimtarive që kërkojnë VNM para implementimit. Kategoritë e VNM-ve janë:

- *VNM i përmbledhur*. Ky vlen për projekte që mund të kenë impakte potenciale më të vegjël në përmasa që sërish kërkojnë një vlerësim profesional të impakteve të tyre. Këto përfshijnë projekte që janë listuar në Shojcën 2 të Ligjit për VNM dhe ndryshime apo rehabilitime të projekteve të listuar në Shtojcën 1.

- *VNM i Thelluar*. Ky vlen për projekte me impakte potencialisht të konsideru eshme, siç figurojnë në listën e Shojcës 1 të Ligjit, ato projekte të listuara në Shtojcën 2 për të cilët MMAP mendon se do të kenë një impakt të konsiderueshëm mbi mjedisin (bazuar në informacionin e siguruar nga propozuesi në kohën e aplikimit, në mënyrën e detajuar në Shtojcën 3 të Ligjit) dhe veprimtaritë janë për tu implementura në zonat e mbrojtura të Republikës së Shqipërisë.

Kërkesa specifike sipas legjislacionit shqiptar për çështje të pronës kulturore, habitatet natyrore dhe pyjet paraqiten shkurtimisht më poshtë:

- ▲ Çështjet që lidhen me trashëgiminë kulturore rregullohen nga Ligji Nr. 9048, “MbiTrashëgiminë Kulturore”, datë 7 Prill 2003. Ky është një ligj shumë i gjerë që mbulon shumë aspekte të trashëgimisë kulturore.

Ligji kërkon se në rast se çdo person zbulon ose gërmon në mënyrë të rastësishme objekte të trashëgimisë kuturore gjatë punimeve të ndërtimit duhet të ndërpresë punimet menjëherë dhe të njoftojë autoritetet përkatëse locale brenda tri ditësh . Këto organizma janë pastaj përgjegjëse për të bërë kontrolltet përkatëse të objekteve të gjetura, të raportojnë mbi vlerën e tyre dhe të bëjnë propozime mbi vazhdimin e punimeve ose ndërprerjen e tyre për hetime të mëtejshme. Këto organizma munden gjithashtu të vendosin mbi çdo ndryshim ose ndërprerje të mundshme të punimeve për të ruajtur objektet e gjetura. (Neni 48)

Për raste te ndërtimeve të mëdha investitorët janë të detyruar të konsultohen me autoritetet përkatëse gjatë hartimit të projektit dhe aplikimit për lejendërtimi. Specialistët duhet të kontrollojnë zonën dhe të përgatisin raportin përkatës si dhe çdo modifikim të nevojshëm për mbrojtjen e çdo objekti me rëndësi kulturore. Propozimi për ndryshime në projekt bëhet nga institucionet që kanë kryer kontrollin. Shpenzimet për këto ndryshime duhet të përballohen nga vetë investitori. (Neni 47)

Çdo restaurim i objekteve me rëndësi kulturore, p.sh.një ndërtesë publike e mbrojtur me urdhër të autoriteteve kompetente, duhet të kryhet nga persona të licensuar për punime të tilla.(Neni 17)Çdo objekt i restauruar nga një institucion jo-qeveritar duhet të supervizohet nga intitucioni/et përkatëse shtetërore. Zona që rrethon një monument kulture konsiderohet si zonë e mbrojtur(Neni 32)dhe punimet që do të kryhen duhet të autorizohen nga organizmi kompetent. (Neni 33)

Çdo kosto ose shpenzim për ndryshimet e kërkuara nga autoritetet kompetente, në çdo fazë të projektit, për secilën nga situatat e mësipërme, përfshi çdo kërkim shkencor të kërkuar dhe çdo aktivitet të nevojshëm restaurimi ose ruajtjeje, duhet të përballohen totalisht nga investitori.

Megjithatë, në rastin e restaurimeve të objekteve të trashëgimisë kulturore autoritetet përkatëse vënë në dispozicion një fond të caktuar në varësi të kategorisë së monumentit.

▲ Çështje që kanë të bëjnë me habitatet Natyrore rregullohen me anë të Ligjit Nr. 8906, datë 6.06.2002 “Për Zonat e Mbrojtura”. Ky është një ligj me ndikim të gjerë, që mbulon shumë aspekte të zonave të mbrojtura.

▲

Objekti i Ligjit

Ky ligj ka për objekt shpalljen, ruajtjen, administrimin, manaxhimin dhe përdorimin e qëndrueshëm të zonave të mbrojtura dhe të burimeve natyrore e biologjike të tyre; lehtësi mine kushteve për zhvillimin e turizimit mjedisor; për informimin dhe edukimin e publikut dhe për përfitime ekonomike, të drejtpërdrejta dhe të tërthorta, nga popullsia vendore, nga sektori publik dhe privat.

(Neni 1)

Qëllimi i Ligjit

1. Qëllimi i këtij ligji është të sigurojë mbrojtje të veçantë të përbërësve të rëndësishëm të rezervave natyrore, të biodiversitetit dhe të natyrës, në tërësi nëpërmjet krijimit të zonave të mbrojtura.

2. Zonat e mbrojtura krijohen për të siguruar ruajtjen dhe ripërtëritjen e habitateve natyrore, të llojeve, të rezervave dhe të peisazheve natyrore.

3. Ky ligj rregullon mbrojtjen e 6 kategorive të zonave të mbrojtura, që zbatohen në territorin e Republikës së Shqipërisë. Kategorizimi i zonave, statusi dhe niveli i mbrojtjes për secilën zonë, mbështetet në kriteret e Qendrës Botërore të Ruajtjes së Natyrës (IUCN). (Article 2)

1. Veprimtaritë dhe ndërtimet në zonat e mbrojtura bëhen vetëm sipas kërkesave të këtij ligji, në përputhje me planin e manaxhimit dhe pasi të jetë marrë leja e mjedisit. Për ndërtimet që janë bërë ose bëhen në kundërshtim me këtë ligj, zbatohet ligji “Për Urbani stikën” i ndryshuar.

2. Veprimtaritë ekonomike e shoqërore, projektet që synojnë të zbatohen në një zonë të mbrojtur, pajisen me leje mjedisi, pasi të paraqesin studimin përkatës dhe raportin e plotë të vlerësimit të ndikimit në mjedis.

3. Të gjitha ndërtimet publike, private e turistike në territorin e zonave të mbrojtura, bëhen në bazë të studimeve dhe të planeve rregulluese të përgjithshme, të cilat miratohen nga Këshilli i Rregullimit të Territorit të Republikës së Shqipërisë.

4. Administrata e zonave të mbrojtura, inspektorët e mjedisit, organet e qeverisjes vendore, në bashkëpunim me Policinë e Shtetit dhe atë ndërtimore ndalojnë zbatimin e projekteve e të veprimtarive me ndikim në mjedis dhe që bien ndesh me planin e manaxhimit të zonës.

5. Personat juridikë e fizikë, që kryejnë veprimtari të lejuara në territorin e zonave të mbrojtura, me hyrjen në fuqi të këtij ligji, janë të detyruar të lidhin kontratë me institucionet administrative për ushtrimin e veprimtarisë, kundrejt pagesave përkatëse. (Neni 19)

▲ Çështje që kanë të bëjnë me pyjet rregullohen me anë të Ligjit Nr 9385 datë 4.05.2005, “Për Pyjet dhe Shërbimin Pyjor”:

1. Objekt i këtij ligji është përcaktimi i rregullave të njëjta për marrëdhëniet, detyrat, të drejtat dhe përgjegjësitë e institucioneve shtetërore, organeve të pushtetit vendor, organizatave jofitimprure, pronarëve privatë dhe të biznesit, për ruajtjen, administrimin, manaxhimin dhe përdorimin e fondit pyjor kombëtar, të tokës pyjore dhe të burimeve natyrore e biologjike të tyre.

2. Ky ligj rregullon edhe veprimtaritë mbrojtëse, shoqërore, ekoturistike dhe ekonomike që zhvillohen në fondin pyjor kombëtar dhe në burimet e tjera pyjore dhe jopyjore, në bazë të parimeve të mbarështimit të qëndrueshëm dhe shumëfunksional të pyjeve. (Neni 1)

1.Pjesë të fondit pyjor kombëtar, që kërkohen nga subjekte juridike ose fizike apo nga organet e qeverisjes vendore për t'u kthyer në truall, për ndërtimin e strukturave turistike,të qendrave të pushimit apo shëndetësore, për zgjerimevijës kufizuese të ndërtimit dhe të shtrirjes territoriale të periferisë së qytetit dhe të qendrave të banuara në zona rurale ose për qëllime të tjera publike si për rrugë automobilistike dhe hekurudhore, për çpim dhe shfrytëzim të puseve të naftës e të gazit, për aeroporte dhe struktura të telekomunikacionit, për qëllime të strukturave ushtarake e qendra industriale, hiqen nga fondi pyjor dhe Kadastra e Pyjeve si më poshtë:

a)Pyjet dhe tokat me bimësi pyjore, me sipërfaqe deri në 30 ha, me miratim të Këshillit të Ministrave

b)Pyjet dhe tokat me bimësi pyjore, me sipërfaqe mbi 30,1 ha, me ligj të veçantë.

2.Rregullat për paraqitjen e kërkesës,mbajtjen dhe plotësimin e dokumentacionit teknik,kriteret dhe procedurate zvogëlimit të sipërfaqes dhe të vëllimit të fondit pyjor, përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave. (Neni 17)

3. -Pershkrimi i projektit

Ndertimi i rrjetit te KUZ qe perfshin trasimin e linjes se magjistralit kryesor dhe sekondar eshte sipas planit me te pershtatshem urbanistik duke shmangur sa me shume edhe prishjet ne rruget kryesore dhe carjet ne trup rruge. Duke ditur qe trasimi i rrjetit eshte nje nga proceset me te veshtira dhe me shume pergjegjesi ne projektimin e rrjetit te kanalizimit sepse kostoja e tij perben 70-90% te koston se te gjithë sistemit te kanalizimit , kemi marre parasysh qe per projektimin e rrjetit ne zonen tone. Ne planimetri jane shenuar te gjitha ndertesat ekzistuese,rruget,sheshet dhe pika me ulet e shkarkimit ne te cilin do te shkarkohen kanalizimet qe do l drejtoje per ne ITUN. Trasimi duhet te jete nje zgjidhje te thjeshte dhe sa me ekonomike duke siguruar gjatesite minimale te rrjetit, diametra minimale te tubave dhe thellesi minimale te vendosjes se tyre.

Gjate trasimit kemi shfrytezuar pjerrresit natyrore te terrenit per te bere te mundur vendosjen e tubave ne thellesi minimale,dhe per te caktuar drejtimet kryesore te rrjedhjeve te ujerave te ndotura. Ne vizatimin e planimetrise te rrjetit drejtimi i levizjes se ujit tregohet me shigjeta te kuqe sipas degezimeve perkatese, pervec kesaj jane paraqitur dhe te detajuara vendosja e pusetave dhe jane shtruar tubacionet pergjate gjithë rrjetit sipas dimensioneve dhe llojeve perkatese (shih planimetrine).

6.2 Llogaritjet e prurjeve karakteristike

Te dhenat per llogaritjen e prurjes mesatare ne kohe te thate

- Popullsia për tu shërbyer sotë $N=2952$ banorë (Bulqize e Re)
- Norma e shteses se popullsisë $P=2.5\%$
- Jetëgjatësia e veprës $t=25$ vjet
- Norma e përdorimit për ujë të pijshëm $n=230$ l/(banorë*ditë)

Vlera e mesiperme lidhet drejtperdrejt me vlerat e prurjeve te ujerave te ndotura. Sipas nje vlersimi te meposhtem, eshte percaktuar norma :

Perdorimi	l/ditë
WC	90-100
Dushe dhe Bide	30-35
Lavatriçe	40-45
Kuzhina	20-25
Lavastovilje	40
Perdorime te tjera	10

Totali 230-255 l/ditë

Llogarisim fillimisht shtesen e popullsisë me formulën :

$$N_n = N \cdot (1 + r)^t$$

$$N_2 = 2952 \cdot (1 + 0.025)^{25} = 5473 \text{ banorë}$$

Prurja mesatare ne kohe te thate :

$$Q_{mes} = \frac{N_2 \cdot n}{86400} = \frac{5473 \cdot 230}{86400} = 14.56 \text{ l/sek}$$

- Shperndarja e prurjes pergjate 24 oreve

Shkarkimi i prurjes se ujerave te ndotura me origjine urbane varion gjate oreve te dites, po ashtu gjate oreve te nates, si dhe gjate stineve te ndryshme te vitit. Prurjet minimale ditore verehen kryesisht gjate oreve 02 :00 deri ne 06 :00, ndersa prurja maksimale midis oreve 11 :00-15:00.

Prurjen maksimale (ne kohe te thate) do ta percaktojme permes formules :

$$Q_{max} = K \cdot Q_{mes}$$

Ku koeficienti i pikut "K" llogaritet sipas formules :

$$K = 15.85 \cdot N^{-0.167} = 15.85 \cdot (5473)^{-0.167} = 3.76$$

$$Q_{max} = 3.76 \cdot 14.56 = 54.74 \text{ l/sek}$$

Mbi bazen e prurjes llogaritese, do te bejme dimensionimin e kolektorit. Mund te percaktojme si kushte projektimi:

- Shpejtesia maksimale e lejuar $V < 5 \text{ m/sek}$
- Kushtet e raportit te mbushjes h/d jane :

$$\Phi (150- 300) \text{ è } h/d = 0.6 \text{ m}$$

$$\Phi (350-450) \text{ è } h/d = 0.7 \text{ m}$$

$$\Phi (500-900) \text{ è } h/d = 0.75 \text{ m}$$

$$\Phi > 900 \text{ è } h/d = 0.8 \text{ m}$$

Kushtet e shpejtesise se lejuar jane jane :

$$\Phi - 500 \text{ è } V_{min} = 0.75 \text{ m/s}$$

$$\Phi (550-1000) \text{ è } V_{min} = 0.8 \text{ m/s}$$

$$\Phi > 1000 \text{ è } V_{\min} = 1 \text{ m/s}$$

Formula e cila shfrytezohet per llogaritjen e rrjedhes ne kanale te hapur, tombino me seksione terthore te cfare do lloje forme eshte formula e Manning :

$$Q=V \cdot A$$

$$V = \frac{k}{n} \left(\frac{A}{P} \right)^{\frac{2}{3}} S^{\frac{1}{2}}$$

Nga ekuacioni i mesiperem, percaktojme :

$$k = 1$$

A= siperfaqja e seksionit terthor

P= perimetri i lagur

Q=prurja

S=pjerresia (m/m)

V=shpejtesia mesatare ne tombino, ose kanal i hapur

n = koeficient i ashpersise i Maningut, i cili eshte ne varesi te materialit qe perben tombinon, ose kanalin e hapur.

Nga literatura, meqenese ne rastin tone perzgjedhim tubacion HDPE brinjëzuar do te kemi nje vlere te koeficientit te Manningut **n=0.013**, kjo e vleresuar ne kushtet kur tubacioni eshte ne kushte shfrytezimi, dhe shfaqen depozitime, qe mund te rrisin ashpersine e tubacionit.

3.4 –Kriteret e pergjithshme per projektimin e kanalizimi

Pas shqyrtimit te hollesisem te disa varianteve te skemes se ndertimit te kanalizimi, evidentimin dhe studimin e vendeve te mundeshme te vendosjes dhe ndertimit te depos qe ploteson kerkesat e sigurimit te parametrave teknike te projektit te furnizimit me uje te kanalizimeve skema me ekonomike dhe me efektivitet qe ploteson ne kompleks rrjetin e kanalizimit dhe te perspektives .

3.5–Karakteristikat , pershkrimi dhe programi per ndertimin

Për realizimin e projektit , projektuesi duhet të rishikojë të gjithë informacionin egzistues lidhur me projektin që duhet të hartojë sipas detyrës së projektimit dhe të konsultohet me njësinë e qeverisjes vendore .

Cilësia e studim projektimit duhet të jetë e tillë që të arrihet standarti i kërkuar dhe të plotësojë kushtet e projektimit.

3.5.1 –Karakteristikat e vendit te ndertimit

Ndertimi I rrjetit te kanalizimeve te kesaj zone dhe impianti I trajtimit te ujrave te ndotura do I sherbeje nje popullsie rezidente dhe jo te cilet deri me tani arrijne ne nje numer prej 2952 banore. Cdo lagje apo grup objektesh do te kete rrjetin e vecuar te kanalizimeve te ujrave te zeza ku do te lidhen me kolektorin kryesor per ne impiantin e pastrimit.

Ne hartimin e projektit eshte bere inspektimi I terrenit si dhe eshte hartuar plani I I kanalizimit I ndare nga ujrat e shiut.

Aktualisht shkarkimi I ujrave te ndotura te qytetit eshte mjaft kaotike, dhe si mjedis prites jane shfrytezuar kanalet e kullimit.

Pasojat e kesaj situate jane:

- Probleme Mjedisore dhe rreziqe higjeno-sanitare ne lidhje me shkarkimin e patrajtuar te ujrave te perdorura;
- Mos respektimin e ligjeve dhe normave ne fuqi per shkarkimin e ujrave te ndotura ne mjedis

Punimet e ndertimit per realizimin e projektit

Ndertimi i rrjetit te KUZ qe perfshin trasimin e linjes se magjstralit kryesor dhe sekondar eshte sipas planit me te pershtatshem urbanistik duke shmangur sa me shume edhe prishjet ne rruget kryesore dhe carjet ne trup rruge. Duke ditur qe trasimi i rrjetit eshte nje nga proceset me te veshtira dhe me shume pergjegjesi ne projektimin e rrjetit te kanalizimit sepse kostoja e tij perben 70-90% te koston se te gjitha sistemit te kanalizimit , kemi marre parasysh qe per projektimin e rrjetit ne zonen tone. Ne planimetri jane shenuar te gjitha ndertesat ekzistuese, rruget, sheshet dhe pika me ulet e shkarkimit ne te cilin do te shkarkohen kanalizimet qe do i drejtoje per ne ITUN. Trasimi duhet te jete nje zgjidhje te thjeshte dhe sa me ekonomike duke siguruar gjatesite minimale te rrjetit, diametra minimale te tubave dhe thellesi minimale te vendosjes se tyre.

Gjate trasimit kemi shfrytezuar pjerrresit natyrore te terrenit per te bere te mundur vendosjen e tubave ne thellesi minimale, dhe per te caktuar drejtimet kryesore te rrjedhjeve te ujrave te ndotura. Ne vizatimin e planimetrise te rrjetit drejtimi i levizjes se ujit tregohet me shigjeta te kuqe sipas degezimeve perkatese, pervec kesaj jane paraqitur dhe te detajuara vendosja e pusetave dhe jane shtruar tubacionet pergjate gjitha rrjetit sipas dimensioneve dhe llojeve perkatese (shih planimetrine).

3.5.3 –Programi per ndertimin

E rendesishme eshte te permendim edhe nje sere problemesh qe kane te bejne me furnizimin me uje te qytetit . Keshtu, duke iu referuar gjendjes ekzistuese dhe analizave te kryera ne terren, nenvizojme probleme ne mirefunksionimin e rrjetit.

3.5.4–Pershkrimi i alternativave dhe analiza e tyre

Koncepti i alternativave mund te perkufizohet si nje kurs te mundshem te veprimit nga nje vend ne nje tjetër per permbushjen e te njëtit qëllim.

Nje krahasim i alternativave do te ndihmoje per te percaktuar metodën më të mirë për arritjen e objektivave të projektit duke minimizuar ndikimet mjedisore ose, të tregojnë opsionin më miqësor për mjedisin ose atë më të mirë në praktikë.

Marrja në konsideratë e alternativave mund të jetë më e dobishëm kur VNMS punohet ne fillim të ciklit të projektit. Në varësi të kohës , llojit dhe numrit të alternativave të hapura për shqyrtim mund të përfshijnë:

- Alternativa “aktivitet”
- Alternativa “Vendndodhje”
- Alternativa Procesi
- Alternativa e kërkesës
- Alternativa e caktimit
- Alternativa “rruga më e mirë”
- Alternativa “kantier”
- Alternativa “shkallë”

→ Alternativa ‘projekt’

Gama e kategorive të alternativave që do të vlerësohen duhet të konsiderohen së bashku me alternativën Do nothing .Ndikimi relativ i çdo alternative është krahasuar kundër mjedisit bazë me projekt-pa projekt) për të zgjedhur një alternativë të preferuar, duke përfshirë dhe opsionin për të mos marrë asnjë masë. Vlerësimi i alternativave duhet të përfshijë një krahasim të plotë të të gjitha ndikimeve të mundshme, të direkt dhe indirekt dhe përmbledhës (Kapitulli 14), në mjedis. Qëllimi i vlerësimit të alternativave është për të gjetur mënyrën më efektive të takimit midis qëllimit e propozimit, dhe përfitimeve mjedisore të aktivitetit të propozuar, ose përmes reduktimit ose shmangies së ndikimeve potencialisht të rëndësishme negative.

Vlerësimi Mjedisor

Vlerësimi mjedisor i alternativave ka për qëllim për të sigurojë :

- ☞ Një vlerësim të përgjithshëm mjedisor të investimeve të propozuara
- ☞ Rekomandimet për masat zbutëse mjedisore që do të shoqërojnë investimet.

Aktivitetet e mëposhtme kryesore që do të përfshihen janë:

- ☞ Përmbledhje e legjislacionit shqiptar në fushën e mjedisit;
- ☞ Identifikimi i çështjeve kryesore mjedisore për të vlerësuar e ndikimimi në mjedis përgjatë rrugës nga zbatimi i alternativave;
- ☞ Përshkrimi i masave të mundshme zbutëse për të parandaluar ose reduktuar ndikimet e rëndësishme në mjedis;
- ☞ Propozimi i veprimeve mjedisore që do të ndërmerren gjatë fazave të planifikimit dhe ndërtimit në të ardhmen

Vlerësimi Ekonomik

Problemi themelor i studimit të fizibilitetit është vlerësimi ekonomik i cili krahason kostot dhe përfitimet e alternativave të ndryshme të investimit në një situatë të referencës - dmth një situatë pa investime të reja.

Kushtet e vlerësimi ekonomik:

- Një analizë kosto-përfitim e çdo alternative studiuar;
- Një analizë financiare për të njohur ndikimin rrugor. Këtu duhet të përfshihen :
- Përgatitja e një modeli “spreadsheet” për analizë kosto-përfitim gjatë një horizonti me shume se 20-vjeçare;
- Përgatitja e analiza të parashikimeve ekonomike dhe faktorëve të rritjes
- Përgatitja e analizës kosto-përfitim për çdo alternativë të studiuar;
- Përgatitja e analizës së ndjeshmërisë mbi rezultatet e kosto-përfitimit;
- Krijimi i një plani të të detajuar të zbatimit.

“Alternativa mos bëj asgjë “do nothing”.

Pasojë e “alternativës mos bëj asgjë” është sikur njëllor sikur kërkesa për një infrastrukturë moderne dhe tepër e nevojshme për të gjithë zonën dhe më tej të mos merret në konsideratë . Kjo alternative nese do të qëndrojë në këto parametra nuk do mundësojë asnjëherë rritjen e te ardhurave për banorët e zonës dhe pushtetin vendor përkundrazi ,këto të ardhura do shkojnë në ulje si pasojë e migrimit të banorëve apo zhvendosjes së bizneseve dhe investimeve në zona të tjera me infrastrukturë rrugorë të pranueshme.

Largimi i turistëve do kete pasoja shume te renda ekonomike pasi duhet te konsiderojme qe gjate gjithë vitit vihet ne levizje i gjithë mekanizmi ekonomik i kesaj zone duke ndihmuar ne rritjen e cilesise se jeteses te banoreve te kesaj zone .

Alternativa e dyte:

- Rregullim i anes panoramike duke sjelle nje zburim dhe rritje te shkalles se gjelberimit ne perputhje edhe me PPV ne te cilen jane parashikuar krijimi i te hapsirave te reja te gjelbra dhe zonave rekreative.

- Parqet kodrinore (shtresa tampone)
- Pyllëzimi i zonave kufitare me zonat e banimit
- Mbrojtja e tokës bujqësore

Ky rehabilitim mjedisor do të sjellë një sërë ndikimesh pozitive për qytetin:

- Një panoramë shlodhese për këte zone
- Cilësia e ajrit do të jetë më e mirë duke ulur ndjeshëm sasinë e ndotësave kryesorë në ajër.
- Uljen e nivelit të zhurmave të shkaktuara nga automjetet gjatë levizjes së tyre .

Alternative e projektit

Projekti i propozuar merr në konsideratë të gjitha faktorët për rritjen ekonomike të zonës , pro movimin e turizmit dhe vlerave të tjera të zonës.

10. –Pershkrimi i gjendjes egzistuese te mjedisit

Aktualisht nuk kanë një rrjet kanalizimesh, si për ujërat e zeza ashtu edhe për ujërat e shiut. Ujërat e përdorura shkarkohen në cisterna/gropa septike të ndërtuara individualisht për secilën shtëpi, ose në kanalin kullues të fushes.

Popullsia rezidente në baze të dhenave të Bashkisë së Bulqizës vlersohet rreth 2952 banorë.

Sipërfaqja ku shtrihet linja kryesore dhe sekondare ka reliev me pjerresi që e lejon trasimin e rrjetit me vetërrjedhje. Ujërat e zeza të rrjetit përfshijnë grumbullimin e të gjithë ujërat e përdorura: a. Ujëra të zeza komunale – janë ato ujëra që dalin nga banesat ,nga ndërtesat administrative, ndërtesat shoqërore dhe komunale.

b. Ujëra të zeza teknologjike – janë ato ujëra që dalin nga zhvillimi i proceseve të ndryshme teknologjike të prodhimit pas përdorimit të ujërave të pastra

4.1–Kushtet klimaterike

Bashkia e Bulqizës ka një sipërfaqe prej 678.51 km². Gjithë territori i bashkisë shtrihet nga 300 m, deri në 2000 m lartësi mbi nivelin e detit.

Bashkia e Bulqizës shtrihet në rajonin verilindor të Shqipërisë. Në koordinatat 41°37' gjërësi gjeografike veriore (njësi administrative Shupenzë), 41°21'30'' gjatësi gjeografike veriore (njësi administrative Trebishtë), 20°18'50'' gjërësi gjeografike lindore, 20°07'30'' gjatësi gjeografike lindore (njësi administrative Martanesh).

Në veri kufizohet me bashkinë Dibër, në lindje me Republikën e Maqedonisë së Veriut, në jug-perëndim me bashkinë Tiranë, në jug me bashkinë Librazhd dhe në perëndim me bashkinë Klos. Qendra e kësaj bashkie është qyteti i Bulqizës. Gjatësia e vijës kufitare është 120 km. Nga këto gjatësia e vijës kufitare me bashkinë e Dibrës është 25 km, me bashkinë e Librazhdit 29 km, me Republikën e Maqedonisë 30 km, me bashkinë e Klosit 23 km dhe me bashkinë e Tiranës, 13 km.

Bashkia e Bulqizës ka në përbërje 7 njësi administrative të cilat janë:

Bulqizë, Martanesh, Fushë-Bulqizë, Zerqan, Gjoricë, Ostren dhe Trebisht.

Oferta gjeografiko-natyrore është një nga elementët e rëndësishëm të zhvillimit turistik. Potenciali natyror përbën bazën e potencialit turistik primar pasi ai ka të bëjë si dhe në çfarë mënyre mjedisi gjeografik natyror ndikon në zhvillimin e turizmit në bashkinë Bashkisë.

4.2 –Ekosistemet , flora dhe fauna

Ekologjia eshte shkenca qe studion ligjet e marredhenieve te ndersjellta ndermjet gjallesave dhe mjedisit ku ato jetojne.

- Faktoret ekologjikë (elementë të mjedisit)
 - Abiotikë (fizikë dhe kimikë)
 - Biotikë
- Faktorët Antropogjen(ndikimi i njeriut)
- Ekosistem (sistem ekologjik) – çdo bashkesi e formuar nga gjallesat dhe mjedisi abiotik, qe kane ndermjet tyre bashkeveprim e lidhje te ndersjellta.
- Biocenoze – teresia individëve të llojeve të ndryshme që bëjnë pjesë në ekosistem.
- Biotop – mjedisi ku jeton Biocenoza.
- Rrjetat ushqimore – zinxhire ushqimore paralele ose të gërshetuarnë biocenozat natyrore. Zinxhirët ushqimore nga ana e tyre përfaqësojnë njeseri gjallesash (tri nivele trofike: prodhues, konsumator, dekompozues),ku cdo organizem (hallkë) sherben si ushqim per hallkën pasardhë

Larmia biologjike paraqitet e mire ne disa vende dhe me bimesi drunore te larte te ruajtur nga investimet e viteve me pare. Duke qene ne zone banimi ka disa lloj pemesh frutore dhe jo jofrutore te kultivuar ne vite por qe i kane mbjelle vete pronaret ne disa objekte private banimi ose sherbimi dhe nga njesia vendore jane mbjellur disa bime te ndryshme me nje dendesi te vogel dhe lartesi te ulet .

Ne kete siperfaqe nuk ka bime endemike apo specie bimore te mbrojtura nga Konventat Nderkombetare ne te cilat vendi yne aderon .

Ne kete territor ka nje faune mjaft te varfer. Nder gjitaret kryesisht jane brejtesit e vegjel. Ne kete zone kryesisht per shkak te lartesis se vogel te bimeve verehen te ulen harabele edhe disa lloj migratoresh , trumcaket , kryesartezat , kumrite etj.

Karakteristika kryesore e zonës së marë në shqyrtim është se në një territor shumë të vogël takohen lloje të ndryshme ekosistemesh duke përfshirë ato malore, lumore, të ujrave të ëmbëla (e rezervuarë) si dhe ekosisteme bujqësore ose agro ekosisteme. Vegjetacioni tokësor në këtë zonë i përket kryesisht karakterit të Europës Qendrore Kontinentale me prani të pak elementëve mesdhetarë.

Formacionet bimore të tërësisë tokësore shprehin një larmi formash, duke uzhvilluar ne mjediset e ulta afër ujembledhesve dhe Perrenjve ku sistemet ekulturave bujqësore dominojnë, në rajonet me lartësi të mesme e të madhe, e deri ne zonat e kullotave alpine.Në fushat e ulëta dhe kodrat, janë përshkruar një larmi formash barishtore si më poshte vijon: vegjetacioni i barishteve të këqija ndaj kulturave bujqësore, *vegjetacioni nitrofil* dhe *vegjetacioni anash rrugor*, *vegjetacioniamofil* , i kullotave të ulta e kodrinave, vegjetacioni i livadheve mocalore, dhe vegjetacioni i sistemeve pyjore.

Duke u mbështetur në vëzhgimet e deritanishme, ekosistemet natyrore të kësaj zone përbëhen nga një tërësi nën habitatesh siato të sistemeve të përhershme ujore , të kanaleve kullues e ujitës, ekosistemeve tërezervuareve , bankinave të sistemeve rrjedhëse ujore etj. Bimët e rralla Ekosistemet tokësore të zonës i përkasin nën ndarjes ballkanike të zonësë vegjetacionit Sub-Mesdhetar.

Në formimin e veçorive strukturore të zonës, rol të rëndësishëm kanë luajtur lëvizjet e fuqishme diferencuese (ngritëse dhe ulëse), ku si rezultat i tyre kemi shfaqjen e horsteve dhe grabeneve, të cilat janë të përfaqësuara nga malet përrreth dhe luginat. Në këtë zonë mund të themi se relievi është më shumë rezultat i tektonikës shkëputëse sesa asaj rrudhosëse.

RELIEVI

Bashkia e Bulqizës karakterizohet nga një relief kodrinor-malor. Si rezultat i larmisë litologo-strukturore si dhe faktorëve të morfodinamikës së jashtme (klima dhe hidrografia), bashkia e Bulqizës ka një relief të larmishëm ku malet janë të gërshetuara me luginat. Në nënnjësitë e relievit të Bulqizës përmendim: malin e Lopës, mali e Homeshit, mali i Dhoksit, mali i Kaptinës, lugina e Bulqizës, lugina e Planit të Bardhë, lugina e Valit etj. Në përgjithësi mbizotëron relievi i lartë mbi 1000 m. Përsa i përket llojeve të relievit, janë të pranishëm relievi strukturoro-eroziv, relievi karstik, relievi erozivodendues si dhe relievi akullnajor.

Relievi strukturoro-eroziv është i përfaqësuar nga horstet dhe grabenet, të cilat, siç e theksuam dhe më lart, janë rezultat i lëvizjeve diferencuese vertikale (shkëputëse). Relievi karstik është i përhapur më shumë në pjesën jugperëndimore të rrethit të Bulqizës, ku dhe masivet karbonatike janë më të përhapura. Ndërsa relievi akullnajor është i përfaqësuar nga format akullnajore siç janë morenat dhe liqenet akullnajore (liqenet e Balgjajt, liqenet e Kasnisë, liqeni i Zi etj.)

Lugina e Bulqizës dhe e Planit të Bardhë ndahen mes tyre nga qafa e Buallit. Lugina e Bulqizës i përket pellgut ujëmbledhës të Drinit të Zi, ndërsa ajo e Planit të Bardhë pellgut të Matit. Lugina e është formuar nga shkëputja tektonike, e cila kalon tërthor masivit ultrabazik të Bulqizës. Ka një gjatësi rreth 25 km dhe gjendet në lartësinë 600-800 m mbi nivelin e detit. Lugina rrethohet nga shpate malore të thepisura. Ajo përbëhet nga sektori i sipërm dhe sektori i poshtëm, të cilat kanë tipare të veçanta morfologjike.

Sektori i sipërm është i përfshirë nga lëvizje ulëse, gjë e cila dëshmohet nga depozitimet proluviale-aluvionale kuaternare, mungesa e tarracave lumore, karakteri i rrafshët i saj etj. Në sektorin e poshtëm (Vajkalit) lugina ngushtohet dhe vende-vende merr formën e grykës. Aty shfaqen dhe nivelet e tarracave, lugina bëhet më e drejtë, që lidhet me përfshirjen e këtij sektori nga lëvizjet ngritëse. Zgjerohet pasi bashkohet me Zallin e Okshtunit dhe hyn në zgjerimin e madh të Dibrës. Në këtë luginë, sidomos në sektorin e sipërm të saj, ka kone të depozitimit fluvioglaciare, sepse përrenjtë vazhdojnë të sjellin sasira të mëdha materialesh.

Malësia e Martaneshit ka peizazh akullnajor, veçanërisht në lartësite mbi 1500-1600 m, me liqenet akullnajorë si: liqeni i Zi, liqeni i Bardhë, i Dhoksit etj. Përvec malit të Lopës, Dhoksit, ngrihen edhe maja të tjera si Kaptinës (1873 m), Tri Gjepurave (1774 m). Luginat më karakteristike janë: lugina e Batrës, Theknës, Lenës. Ndërtimi gjeologjik i kësaj luginë është kryesisht nga magmatikët Malësia e Gollobordës shtrihet në pjesën lindore të bashkisë të Bulqizës. Karakterizohet nga një relief i valëzuar me kurrize të ulëta dhe të gërryera nga erozioni i përrenjve. Luginat në këtë malësi kanë pamjen e gropave të mbyllura e të sheshta, si: fusha e Klenjës, Sterblevës dhe Studnës si edhe lugina e Okshtunit. Ndërsa në pjesën lindore shtrihet vargmali i Raducit (2064 m) dhe maja e Zezë (2257 m). Zgjerimi i Dibrës ndodhet në lartësinë 400-500 m mbi nivelin e detit dhe ka një gjatësi prej 8 km dhe gjersi 4-5 km. Pjesë e këtij zgjerimi në bashkisë e Bulqizës janë fushat dhe kodrat e Shupenzës dhe Gjoricës, me një relief fushor e kodrinor të valëzuar. Gjenden të përhapura tokat e kafejta, të kafejta livadhore dhe aluvionale (të formuara nga depozitimet e prurjeve të ngurta të lumenjve).

Tokat e murrme pyjore

Ose të pyjeve të ahut dhe të pishës që shtrihen në lartësitë 1000-1200 m mbi nivelin e detit duke zënë pjesën më të madhe të kësaj malësie rreth 40%. I gjejme të përhapura në pjesën qendrore, jugore dhe atë lindore. Duke patur një zhvillim mbi sedimentarët dhe magmatikët. Formohen në reliev të copëtuar dhe të gërryer klimë të ftohtë që kushtëzon shpërlarjen e kripave nën pyjet e ahut dhe të haloreve. Kanë profil të trashë që shkon 80-120 cm e përbërë nga një shtresë e zezë rreth 5 cm. Takojmë nën llojet si: toka të murrme pyjore të zeza, të murrme tipike, të murrme të kuqërremta të shpërlara, karbonata hunusore etj. Toka të këtij brezi janë të vëna pak nën kulturat bujqësore tashmë janë braktisur duke u lënë në dorën e degradimit dhe dezertifikimit.

Tokat livadhore-malore

Edhe keto toka zënë 40 % të territorit të kësaj malësie dhe shtrihen në lartësite mbi 1700 m mbi nivelin e detit, i gjejme të përhapura në lindje të zonave pranë maleve kallkan, mirake, raduc. Formohen mbi gëlqeror në kushte të një klime të ashpër dhe me rreshje, kurse relievi I tyre është heterogjen dhe dallohet për copetim dhe pjerrësi të madhe. Profili shkon rreth 100 cm me një horizont humusor të trashë dhe një shtresë të përshkueshme në sipërfaqe nga rrënjet e cila formon një shtresë sfongjerore. Shtresa humusore shkon deri 40 cm ka ngjyre të zezë deri kafe të errët. Takohen disa nën tipe si: tokat tipike livadhore malore, toka livadhore të zeza, tokat e djerrit dhe tokat e stepave.

Pozita gjeografike e zonës, kushtet natyrore të saj, ndertimi gjeologjik, copëtimi i madh i relievit shoqëruar me një klimë tepër të larmishme ka kushtëzuar një shumëllojshmëri të botës bimore të kësaj malësie. Faktorët e lartëpërmendur kanë bërë që bimësia e kësaj zone të dallohet për mbizotërimin e bimëve masë europiane dhe veri ballkanike që janë shumë të ndryshueshme nga bimësia mesdhetare që rritet në perëndim të vendit. Shfaqet një katëzim vertikal ku llojet kryesore përfaqësohen nga këto lloje bimësh: shkurre mesdhetare, dushqe, ahu, pisha dhe kullota alpine.

Shkurret malore

Ky kat bimor shtrihet nga 380-600 m mbi nivelin e detit e marrë në total kjo bimësi zë 31% pra një sipërfaqe të vogël të gjithë bimësisë së zonës. Zhvillohet nën një klime më të bute se brezat e tjerë. Në këtë brez shfaqet nëntipi i shitblikut i përbërë nga bimë që i leshojnë gjethet.

Duhet theksuar se ky kat është mjaft i dëmtuar nga dora e njeriut dhe e zëvendësuar nga toka të punueshme prandaj në shumë sektore të këtij brezi shfaqet degradimi. Ky kat bimor shfrytëzohet për kullota dhe dru zjarri. Duhet theksuar se ky kat ka edhe shumë bimë me vlera mjekësore.

Kati i Dushkut, ky kat bimor shtrihet nga 600- 1000 m, është i përhapur në të gjithë zonën dhe zë 17 % të bimësisë totale të Malësisë. Llojet kryesore të bimëve janë: Dushku, panja, lajthia, bunga etj. Edhe ky kat është shumë i dëmtuar pasi bimësia e tij shfrytëzohet për ngrohje në stinën e ftohtë. Kati i Ahut dhe i haloreve: ky kat shtrihet nga 1000-1700 m mbi nivelin e detit. E gjithë sipërfaqja e këtij kati zë 23% të bimësisë së zonës. Përhapjen më të madhe e ka në pjesën jug-lindore dhe lindore. Lloji kryesor i bimës mbizotëruese është ahu, nga e ka marrë edhe emrin kati.

Në përberje të këtij kati marrin pjesë bredhi dhe pisha, që janë më pak të përhapura, por takohen edhe panja, frashëri, meshtegna etj. Ky kat bimor ka pasuritë më të mëdha floristike të përbërë nga pyjet e ahut dhe të pishës, kjo bimësi kushtëzon edhe zhvillimin e ekonomisë pyjore që përbën një nga aktivitetet kryesore të popullsisë të kësaj komune. Kullotat Alpine, në Malësi e Korabit që ka reliev të lartë një shtrirje të konsiderueshme ka edhe kati i kullotave alpine. Duhet theksuar se në kullotat e kësaj komune kullosin rreth 15 krerë bagëti të imta dhe 1500 krerë gjethe te klima e ashpër dhe rreshjet

e shumta të dëborës kanë kushtëzuar zhvillimin e ketij kati bimor. Kjo lloj bimësie është e tipit graminace ka përhapje mbi 1700 m konkretisht në malin e deshatit dhe lartësi të tjera. Ky kat shfrytëzohet si kullot për bagëtinë në stinën e ngrohtë të vitit, po ashtu krijon edhe një peisazh të bukur piktoresk duke krijuar mundësi të shumta për zhvillimin e turizmit të gjelbërt.

Larmia dhe pasuria që ka kjo zonë si në aspektin klimatik , atë të tokave, të florës etj, ka krijuar kushte shumë të favorshme për zhvillimin e një bote shtazore shumë të larmishme. Këtë gjë e deshmon ekzistenca e shumë specieve të vecanta sipas karakterit të habitatit. Do të dallonim botën shtazore të shkurreve, të pyjeve të ahut dhe të dushkut në lartësi, si edhe botën interesante të kullotave alpine dhe të habitateve ujore. Në habitatet e shkurreve që janë më pak të zhvilluara e më pak të përhapura dhe të degraduara nga dora e njeriut gjejmë: Lepurin e eger, cakallin, thëllëzën, dhe një sërë shpendesh të tjerë.

Në habitatet e dushkut që edhe ky kat është i dëmtuar takohen rralle: ujku, dhelpra, ketri, urithi, etj. Në habitatet e pyjeve të ahut dhe të pishës që janë më të dendura dhe më pak të prekura nga dora e njeriut takohen specie të vecanta: ariu, shqiponja, rrëqebulli(rrjepulli), miu i vogël, urithi, etj.

Në habitatet e ujërave të kthjellëta dhe të ftohta të këtyre lumenjve takohet trofta e egër dhe disa lloje të tjera peshqish që e bën këtë zonë të dallueshme nga zonat e tjera të vendit. E gjithë kjo pasuri e botës shtazore dhe me vlera të veçanta ofron kushte për zhvillimin e disa llojeve të turizmit si : sportiv, ekologjik.

Vleresime

Nga analiza e botes se gjalle mund te dalim ne keto konkluzione :zona ka bimesi te paket por shume te larmishme ku midis tyre dallohen ekosistemet pyore te shkurreve ,te dushqeve,te kullotave alpine ,si edhe ajo e siperfaqeve te degraduara te gjitha keto eko sisteme kane vlera te vecanta sidomos ne sektore te cactuar me vlera shkencore dhe turistike Shumlllojshmeria e flore duke filluar nga shkurret mesdhetare e deri tek kullotat alpineben te mundur nje pasuri per shfrytezim per qellime te ndryshme si ajo blektoriale , industria e perpunimit te drurit , turizmi etjr.Pasuri te madhe perbejn edhe llojet e shumta te bimeve mjeksore si kamomili,dellenja,salepi ,mellaga ,sherebeli qe perdoren per shitje nga popullsia e zones duke marre perfitime jot e vogla ekonomike .kjo lloj bimesie ka ndikuar ne zhvillimin e zones pasi ne dibër ka shum lloje bimesh qe gjejne kushte ,ketu gjejme te zhvilluar pemetarine ,vreshtarine si edhe shume lloje bimea sharash ZHVILLIMI EKONOMIK PERIUDHA DERI NE 45 Duhet theksuar se si e gjithë SHQIPËRIA edhe rethi i DIBRËS ka pasur nje zhvillim te vogël ekonomik Pozita e kesaj zone duhet theksuar se shpesh here ka qënë faktor pengues pasi kjo zone ka shërbyer si rrugë për eksperditat ushtarake qe kane vizituar zonën ketu duhet theksuar se edhe shteti Sebise ka pretendime për teritorin e kesaj komune gje qe ka cuar qe kjo zonë te digjej e shkaterrohej nga pushtuesit duke shkaterruar keshtu edhe ekoniminë dhe prodhimet e pakta bujqësore .Pasi edhe tokat ishin ne duart e bejlere e agallareve.Ne kete kohe banore te kesaj komunë merreshin me profesione te lira artizanat,bujqesi edhe tregeëti me prodhime blektorale e bujqësore .Në këtë kohe qyteti kishte 120 banesa ,1 treg ku ne te kishte edhe 3 kafene,kishte nj xhami ,disazyra per administraten e asa kohe si edhe nje shkollë.

PERIUDHA 45-90 Në perjudhën 45-90 perfshin kolektivizimin ku çdo gjë u perfshi ne koperativa.Ky rreth ishte më e privilegjuar pasi edhe tokat e saj ishin me pjellore e sasia e saj ishte me e madhe.Edhe keto te ardhura ishin te pakta e te pa mjaftueshme por sido që të jete ky popull e kaloi keëtë perjudhe dhe u rezistoi krizave te shumeë perjudhave. Fillimisht fshatareve u la 300 m₂ per familje per nevoja vatjake por me pas edhe kjo sasi tokë erdhi duke u zvogëluar ne 1000 m₂ e me pas ne 400m₂ duke cuar

ne nje krize të plote për banore te zones ndersa industria ne këtë kohe ishte shume e vogël.Mund te permendim minjeren e rrethit Bulqizë që në ate kohe ishte nën rrethin e Dibrës,minjeren e mermerit ne Muhurr, ishte fabrika e makaronave Ramiz Varvarica,SMT, si edhe nj sere objektesh te vogla per shfrytëzimin e inerteve,ky reth ka qënë i pasur me burime hidrike që jane shfrytëzuar për energji,ujitje,peshkim,etj.Duhet theksuar se ne këtë kohe u ngriten një sërë veprash si hidrocentrale lokale ashtu edhe vepra te tjera si kanalizime qe i erdhën ne ndihmë bujqesisë.Në këtë kohe u bënë edhe disa ndertime edhe ne qytet brenda si u ndertuan rrugë,rreth 1000 apartamente banimi të mire projektuar per popullsinë e ardhur,pallati i sportit,stadiumi i futbollit,spitali i ri me rreth 320 shtrëtër si edhe një qëndër balneare me rreth 180 shtrëtër ,hotel korabi si edhe shumë restorante te tjerë. Sasia e tokes 2500 ha toke pjellore bujqesore dhe 700 ha pye dhe kullota jane pasuri jo e vogel.Sic permendem me siper kjo zone ka edhe burime hidrike,pasuri me inerte edhe minerale te tjera por qe pak shfrytezohen.

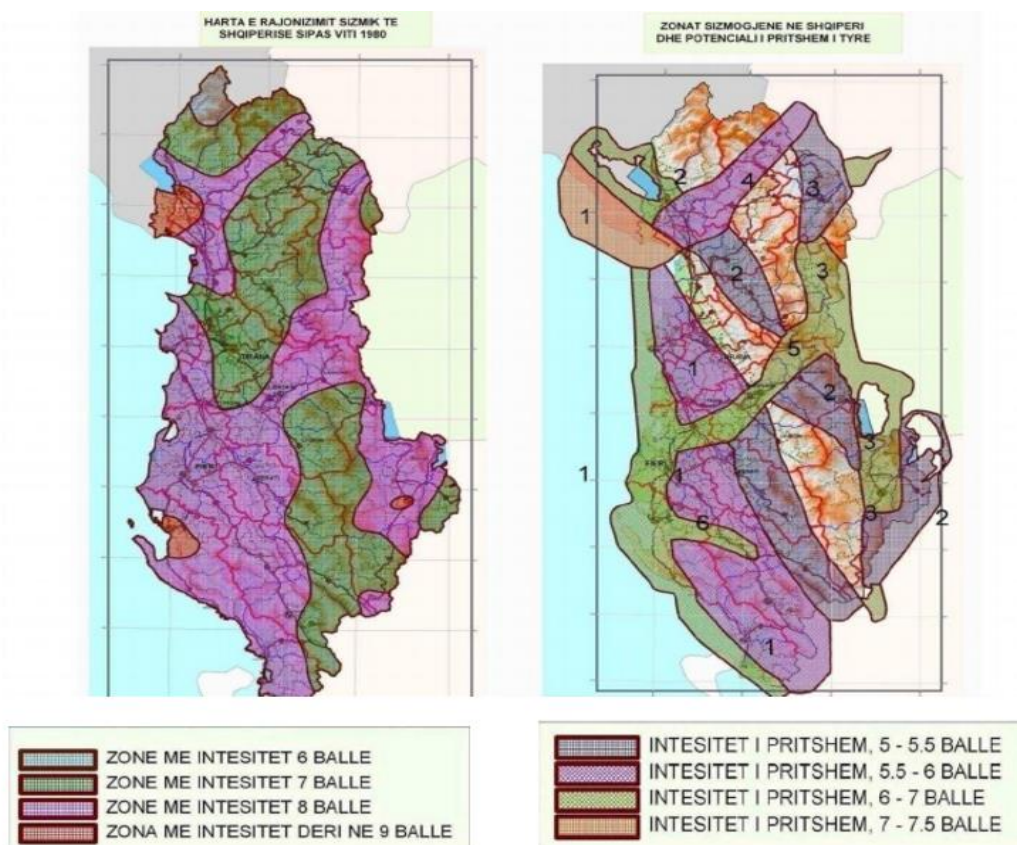
Ekonomia e Dibrës pas viteve 1990 Pas viteve 90 me ndodhjen e ndryshimeve si në gjithë Shqipërinë çdo pronë shtetërore kthehet në prone private.Me reformën agrare toka shkon ne duar të pronarëve duke bërë një copëtim shumë të madh te tokave gje që çon në vështirësi për krijim të fermave konkurruese ne treg.Dega që jep më shumë se 50 % të të ardhurave është bujqësia.Në perjudhen e viteve 1990-2003 rrethi i Dibrës kishte 15815 ha tokë bujqësore dhe 20396 fermer Nga 19117 ha tokë që kishte ne 2003,10650 e zinin bimët e arave,612 ha drufrutorët,358 ha perime,472 ha petate,4891ha faragjëre.Nga sa pamë më sipër del qartë se në dibër nuk kemi ferma të mirfillta ose parcela ta mëdha por një copëtim të tokës bujqësore. Për u përmendur janë edhe disa plantacione të vogla që kane filluar të lindin në fshatrat afër qytetit me pemë kryesisht të importuara nga Europa Perendimore.

4.3 –Popullsia

Sipas Censurit të vitit 2011 ka një popullsi prej 32,210 banorësh. Ndërkohë që sipas Regjistrimit Civil, kjo bashki numëron 4,223 banorë. Bashkia e re shtrihet në një sipërfaqe prej 678.51 km² me një densitet prej 59.28 banorë/km² sipas Regjistrimit Civil dhe 47.47 banorë/km² sipas Censurit 2011. Bashkia Bulqizë ka në përbërje 8 Njësi Administrative, të cilat janë: Bulqizë, Martanesh, Fushë-Bulqizë, Zerqan, Shupenzë, Gjoricë, Ostren dhe Trebisht. Të gjitha njësitë administrative janë aktualisht pjesë e rrethit të Bulqizës dhe qarkut të Dibrës. Bashkia Bulqize ka nën administrimin e saj dy qytete (Bulqiza dhe Krasta) dhe 63 fshatra.

Sizmiciteti

Trualli Shqiptar vendoset gjatë kufirit të përplasjes së dy pllakave të mëdha që lëvizin njëra kundër tjetrës; pllakës Euroaziatike dhe asaj Arabo-afrikane, dhe është vatër e përqendruar tërmetesh e cila preket më shpesh nga tërmete dëmtues. Shijaku është zonë e prekur nga tërmetet e Shtator – nëntor 2019 ku nga pikepamja sizmoteknike zona mund të goditet nga tërmete me magnitudë $M_{max} = 5.5-6.0$ gradë Richter me intensitet deri në 7 balje MKS64 e cila shkakton çarje në mur dhe rrezim të copa të suvash por për objektet e ulta nuk parashikohen shqetësime. Si dhe mundësitë për të goditur tërmetet më shumë ballë janë të vogla rreth 20%.

NUMRI	ZONAT SIZMOGJENE
1	Z.S. Jonniko-Adriatike
2	Z.S. Shkoder-Mat- Librazhd-devoll
3	Z.S. Peshkopi-Pgradec-Korce (Z.S. e Drinit)
4	Z.S. Shkoder-Peje
5	Z.S. Lushnje-Elbasan-Diber
6	Z.S. Vlore-Tepelena

Zona Joniko-Adriatike e shkëputjeve mbi hipëse është zona më egjatë dhe me aktivitetin sizmik më të fuqishëm të vëndit tone prej së cilës janë gjeneruar edhe tërmetet më të mëdhenj që kanë prekur vendin tone. Ajo ndiqet për disa qindra km përgjatë bregdetit Adriatik e Jonian edhe jashtë territorit tonë dhe nëpërmjet dy shkëputjeve tërthoreve, Shkodër-Pejë dhe Vlorë-Tepelenë, ndahet në tre segmente si :

a)Segmenti verior me shtrirje PVP i karakterizuar nga shkëputje para-Pliocenike të tipit mbihypëse të zones Kruja ; ndiqet mbi 200 km nga Lezhanë Ulqin e më tej përgjatë bregdetit dhe është aktive edhe në ditët tona.

b) Segmenti jugor me shtrirje VP që ndiqet për mbi 250 km, nga Vlora në Konispol e më tej në Greqi, përgjatë bregdetit Jonian dhe karakterizohet nga shkëputje para-Pliocenike mbihypëse tëzoes Jonike.

c) Segmenti qëndror me shtrirje V deri VP që përbëhet nga shkëputje pas-Pliocenike mbihypëse aktive të Ultësirës Pranadriatike dhe ndiqet përreth 130 km nga Vlora deri në Lezhë. Këtu përfshihet edhe zona ku shtrihet territoret e Bashkisë së Fushë Krujës .

Ky segment është aktiv edhe në ditët e sotme. Sipas hartës së tërmeteve maksimale të pritshëm në këtë zonë mund të gjenerohen tërmete me magnitudo maksimale të pritshme deri $M_{max} = 6.5-6.9$. Nga ana gjeologjike rajoni i Krujës përfshihet kryesisht në zonën e jashtme tektonike Jonike që përbën edhe ballin orogjenik në zonën ekolizionit Adriatik .

Zona e Krujes perfaqeson nje kurrizore qe kufizohet ne lindje me zonen tektonike te Kraste-Cukalit ndersa ne perendim me zonen Jonike dhe zonen e Adriatikut Jugor. Gjate gjithë kufirit tektonik lindor, verehet branisje e flisheve dhe rralle here edhe gelqeroreve globotrunkanike te nenzones se Krastes mbi flishin oligocenik te zones Kruja. Kontakti me zonen e Adriatikut Jugor dhe zonen Jonike nuk eshte kudo i qarte dhe i prere. Ky kufi eshte i diskutueshem sidomos per pjesen jugore (nga antiklinali i Tomorrit e me ne jug).

Zona tektonike e Krujes, ne te gjitha studimet e realizuara deri tani, eshte trajtuar si nje zone e vetme nga Leskoviku ne jug, deri ne Shkoder ne veri. Disa studiues (Misha, etj. 1982, etj.) mbeshtetur ne pranine e foraminifereve planktonike ne depozitimet pelagjike te Kretakut ne antiklina lin e Melesinit, e kane trajtuar kete te fundit si njesi te zones Jonike. Studimi tematik per deshifrimin biostratigrafik te depozitimeve karbonatike te zones Kruja (Koroveshi, etj. 1999) solli te dhena te rendesishme biostratigrafike te cilat tregojne per ndryshime te theksura te facies karbonatike nga veiu ne jug. Ne pjesen veriore, ne te gjitha prerjet stratigrafike te kryera ne depozitimet karbonatike rezul tojne vetem foraminifere bentosike, qe jane tipike per facien neritike. Ketu ben perjashtim struktura me perendimore, ajo e Ishmit, ku nga analizat e kryera ne kampionet e marra ne pusin Ish.1. ka rezultuar faune e perzier, e cila interpretohet si kalimtare per ne zonen Jonike (Nakuçi etj. 2001). Ne jug, ne antiklinalin e Tomorrit, ne depozitimet e Kretakut te siperm jane takuar fora minifere planktonike krahas atyre bentosike, po keshtu dhe ne Kulmake e Qeshibesh, (shih kap. e stratigrafise) dhe sidomos ne Melesin ku takohen vetem foraminifer planktonike.

Duke analizuar kohen e rudhaformimit, facien e depozitimeve karbonatike dhe stilin tektonik vihet re qarte nje ndryshim i dukshem ndermjet strukturave ne rajonet nga Elbasani e me ne veri nga ato me ne jug. Ne veri te Elbasanit strukturat jane lineare, kryesisht izoklinale, me facie neritike, te karakterizare nga prania e foraminifereve bentosike, me moshe te orogjenezes ne fund te Oligocenit te hershem. Ndersa strukturat ne pjesen jugore jane te natyres antiklinale ose brahiantiklinale me facie te perziere, me fenomene paleogjeografike dhe me moshe me te vonshme te orogjenezes (ne fund te Oligocenit te mesem). Ky dallim esencial interpretohet si efekt i ndikimit te terthores Vlore – Elbasan - Diber, ne jug te se ciles ndertimi tektonik kondicionohet dhe nga prania e prishjeve te tjera terthore dytesore dhe tektonikes kripore. Nisur nga veçoritë e mesiperme, per te evidentuar me mire ndertimin tektonik te kesaj zone, pershkrimin tektonik te saj do ta bejme sipas dy nenzonave tektonike te kondicionuar nga thyerja e thelle tektonike e lindur qysh ne kohen e riftezimit te Albanideve te Jashteme.

Nen-zona e Krastes.

Perben nje nenzone paleogjeografike lindore te zones se Krasta - Cukalit. Ka perhapje siperfaqesore ne trajten e nje rypi kryesisht te ngushte, por me sektore ku zgjerohet dalja e saj si ne Qaf-Shtame-Xiber, Qaf Molle-Polis, ndersa prej rajoneve te masivit ultrabazik te Devollit e drejt jugut ka formen e nje brezi te gjere dhe duke u ngushtuar mjaft ne afersi te Leskovikut nga mbulimi i ofioliteve te zones se

Mirdites. Ne ndertimin gjeologjik te kesaj nenzone marrin pjese kryesisht depozitimet pelagjike, duke filluar nga ato te flishit te hershem kryesisht te Albanit, gelqeroret me globotrunkana te Kretakut te siperm dhe flishit te ri te Maastriktian-Eocenit, qe njekohesisht pasqyrojne edhe fizionomin tektonike te saj, duke formuar rrudhosje e struktura te ngushta, te permbysura e te shtrira, te nderlikuara nga shkeputje tektonike mbihypse deri ne luspore.

Ne perendim kjo nenzone mbulon sektore te gjere te zones se Krujes. Ne ballin e mbihypjes takohet nje zone e gjere e luspezuar dhe shkateruar. Karakteristike per kete nenzone eshte se strukturat perendimore (te ballit te nenzones) ne berthame te antiklina leve ndertohen nga flishi i hershem ngjyre gri i Albanit.

Keshtu, nga ky segment i Zones Joniko-Adriatike te shkeputjeve mbihypese jane gjeneruar shume termete mesatare deri te fortë. Zona e Fushë Krujës ,ne ditet e sotme është prekur nga termete me vatra pranë saj , si p.sh.,tërmeti i 26 gushtit 1852 në Kepin e Rodonit, tërmeti i 16 majit 1860 në Urën e Beshirit , tërmeti i 4 shkurtit 1934 në Ndroq , tërmeti i 19 gushtit 1970 në Vrap dhe tërmeti i 9 janarit 1988 në (Yzberish) Tiranë, të cilët janë ndjerë në rajonin e Fushë Krujës me intensitet 6 ballë MSK-64. Ndër tërmetet më të fortë që kanë ndodhur në dy shekujt e fundit dhe që janë ndjerë në këtë zonë (referimi bëhet për pjesën qendrore të zones se Fushë Krujës) mund të përmëdim:

- Tërmeti i 1 Qershorit 1905 me $M_s=6.6$ dhe $I_0=IX$ ballë (MSK-64). Termeti është shoqëruar me viktima dhe dëme materiale në qytetin e Shkodrës. Ky tërmet është ndjerë fort në zonen e Fushë Krujës , ndersa ne pjesen veriore te kesaj zone është shoqëruar po ashtu me dëm materiale.

- Termet i viti 1617 me $M_s=8$ ballë (MSK -64) në Krujë, (6 balle ne zonen e Fushë Krujës)

- termet i 26.8.1852 me $M_s=6.0$ dhe intensitet $I_0=8$ ballë MSK-64, në Kepin e Rodonit; ky tërmet është pasuar me dëme të mëdha në zonën egjirit të Rodonit dhe të Lezhës.

- Termet i 16.5.1860 me (MSK-64) në Urën e Beshirit, është ndjere VI balle ne zonen e Fushë Krujës , Krujes

- Termet i 17.12.1926 me $M_s=6.2$ dhe $I_0=IX$ ballë (MSK-64) në Durres, është ndjere VIII ballene zonen e Krujës

- Termet i 4.2.1934 me $M_s=5.6$ në Ndroq , është ndjere VI balle ne zonen e Fushë Krujës-

- Termet i 19.8.1970 me $M_s=5.5$ dhe $I_0=I$ ballë (MSK-64) në zonën Vrapit, është ndjere 6 balle ne zonen e Krujës

- Termet i viti 16.9.1975 me $M_s=5.3$ në Kepin e Rodonit

- Termet i viti 9.1.1988 me $M_s=5.4$ në Tiranë.

- Termet i 15 Prillit 1979 me epiqëndër në det pranë kufirit shqiptar. Termeti ka qënë imadhësisë $M_s=6.9$ dhe me intensitet 9—10 balle (MSK-64) në zonën epiqëndrore. Ky tërmet ka shkaktuar dëme të mëdha dhe viktima në njerëz në bregdetin malazet dhe në vëndin tonë në rrethet Shkodër , Lezhë dhe Mirditë . Intensiteti i këtij tërmeti në zonën e Fushë Krujës ka qënë VII- VIII ballë MSK-64.

4.5–Hidrologjia

Në zonën ku do të ndërtohen tubacionet vërehet se nuk ka burime sipërfaqësore dhe përreth saj nuk ka zona të lundrueshme dhe nuk ndodhen lumenj, liqene dhe dete, prandaj gjatë shfrytëzimit nuk do të cënohen rrugët ujore, brigjet lumenjtë, dhe bregdetet etj.

Ne rajonin e poshtme te Peshkopise takohen formacionet gjeologjike te meposhtme:

- 1.-Depozitimet kuaternare-Holocen i vonshem: aluvione te shtratit , rera , zhavore

2-Depozitime kuaternare-Holocen i hershem:-alQh -aluvione te taraces separe ; alevrite, rera, zhavore.

3-Depozitime Kuaternare-Pleistocen-Holocenkoluvione,deluvione, proluvione-argjila,alevrolit zhavore.

4.- Depozitime te Neogenit - Tortonianit molasa; -alevrolite , argjila, ranore me shtresa qymyro re (formacioni Mezezi).

Bazuar ne kriterin litologjik dhe ujembajtjen e shkembinjve qe ndertojne rajonin klasifikojme tre grupe (Harta Hidrogeologjike) :

I.Shkembinj te shkrifet

1.Me ujembajtjte te larte. Depozitime kuaternare-Holocen i hershem:-alQh1-aluvione te taraces se pare;alevrite, rera, zhavore.

2.Me ujembajtjte mesatare. Depozitimet kuaternare - Holocen i vonshem:aluvione te shtratit rera, zhavore . Depozitime kuaternare Holocen i hershem:-aluvione te taraces se pare (alevrite, rera, zhavore)

II. Shkembinj kompakt :-Me ujembajtjte te ulet. Depozitime te Neogenit- tortonianit N13t(d)-molasa; -alevrolite, argjila, ranore me shtresa qymyrore (formacioniMezezi).

III. Shkembinj praktikisht pa uje1. shkembinj te shkrifet. Ne depozitime te shkrifta praktikisht pa uje bejnepjese depozitimet e Kuaternar-Pleistocen i siperm-Holocen-c,d,pQp3-h, koluvione,deluvione, proluvione te perfaqesuara nga argjila, alevrite,zhavore

4.6-Cilesia e ajrit dhe zhurmat

- Ajri .

Në bazë të të dhënave te monitorimit , ajri urban ne kete zone rezulton i pastër për 4 treguesit e monitoruar, SO₂, NO₂, O₃, dhe Pb të cilët rezultojnë brenda normave të lejuara të Standa rdit Shqiptar dhe të BE në të gjitha stacionet dhe qytetet e monitoruara.

Monitorimi i ndotjes atmosferike nëpërmjet analizës elementare të aerosoleve, konfirmon se përmbajtja e metaleve toksike në ajrin urban në qendër të Peshkopise rezulton në vlera mjaftmë të ulëta se normat e lejuara.Kurse elementet e lidhur me pluhurin tokësor, si K,Ca, Ti dhe Fe janë në përqëndrime më të larta.

Në përgjithësi erërat mbizotëruese vijnë nga anët veriperëndimore dhe juglindore të objektit. Ky fillad freskues detar mund të vërehet veçanërisht gjatë periudhës së verës. Për të vlerësuar situatën në lidhje me cilësinë e ajrit u përdorën të dhëna mbi ndotësit e ajrit të marra nga stacionet matëse ekzistuese më përfaqësuese dhe më pranë zonës së projektit.

Cilësia e tanishme e ajrit në zonën e Projektit është tepër e varfër: ne pjesën perëndimore të dhënat e matura japin një vlerë mesatare vjetore të matur të PM₁₀ (grimca me masë 10 micrometer ose më pak) prej 354 µg/m³. Në pjesën lindore PM₁₀ është 96 µg/m³. Këto vlera duhen krahasuar me standardin shqiptar për këtë parametër që është 70 µg/m³ dhe standardin Evropian që është 40 µg/m³ (që duhet pakësuar në 20 ne te ardhmen).

Ndotësit e ajrit mund të jenë grimca pluhuri, kimikate apo materiale biologjike, të cilat kanë efekte mbi organizmin e njeriut, mjedisin apo atmosferën. Disa nga grupet më të rëndësishme të indikatorëve të cilësisë së ajrit janë:

SO₂, NO_x dhe NH₃ (amonjaku), të cilët shkaktojnë edhe shirat acide;

CO₂, CH₄ (metani), NO₂, të cilët lidhen me emëtimin e gazrave;

PM₁₀, LNP, që tregojnë masën e grimcave të ngurta në ajër.

Secili prej këtyre indikatorëve, shkaktohet nga arsye të ndryshme. Historikisht, ndotësit kryesorë të ajrit në Shqipëri kanë qenë industritë e kromit, bakrit, metalurgjiku celikut, cimentos dhe TEC-et, etj. Duke nisur që nga vitet '90, një pjesë e madhe prej tyre u mbyll. Në vitet e fundit, ndotja ka ardhur kryesisht nga nxjerrja dhe përpunimi i naftës, prodhimi i cimentos, djegia e pakontrolluar e plehrave si dhe rritja e transportit.

Të dhënat mbi NO₂ dhe SO₂

Dioksidi i Azotit (NO₂) dhe Dioksidi i Squfurit (SO₂) janë pjesë përbërëse e smogut dhe shkaktarë të shirave acidë. Ata krijohen nga djegia e qymyrit, naftës dhe derivatëve të saj. Secili prej tyre depërton shumë lehtë në organizmin e njeriut dhe mund të shkaktojë sëmundje të mushkrive, të rrisin mundësinë e marrjes së viruseve si dhe irritime të syve apo lëkurës. Në ndërveprim me diellin dhe ujin në atmosferë, këto dy gazra shndërrohen në acide, të cilat bien në tokë në formën e shiut acid apo borës.

Në Shqipëri, normat e lejuara të këtyrë gazrave në atmosferë janë përcaktuar me Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 803, datë 4.12.2003, "Për miratimin e normave të cilësisë së ajrit". Ato janë mesatarisht 60 µg/m³ në vit për secilin indikator, apo 50% më të larta se normat e përcaktuara nga Bashkimi European, i cili ka një mesatare prej 40 µg/m³.

Prezenca e NO₂ në zonat urbane vjen kryesisht si pasojë e transportit dhe trafikut në rritje. Në një shikim të përgjithshëm, mund të thuhet se prezenca e këtyrë ndotësve është nën normat e vendosura nga Shteti Shqiptar, por edhe nën normën europiane. Listën e qyteteve më të ndotura me NO₂ e kryeson Tirana dhe pas saj Durrësi dhe Fieri. Një pamje më e qartë vjen nga raporti mjedisor për vitin 2009 i Ministrisë së Mjedisit, sipas të cilit zona e 21 Dhjetorit në Tiranë është mbi normat e lejuara nga BE me 12 µg/m³ apo 30% më shumë. Situata me SO₂-shin është gjithashtu brenda parametrave të lejuar nëpër qytete. Fieri vazhdon të ketë një normë të lartë, por edhe Elbasani, pasojë e industrive që kanë funksionuar në këto zona. Prezenca e SO₂-shit është nën mesataren e BE-së, dhe në këtë ndihmon shumë prodhimi i energjisë elektrike nga burimet hidro.

Keto te dhena jane marre nga Ministria e Mjedisit , Pyjeve dhe administrimit te ujrave .

• Zhurmat .

Ky objekt do te ndertohet ne Grame te peshkopise ndaj e ka te pashmangshme zhurmen e mjeteve qe qarkullojne ne kete zone .

Duke iu referuar ligjit Nr.7994 , dt.12.07.2007 , "Per vleresimin dhe administrimin e zhurmes ne mjedis " investitori ka marre te gjitha masat per zhurma sa me vogla ne kete aktivitet qe kerkon te zhvilloje nepermjet :

- a) përzgjedhjes dhe përdorimit të pajisjeve që lëshojnë zhurmë të niveleve të ulëta,
- b) përzgjedhjen e vendit, që instalimi dhe funksionimi i mjeteve e pajisjeve që lëshojnë zhurmë, të garantojnë nivelin kufi në të gjitha mjediset, të cilat ndikohen prej saj ,
- c) masat parandaluese e zbutëse të zhurmës në pikën e lëshimit , përgjatë rrugëve të përhapjes dhe në mjediset që ndikohen prej saj.

Burimi i akumuluar i zhurmave nga puna e motokompresorit ne distance 7 ml nga to eshte 90 dB. Duke marre parasysh shprehjen e nivelit te intesitetit akustik te nje zhurme me relacion si me poshte :

$$L = 10 \lg (I_1 / I_0)$$

L - Niveli akustik i zhurmes se marre ne considerate.

I₁ - Intesiteti akustik i zhurmave te kumuluar.

I₀ - Intesiteti akustik i references.

Theksojme se niveli akustik i zhurmave ne qendren e banuar eshte me i ulet se ai i zhurmes se nje makine qe kalon ne te, praktikisht ai eshte 32 – 40 dB qe i pergjigjet kushteve te nje bisede me ze normal.

Analiza e frekuences se zhurmave te emertuar nga keto makineri dhe paisje tregon se ato ndodhen nen mesataren e frekuences 200- 2000 Hz, e qe nuk eshte shqetesuese per veshin e njeriut, por me shume ndikohet nga zhurmat e mjeteve interurbane se sa mjetet e karrierve te aferta qe shfrytezojne kete rruge .

Shkaktari kryesor i ndotjes akustike per kete zone eshte trafiku i automjeteve dhe i kamionave me tonazh te rendë qe transportojne materiale inerte apo te ndryshme ndertimi. Frekuenca e levizjes se këtyre kamioneve nuk eshte shume e larte keshtu qe nuk shqeteson ne cdo kohe .

Së pari, zhurma eshte percaktuar si tingujt i padëshiruar. Gama e njohur ndërkomëtare degjimit fillon nga 0 dB (pragut i degjimit) deri ne 140 dB (pragut te dhimbjes). Frekuenca e pergjigjes per veshin e njeriut merret zakonisht per te mbuluar gamen nga 20 Hz (numri i oshilacione per sekonde) deri 20.000 Hz. Veshi nuk i pergjigjet ne menyre te barabarte frekuencave te ndryshme ne te njëtin nivel me presion te tingullit. Zhurmat jane me te ndjeshme ne rangun ne mes te frekuencave sesa ne frekuencat e fundme dhe per shkak te kesaj, i ulët dhe komponentet frekuencë te larte te një tingulli ulin rëndësie per te aplikuar një koeficient (filtrim) per matjet e zhurmës.

Koeficient i cili eshte perdorur me gjerësisht per matjen e zhurmave eshte A-koeficient i cili shpreh reagimin subjektiv te njeriut ndaj zhurmave. Ky eshte një standard i pranuar ndërkombëtarisht per matjet e zhurmave per te perfaqësuar pergjigje subjektive te ndjesise se njeriut persa i takon zhurmave. Zhurma e tepruar demton seriozisht shendetin e njeriut dhe ndërhyt me aktivitetet e perditshme te njerëzve ne shkollë, ne pune, ne shtëpi dhe gjate kohës se lire. Ajo mund te prishin gjumin, te shkaktojë efekte kardiovaskulare dhe psiko-fiziologjike, te reduktojne performancën dhe provokojne reagime bezdisese dhe ndryshime ne sjelljen sociale. Organizata Botërore e Shëndetësisë vlereson se zhurmë trafiku po demton shendetin e pothuajse cdo person te moshës se tretë ne BE si edhe një ne pesë evropiane mendohet te jene te ekspozuar rregullisht ndaj niveleve te larta te zhurmës gjate natës te cilat mund te demtojë ne menyre te konsiderueshme shendetin e tyre. Kur kuantifikimi i zhurmës eshte shqetesues; pranohet qe ne pergjithësi se, per gjendje te qëndrueshme nivelet e zhurmës rriten ose zvogëlohen me 1 dB (A) nuk dallohet nga qeniet njerëzore ne kushte normale, edhe pse kjo mund te jete e perceptueshme ne kushte laboratorike. Një rritje ose ulje prej 3 dB (A) eshte normalisht vetem pak e dukshme ne kushte normale. Rritje e një zhurme eshte eshte një parametër thjesht subjektiv, por ajo ne pergjithësi eshte pranuar se një rritje / rënie prej 10 dB (A) i korrespondon një dyfishim apo pergjysmimi ne rritjes/rënies se perceptuar.

Nivelet e zhurmave te jashtme rrallë jane te qëndrueshme, sepse rriten dhe bien ne baze te aktiviteteve perreth. Ne perpjekje per te gjetur një parametër matës se zhurmës se jashtme variable eshte perdorur matësi i zhurmave. Parametri me i rëndësishëm per vlerësimin e zhurmave eshte ekuivalent i vazhdueshëm A-ponderuar i presionit te tingullit ne nivel LAeq. Ky eshte i pranuar ndërkombëtarisht perkufizohet si vlere e A-ponderuar e nivelit te presionit te një tingulli, apo te disa tingujve te vazhdueshëm e te qëndrueshëm qe, brenda një intervali kohor te caktuar kohor (T), ka te njëjtën kuptim si te themi ndryshimi i presionit i tingullit ne njësinë e kohës. Kjo eshte një njësi e perdorur zakonisht per te pershkruar zhurmën ne proceset e ndërimit, zhurma nga pajistjet industriale dhe eshte njësia me e pershtatshme per pershkrimin e shume formave te tjera te zhurmës ne mjedis. Monitorimi i zhurmave urbane i kryer nga Instituti i Shëndetit Publik ka pasur si qëllim matjen e nivelit te ndotjes akustike, ne pikat e monitorimit te 7 qyteteve kryesore te vëndit tone, per te dhënë mundësinë qe te gjykohet mbi masën e ekspozimit te popullatës ndaj zhurmave. Kur niveli i zhurmave eshte rreth

65 dBA, gjumi bëhet shqetësim serioz dhe shumica e popullatës shqetësohen. Në këtë rast, zhurma në komunitet, bëhet një problem i vërtetë i shëndetit mjedisor. Aktualisht, zhurma është një nga rreziqet mjedisore, që vazhdon të evoluojë dhe mund të krijojë probleme tek ajo pjesë e personave që janë të ekspozuar. Veçanërisht, ndotja nga trafiku rrugor është bërë problematike dhe mjaft shqetësuese. Një tjetër ndikim, ka pasur dhe prania në distanca të konsiderueshme e burimeve alternative të përkohëshme të energjisë si: gjeneratorët.

Ndotja nga zhurmat është relativisht e ulët, ne varësi nga distancat prej burimeve të tyre. Kufirii lejuar për ndotjen nga zhurmat nga qarkullimi i automjeteve gjate ditës konsiderohet 65 dB, ndërsa gjatë natës 55 dB). Në zonën e projektit, nivelet e zhurmave janë nën nivelet e lejuara nga standartet nderkombetare.

4.7–Trashegimia , peisazhi dhe statusi i zones

Shqipëria njihet per diversitetin e pasur biologjik dhe peisazhik fale pozites se saj gjeografike, kushteve gjeologjike, pedologjike dhe hidrologjike, si edhe fale karakteri stikave klimaterike. Kjo larmi e madhe ekosistemesh ben te mundur ekzistencen dhe ruajtjen e varieteteve te pasura te bimesise dhe kafsheve.

Ritmet e larta dhe te shpejta te rritjes se popullsise ne 50 vjetet e fundit, shoqeruar me migrimin nga zonat rurale drejt atyre urbane jane shoqeruar edhe nga rritje progresive e trsynise njerezore ndaj sistemeve bregdetare dhe litorale, qe jane edhe sistemet me te ndjeshme nga pikepamja ekologjike.

Territori ne studim nuk eshte i perfshire ne menyre te drejtperdrejte ne zone te mbrojtur si rezervat, park kombetar etj. dhe nuk eshte zone e ruajtur ne perputhje me planet e zhvillimit ekonomik te vendit dhe ne strategjine kombetare te mjedisit .

Nuk eshte zone e përdorur per specie të mbrojtura , të rëndësishme të florës dhe faunës, si për kryqëzim, folenizim, ushqim, pushim, dimërim, migrim që mund të ndikohen nga zhvillimi i ketij aktiviteti .

Nuk eshte zone me rendesi historike apo kulturore dhe nuk ndikon ne rruget e kalimit te publikut apo njedise te tjera shplodhese , pushuese .

Nuk ka objekte arkitektonike , arkeologjike , kulturore dhe me interesa historike te ndertuar afer tij por nje distance te konsiderueshme .

Territori ne studim nuk eshte i perfshire ne menyre te drejtperdrejte ne nje zone buferike te cilat ruhen ne perputhje me legjistacionin e mjedisit dhe ne perputhje me politikat dhe planet qe aplikon MMPAU.

Arti dhe kultura ne qytetin e Peshkopise jane zhvilluar ndër vite.Piktura eshte nje domethenie e rendesishme e artit ne Peshkopi.Gjithashtu kenga muzika dhe literatura kane ekzistuar qe ne kohe te hershme.Kengen dhe muziken e mbeshtet nder vite nje qender kulturore e rendesishme per femijet e quajtur "Qendra Kulturore e Fëmijëve".Kjo qender ndër vite ka luajtur një rol të rëndësishëm në zhvillimin e artit e kulturës,por rëndësi të madhe i është dhënë muzikës.Mësues profesionistë midis tyre permendim :Xhevat Fanen,Qani Mandrin,Mimoza Bulkun,Hysen Seferin,Safat Plakun etj. kane organizuar nder vite nje sërë festivalesh ne shkallë qyteti e rrethi.Me profesionalizmin e tyre kane pergatitur nje sere talentesh te reja. Gjithashtu kjo qender shquhet edhe per akrobatet e saj te talentuar me ne krye mjeshterin Agron Strazimiri te cilet i kane sjelle publikut dibran nder vite emocione te bukura .Theksohet prania e tyre ne nje emision talentesh te zhvilluar ne Shqipëri i quajtur "Ti vlen",ne te cilin keto talente me konkurimin e tyre arriten deri ne finalen e programit.Gjithashtu ne kete qender kulturore per femijet eshte edhe nje grup vallesh .Por ne kete qender zhvillohen edhe kurse pa pagese

per femijet te ambiciuar pas Matematikes Letersise Gjuheve te huaja etj. me profesionistë si Bashkim Hoxha, Hysni Loka etj. Ne Peshkopi përvec Qendres Kulturore te Femijve drejtues te mirnjohur te te ciles kane qene Hamit Lumi dhe Surja Stafa funksionon edhe Qendra Kulturore e drejtuar nga Veli Vranici dhe jane te njohura aktivitetet e kesaj qendre si 'Oda Dibrane' etj

5.–Efektet e kesaj veprimtarie ne mjedis te drejtperdrejta dhe te terthorta

5.1 –Ndryshimet ne mjedis gjate ndertimit

Veprimtaria që propozohet të kryhet nuk ka përmasa të mëdha persa i takon vepres por ne aspekt të karakterit të investimeve po , **pasi eshte ndertim kanalizimi**, pra ne mjedis qyteti , ne zone te banuar dhe historike , me rendesi historike dhe kulturore. Kjo është arsyeja që duke qene se punimet do kryhen ne zone te banuar normalisht del e një rëndësie të veçantë të analizohen ndikimet që do të ketë ajo që nga çasti i nisjes, pra e reabilitm/ndërtimit dhe më tej ende gjatë shfrytëzimit të saj.

Ky kapitull gjithashtu do të paraqesë nje analize te hollesishme te ndikimeve te mundshme duke specifikuar edhe masat zbutese qe do te perdoren per te eliminuar apo per te minimizuar ndiki me ne mjedis. Kjo analize kryhet duke u bazuar ne projektin te diskutuar si me lart ne kete raport.

Për të analizuar ndikimet e mundshme ne mjedis gjatë periudhës së ndërtimit te kesaj linje kanalizimi së pari , jane veçuar përbërësit kryesorë të punimeve të ndërtimit.

Më pas, per secilin nga këto përbërës janë saktësuar ndikimet negative apo pozitive mbi mjedi sin si dhe masat e mundshme zbutëse ndaj tyre . Në fund jane pervijuar burimet dhe shkaqet e ndikime ve te mundshme .

5.1.1 –Ndryshimet ne mjedis gjate punimeve te germimit

Ndertimi i ketij kanalizimi te ri fillimisht do te kerkoje ngritjen e kantjerit te punimeve sipas percaktimit te vendit qe do te vendoset ne bashkepunim te sipermarresit te punimeve dhe njesise se qeverisjes vendore ne njoftim dhe dijeni te supervisorit te punimeve dhe me pas do te behen germimet e percaktuara ne projekt – preventivin e hartu ar per kete lloj infrastrukture me ane te mjeteve germues dhe largimi i materialit do të bëhet nga mjete vetshkarkuese apo kamionë të një tonazhi të caktuar.

Tek punimet e germimeve duhet nga njëra anë të mbrohen njerëzit, të cilët nuk janë të përfshirë në ndërtimin e projektit, e nga ana tjetër duhet të mbrohen njerëzit e inkuadruar në realizimin e projektit. Gjithashtu duhet mbrojtur kantjeri i punes ne menyre te panderprere gjate te gjithe kohes.

Cikli i germimit do te perfshije:

- Germimet per hapjen e gropes te reja te ketij aksi sipas parashikimeve dhe projektit ne me nyre qe te arrihen standartet .
- Germimet ne thellesite e percaktuar per hapjen e kanaleve te reja ne segmentet e reja te cilat do te behet konform projektit duke zbatuar te gjitha kushtet teknike te projektimit dhe zbatimit.
- Ngarkimin e materialit të gërmuar nëpër kamionë apo largimin e këtij materiali dhe depoziti min e tij në vendet e autorizuara nga njesia vendore
- Kthimin e automjeteve të transportit per ne zonen e ndertimit te projektit.

Mbrojtja e njerëzve të painkuadruar duhet bërë në atë mënyrë që të bëhet rrethimi (me gardh, rrjetë gabiant etj.) i vendeve qe do punohet ne lartesi ose thellesi i cili nuk i lejon ata (sidomos fëmijët) të rrezikohen. Gjithashtu, duhet vendosur tabela paralajmëruese me të cilën ndalohe kalimi i rrethimit nga persona që nuk punojnë në projekt.

Në rast se dhe përmban minerale, të cilat në kontakt me ujin e humbin stabilitetin, atëherë dhe dhe sidomos ledhi duhet të ruhet nga shiu duke e përforcuar me armatura mbajtëse sipas KTZ.

Materiali i përshtatshëm dhe materiali i rimbushur nga punë të përkohshme do të përdoren për rimbushjet me miratim dhe pelqim te supervizorit te punimeve .

Çdo material i tepërt do të jetë në dispozicion të mungesave të materialeve të kërkuara. Të gjitha materialet që rezultojnë nga prishjet, do të kontrollohen më parë nga Supervizori dhe ripërdorimi i tyre do të autorizohet nga ai.

Ndikimet e mundshme gjate procesit te germimit ne menyre tabelore jane si me poshte :

	Procesi		Ndikimi
Germimi	Germim	Heqja e shtresave te ndotura	Cilesia e ujit
	Ngarkim	Ndikimi ne jeten bimore	Ekologjia e ujit
	Shkarkim	Shperndarja e suspensioneve	Zhurma
	Transport	Gershetimi me trafikun tokesor	Trafiku
		Zhurma, ndotje ajri, mbeturina	

5.1.2 –Pritshmerite e ndodhive gjate ndertimit te objekti

Tërësia e proceseve ndërtimore që do të kryhen në këtë kanalizimi është ajo që kryhen përgjithësisht në çdo kantier ndërtimi , vendosja e piketave sipas percaktimeve ne projekt – preventivin e ketij objekti , realizimi i punimeve te germimeve dhe largimit te materialeve te dala nga germimi , ndertimi i veprave te artit si dhe nje ure te re ne Gomsiqe,germim për hapje traseje ne piketat te miratuar me pare , betonime të ndryshme , shtrime dhe veshje me pllaka betoni , puni met e kanalizimeve , pu nimet elektrike si dhe punime te tjera te planifikuara dhe te paplanifikuara qe mund et dalin gjate ndertimit te objektit .

Perdorimi i pajisjeve te pershtatshme , pershtatja me rregulloret nderkombetare dhe në pergji thesi zbatimi sipas standarteve dhe teknikave me te mira te ndertimit, jane nje kerkese thelbesore per zgjedhjen e kontraktoreve dhe plotesimin e suksesshem te projektit. Kjo do te sjelle perfitime te duk shme per zbutjen e ndikimit te ndertimeve ne mjedis.

Toka

Ndërtimi dhe përdorimi i vazhdueshëm nuk mund të çojë në zhdukjen e tokave bujqësore pasi ky projekt do të zhvillohet ne territorin egzistues dhe nuk kemi prekje te siperfaqes se tokes bujqesore . Ndikim do kemi vetem ne shfrytezimin e tokave kot qe nuk shfrytezohen ne afersi me kanalizimin e re . Ndikimi do të jetë i përhershëm dhe i pakthyeshëm. Megjithatë, ndikimi mund të kufi zohet me ruajtjen e duhur dhe ripërdorimin e dherave për restaurimin përgjatë argjinaturave rrugore dhe të mbushjen e gropave ose për të përmirësuar tokën diku gjetkë. Prandaj, humbja e tokës bujqësore është konsideruar të ketë një ndikim të vogël.

Mbetjet ose derdhjet aksidentale gjatë ndërtimit ose shfrytëzimit (p.sh. lëndë djegëse, vajra, lubrifikante, çimento, etj) kanë potencial për të ndikuar në tokën ekzistuese dhe cilësinë e saj. Megjithatë, metodat e mira të ndërtimit praktikë si të përshkruara në paragrafin e mesiperme mund të përdoret për të shmangur ose kufizuar potencialisht nga ndikimet e tilla. Prandaj, ndikimi i mbetur

është konsideruar të jetë i parëndësishme (negativ). Çdo ndikim do të jetë i përkohshëm dhe të ulët me kalimin e kohës.

Ndryshimet në kënde të pjerrëta gjatë ndërtimit të kanalziimit apo karakteristika të tjera përgjatë rrugës (p.sh. hapja e gropave apo parkingjet) mund të çojë në ndryshime të tokës / stabilitetit të saj dhe mund të shkaktojë erozion . Ndikimet e tilla do të jenë të rëndësishme në një shkallë lokale.

Ndikimet e tilla potenciale mund të shmangen në fazën e projektimit ose të kufizohen përmes përdorimit të masave lehtësuese. Prandaj, ndikimi i mbetur është konsideruar të jetë e parëndësishëm (negativ).Ndikimi do të jetë i përhershëm dhe i pakthyesëm.

Relievi

Shumë prej ndikimeve të mundshme në reliev në gjurmën e rrugës së propozuar do të ndodhin gjatë fazës së ndërtimit dhe mund të minimizohen përmes projektimit ose mund të zbuten duke ndjekur metoda të mira të ndërtimit në praktikë. Këto masa do të përfshijnë si më poshtë:

→ Kontrolli gjeoteknike dhe procesi i projektimit do të identifikojnë vendet se ku do të jetë e nevojshme të merren masat zbutëse të tilla si mure mbajtëse të shpateve, ose bio-inxhinierike (p.sh., përdorimi i bimëve për të rritur qëndrueshmërinë e tokës)

→ Të gjitha punimet do të ndërmerret në përputhje me standardet e miratuara shqiptare. Në rast të ndonjë rasti specifik (për të cilën ka boshllëk legjislativ), projektuesi mund ti referohet Eurocodeve përkatëse të publikuara.

→ Mund të ketë pjesë ku mund të kërkohet dheu për tu përdorur për qëllime të tilla si mbushje anësore ose për rregullim të peisazhit pra në këtë kontekst duhet që dheu të hiqet me kujdes.

→ Të ndërtohet me parametrat e duhur, duke marrë parasysh ngarkesën maksimale dhe kushtet gjeologo- inxhinierike të truallit.

→ Kërkesë e domosdoshme për punimet e ndërtimit të kanalizimit, është transporti dhe depozitimi i dherave të germimeve në terrene të paracaktuara.

→ Kujdes të lartë gjatë manovrimit të automjeteve

→ Të ndërtohet me parametrat e duhur, duke marrë parasysh tjetërsimin e këtyre shkëmbinjve nga faktorët atmosferikë.

→ Të ndërtohet me parametrat e duhur, duke marrë parasysh kushtet gjeologo- inxhinierike të truallit; dhe mikrozonimin sizmik të sheshit të ndërtimit dhe më gjerë.

→ Të ruhen themelet e këtyre veprave nga erozioni.Duhet të merret në konsideratë dhe të lihen korrodit natyrore dhe të vendosen tombina nën rrugë .

→ Duhet të zbatohen standardet e përshtatshme të kullimit për të zbutur impaktin e mundshëm të erozionit të dherave.

→ Teknikat e mira të ndërtimit në praktikë do të përdoren për parandalimin e ndotjes së tokës si dhe do të përdoren metodat e duhura të largimit të mbetjeve për të zbutur efekte të mundshme të derdhjeve aksidentale apo rrjedhjet e karburantit, naftës ose lubri fikantëve apo shllamit që mund të krijojnë het nga depozitimi i mbetjeve ose aktiviteteve të trajtimit të ujërave të zeza

→ Metodat më të mira të ndërtimit do të ndiqen përpërdorimin e pajisjeve të përshtatshme personale mbrojtëse (PPM) të cilat do të përdoret për të ndihmuar në zbutjen e rrezikut potencial për shëndetin e njeriut në rast se gjatë ndërtimit mund të hasen materiale ndotëse .

Gjeologjia

Ndërtimi i kanalizimit mund të çojë në krijimin e ekspozimeve të reja gjeologjike. Këto mund të kenë potencial arsimore dhe kërkimore. Si të tilla, ndërtimi i rrugës mund të ketë një (të dobishme) ndikim i moderuar. Ky efekt do të jetë i përhershëm dhe i pakthyesëm.

Trajtimi i tyre me masa mbrojtëse mund të stabilizojë qendrushmërinë e shkëmbinjve. Projektimi dhe praktikat e mira të ndërtimit do të kufizojnë potencialin për këtë gjë. Masat zbutëse do të përdoret gjithashtu për të përmirësuar stabilitetin e shkëmbinjëve, aty ku do të shihet e nevojshme. Prandaj, ajo është konsideruar se ndikimi i në këtë pikë ka të ngjarë të jenë i parëndësishëm (negativ). Çdo mungesa e stabilitetit të shkëmbinjve ka të ngjarë të jetë i përkohshëm, por i pakthyesëm nëse ndodh ndonjë shkarje.

Në kohën e përgatitjes së këtij raporti nuk ka vende të rëndësishme që janë paracaktuar për rëndësinë e tyre gjeologjike. Prandaj ndërtimi dhe shfrytëzimi i këtij kanalizimit nuk do të ndryshojë asgjë në këtë drejtim.

Hidrologjia

Shumë nga ndikime të mundshme në mjedis mund të kufizohen përmes projektimit duke ndjekur metoda të mira të ndërtimit në praktikë. Këto masa do të përfshihen si më poshtë:

- Të gjitha punimet do të kryhen në përputhje me standardet e ngjashme të miratuara. Aty ku është e praktikueshme, projektimi i të gjitha strukturave të rrugës do të jetë në përputhje me Eurocodet perkatese të publikuara. Kjo norme dhe standart detyron shume nderhyerje pjesore per nje shmangje nga drejtimi i tanishem me devijime te vogla.

- Aty ku është e mundur të shfrytëzohen guroret ekzistuese që ndodhen në afërsi të rrugës së planifikuar do të shfrytëzohen këto përpara se të krijohen gropa të reja të marrë me qera.

- Për të mos reduktuar burimet që shërbejnë për furnizimin e ujërave nëntokësore apo që mund të sjellin problem në furnizimin me ujë të komuniteteve lokale duhet të merren në konsideratë faktorë si: stina e pranverës (ku këto ujera kanë potencialin më të lartë prurës), ose periudha e verës kur këto burime kanë prurje të ulët; faktorë të cilët të konsiderohen në kohëzgjatjen e punimeve.

- Aty ku reduktimi i sasisë së ujërave është e nevojshëm dhe burimet e ujërave nëntokësore (p.sh. burimet e përdorura për furnizimin me ujë) janë identifikuar në zonën e projektit atëherë mund të merren masat lehtësuese të tillasi kufizimi në kohë apo vëllimi i sasisë së ujit për të reduktuar ndikimin ose mund të kryhen furnizimet alternative të cilat gjithsesi do të kushtëzojnë kohëzgjatjen e punës. Duhet të theksohet se këto aktivitete mund të duhet një leje sipas Ligjit të Burimeve Ujore të Shqipërisë.

- Aty ku përdorimi i ujërave nëntokësore është propozuar për furnizim me ujë gjatë fazave të ndërtimit dhe shfrytëzimit të rrugës, duhet të bëhet vlerësimi i duhur i efekteve të mundshme që mund të ketë ky proces në furnizimin e komuniteteve lokale dhe të ndërmerren dhe masat zbutëse. Aty ku është praktike dhe e arsyeshme, mund të përdoren furnizime alternative të ujit për popullsinë lokale kur pusët lokale.. Duhet të theksohet se marrjen e ujërave mund të duhet një leje sipas Ligjit të Burimeve Ujore të Shqipërisë.

- Standardet e kullimit të përshtatshme gjatë projektimit dhe gjatë ndërtimit do të zbatohen për të zbutur ndikimin e mundshëm në cilësinë e ujërave nëntokësore nga clirimi i substancave të rrezikshme (p.sh. naftës dhe ndotësve të tjerë);

- Medodat më të mira të ndërtimit në praktikë do të përdoren për parandalimin e ndotjes së tokës si dhe do të përdoren praktikat e duhura të largimit të mbetjeve për të zbutur efektet e mundshme të derdhjeve aksidentale apo rrjedhjet e karburantit, naftës ose lubrifikantëve apo shllamit që mund të krijohet nga depozitimi i mbetjeve ose aktiviteteve të trajtimit të ujërave të zeza;

- Çdo automjetet dhe pajisje e përdorur gjatë ndërtimit do të mirëmbahet dhe të inspektohet rregullisht për rrjedhjet e karburantit, lubrifikantët dhe vaji, dhe pajisjet e duhura do të jenë në dispozicion në kantier për të eliminuar derdhjet të vogla;

- Të gjitha karburantet do të ruhen sipas udhëzimeve të mira të praktikës, duke përfshirë depozitat me një vëllim minimal e ruajtjes së 110% të kapacitetit të depozitës

- Shkarkimet nga çdo mjet apo pas larjes së gomave do të mblidhen dhe riciklohen kur është e mundur dhe jo të shkarkohen në tokë;

- Tepricat e ujit nga larja e makinerive do të depozitohen brenda një zonë nga e cila duhet të hiqen mbetjet apo balta para shkarkimit të ujit.

- Punimet në tokë mund të çojnë në rritjen trupave të ngurtë pezull në ujërat nëntokësore dhe burimet do të minimizohen nga sasia e përgjithshme e tokës së ekspozuar ndaj punimeve të ndërtimit, themeleve etj.

- Të gjitha mbetjet nga prishjet që dalin gjatë ndërtimit do të klasifikohen dhe të eliminohen në përputhje me legjislacionin përkatës;

- Ujërat e zeza që rrjedhin nga çdo WC portative nese do perdoren te tilla të hidhen në konteinerë të vulosura, të cilat duhet të zbrazen periodikisht në impiantet e trajtimit të ujërave të zeza.

- Duhet të mbahet një rregjistër i vecantë për të gjitha llojet e mbetjeve të gjeneruara.

- Protokollet dhe metoda më të mira të ndërtimit do të ndiqen për përdorimin e pajisjeve të përshtatshme personale mbrojtëse (PPM) të cilat do të përdoret për të ndihmuar në zbutjen e rrezikut potencial për shëndetin e njeriut në rast se gjatë ndërtimit mund të hasen materiale infektive;

- Në kantier do të bëhet një inspektim për të vëzhgurar (nese ka) ndotje të ujërave apo të tokës, kjo në përputhje me standardet kombëtare ose evropiane;

- Do të bëhet një vlerësim i duhur i rrezikut dhe rehabilitimit për të punësuarit në vende ku mund të konstatohet ujëra apo tokë e ndotur me qëllim marrjen e masave parandaluese.

- Sistemet e kullimit do të jenë të projektuara për të kufizuar depërtimin e vajrave, karburanteve apo trupave e ngurtë pezull, në sistemin e ujërave nëntokësore ose burime. Sigurimi i zonave të punimeve me prita do të kufizojnë ndikimin e mundshëm dhe ndalimin e depërtimit të ndotësve në ujërat nëntokësore dhe tokë.

- Një përdorim sa më i përshtatshëm i herbicideve për të kontrolluar rritjen e bimëve përgjatë autostradës, dhe përdorimin e kripërave të rrugës do të bëhet në minimum.

Aty ku ka potencial për burimet e ujërave nëntokësore (duke përfshirë pusët, kanalet dhe burimet) do të zbatohen të gjitha masat e përmendura më lart. Para ndërtimit dhe të zbutjes së ndikimit, situata bazë (p.sh. cilësia e ujit dhe normat e rrjedhjes) do të përcaktohet përmes monitorimit. Gjatë gjithë ndërtimit, duhet të bëhet mbikqyrja e nevojshme në mënyrë që të ruhen njëjtat parametra për të siguruar që mos të ndodhë asnjë rënie në cilësinë e ujit ose fluksit të prurjes që shpesh ndodhin si rezultat i zhvillimit të punimeve rrugore. Nëse identifikohet një rënie e fluksit apo cilësisë duhet verifikuar edhe shkaku si edhe të merren masat e duhura zbutëse të vënë në vend situatën.

Në paragrafet e mëposhtme diskutohen parametrat me kuptimplotë dhe masat që janë marrë.

5.2 –Ndikimet ne fazen e ndertimit

Ndertimi i kanalizimeve do të bëhet sipas një projekti bashkëkohor dhe që në fazën e projekt idese është konsideruar që do të zbusë ndikimet mjedisore .

Nepermjet vlerësimit të ndikimit në mjedis i cili nuk është thjesht për të vlerësuar apo karakterizuar mjedisin, por më tepër për të ndikuar në projektim që të bëhen zgjidhjet sa më të mira si edhe për të siguruar që përpjekjet për të zbutur efektet negative të reflektohen në projekt . Kriteri për të arritur në vlerësimin e efekteve mjedisore mund të konsiderohet si një lloj formule.

Në shumicën e rasteve gjenerimi i një vlerësimi të ndikimit në mjedis mundëson raportimin mbi rëndësinë e një ndikimeve të caktuara sipas një shkalle vlerësuese :

Humultime te dhenash	Situata ekonomike -sociale- mjedisore	Fazat e projekti	Raportimi ndikimeve	Pershirja e miniraportit
Rishikim i rregulloreve	Mbledhja e te dhenave te gjurmes se projektit	Punimet e projektit	Risistemimi(mini raporti)	Përfshirja e Planit Veprimit
Vizita në terren perpara hartimit te projektit	Analizimi dhe krahasimi	Raporti bazë	Plani Veprimit	Monitorimi dhe vlerësimi
Qëllimet	Baza	Vlerësimi i ndikimit	Planet menaxhuese	Implementimi

Rëndësia e është si një receptorit

Ndjeshmëria	Përshkrimi tip
I madh	Humbja e burimeve mjedisore apo vecoria e tyre; e burimeve; dëmtimi i rëndë i karakteristikave kryesore, apo elementeve të rëndësishëm anësorë
	Nivel i lartë apo përmirësim i madh i cilësisë së burimeve; re staurimi i gjerë ose përmirësim; përmirësim i madh i atribu teve cilësorë (të dobishme).
I moderuar	Humbja e burimeve, por nuk që ndikon negativisht në vecorite e tij;humbja e pjesshme e / dëmtim të karakteristikave kryesore, ose karakteristikave të elementeve (anësore).
	Përfitim për të, ose shtimi të karakteristikava kryesore, apo karakteristikave të elementeve; përmirësimi i attributeve të cilësisë (përfitues).
I vogël	Disa ndryshim të matshme ose dobësim të të, një apo më shumë prej karakteristikave kryesore, ose karakteristikave të elementë (negativ).
	Përfitim i vogël për burimin ose shtimi i një apo më shumë të karakteristikave kryesore ose karakteristikave të elementë ndikimi i dobishëm në cilësi ose një rrezik të reduktuar të ndikimit negativ që ndodh ndodh(përfitim)
E parëndësishme	Humbje shumë të vogla ose ndryshim në dëm të një ose më shumë karakteristikave(anësore)
	Përfitime shumë të vogla për të ose shtesa pozitive e një ose më shumë karakteristikave, ose karakteristika të elemente (të dobishme)
Ska ndryshim	Nuk ka humbje ose ndryshim të karakteristikave, ose karakteristika të elementeve; asnjë ndikim i dukshëm në asnjë drejtim.

efektit formuluar funksion i ose

ndjeshmërinë ndaj ceshtjeve mjedisore të zonës si edhe madhësisë së ndikimit të projektit në mjedis.

Me fjalë të tjera, kriteret e rëndësishme janë përdorur për të raportuar efektin e ndikimit. Përshkruesit dhe kriteret për ndjeshmërinë e mjedisit të aspekteve të mjedisit janë të shënuara në tabelle me poshte :

Ndjeshmëria	Përshkrimi
Shume e lartë	Rendësi shume e madhe, në nivel ndërkombëtar dhe potencial i limituar për tu zvendësuar .
E lartë	Rendësi madhe në nivel kombëtar dhe potencial i limituar për tu zvendësuar
Mesatare	Rendësi madhe, në nivel rajonal dhe potencial I limituar për tu zvendësuar.
E ulët	Rendësi mesatare në nivel lokal dhe potencial te limituar për tu zvendësuar
E parëndësishme	Rëndësi e ulet ne nivel lokal

Përshkrimi tipik dhe kriteret që përcaktojnë madhësinë e një ndikim nga një projekt:

Shkalla në përcaktimin e rëndësisë së ndikimit duhet të mbështetet në argumentin e arsyetuar , gjykimit profesional dhe duke marrë në konsideratë dhe pikëpamjet e organi zmave përkatës . Për disa zëra, efektet e parashikuara mund të krahasohen me kufijtë sasiorë të nivelit të tyre për shkallën e rëndësisë. Caktimi çdo efekt në një nga pesë kategoritë e shkallës së rëndësisë, mundëson që çështje të ndryshme tematike do të vendosen në të njëjtën shkallë, në mënyrë që të ndihmojë procesin e vendim-marrjes në çfarëdo fazë të projektit në kuadër të të cilit është ky proces. Këto pesë kategori të rëndësisë janë dhënë si me poshte :

Kategoria treguese	Përshkrimi tip i efektit
Shume e gjerë	Vetëm efektet anësore janë të caktuar normalisht këtë nivel të rëndësisë. Ato përfaqësojnë faktorë kyç në procesin e vendim-marrjes. Këto efekte janë të përgjithshme dhe jo detyruesisht të, lidhur me tiparet e rëndësishme ndërkombëtare, kombëtare apo rajonale ku mund të ketë një ndikim të dëmshme ose humbjen e vecorive të burimit. Megjithatë, ndryshimet e mëdha në një vend apo peisazh me rëndësi lokale mund të hyjnë në këtë kategori
E madhe	Këto efekte të dobishme apo negative konsiderohen si shumë të rëndësishme dhe mund të jenë material për tu marrë në konsideratë në procesin e vendim-marrjes.
E moderuar	Këto efekte të dobishme apo negative mund të jetë të rëndësishëm, por jofaktorë kyç në procesin e vendim-marrjes. Efektet kumulative e faktorëve të tillë mund të ndikojnë në vendim-marrjen vetëm në rast se ato të çojnë në një rritje të efektit të përgjithshëm negativ në një burim të veçantë ose përdoruesit e këtij burimi
I lehtë	Këto efekte të dobishme apo negative mund të ngrihen si faktorë lokalë. Ato nuk ndikojnë në procesin e vendim-marrjes, por janë të rëndësishëm në etapa të mëvonshme të projektit.
Neutral	Nuk ka efekte apo ata që janë nën nivelet e perceptimit, brenda kufijve normalë të normave të lejuara.

Është e rëndësishme të theksohet se kategoritë treguese janë të nevojshme si për efektet pozitive (të dobishme), ashtu dhe ato negative (negative). Pesë kategoritë treguese mundësojnë gjetjen e të të rezultateve të mundshme. Duke aplikuar formulën, ndjeshmërinë më e madhe e mjedisit apo vlerën e receptorit ose të burimit, si dhe madhësinë e ndikimit, më i saktë do të përcaktohet efekti.

Pasojat e një ndikimi negative në burim do të ketë një efekt shumë të rëndësishëm negativ.

Tendenca për zbutjen e ndikimeve të negative mundshme mjedisore është për ti shmangur ato kudo që të jetë e mundur.

Kjo do të arrihet duke marrë parasysh mënyrat për të parandaluar efektet negative në burim, para se të mendohet për marrjen e masave zbutëse të mëvonshme. Kjo është arritur përmes përzgjedhjes së kujdesshme dhe projektimit të rrugës duke shmangur zonat e ndjeshme mjedisore.

Metodika e zhvilluar në këtë në këtë raport identifikon edhe rrugët dhe mënyrat për përzgjedhjen e masave për parandalimin e fenomeneve si rrëshqitja e dherave, e shpateve etj, duke zhvilluar më tej analizën me qëllim projektimin sa më të mirë të mureve mbajtës vertikalë dhe horizontal për të minimizuar ndikimet negative në mjedis.

Masa të tjera zbutëse do të merren parasysh dhe do të përfshihen në mbrojtjen apo përmirësimin e karakteristikave të mjedisit apo në cilësinë e punimeve të tilla si: specifika të veçanta të punime tokësore, të levishmërisë, të shëndetit të njeriut etj .

Variabli i ndikimit

		Nuk ndryshon	E parëndësishme	E vogël	E moderuar	E lartë
Vlera mjedisore(ndjeshmëria)	Shume e lartë	Neutral	E lehtë	E moderuar ose e madhe	E madhe ose shumë e madhe	Shumë e madhe
	E lartë	Neutrale	E lehtë	E lehtë ose e moderuar	E moderuar ose e madhe	E madhe ose shumë e madhe
	mesme	Neutrale	Neutral ose e lehtë	E lehtë	E moderuar	E moderuar ose e madhe
	E ulet	Neutrale	Neutral ose e lehtë	Neutrale ose e lehte	E lehtë	E lehtë ose e moderuar
	E parëndësishme	Neutrale	Neutrale	Neutrale ose e lehtë	Neutrale ose e lehtë	E lehte

5.2.1-Masa te rekomanduara ne fazen e ndertimit te kanalizimit

Per minimizimin e ndikimeve negative mjedisore rekomandohet :

→ Të evitohet në maksimum rrjedhja e vajrave nga automjetet dhe mjetet e ndërtimit (ekskavatore, fadroma, vinca, betoniera, etj.)

→ Të parashikohen mjete dhe mundësi për mbledhjen e vajrave ne rast derdhjeve aksidentale në toke dhe ne rrjetin e kanaleve kullues e vadites si edhe te kontraktohen subjekte të pocacme të cilat merren me trajtimin e tyre.

→ Vendosja e mureve mbajtës apo pritave në zonat ku do të konstatohet rreziku i rreshqitjes së dherave

→ Të shtrohen me beton siperfaqet e pastrimit te automjeteve, ato te ndrimin te vajit te tyre si dhe siperfaqet e stokimit te substancave te tjera ndotese.

→ Bitumi, bojrat dhe lendet e tjera toksike te perdoren me kujdes, per te mos ndotur token dhe ujrat.

→ Marrja e masave për parandalimin e rreshqitjeve të dheut, shpateve apo erozionit gjatë fazes së ndërtimit.

→ Të evitohet ne maksimum ngjeshja e tokave bujqësore përreth siperfaqes se objektit;

→ Punimet e mundshme jashtë gjurmes se objektit, te kryhen në mot të thatë, dhe kur toka nuk eshte e lagur

→ Të evitohet ne maksimum rrjedhja e vajrave, karburanteve nga mjetet e ndertimit (ekskavatore, fadroma, vinca, betoniera, etj.)

→ Te mblidhen në njëvend te caktuar, në ene të papershkueshme, ne kantierin e ndertimit , mbeturinat e vajrave, grasove, etj.

→ Vendi ku mendohet se mundësia e derdhjes pertoke te vajrave dhe grasove, te mbulohet nga një shtresë e papershkueshme nga këto lënde.

→ Të mbahen ne gatishmeri produkte qe thithin keta ndotës

Tabela 5.1 Permbledhje e vleresimeve te ndikimit ne mjedis

Parametri mjedisor	Burimi	Vlera e ndikimit		
		E ulet (U)	Mesatare (M)	E Larte (L)
Zhurma	Gjate ndertimit	U		
Mbeturinat	Gjate germimit	U		
	Gjate ndertimit	U		
Ndotja e ajrit	Pajisjet e ndertimit	U		
	Levizjet e makinave		M	
	Levizjet e punetoreve	U		
	Pluhur nga aktivitetet		M	
Ndotja e ujit	Kullimi	U		
	Mbetje te tjera	U		
Ndikimi ne trafik	Levizjet e makinerive		M	
	Levizjet e punonjesve	U		

Makinerite e nevojshme per kete ndertim jane :

- Eskavatore me kove per germim
- Buldozer
- Autobetoniere

- Kamione te tonazheve te ndryeshme
- Sheshues nivelues siperfaqe rrugore
- Asfaltoshtruese
- Bitumatrice
- Makineri dhe pajisje qe mund te kerkohen gjate operacioneve te ndryeshme per perfundimin e plote te rikonstruksionit te ketij aksi rrugor
- Kontejnere per grumbullimin e mbetjeve ditore .

5.2.2–Peisazhi dhe bukurite natyrore

Ky kapitull paraqet vlerësim e ndikimit në mjedis dhe në bukuritë natyrore i cili mbështetet mbi vëzhgimim në terren dhe studime të përparshme të zonës në Qarkun e Dibres. Gjithashtu janë vlerësuar të dhënat e mbledhura nga trashëgimi kulturore dhe bukuritë natyrore të mirënjohura të zonës.

Hapat kryesore në kryerjen e Vlerësimit të Ndikimit në peisazh dhe në bukuritë natyrore janë si më poshtë:

- Mbledhja e të dhënave ,puna në terren dhe studim të literaturës për këtë qëllim
- Përshkrimi i peizazhit bazë
- Klasifikimi peisazhit
- Identifikimi i ndikimeve të mundshme pozitive dhe negative në peisazh dhe në bukuritë natyrore.
- Vlerësimin e rëndësisë së ndikimeve të identifikuara.

Ky raport i përshkruan si vijon:

a.Shkalla e përputhshmërisë me politikat e qeverisë dhe dokumente shtesë që lidhen me peizazhin

b. Venndodhja e rrugës, ekzistuese në kontekstin i peizazh

c. Metodologjia e vlerësimit;

d.Vlerësimi i peizazhit ekzistues karakterit të tij, cilësia dhe ndjeshmëria ndaj rrugës

së propozuar;

e.Ndikimet e mundshme të të rrugës në peizazh

f.Ndikimi potencial i rrugës mbi elementët kyç të peisazhit dhe masat e mundshme zbutëse për këtë qëllim.

Ligjet shqiptare përcaktonjë sistemin për mbrojtjen e natyrës dhe krijon kërkesat bazë për ruajtjen e natyrës dhe për përdorimin e saj të qëndrueshëm, në veçanti:

a. Ruajtjen, përtëritjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të natyrës dhe burimeve natyrore të rinovueshme;

b. Restaurimi i zonave të dëmtuara të mbrojtura të natyrës dhe të habitateve të tyre natyrore dhe specieve;

c.Mirëmbajtja dhe restaurimi i ekuilibrit ekologjik të natyrës;

d.Krijimi i sistemit të planifikimit, të menaxhimit, të informacionit dhe të financimit për mbrojtjen e natyrës;

e.Realizimi i qëllimeve të përcaktuara në politikat për mbrojtjen e natyrës;

f.Reduktimi i mbi-përdorimit e dhe dëmtimit të specieve të tëra të florës dhe faunës, veçanëri sht llojeve me rëndësi, si dhe habitateve të tyre;

g.E drejta e publikut për informim dhe e drejta e pjesëmarrjes në ruajtjen e natyrës;

h.Të sigurojë të drejtën e qytetarëve për një mjedis të shëndetshëm, dhe aksesin në bukuritë natyrore për pushim dhe rekreacion;

i.Sigurimin e biodiversitetit përmes ruajtjes së habitateve të rëndësishme natyrore dhe llojeve me rëndësi të florës dhe faunës së egër;

Mbrojtja e peisazhi dhe bukurive natyrore synon të arrijë;

1. Karakteristikat e ekosistemeve dhe llojeve të rralla dhe të rrezikuara;
2. Karakteristikat e peisazhit të promovuar si turistik
3. Vlerat rekreative të peisazhit dhe bukurive natyrore.

Leja mjedisore do të jepet vetëm nëse projekti i propozuar nuk ndikon negativisht mbi karakteristikat natyrore të peizazhit ose të llojeve të rëndësishme të habitateve dhe bukurive natyrore.

Ndikimi negativ, sipas pikës 2 ndodh në qoftë se një projekt i propozuar mund të shkaktojë:

- ☞ Ndikimi negativ tek një ose më shumë të specieve të rëndësishme ose të llojeve të rëndësishme habitatit; ose
- ☞ Në qoftë se pritet që të shkaktojë një parregullsi të mëdha në funksionimin e ekosistemit.

Për interesa publike, duke përfshirë dhe ato të sociale apo ekonomike do të bëhet një vlerësim i dyte (Analiza SWOT)

Duke iu referuar propozimeve të rrugës ligji përcakton se:

Autoritetet kompetente do të ndërmarrin hapat e duhura për të shmangur, përkeqësimin e habitata teve natyrore dhe habitatet e specieve, si dhe prishjen e zonave me ndjeshëri të lartë.

Çdo projekt i propozuar mund të ketë një efekt të rëndësishëm në menaxhimin e peisazhit të zonës qoftë individualisht apo në kombinim me projekte të tjera duhet të subjekt i vlerësimit të duhur të ndikimit të tij dhe autoritetet kompetente dhe palët e interesuara mund të bien dakord me projektin e propozuar vetëm pasi të jetë konstatuar se projekti nuk do të ndikojë negativisht në integritetin e zonës në fjalë;

Në rast të ndikimeve negative por kur megjithatë duhet projekti të kryhet për arsye të mëdha të interesit publik, duke përfshirë ato të një natyre sociale apo ekonomike, autoriteti kompetent do të kërkojë të marren masat e nevojshme kompensuese për të siguruar koherencën e përgjithshëm të ekosistemit në fjalë.

Shkalla e rëndësise per kuptimin e efekteve

Shkalla e rëndësisë(për kuptimin e efekteve)	Efektet
E rende	Efektet që do të merren në konsideratë sepse receptori dhe burimi është dëmtuar në mënyrë të pakthyeshme
E madhe	Efektet që mund të kthehen në çështje që kërkojnë vendimmarrje.
E moderuar	Efektet që kanë mundësi të vogla për t'u bërë çështje dhe që mund ti zgjidhi projekti por ku mund të nevojitet një vlerësim në të ardhmen
E vogel	Efektet janë në nivel të rëndësishëm lokal
E parëndësishme	Efektet që janë përtej kriterëve aktual të vlerësimit ose parashikimit ose brenda kapacitetit të peizazhit për të pranuar ndryshimin.

Faktoret qe ndikojne ne peisazhin e zones

- Rrallimi ose zëvendësimi i peizazhit
- Karakteristikat specifike të pamjen së zonës apo peizazhit

- Përdorimi aktual i tokës ekzistuese
- Shkalla dhe konturet e peisazhit
- Pamja dhe shpërndarja e receptorëve vizuale
- Zbutja e peisazhit me këtë zonë
- Cilësi dhe vlera të njohura në peisazhin ose pamjen e qytetit.

Vlerësimi i cilesise se peisazhit

Vlerësimi i peisazhit dhe ndikimet vizuale bazohet në dy fazat e zhvillimit : në përfundimin e rrugës dhe pastaj në 15 vjet paspërfundimit. Vlerësimi bazë është supozu ar të jenë të këtij viti (2019) dhe përfshin propozime standarde zbutëse.

Në kohën e vlerësimit ndikimet e ndërtimit janë vlerësuar me informacionin e dhënë nga proje ktuesit e rrugës si edhe nga mbiqyrja e terrenit.

Kjo metodë vlerësimi shërben për të ofruar një nivel më të lartë të të kuptuarit të ndonjë të mundshëm dhe ndikimit në peisazh apo vizual përmes një periudhe kohore dhe konsideron zhvillimin e propozimeve të lehtësimit. Cilësia e peisazhit është vlerësuar në bazë të renditjes në pesë shkallë të caktuar në MNRRU Vëllimi 11, neni 3, Pjesa 5 .

Cilesia Peisazhit	Pershkrim i peisazhit
E lartë	Struktura shumë e fortë peisazhi, model karakteristik
	Kombinim i balancuar i kontureve të tokës dhe mbulesës së tokës;
	Menaxhimit i përshtatshëm për përdorimin e tokës dhe mbulesës së saj;
	Karakteristika shumë të mira të ruajtura
	Vlera unike në vendin e vet;
	Nuk ka karakteristika të hequra
Shumë tërheqës	Strukturë e fortë e peizazhit, modele karakteristike dhe kombinim i balancuar i kontureve të tokës me mbulesën e saj
	Menaxhim i përshtatshëm për përdorimin e tokës dhe mbulesën së saj por me potencial zhvillues
	Peisazh me karakteristika të forta të ruajtura
	Peisazh me ndjeshmëeri të fortë;
	Peisazh me ndonje karakteristike të hequr sipas rastit
E mire	Struktura e këndshme peizazhi, modele karakteristike dhe kombinime të kontureve të tokës dhe të mbulesës së saj janë ende evidente;
	Mund të kryhen disa veprime për të përmirësuar menaxhimin mbi përdorimin e tokës dhe mbulesën e saj .
	Disa karakteristika te forta të ruajtura
	Pëisazh me ndjeshmëri
	Disa karakteristika të peisazhit të hequra.
E zakonshme	Strukturë e dallueshme peizazhi, modele karakteristike të kontureve të tokës dhe të mbulesës së saj shpesh janë maskuar me përdorimin e tokës;
	Ka vend për të përmirësuar menaxhimin për përdorimin e tokës dhe mbulesën e saj
	Ndonjë tipar i ruajtur
	Karakteristika shpesh të hequra

E varfer	Strukturë e dobët ose degraduar peizazhi, modelet karakteristike të kontureve të tokës dhe mbulesës së saj janë të mbuluara dhe maskuara me përdorimin e tokës;
	Mungesa e menaxhimit dhe ndërhyrjes në peisazh ka rezultuar në degradim.
	Nuk ka tipare të ruajtura
	Karakteristika të shumta janë hequr.

Vleresimi i peisazhit dhe zonave te ndjeshme

Vlerësimi i shkallës së ndjeshmëria së peizazhit apo pamjes së zonës së banuar gjatë procesit të ndryshimit reflektohet në shkallën në të cilën peizazhi është në gjendje për tu përshtatur me ndryshimin (për shkak të llojit të zhvillimit apo të ndryshimit të përdorimit të tokës) pa efekte të kundërta mbi karakterin e saj. Kjo mund të ndikohet nga shkalla e kontureve të tokës ekzistuese ose atyre të reja nga vegjetacioni ekzistues ose i mbjelljes së re. Këto dhe faktorë të tjerë përcaktojnë dukshmërinë e zhvillimit të propozuar dhe për këtë arsye mund të ndikojnë në shtrirjen e efektit dhe në karakterin e perceptuar dhe krijimiin e nje peisazhi komod përreth zonës së banuar. Ndjeshmëria e pamjes dhe peisazhit të zonës së studimit është vlerësuar duke përcaktuar aftësinë e peizazhit / pamjes së zonës për të pranuar ndryshimin si rezultat i zhvillimit të propozuar pa dëmtime të shkallës së lartë apo që mund të dëmtojnë cilësinë e peisazhit.

Faktoret per vleresim te ndjeshmerise

Shume e Larte	Kur është shume tërheqës dhe i rrallë;
	I njohur ndërkombtarisht nga organizatat ndërkombëtare (trashëgimia botërore)
	Peisazh jo i qëndrueshëm
	Peisazh me cilësi të rralla
E larte	Rendësi e lartë dhe peisazh i rrallë
	I cilësuar nga shkalla kombëtare për nga rëndësia;
	Qëndrueshmëri shume e ulët e peisazhit
	Peisazh shumë tërheqës
Mesatar	Peisazh tipik me vlera të larta
	Peisazh i njohur në shkallë rajonale
	Peisazh me potencial te lartë për ndërhyrje
	Peisazh me cilësi të larta
E ulet	Peisazh monoton ose i degraduar
	I njohur vetëm në shkalle lokale
	Potencial për ndërhyrje
	Peisazh i zakonshëm
Parendesishem	Peisazh i dëmtuar ose i parëndësishëm
	Peisazh ku ka pasur ndërhyrje
	Shkalle lokale
	Cilesi te varfra

Shkalla e ndikimeve mbi peizazh ose në pamjen e zonës mund të jetë e kundërt (negative), e pandryshueshme apo i dobishëm (pozitive). Përcaktimi i shkallës se ndikimit është i bazuar kryesisht

mbi natyrën e zhvillimit të propozuar dhe rezulton në përfundimin se si ndryshon peizazhi apo pamja e qytetit, si dhe nga kohëzgjatja e efekteve të ndryshimit (dmth i përherëshëm ose i përkohshëm).

Për të vlerësuar madhësinë e ndikimit që rezulton nga opsionet e projektit, direktivat Europiane përcaktojnë standartet krahasuese e cila në thelb është një shkallë zbritëse e ndikimeve duke filluar nga “jo-shumë i madh).

I madh	Jo i favorshëm Propozimet rezultojë në shtimin e tipareve ose elementet të reja të pazakonta dhe sjell një humbje totale ose një shkallë dëmtimi të rëndë të karakteristikave kryesore, dhe elementeve që kontribuojnë për peizazhi apo pamjen e zonës, dhe efektet janë afatgjatë dhe të pakthyeshem.
	Idobishëm Propozimet ofrojnë shkallë të madhe apo përmirësim të madh për cilësinë e peizazhit nëpërmjet restaurimit ose zgjerimin të mundësive përmes heqjes së përbërëse jot ë zakonta të peizazhit dhe shtimin e tipareve të reja të përshtatshme për karakterin e peizazhit.
E moderuar	Jo i favorshëm Propozimi formon një tipar të ri të dukshëm, të pazakontë ose që rezulton në humbje të pjesshme apo dëmtim të karakteristikave kryesore, elementeve dhe karakteristika që kontribuojnë në peizazhin apo pamjen e zonës, dhe ku dhe ku efektet mund te jenë afatgjatë ose të pakthyeshme.
	Përfitues Propozimet ofrojnë përmirësim të pjesshëm ose të dukshëm në shtimin e, karakteristikave kryesoretë peisazhit, të cilat të rezultojnë në një përmirësim të cilësisë së peizazhit.
E ulët	Jo i favorshëm Disa ndryshime të vogla dhe të matshëm kur propozimi përbën një tipar të vogël në peizazhit apo pamjen e zonës dhe rezulton në humbje të vogël ose dëmtim të karakteristikave kyçe, dhe efektet janë afatshkurtër dhe afatmesme.
	I dobishëm Propozimet ofrojnë përmirësim të lehtë nga restaurimi I karakteristikave e ekzistuese apo nga heqja e disa karakteristika të pazakonta dhe shtimin e karakteristikave dhe elementëve kryesore të peizazhit,
E	Jo I favorshëm Propozime për humbje te vogla të cilësive apo elementëve të peisazhit dhe ku efektet mund të jenë afatshkurtër ose të kthyeshem
	i dobishëm propozime për nderhyrje të lehta që ndikojnë fare pak në karakteristikat e peisazhit
Pa ndryshim	Nuk ka humbje ose shndërrim të karakteristikave ose elemente të peizazhit apo pamjes së zonës Nuk ka ndikim të dukshëm i te dobishëm ose të kundërt

Rëndësia e ndikimit mbi peisazh

Rëndësia e ndikimit të parashikuar që mund të rezultojë nga zhvillimi i propozuar do të varet nga madhësia e ndikimit dhe ndjeshmërinë e receptorit.

Zona të ndjeshme ku madhësia e ndryshimit është parashikuar që të jetë e vogël mund të rezultojë që te jete më e madhe psh e moderuar.

Duke përdorur madhësinë e ndikimeve dhe vlerësimin e ndjeshmërisë së peizazhit në receptorët vizuale me poshte tregojme se si bëhet një vlerësim fillestar për rëndësinë e efekteve për secilin komponent. Kjo matricë është një mjet që shërben për të kontrolluar për të siguruar që vendimet në lidhje me ndjeshmërinë, madhësinë e ndikimit dhe rëndësinë e efektit janë të balancuara.

Përfitim shumë i madh (efekt pozitiv)	<p>Shumë pak propozime, edhe nëse ka ndonjë mund ta meritojë këtë vlerësim</p> <p>Sigurimi i një mundësie për zgjerim të madh.</p> <p>Mundësi të mëdha të zbutjes së dëmtimeve apo ripërtëritjes së karakteri skave të humbura më anë të ndëryrjes në peisazh</p> <p>Karakteristika të humbura ose të dëmtuara nga bujqësia intensive, mungesa e menaxhimit ose zhvillimit jot ë qëndrueshëm.</p> <p>Propozimet ofrojnë mundësi për të rritur peisazhin sepse:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ata përshtaten shumë mirë me shkallën, konture e tokës dhe modelin e peizazhit; -Mundësi të mëdha të zbutjes së dëmtimeve apo ripërtëritjes së karakteriskave të humbura nga mungesa e menaxhimit apo zhvillim të qëndrueshëm më anë të ndëryrjes në peisazh -Masa që do të mundësojnë restaurimin ose zgjerimin e vendit, shkallës dhe cilësisë së peizazhit nëpërmjet mbjelljes së projektuar mirë dhe masave zbutëse, të cilat mund të rrisin cilësinë e karakteristikave nëpërmjet përdorimit të materialeve dhe specieve lokale të cilat përshtaten me peizazhin; - Masa që mundësojnë që disa cilësi të peizazhit mund të restaurohen përmes masave përfituese dhe të ndjeshme të peizazhit të hartuara gjatë fazës të projektimit, masa të cilat joanë njohur zyrtarisht. -Objektiva të caktuara në planet rajonale të qeverisë për ripërtëritjen e peisazhit
Përfitim i moderuar (efekt pozitiv)	<p>Propozime :</p> <ul style="list-style-type: none"> -Modelimi mirë në shkallë, në kontureve të tokës dhe të peizazhit; -Integrimi i masave zbutëse për të siguruar se ata do të ndërthuren mirë me peizazhin përreth - Ruajtja ose përmirësimi i karakteristikave të peizazhit ekzistues në një
Efekte neutrale	<p>Propozimet janë të projektuara mire për:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Për të plotësuar shkallën, konturet e tokës dhe modelet e peizazhit; - Për të integruar masa zbutëse që sigurojnë se skemat do të harmonizohen mirë me veçoritë dhe elementët e peisazhit përreth; -Për të shmangur efektet e bezdisshme dhe për të mos pasur efekt negative në nivelin aktual të qetësisë së peizazhit përmes të cilit rruga kalon; - Për të ruajtur karakterin e peizazhit ekzistues në një zonë që nuk është një peizazh të caktuar, që nuk është as me vlera kombëtare apo lokale me cilësi të lartë, që nuk është e ndjeshme apo ta ndryshojë atë. - Për të shmangur konfliktet me institucionet përgjegjëse të mbrojtjes zonës
Humbje e lehte (efekt negative)	<p><i>Propozime:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Kur nuk përshtaten me mjaft konture të tokës apo modelin e peisazhit -Edhe pse jo shumë vizualisht të bezdisshëm, do të ndikojnë në pikëpa mjet e caktuara në të gjithë zonën; -Prek një sipërfaqe ose cilësinë e njohur të peizazhit; -Nuk mund të zbutet plotësisht për shkak të natyrës së propozimit apo karakterit të peisazhit nëpërmjet të cilave rruga kalon; -Konflikt me politikën e autoriteteve lokale për mbrojtjen e karakterit

Humbje e moderuar (efekt negative)	<p>lokal të peisazhit</p> <p>Propozime:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kur janë jashtë shkallës së peisazhit ose në kundërshtim me mode lin lokal dhe konturet e tokës; -Kur janë vizualisht të bezdisshëm dhe do ndikoni negativisht mbi peizazhin; -Kur është e pamundur për të zbutur plotësisht ndikimin; zbutja nuk do të parandalojë skemën nga dëmtimi i peisazhit në terma afatgjatë dhe disa nga karakteristikat e peisazhit do të shkatërrohen ose do të reduktohen pjesërisht. - Kur do të ketë një ndikim negativ në cilësisë të njohura të peisazhit ose mbi karakteristika të prekshme dhe të rëndësishme të tij - Kur do të ketë një konflikt me politikat lokale dhe kombëtare për të mbrojtur tokën bujqësore.
Humbje e madhe (efekt negative)	<p>Propozimet janë shumë të dëmshme për peizazhin në këto raste:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kur janë në kundërshtim të konsiderueshëm me konturet etokës, shkallës dhe modelit të peizazhit; -Kur janë vizualisht të bezdisshëm dhe do të ndërpresin fushëpamjet e bukura dhe me vlerë të zonës; -Kur ka të ngjarë të degradojnë, të pakësojnë ose të shkatërrojë integritetin e një gamë të karakteristikave karakteristike apo elementeve të zonës me vendosjen e tyre; -Kur janë të dëmshëm në thelb të një cilësie të lartë apo peisazhi shumë të rrezikuar, duke shkaktuar në të ndryshimin apo pakësuar ndjeshëm cilësinë e tyre <p>-Kur nuk mund të zbutet në mënyrë adekuate</p>
Humbje shume e madhe (efekte negative)	<p>Propozimet do të rezultojë në ndikime jashtëzakonisht të rënda negative në peizazhin kur ato:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ato janë në kundërshtim të plotë me konturet e tokës, shkallës dhe modelit të peizazhit; -Ato janë shumë vizuale dhe jashtëzakonisht të bezdisshëm, duke shkatërruar fushëpamjet e bukura dhe me vlerë të dy anët e rrugës dhe të gjithë zonës; -Ato shoqërohen me dëmtime apo degradime të pakthyeshmeose që mund të shkatërrojnë përfundimisht karakteristikat e peisazhit. -Ato do të shkaktojë një dëmtim shumë të lartë në cilësinë e peisazhit ose mund ti ndryshojnë ato në mënyrë të pakthyeshme. -Kur nuk mund të zbutet më dhe kur asnjë masë tjetër nuk mund ta rikuperojë. -Kur nuk mund të pajtohet me politikën e qeverisë për mbrojtjen e zonave

Vleresimi i ndikimeve pamore

Ndikimi pamor është rezultat i një ndryshimi që mund të vijë nga aplikimi si kemës (rrugës) se propozuar në një receptor të identifikuar. Receptorët tipike përfshijnë; shtepi banimi, ambientet publike, ndërtesat qeveritare.

Receptorët grupohen sipas vendndodhjes së tyre, parashikimit të pamjes dhe llojit dhe ndje shmëria e receptorëve lidhet kryesisht me tre faktorë:

1. Venndodhja e receptorëve dhe konteksti i këndvështrimi;

2. Veprimtaria apo qëllimi për të cilin është vendosur receptori në një pikë të caktuar.
3. Rëndësia e pamjes (e cila mund të përcaktohet në lidhje me popullaritetin e saj ose numrin e njerëzve të cilët mund të preken direct nga ndikimi i ndryshimit të pamjes).

Duke përdorur këto faktorë receptorët më të ndjeshëm mund të përfshijnë:

- Pronarët e pronave me pamje të prekura nga zhvillimi;
- Përdoruesit e të gjitha objekteve me natyrë rekreative duke përfshirë dhe përdoruesit e rrugës, vëmendja dhe interesi i të cilëve mund të jenë të fokusuar në peizazh.

Receptorët pak të ndjeshme mund të jenë njerëzit në vendin e tyre të punës, apo të angazhuar në aktivitete të ngjashme, vëmendja e të cilëve mund të jenë e fokusuar në punën e tyre dhe, për këtë arsye, janë më pak të ndjeshëm ndaj ndryshimeve në pamje. Përdoruesit e kanalizimit janë të përfshirë edhe në këtë kategori, si receptorë kalimtarë.

Vleresimi i madhësisë së ndikimit në pamje ;

Shkalla e ndikimit pamor	Përshkrimi
E madhe	I pafavorshëm Propozimi është shumë i dallueshëm dhe sjell dëmtime të rënda për karakteristikat kryesore, apo karakteristikat e elementëve e tjerë që ndikojnë në pamje, dhe po ashtu që ndikojnë dukshëm në karakteri e përgjithshëm vizual të zonës
	I dobishëm Propozimi është i dallueshëm dhe sjell përmirësim në shkallët e lartë për karakteristikat kryesore të peizazhit, apokarakteristikat e elementëve që kontribuojnë në pamje. Propozimet përmirësojnë dukshëm karakterin e përgjithshëm vizual të zonës.

E moderuar	I pafavorshëm Propozimi formon një tipar të ri të dukshëm dhe që rezultojnë në dëmtim të pjesshëm të karakteristikave kryesore, apo karakteristikave të elementëve që kontribuojnë në pamje. Dallohet një përkeqësim i pamjes ekzistuese
	I dobishëm Propozimi formon një tipar të ri të dukshëm dhe që rezultojnë në përmirësim të pjesshëm të karakteristikave kryesore, apo karakteristikave të elementëve që kontribuojnë në pamje. Një përmirësim i dukshëm në pamjen ekzistuese.
E vogël	I pafavorshëm Disa ndryshim të matshme ose ku propozimi formon një tipar të vogël në peisazhit dhe nuk do të ndryshojë bilancin e përgjithshëm të karakteristikave të peisazhit apo karakteristikave të elementëve që kontribuojnë në pamje. Një përkeqësim i dukshëm që nuk do të ndryshojë bilancin e përgjithshëm të tipareve apo elemente në pamjen ekzistuese.
	I dobishëm Disa ndryshim të matshme ose ku propozimi formon një tipar të vogël në peisazh dhe nuk do të ndryshojë bilancin e përgjithshëm, karakteristikave ose karakteristikave të elementeve që përbëjnë pamjen ekzistuese. Një përmirësim i vogël i dukshëm të karakteristikave kryesore që kontribuojnë në pamje.
E parëndësishme	I pafavorshëm propozimi rezultojnë në humbje shumë të vogla në karakteristikave të peisazhit, apo karakteristikave të elementeve që kontribuojnë në pamje. Propozimi do të të vlerësohet pak
	I dobishëm propozimet rezultojnë në përmirësim shumë të vogla në karakteristikave të peisazhit, apo karakteristikave të elementeve që kontribuojnë në pamje Propozimi do të të vlerësohet pak
E pandryshueshm	Nuk ka humbje ose ndryshim i karakteristikave ose elemente të cilat kontribuojnë në pamje. Asnjë pjesë e propozimit do të jetë e dukshme

Rendesia e ndikimit ne pamje është llogaritur duke pasur parasysh ndjeshmërinë e receptorit ndaj madhësisë dhe kohëzgjatjes së efektit. Domethënia është arritur duke ndjekur referencat në tabelën e matricës së mëposhtme . Për shembull, rëndësia e ndikimit vizual është më e lartë për receptorët e ndjeshëm ku ka efekte në shkallë të gjerë në një pamje për një periudhë të gjatë kohore. Tabela e mëposhtme është një udhëzues për mënyrën se si ndikimi vizual i zhvillimit të propozuar është vlerësuar në këtë raport .

5.2.3 –Cilesia e ajrit

Çlirimet e gazrave në ajër që lidhen me ndertimin e vepres mund të ndodhin nga dy burime te pavarura:

- Çlirime ndotesish nga djegiet e makinave private dhe atyre të ndertimit, me motor me djegie te brendeshme.
- Pluhur që del nga levizja e makinave mbi rruget e pashtuara ne sheshin e objektit .
- Pluhuri që del nga punimet e germimit te puniemve te palnifikuara

Çlirimet e gazrave në ajër që lidhen me ndertimin , per dy tipet e burimeve që u përme ndën , ndryshojnë sipas llojeve te veprimtarive dhe lidhen me fazat e ndryshme tipike të një projekti ndertimi.

Kështu mund të dallohen fazat e mëposhtme të këtyre clirimeve në projekt e vepres:

- > Pergatitja e zonës për ndërtim që perfshin punimet e germimit dhe levizjen me makineri te renda per zhvendosjen e dheut apo masave te shrrregullta, ngarkimin e materialeve, trafikun e automjeteve në rruge te pashtuar te mjedisit;
- > Largimi i mbeturinave te pengesave natyrore dhe atyre te krijuara nga dora e njeriut, të cilat mund te perfshijne hedhjet në erë, shperthimet, heqjet mekanike, ngarkim/shkarkimet e materialeve .
- > Ndertimi i pergjithshem i punimeve të brendshme dhe te jashtme

Çlirimet e gazrave dhe pluhurave në ajër nga keto veprimtari të zakonshme ndertimi perfshijne:

Normat e lejuara te EU

Ndotësi	aplikimi	Limiti	Matja	Data e arritjes së objektivit
		200 µg/m ³		
Dioksidi i azotit (NO ₂)	Europe	Nuk duhet te kalohet më shume se 18 herë/vit	Mesatarja në 1 ore	
Oksidi I nitrogjenit (NO _x)	Europe	40 µg/m ³	Mesatare	
			vjetore Mesatare vjetore	
		30 µg/m ³		

		40 µg/m ³	Mesatare vjetore	
Grimcat pezull (PM10)	Europe	Nuk duhet te kalohet më		
		shume se 18 herë/vit		
		50 µg/m ³	Mesatare ne	
			24 orë	

- ⇒ Çlirimet e gazta nga djegiet (COV, NO_x, CO, SO_x, PM10) nga makinerite e renda levizese me dizel apo benzine, paisjet ndihmese portative si dhe automjetet e transportit të punonjesve ,
- ⇒ Pluhurat qe dalin (PM10) nga punimet e prishjes dhe germimi i dheut apo nga shëmbjet e ndryshme që ndodhin në kantier.

Tabela 5.2 Te dhena mbi clirimin e gazeve nga makinerite e ndertimit

Pajisja	CO [gh ⁻¹]	COV [gh ⁻¹]	NO _x [gh ⁻¹]	Sox [gh ⁻¹]	Dust [gh ⁻¹]
Makinë shtrimi, Eskavatorë dhe Buldozerë me rrota gome, Ekskavatorë të vegjël me rrota aktive	259.58	113.17	858.19	82.5	77.9
Autobetoniere, Rul, Autovinç, Kamjon, Traktor me rrota gome Autobot	816.81	86.84	1889.1	206	116
Vinç, Grup gjeneratori, Kompresor ajri, Saldatriçe, Çekiç pilotash	306.37	69.35	767.3	64.7	63.2

Ndonëse dihet që pajisjet e ndertimit çlirojnë ndotësa të mjedisit, ndikimet pritet të jene mini male per disa arsye.

Gjate pergatitjes se zones nuk do kete shembje objektesh sepse sheshi i propozuar i projektit mbi të gjitha është i kufizuar dhe nuk ka nevojë për një nivelim të tij për shkak të vetë gjëndjes momentale të vendndodhjes së sheshit.

Mjetet qe do te perdoren ne ndertim do te mirëmbahen rregullisht gjë qe do te sjelle si pasoje nje djegie të mirë të karburantit si dhe çlirime minimale te ndotesve te rastit si :

- monoksidi i karbonit dhe materialet pluhurore si PM10 dhe PM2.5.

- numri i mjeteve të transportit të mallrave apo edhe i punëtorëve do te jete i ulet dhe per rrjedhoje ato nuk do te krijojnë ndikim te ndjeshem negativ. Persa i perket perhapjes se pluhurave , duhet bere kujdes i madh pasi zonat e banuara jane shume afer nga sheshi i propozuar i projektit.

Sidoqofte, perhapja e pluhurit nga rruget dhe sheshi ndertimit mund dhe duhet te eliminohen apo minimizohen duke aplikuar masat e duhura zbutese, si :

- Realizimi sa me shpejt dhe me lagie me uje te rrjedhshem i punimeve te prishjes ne varesi te kushteve atmosferike
- Perdorimi i lagies me uje te materialit te dale nga germimi ne menyre te tille ne perputhje me lageshtiren e momentit qe mos krijohet balte por mos dale pluhur gjate manovrimeve per ngarkim dhe transport jashte sheshit te ndertimit .

- Kufizimi i shpejtesise se mjeteve transportuese
- Perdorimi i hinkave per betonet dhe materialet e tjera qe mund te gjenerojne pluhur

Keto clirime dhe ndikimet e tyre mund te konsiderohen te neglizhueshme, duke pasur parasysh kohezgjatjen e kufizuar te fazes se ndertimit te pontilit te struktures per kontroll automjetesh .

Vleresimi i rrezikut nga pluhuri

Gjurma	Kriteret	Vlerësimi
19 km	Footprint i projektit (65 km)	Rrezik mesatar
	Afersia me receptoret e ndjeshëm (20 to 100 m)	Rrezik
	Shtrirja e punimeve të shkatërrimit	Rrezik i ulët
	Shtrirja e punimeve të gërmimeve (gërmime 75 km)	Rrezik ilartë risk
	Kërkesa për nguljen e pilotave (po)	Rrezik mesatar
	Kërkesa për betonim (po)	Rrezik i lartë
	Zgjatja e punimeve	Rrezik i lartë
	Tipi i kamioneve qe do përdoren	Rrezik mesatar
	Numri i veturave qe do të përdoren(>100)	Rrezik mesatar
Vlerësimi i rrezikut		Mesatar/I lartë

Në çdo rast, pamvarësisht nga proceset që do të kryhen, cilësia e ajrit nuk do të dëmtohet jashtë standarteve të parashikuara. Kështu, ditet me te keqja do të ndodhin gjatë proceseve të zhvendosjes së dherave sidomos kur këto procese do të kryheshin në stinën e thatë të verës.

Ne literaturen teknike jepet vlera reference 0.15-0.30 kg/ m³ muaj per clirimet e pluhurave qe perhapen ne mjedis. Keto çlirime mund te konsiderohen te pranueshme. Rikthimi i pluhurit ne toke, ne fakt, supozohet se do te jete shume i vogel dhe do te ndodhe vetem ne zonen prane sheshit të ndërtimit , keshtu qe nuk do te shkaktoje shqetësime mbetese për zonën rrethëqark .

Tabela 5.3 Standartet e cilesise se ajrit dhe shkarkimet ndotese ne mjedis

Autoriteti	Ndotësit	Vlerat mesatare të elementëve ndotës						
		SO ₂			NO _x			
		Vjetore	24 h MAX	Ditore	Vjetore	24 orë Max	Ditore	Orare
Banka Boterore		0.10	0.5 (jashtë)	1.0 (brenda)	0.05 ppm	-	0.05	-
SHBA		0.02ppm [a] 0.03ppm [b]	0.1ppm [a] 0.14ppm [b] 0.5ppm [ac]	-	0.05 ppm	-	-	-
WHO		-	90µg/m ³	-	-	-	-	190-320 µg/m ³
UE		80 µg/m ³	-	-	200 µg/m ³	-	-	-

[a]-Dytësore të bazuara në ndikimet mjedisore

[b]-Parësore të bazuara në ndikimet shendetesore tek njerezit

[c]-Maksimumi prej tre oresh nje here ne vit

IFC ka nxjerrë udhëzime të cilat lidhen drejtpërdrejt me ndërtimin dhe funksionimin e rrugëve. Udhëzimi përfshin një numër të metodave të mundshme për kontrollin e pluhurave dhe efikasitetin e tyre në kontrollin e pluhurave gjatë fazës së ndërtimit të rrugëve. Udhëzimet e IFC formojnë një orientim eficient për masat zbutëse të propozuara nga praktika për kontrollin e pluhurit gjatë ndërtimit dhe punimeve të mirëmbajtjes.

Të rekomandueshme për tu zbatuar janë ato të detajuara në Tabelën e mëposhtme ne te cilat IFC jep masat e përgjithshme për kontrollin e pluhurit

Masat per kontroll	Eficenca e kontrollit (%)
Lagia periodike e rrugës	12 deri 98
Ulja e shpejtësisë së qarkullimit	0 deri 80
Ndërtimi i rrugës me sipërfaqe të fortë	85 deri 95
Mbulimi i materialve stok	0 deri 58

Në vlerësimet e cilësisë së ajrit, të dhënat janë siguruar duke marrë faktorë standard të të dhënave të monitorimit për ti përdorur gjatë projektimit; kjo sepse në Shqipëri këto matje kryhen vetem për qendrat e mëdha urbane ku jetojnë mbi 30% e popullsisë. Për vlerësimi i cilësisë së ajrit për do të shfrytëzohen nivelet e sfondit të matura në 2011 te referuara ne Raportin e Mjedisit të Shqipërise si edhe nga programi EIMS për monitorimin e mjedisit, biodiversitetit, klimës etj.

Metodat standarte me te mira per minimizimin e ngritjes se pluhurave jane :

- Lagie e shpeshtë e sipërfaqeve me pluhur;
- Zbatimi i kufijve të shpejtësisë në zonat nën ndërtim për të ulur sasinë e pluhurit që mund të ngrihet gjatë qarkullimit të tyre
- Mbulimi i materialeve stok
- Mbulimi i automjeteve që transportojnë materialet e ndërtimit
- Ngjeshja sipërfaqeve të rrugëve të ndërtimit aty ku është e mundur.
- Pluhurat e perftuara nga shpimet duhet të sperkaten me ujë tërrjedhshëm
- Punimet të përqendrohen me rradhë në secilen korsi, për të eliminuargjenerimin e larte të pluhurave
- Nuk duhet të ketë djegie të hapura te materialeve te panevojshme në zonë
- Te gjitha materialet duhen transportuar të mbuluara që të minimizohet përhapja e pluhurave.
- Personeli i eksozuar gjatë punimeve duhet të mbajë maska kundër pluhurave
- Të perdoren karburante qe plotesojne normat shqiptare lidhur me emetimet e gazrave.
- Të mos mbahen automjetet dhe mjetet e ndertimit ndezur gjate kohes kur nuk jane në punë.
- Të mirembahen dhe ndryshohen në kohën e duhur filtrat e motoreve te mjeteve te transportit e te ndertimit.
- Të minimizohet sa më shumë të jetë e mundur përdorimi i gjeneratorëve.
- Të mirembahen dhe ndryshohen ne kohen e duhur filtrat e motoreve te mjeteve te transportit e te ndertimit.
- Punetoret të mbajne maska kunder gazrave.

→ Asfaltimi të kryhet në një kohe sa më të shkurtër dhe mundesisht ne temperatura sa më të ulta.

Duke marrë parasysh se kontrollet për masat zbutëse të pluhurit janë propozuar për fazën e ndërtimit pritet që nivelet e pluhurit pritet të jenë të kontrolluara në mënyrë të vazhduar për të minimizuar ndikimet e pluhurit.

Legjislacioni shqiptar aktualisht nuk ka standarde të pranuar apo kufinj të vendosur për nor mat e depozitimit pluhurit. Megjithatë, normat ditore mesatare e depozitimit të pluhurit mund të përdo ret për të treguar ndonjë ndikim të mundshëm problematik. Kodi rrugor i Britanisë lejon një normë maksimale prej 200 miligram (mg) në ditë për metër katror pas të cilit depizitimi i pluhurit mund të jetë problematik (mund të shkaktojë aksidente).

Kjo normë jepet sipas tabelës së mëposhtme :

Ndotsi	Vendi i Aplikimit	Vlera Lim	Njesia matese
Pluhur i depozituar	UK	>200 mg/m ² /ditë =problem	Ditore

5.2.4 –Uji siperfaqesor dhe nentokesor

Per te krijuar kushte pune normale, do të jetë e nevojshme largimi i ujit nga gropat e themeleve. Kjo teorikisht mund të çojë në ulje të përkohëshme te nivelit të ujrave nentoke sore ne afersi te zones. Megjithate siç theksohet në studimin hidrogjeologjik të zones se qytetit te Peshkopise , burimet e ujit nento kesor ne kete zone jane te kufizuara dhe uji nento kesor i ketyre thellesive (thellessise se germimeve) nuk rezulton i ndotur nga komunikimi me ujra te tjera . Per kete arsye, ulja e nivelit të këtyre ujërave per shkak te aktivitetit te germimit nuk pritet të ketë ndonjë ndikim te rendesishem.

Gjatë periudhë së ndërtimit, kontraktori i ndertimit do të realizoje nje plan nivelimi dhe drena zhimi per zonen e sheshit, me qellim qe te manaxhoje rrjedhjen e ujit jashte zones ne nje menyre te përgjegjshme. Për këtë mund dhe duhet te perdoren masa per kontrollimin e sedimenteve dhe për per te minimizuar transportin e sedimenteve jashte zones siç janë rrjeta mbajtese.

Po ashtu mund dhe duhet te merren dhe masa te tilla si mbulime apo gardhe per te minimizuar erozionin e grumbujve te inerteve

Uji qe vjen nga aktivitetet e drenimit ka mundesi te permbaje substanca te ngurta qe rrine pezull. Po ashtu ai mund te permbaje edhe vajra apo graso te shpelara nga derdhjet aksidentale te pakontrolluara te mjeteve levizese ne shesh. Masat qe duhet te merren per te larguar substancat e ngurta para se te shkarkohet uji nga sheshi, perfshin perdorimin e gropave te dekantimit apo struktura te tjera te kontrollit te mbeturinave te ngurta.Çdo njolle e dukshme vaji apo grasoje mund te largohet nga siperfaqja me ane te absorbenteve tensioaktivë.

Derdhjet aksidentale te karburantit apo materialeve te tjera jane nje rrezik i mundshem per ujerat bregdetare apo ato te brendshem. Per kete arsye, do merren masa paraprake per te ndaluar keto derdhje dhe te gjithë punetoret duhen te trajnohen per perballimin e ketyre rasteve. Nga ana tjetër, duhet te pergatitet nje plan kundërveprimi urgjence me shkrim dhe te ruhet ne kantjerin e ndertimit dhe punetoret duhet te trajnohen per te ndjekur proçedurat specifike ne rastet e derdhjeve. Punetoret duhen te pajisen me mjetet e pershtatshme per te mbledhur dhe trajtuar derdhjet e naftës apo vajit ne këto raste.

Per te shmangur perhapjen e materialeve te lengshme, te cilat mund te demtojne rezervat ujore siperfaqsores apo nentokesore, duhet te merren masat e meposhtme zbutese:

- Veçimi i gjithë karburanteve dhe lubrifikanteve që dalin gjatë mirembajtjes së pajisjeve të ndertimit dhe grumbullimi i tyre ne vendet e duhura.
- Ndertimi i pengesave mbajtese rrotull te gjitha çisternave te depozitimit te karburanteve apo mos vendosja e tyre ne territorin ku do te punohet per terminalin
- Ndertimi dhe mirembajtja e fasiliteve per te larguar ujin e shiut nga strukturat mbajtese dytesore dhe largimi i karburanteve nga siperfaqja e materialit te grumbulluar .

Per trajtimin e mbeturinave sanitare, ndonese ne sasi te pakta, mund te perdoret perkohesisht nje kontaktor i jashtem ose nje sistem i vogel per trajtimin e ujrave te zeza. Ne asnje rast, ujrat e zeza te patrajtuara nuk do te derdhen ne ujrat rrjedhese lokale ose ne det.

5.2.5 –Zhurmat dhe dridhjet

Zhurma nga aktivitetet e ndertimit mund te jete e rëndesishme per nje periudhe te kufizuar kohe. Nivelet e zhurmes te shkaktuara nga aktivitetet e ndertimit mund te ndryshojne shume, ne varesi te fazes se ndertimit dhe detyres specifike qe po kryhet.

Te gjitha pajisjet qe leshojne zhurme do te mirembahen ashtu siç duhet per te minimizuar ndikimin e zhurmes ne zone. Paisjet qe leshojne zhurme duhet te plotesojne standartet e BE rreth zhurmes te shkaktuar ne mjedis.

Duke iu referuar ligjit Nr.7994 , dt.12.07.2007 , ”Per vleresimin dhe administrimin e zhurmes ne mjedis “ investitori ka marre te gjitha masat per zhurma sa me vogla ne kete aktivitet qe kerkon te zhvilloje nepermjet :

- a) përzgjedhjes dhe përdorimit të pajisjeve që lëshojnë zhurmë të niveleve të ulëta,
- b) përzgjedhjen e vendit, që instalimi dhe funksionimi i mjeteve e pajisjeve që lëshojnë zhurmë të garantojnë nivelin kufi në të gjitha mjediset, të cilat ndikohen prej saj ,
- c) masat parandaluese e zbutëse të zhurmës në pikën e lëshimit , përgjatë rrugëve të përhapjes dhe në mjediset që ndikohen prej saj.

Pajisjet qe do punojne te listuara me siper duhet te jene ne gjendje teknike te mire , te mos perdoren ne oraret e levizjeve pik , jane shume larg zones se banuar dhe ndikimi ne mjedis eshte i ulet .

Kufijte e lejuar te zhurmava te ndertimit :

Kategoria e vleresimit dhe periudha e referuar	Kategoria A vlera e lejuar	Kategoria B vlera e lejuar	Kategoria C, vlera e lejuar
(LAeq)	dB(A)	dB(A)	dB(A)
Gjate natës ora 23.00-07.00	45	50	55
Mbrëmje dhe fundjavë	55	60	65
1900-2300 ditëjave			
1300-2300 Shtune			
0700-2300 djele	65	70	75
Gjatë ditës			
0700-1900 dite te javes			
0700-1300 shtune			

Kodin European thuhet se vlerat e kategorisë A do të përdoren kur nivelet e zhurmave ambientit

(rrumbullakosur në më të afërt 5 dB) janë më pak se këto vlera.

Vlerat e kategorisë B janë do të përdoren kur nivelet e zhurmës në ambient (me një tolerancë 5 dB) janë të njëjta me vlerat e kategorisë A.

Kategoria vlerat e pragut C janë që do të përdoret kur nivelet e ambientit zhurmës (me një tolerancë 5 dB) janë më të larta sesa vlerat e kategorisë A.

Ku nivelet e zhurmës në ambientit tejkalonjnë vlerat prag të listuara në tabelën e mësipërme atehere mund të themi që kemi një ndikim të zhurmës nëse niveli total i zhurmës LAeq rritet më shumë se 3 dB për shkak të aktivitetit të ndërtimit.

Lloji objektit	Ditën dB Laeq (06:00-22:00)	Naten dB Laeq (22:00-06:00)
Spitale, shkolla, manastire	57	47
Zona rezidenciale	59	49
Zonat kryesore, zonat rurale, zonat miks	64	54
Zonat tregtare	69	59

Shkalla e krahasimit te zhurmes aktuale me ate te pritshme gjate punimeve ne kete objekt :

Ndryshimi i nivelit të zhurmës dB(A)	Përgjigja subjektive	Shkalla e ndikimit
0 - 0.9	E papërfillshme	Asnje ndikim (parëndësishme)
1.0 - 2.9	Pak e përfillshme	E lehtë
3.0 - 4.9	E dallueshme	E mesme
5.0 - 9.9	Nga dyfishim ose me të lartë	E konsiderueshme
10.0 ose me shumë	Me shumë se dyfishim deri në shumë të lartë	Ndikime të ndryshme

Për të kategorizuar nivelet e zhurmës në ambient këto zhurma duhet të maten në tre pika të ndryshme dhe të dhënat duhet të rrumbullakosen me një vlerë të afërt me 5 dB.

Të dhënat bazë të paraqitura në Tabelat e dhena janë rrumbullakosur në përpu thje me rrethanat dhe janë paraqitur më poshtë në tabelat ne tabelat perkatese , së bashku me kategorinë rezultante të vlerësimit të zhurmës të ndërtimit.

Për sa i përket orarit të punës gjatë fazave të ndërtimit është e kuptueshme se ndërhyrjet do të ndodhin zakonisht në orarin 07: 00-18: 00. Në këtë këndvështrim periudha e natës nuk do të merret në konsideratë.

Nivelet e zhurmes te perafuara prane qendrave te banuara :

Periudha	Niveli i zhurmës në ambient i rumbullakosur më 5 dB	Vlerësimi i kategorisë-prag të zhurmës nga ndërtimi
Ditën(07:00-19:00)	50 dB(A)	Kategoria A – 65 dB(A) ditën
Mbrëmje(19:00-23:00)	50 dB(A)	Kategoria A – 55 dB(A) mbrëmje
Natën (23:00-07:00)	50 dB(A)	Kategoria C – 55 dB(A) natën

Nivelet e zhurmës te perafuara larg qendrave te banuara :

Periudha	Niveli i zhurmës në ambient i rumbullakosur më 5 dB	Vlerësimi i kategorisë-prag të zhurmës nga ndërtimi
Ditën(07:00-19:00)	55 dB(A)	Kategoria A – 65 dB(A) ditën
Mbrëmje(19:00-23:00)	50 dB(A)	Kategoria A – 55 dB(A) mbrëmje
Natën (23:00-07:00)	45 dB(A)	Kategoria C – 55 dB(A) natën

Është projektuar dhe menduar me pare qe operacionet e ndërtimit do të ndahet përafërsisht në keto faza si më poshtë:

- ☞ Faza parë e ndërtimit(germim, vendosje tubi)
- ☞ Faza e dytë e ndërtimit(mbushje, shtrim me pllaka , ndertim KUB)
- ☞ Faza e parë e ndërtimit (vendosje e ndricimit , perfundim i punimeve).
- ☞

Te dhenat e pritshme te Fazes se I-re :

Pajisja	Fuqia ne kF	Pesha	Octave Band (Hz)								dBLAeq
			63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	
Buldozer	250	35 t	77	86	75	75	82	80	73	67	86
Kamion vetshkarkues	194	25 t	88	90	80	79	76	71	65	61	81
Eskavator	172	35t	76	79	75	75	76	73	70	65	80
Fadrome	364	56 t	91	94	90	86	86	83	77	69	91
Matrapik	100	22 t	85	88	85	89	92	88	86	81	95

Te dhenat e pritshme te Fazes se II-te :

Pajisja	Fuqia ne kF	Pesha	Octave Band (Hz)								dBLAeq
			63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	
Buldozer	250	35 t	77	86	75	75	82	80	73	67	86
Kamion vetshkarkues	194	25 t	88	90	80	79	76	71	65	61	81

Eskavator	172	35t	76	79	75	75	76	73	70	65	80
Fadrome	364	56 t	91	94	90	86	86	83	77	69	91

Te dhenat e pritshme te Fazes se III-te :

Pajisja	Fuqia ne kF	Pesha	Octave Band (Hz)								dBLAeq
			63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	
Rrul ngjeshje	250	35 t	77	86	75	75	82	80	73	67	86
Kamion vetshkarkues	194	25 t	88	90	80	79	76	71	65	61	81
Asfaltoshtruese	172	35t	76	79	75	75	76	73	70	65	80
Bitumatrice	194	25 t	88	90	80	79	76	71	65	61	81

Ka shumë masa që mund të ndërmerren në zonën e punimeve apo në parkun e automjeteve të cilat mund të minimizojnë zhurmat.

Këto janë janë masa të përdorura që përdoren në vendet e BE dhe reflektojnë praktikën më të mirë në fushën e ndërtimit nder te cilat duhet te kene vemendje :

→ Fikja e mjeteve të panevojshme

→ Duke përdorur izolues prej gome(mund te perdoren dhe goma te perdoruar)

→ Minimizimin e rënies nga lartësitë të materialeve;

→ Duke i ndezur makinerite graudaulisht (njera pas tjetres) jo te gjitha njëkohë

→ Mirëmbajtja e pajisjeve. Për shembull, zhurmat mund të reduktohen nga shtrëngimi i pjesëve të lirshme si edhe duke i puthitur ose fiksuar me material elastik (të tilla si gome) midis sipërfaqeve në kontakt.

→ Zhurma nga pajisjet e ndërtimit mund të reduktohen me modifikimin ose me aplikimin e metodave që reduktojnë nivelin e zhurmave. Megjithatë, modifikimet duhet të kryhet në konsultim me prodhuesit e pajisjeve për të siguruar se siguria për këtë modifikim nuk dëmton pajisjen. Masa të tilla përfshijnë:

→ Për zhurma të vazhdueshme, të tilla si ajo e shkaktuar nga puna e motorëve me naftë, një zgjidhje për reduktim mund të jetë vendosja e një sistemi silenciator ose duke i përshtatur një mburojë akustike dhe duke e vendosur mbi kapakun e motorit .

→ Zhurma të shkaktuara midis pjesëve të ndëryshme të makinerive të cilat krijojnë një rezonancë mund të minimizohen duke modeluar fillimisht pajisjen duke i shtuar një shtresë izoluese ose duke ulur efektin nxitues të motorit.

Në vendet ku nuk është e mundur reduktimi i zhurmës mund të merret ne mkonsideratë dhe distance midis burimit të zhurmës dhe pritësit të saj. Për të patur një ulje maksimale të zhurmës këto faqe mbrojtës duhet të vendosen , sa më afër burimit të jetë të jetë e mundur. Psh:

- Grupimi i ndërtësave në kantier dhe atyre ndihmëse mund të jetë një pengesë e mirë për zhurmën
- Zonat të cilat janë gërmuar nën nivelin e tokës mund të përdoren për të vendosur pajisje statike si gjeneratorë, kompresorë dhe pompat.

- Vendet e ngritura mbi nivelin e zonës së punimeve të peiazhit apo të ndërtuara mund të shërbejnë për pozicionimin në to të pasjsijeve të zhurmshme .

5.2.5.1 –Zona ku mund te perdoren per ndertimin e kanalizimit

Terreni mund të kërkojë përdorimin e hapjeve me shpërthim të gjurmës së rrugës. Është e kuptueshme që prishja duhet të jetë sa më e kufizuar dhe larg qendrave të banuara. Kur një shpërthim kryhet energjia transmetohet nga faqja e shpërthimit në formën e valëve të presionit të ajrit. Këto valë presion përbëjnë energji me një gamë të gjerë të frekuencave, disa prej të cilave janë më të larta se 20 Hz dhe për këtë arsye janë të perceptueshme si tingull. Shumica janë nën 20 Hz dhe për këtë arsye janë padëgjueshëm por mund të ndihet si tronditje. Kombinim i shpërthimit me tronditjen krijojnë fenomenin që është i njohur si mbipresion ajrit.

Problemi kryesor në këtë rast është marrja në konsideratë e ndërtesave fqinje me faqet e shpërthimit. Dritaret janë përgjithësisht pjesë më e dobët e një strukture dhe eksperimentet kanë treguar se një dritare e montuar dobët mund të thuhet në rreth 150 dB (lin), ndërsa dritaret e montuara mirë fillojnë të plasariten në rreth 170 dB (lin). Dëme strukturore nuk do të pritët në nivele më poshtë 180 dB (lin).

Zhurma nga aktivitetet e ndërtimit mund të jetë e rëndësishme për një periudhë të kufizuar kohe. Nivelet e zhurmës të shkaktuara nga aktivitetet e ndërtimit mund të variojnë shumë, në varësi të fazës së ndërtimit dhe detyrës specifike që po kryhet. Të gjitha paisjet që lëshojnë zhurmë do të mirëmbahen ashtu siç duhet për të minimizuar ndikimin e zhurmës në zonë.

Paisjet që lëshojnë zhurmë do të jenë sipas standarteve të aplikueshme të BE siç shihet në Direktivën e BE 2000/14/EC të Parlamentit Europian dhe Këshillit të Europës të 8 Majit 2000 mbi njehsimin e ligjeve të Shteteve Anëtare rreth zhurmës të shkaktuar në ambjent nga paisjet e përdorura në mjediset e jashtme.

Në vijim janë raportuar vlerat e fuqisë së zhurmave, të vlerësuara për disa paisje që përdoren zakonisht në fazën e ndërtimit :

- Ekskavatorë me kovë gërmimi 81-90 Leq dB(A) në 15 m;
- kamionë 81-87 Leq dB(A) në 15 m;
- pompa betoni 74-84 Leq dB(A) në 15 m;
- vinça (Derrick) 79-86 Leq dB(A) në 15 m;
- vinça (të lëvizshme) 80-85 Leq dB(A) në 15 m;
- gjeneratorë 71-87 Leq dB(A) në 15 m;
- çekiça pirun 69-85 Leq dB(A) në 15 m;
- pompa 68-80 Leq dB(A) në 15 m;
- buldozer 77-90 Leq dB(A) në 15 m;
- ngarkues konvejerë 77-90 Leq dB(A) në 15 m;
- sheshues 79-89 Leq dB(A) në 15 m;
- aparat saldimi 66-75 Leq dB(A) në 15 m;
- kompresor ajri 76-89 Leq dB(A) në 15 m

Për çdo rast, nivelet maksimale të zhurmës, të pranueshme në kantjer janë:

- E vazhdueshme 1,000 m nga impianti 45 dBA
- E çastit 1,000 m nga impianti 55 dBA

Për sa u përket vibracioneve, gjithashtu në lidhje me faktin se një pjesë e mirë e gjurmës së rrugës ndodhet larg nga ndonjë subjekt i ndjeshëm, mund të përjashtohet çdo ndikim në mjedisin rrethues. Në vendet ku nuk është e mundur reduktimi i zhurmës mund të merret në konsideratë dhe distance midis burimit të zhurmës dhe pritësit të saj. Për të patur një ulje maksimale të zhurmës këto faqe mbrojtës duhet të vendosen, sa më afër burimit të jetë të jetë e mundur. Psh:

- Grupimi i ndërtesave në kantier dhe atyre ndihmëse mund të jetë një pengesë e mirë për zhurmën
- Zonat të cilat janë gërmuar nën nivelin e tokës mund të përdoren për të vendosur pajisje statike si gjeneratorë, kompresorë dhe pompat.
- Vendet e ngritura mbi nivelin e zonës së punimeve të peiazhit apo të ndërtuara mund të shërbejnë për pozicionimin në to të pasjiseve të zhurmshme

5.2.5.2 –Ndjeshmeria e receptoreve

Bazuar mbi vlerësimin e madhësisë së ndikimit dhe ndjeshmërinë së receptorëve individualë, matricë e dhënë në Tabelën 8-5 është zhvilluar në mënyrë që të sigurojë një tregues të shkallës së rëndësisë të mundshme të çdo ndikimi paraprak të zhurmës gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit.

Matrice treguese ndikimi ndaj receptorëve me ndjeshmeri të lartë

Shkalla e ndikimit	Receptore me ndjeshmeri të lartë
E larte	Madhore
E konsiderueshme	E madhe-e moderuar
Mesatare	E moderuar
E lehte	E ulet
Pa ndikim	Neutral

5.2.7 –Mbeturinat që krijohen

Gjate periudhës së ndërtimit të këtij kanalizimi do të ketë dy burime mbeturinash:

- Materiali i gërmuar për të realizuar infrastrukturën e parashikuar në tokë
- Material i tepërt që do të rezultojë nga punimet e prishjes apo nivelimet e ndryshme në zonen e shërbimeve dhe pranë aksit rrugor.

Nje pjese e mbeturinave të ngurta të prodhuara gjatë punimeve tokësore mund të vijë edhe nga ambalazhet e materialeve të ndryshme të ndërtimit (çimento, dru, plastike, kartona, xham, materiale izoluese, etj.). Këto lloje mbeturinash mund të klasifikohen si inerte. Vetëm vajrat e kulluara mund të klasifikohen si të "rrezikshme". Punëtorëve të ndërtimit do t'u kërkohej të mbledhin më vehte llojet e mbeturinave. Të gjitha materialet e larguara nga sheshi i ndërtimit do të menaxhohen sipas ligjeve dhe rregulloreve shqiptare në fuqi.

Materialet e rrezikshme qe do të përdoren detyrimisht gjate ndertimit, do te ruhen ne zonat e parashikuara me fund të dyfishte. Me këto masa, nuk ka pse të ndodhin ndikime negative te rendesi shme gjate fazes se ndertimit te ketij objekti.

Sasia totale e mbeturinave te gjeneruara nga punetoret ne sheshin e ndertimit vleresohet se do te jetë rreth 24 t. Kjo vlere eshte perllogaritur duke marre parasysh numrin maksimal te punetoreve te ndertimit ne kohen me intensive, qe do te jete afersisht 20-25 punetore/dite per tre muaj pune te programuar, duke supozuar nje prodhim mbeturinash komunale (komerciale, institucionale dhe mbeturinat e hedhura veç) sa 1/3 e prodhimit mesatar te mbeturinave per fryme (500 kg per fryme në vit).Per menaxhimin e duhur të këtyre mbeturinave, që nga ana tjetër mund te klasifi kohen si mbeturina familjare, do te duhet të ngrihet një njësi portative e trajtimit të tyre.

Ne baze te ketyre rezultateve, ne menyre qe te parandalohet ndikimi i ndotesave gjate punime ve te germimit, do te jete e nevojshme te largohet material i germuar qe supozohet te dale nga germimet dhe te depozitohet i sigurte si dhe materiale te tjera qe do te rezultojne gjate punimeve te ndertimit . Keto materiale hedhurine do te vendosen ne zona te autorizuar nga pushteti vendor. Firma kontraktuese do te konsiderohet pergjegjes per ndotjen qe do te rezultoje ne zonat e permendura.

Zgjedhja e vendit te grumbullimit te mbeturinave i perket jo vetem firmes proje ktuese por per kete duhet diskutuat me firmen sipermarreses dhe pushtetin vendor.

Vendosja sa me optimale e vendit te depozitimit te mbeturinave, ka për qëllim te minimizojë rrezikun e ndotjes se dheut perqark dhe te ujit nentokesor per shkak te derdhjeve aksidentale të prodhi meve të naftes, dhe duhet te konsiderohet gjithashtu nje zgjidhje shume e mire per te izoluar dheun e ndotur dhe ujrat nentokesore nga mjedisi mbi to. Keshtu qe ndertimi i ketij objekti dhe sistemimi i mjediseve te sherbimit, jo veten qe nuk do te ndikojë negativisht ne procedurat e perdorimit te tokes, por do të ketë ndikim pozitiv per sa i perket zones se ndotur aktualisht nga materialet hedhurine apo nje pamje aspak e kendshme ne afersi te qendres se qytetit duke ndikuar per momentin ne menyre aspak te kenaqshme .

Nisur nga masat qe do merren , te planifikuara me pare dhe qe do te zbatohen ne vijim nga kontraktori i punimeve jo veten qe nuk do te ndikojë negativisht ne procedurat e perdorimit te tokes , por do të ketë ndikim pozitiv per sa i perket zones se ndotur aktualisht nga materialet hedhurine .

5.3 –Vleresimi i ndikimeve dhe masat zbutese

Kohezgjatja dhe lloji i procesit që do të kryhet, janë faktorët bazë që merren para sysh në vlerësimin e rëndësisë së ndikimeve potenciale negative te ndertimit te veprave detare . Për të pasur një ide më përmbledhëse të këtyre ndikimeve, në tabelen 5.4 jane permbledhur parametrat mjedisore dhe burimet e mundshme te ndikimeve te percaktuara më sipër. Per secilin rast, duke marre parasysh madhesine dhe kohezgjatjen e procesit, eshte bere nje vleresim i rendesise se pergjthshme duke perdo rur tre nivele: i Ulët (U), i Mesem (M) dhe i larte (L).

Tabela 5.4 Permbledhje e vleresimeve te ndikimit ne mjedis

Parametri mjedisor	Burimi	Vlera e ndikimit		
		E ulet (U)	Mesatare (M)	E Larte (L)
Perdorimi i resurseve te materialeve te ndertimit	Strukturat e betonit		M	
Ndikimi te drejtperdrejta ne jeten detare dhe	Germimi per themelet	U		

habitatine tyre	Germime te tjera	U		
Ndotja e ajrit	Pajisjet e ndertimit	U		
	Levizjet e makinave		M	
	Levizjet e punetoreve	U		
	Pluhur nga aktivitetet		M	
Ndotja e ujit	Kullimi	U		
	Mbetje te tjera	U		
Ndikimi ne trafik	Levizjet e makinerive		M	
	Levizjet e punonjesve	U		
Mbeturina te ngurta	I gjithë aktiviteti	U		

Perdorimi i burimeve te materialeve te ndertimit

Ndertimi i ketij kanalizimi , do te kerkoje nje sasi te parashikuar dhe pershkruar me siper materia ndertimi që duhen transportuar nga vendi i prodhimit. Nga ana tjetër, për të realizuar ndërtimet përkatëse do të nevojitet një sasi e caktuar çimentoje dhe betoni te gatshem te pershkruar me siper te cilet do te merren nga furnizues te licensuar dhe te certifikuar . Pjesa të caktuara te ketij segmenti rrugor , do të ndërtohen me beton te armuar. Në vija të përgjithshme ndikimi i pergjithshem i kesaj ceshtje vleresohet si "i moderuar".

Ndikimi mbi trafikun/rruget

-Përsa i përket materialeve te ndertimit, duke iu referuar diskutimit të mësipërm, sasia e tyre mendohet të zvogëlohet në maksimum . Materialet profile celiku mund të sillen nga jasht objektit si lëndë e parë dhe të përpunohen këtu, në kantierët lokalë , brenda sheshit të ndertimit , duke zvogëluar ndjeshëm edhe sasinë e materialit që do të transporto hen për në shesh.

Ndikimi me i madh ne trafikun tokesor do te vije nga transportimi i materialeve të ngurta. Duke marre parasysh sasine e materialeve që do të transportohet dhe kohezgjatjen e furnizimit , ndikimi i kesaj ceshtje konsiderohet "i mesem".

Zbutja e nevojshme e ndikimit të këtij procesi transport dhe depozitim, sheshim, nivelimi, hyn ne kategorine e "Praktikave me te mira te Manaxhimit te Zonave te ndertimit".

Shpejtesia e levizjes se mjeteve te transportit do te kontrollohet rigorozisht ne meny re qe te ulet rreziku i aksidenteve, duke vendosur sinjale rrugore në pikat më “të nxehta” të trafikut (nyje apo kryqëzime problematikë) sidomos ne daljet e rrugeve te kantierit me ato te qytetit.

5.4 –Ndikimi ne ambjentin perreth objektit

Ndikimet e drejtperdrejta ne ambjentin perreth lidhen me prishjet dhe germimet qe do te behen ne sheshin e ndertimi si dhe me mos kontrollimin e reshjeve te rastit qe mund te ndodhin gjate kohes se ketyre germimeve.

Bazuar ne analizen e tipareve biologjike te zones se struktures eshte arritur ne përfundimin qe makro-fauna bentike (benthic) dhe fauna ihtike (ichthyic) jane te varfëra, si pasoje e ndikimeve njerezore intensive te mepareshme. Per kete arsye ndikimi i vete germimit konsiderohet si "i ulet".

Specifikimet kontraktuale duhet te kerkojne teknologjine me te mire ekzistuese dhe procedura per reduktimin e derdhjeve te ujrave te shiut ne det.

Zhurma-Gjatë ndërtimit të objektit do të jetë e domosdoshme përdorimi makinerive qe leshojne zhurme . Këto paisje do te operojnë per nje periudhe kohe të kufizuar dhe largësia nga zonat e banuara eshte e tille (disa qindra metra) saqe ndikimi konsiderohet i "i ulet". Kete pasqyrim e dhame me siper .

Ndotja e ajrit- Pluhurat qe dalin nga proceset e ndertimit si dhe shkarkimet e gazrave të makina ve janë burimet e mundshme te ndotjes se ajrit, te cilat mund te rrisin perqendrimin e materialeve te imta në të. Me siper pershkruam një liste paisjesh kryesore që përdoren në përgjithësisht në ndertim si dhe kohezgjatja e parashikuar e veprimit të tyre. Pjesa me e madhe e pajisjeve do te operoje ne nje ambjent të hapur me nje dispersion te madh per shkak te rrymave dhe ererave . Ndikimi ne ndotjen e ajrit pra mund te konsidero het "i ulet".

Çështja qe ka nevojë per masa zbutese eshte ndotja (pluhurat dhe çlirimet) qe lidhen me kamjonat vete-shkarkues qe transportojne material e ndertimit. Te gjitha pajisjet qe punojne me diezel duhet te mirembahen rregullisht per te minimizuar çlirimet nga skapamentot.

Ndotja e ujit- derdhja e ujrave te larjes se makinerive te germimit apo transportit apo i mbeturinave te naftes dhe të lubrifikanteve te motorrave, mund të krijojnë kushte për ndikime te tjera, objekt i të cilëve të jetë uji nëntokësor.

Ndikimi i ketyre faktorëve eshte "i vogel", duke marre ne konsiderate nivelin e pajisjeve te perfshira dhe standartet me te cilat punojne keto tip pajisjesh. Ka disa prova që ujërat sipërfqësore të ujit janë përdorur për furnizimin me ujë të pijshëm.

Diskutimet me banoret në të gjithë zonën e studimit tregojnë se rrjedhat lokale ujore përdoren edhe si ujë për larje. Megjithatë, shqetësimet në lidhje me cilësinë e ujit ka sjellë nevojën e investime ve në sistemin e ujit të pijshëm dhe aksesin e cdo familje për ta pasur atë.

Deri atëherë(pra kur uji të vijë në rrjet) banorët do të vazhdojnë të shfrytëzojnë rrjedhave malore dhe burimet e ujërave nëntokësore si furnizim i ujit për konsum dhe përdorime të brendshme. Në kuadër të këtyre, vlëra (ose ndjeshmëri) e ujit për furnizim të brendshëm është i lartë në zonat rurale.

Masat zbutese perfshijne Praktikate me te Mira te Menaxhimit te Ndertimit, te cilat duhet te jene nje nga kerkesat baze te specifikimeve te kontrates.

Me poshte po japim nje permbledhje te ligjeve Europiane per ujin :

Direktiva Evropiane 2000/60 / EC (Direktiva Kuadër e Ujit) u miratua në tetor 2000 me synimin për të siguruar mbrojtjen e burimeve të vlefshme ujit natyral të Evropës. Në terma të thjeshtë, Direktiva vendos një kërkesë mbi shtetet anëtare që të punojnë bashkërisht për të zbatuar masat që në mënyrë proaktive do të lëvizin trupat ujore brenda juridiksionit të tyre drejt arritjes së statusit "ekologjikisht i mirë".

Neni 1 (Qëllimi) i Direktivës:

Qëllimi i kësaj Direktive është të krijojë një kuadër ligjor për mbrojtjen e ujërave të brendshëm sipërfaqësore, ujërave kalimtare, ujërave bregdetare dhe të ujërave nëntokësore dhe:

a) Të ndalojë përkeqësimin e mëtejshëm, të mbrojë dhe të rrisi statusin e ekosistemeve ujore dhe, në lidhje me nevojat e tyre ujore, ekosistemet tokësore dhe ligatinat direkt në varësi të ekosistemeve ujore;

b) Të promovojë përdorimin e qëndrueshëm të ujit të bazuar në një mbrojtje afatgjatë të burimeve ujore në dispozicion;

c) të bëjë mbrojtjen e zgjeruar dhe përmirësimin e mjedisit ujor, përmes masave specifike për reduktimin progresiv të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare.

d) Siguron reduktimin progresiv të ndotjes së ujërave nëntokësore dhe parandalon ndotjen e mëtejshme të tyre.

e) Kontribuon në zbutjen e efekteve të përmytjeve dhe thatësirave.

Punimet në tokë mund të çojë në një rritje e përqendrimit të inerteve të depozituar në sipërfaqe si edhe të ndotjes së ujërave nëntokësore. Kjo do të, prandaj, që të minimizohet kjo duhet kufizuar sasia e përgjithshme e ekspozuar në tokë përmes masave si:

- Kryerjen me faza të ndërtimit, duke minimizuar kudo që të jetë e mundur dheun e ekspozuar në terren.

- Mbulimi i dheut ose materialeve stok

- Përdorimin e pengesave përgjatë kufirit të zonës ekspozuar;

- Vendosjen e baltrave larg nga përrenjtë dhe burimet ujore;

- Karburanti dhe solucionet kimike do të magazinohen, në zona të siguruar një minimum prej 110% të kapacitetit total të rezervuarit për të siguruar se çdo derdhje nuk do të përfundojë në mjedisin e jashtëm.

- Çdo automjetet apo pajisje tjeter të përdorura gjatë ndërtimit do të mirëmbahen dhe të inspektohen rregullisht për rrjedhjet.

- Rrjedhjet nga pajisjet apo nga larja e rrotave do të mbledhen dhe të riciklohen, duke shmangur depozitimin e tyre në ujërat natyrore apo ato të rrjetit lokal.

Një plan nivelimi dhe drenazhimi për zonën do të kërkohet nga kontraktori i ndërtimit, në mënyrë që të manaxhojë rrjedhjen e ujit jashtë zonës në një mënyrë të përgjegjshme. Mund të përdoren masa për kontrollimin e sedimenteve si rrjeta mbajtëse, sipas nevojës, për të minimizuar transportin e sedimenteve jashtë zonës.

Mund të merren dhe masa të tilla si mbulime apo gardhe për të minimizuar erozionin e grumbujve të inerteve.

Uji që vjen nga aktivitetet e kullimit ka mundësi të përmbajë substance të ngurta ose që rrijnë pezull, vaj apo graso. Masat që duhet të merren për të larguar substancat e ngurta para se të shkar kohet uji nga sheshi përfshijnë përdorimin e gropave të dekantimit apo struktura të tjera të kontrollit të mbeturinave të ngurta. Çdo njollë e dukshme vaji apo grasoje mund të largohet nga sipërfaqja me anë të absorbentëve.

Derdhjet aksidentale të karburantit apo materialeve të tjera janë një rrezik i mundshëm për ujërat e brendshme. Duhet të merren masa paraprake për të ndaluar derdhjet dhe të gjithë punëtorët duhet të trajnohen për trajtimin, ruajtjen dhe vendosjen e materialeve të rrezikshme apo toksike. Duhet të përgatitet një plan përgjigje urgjence me shkrim dhe të ruhet në kantjerin e ndërtimit dhe punëtorët duhet të trajnohen për të ndjekur procedurën specifike në rastet e derdhjeve. Punëtorët duhet të pajisen me mjetet e përshtatshme për të mbledhur dhe trajtuar derdhjet në rastet urgjente. Për të shmangur përhapjen e materialeve të lëngshme, të cilat mund të dëmtojnë rezervat ujore sipërfaqësore apo nëntokësore, duhet të merren masa të mëposhtme të zbutjes:

- Veçimi i të gjithë karburanteve dhe lubrikantëve që dalin gjatë mirëmbajtjes së pajisjeve të ndërtimit dhe grumbullimi i tyre në vendet e duhura.

- Ndërtimi i argjinaturave mbajtëse për të gjitha çisternat e depozitimit.

- Ndërtimi dhe mirëmbajtja e fasiliteve për të larguar ujin e shiut nga strukturat mbajtëse dytësore dhe largimi i karburanteve nga sipërfaqja e materia lit të grumbulluar.

→

5.5 –Ndikimi ne mjedis gjate shfrytezimit te objektit

Me masat qe do te merren dhe kujdesin e duhur ky ndikim negative mendojme te mos merret ne konsiderate.

Siç mund te shihet burimet kryesore te ndikimeve te mundeshme mjedisore qe mund te rezultojne nga shfrytëzimi i ketij kanalizimi perfshijne ndikimet ne zhurma ne cilesine e ajrit dhe trajtimi i ujerave te bardha .

Burime te tjera te mundshme te ndikimeve ne mjedis perfshijne rrjedhjet e karburantit te mjeteve si dhe gjenerimi i nje volumi te vogel mbeturinash te ngurta .

Ndikimet e mundshme per t'u vleresuar në këtë rast janë:

- zhurmat, tymrat dhe çlirimet nga levizja e mjeteve
- ujrat e shkarkimeve dhe ato siperfaqesore .

Ndotjet konsiderohen ne nivele minimale ne te gjitha aspektet duke vecuar ndonje avari te mundshme . Sistemet e kullimit të jashtme do të jetë kusht për të kapur dhe veçuar flukset që rrjedhin nga pjesët e sipërme të terrenit ose anash rruges dhe ti devijojnë në rrjetin e shkarki meve te planifikuara dhe projektuar me pare . Disa modifikime të regjimit ekzistues të rrjedhjes mund të priten megjithatë për shkak të përshpejtimin e rrjedhjes brenda sistemit të drenazhimit. Ndikimi i mbetur mbi mjedisin e ujit për këtë arsye është konsideruar të jetë i vogël (negativ). Ky ndikim do të jetë i përhershëm dhe i pakthyeshem.

Lëvizja e trafikut në rrugë do të rezultojë në depozitim të ndotësve në sipërfaqe rrugore duke përfshirë pluhura, vajra, graso apo karburant si edhe metalet e rënda . Pas reshjeve , këto ndotës mund të rrjedhin në drejtim të rrymës deri në ujërat pritëse (dmth përrenj lokale, sisteme kanalizimesh etj). Sistemi i brendshëm kullimit do të përshtasë praktikatat e qëndrueshme të kullimit për të bërë një trajtim paraprak të këtyre ndotësve para se të shkarkohen në mjedisin pritës. Ndikimi i mbetur mbi mjedisin e ujit për këtë arsye është konsideruar të jetë i papërfillshme (negativ). Çdo ndikim në rrjedhat lokale do të jetë i përkohshëm dhe i kthyeshëm.

Sistemi i kullimit të brendshëm do të miratojë praktikat e qëndrueshme të kullimit për të kapur, trajtuar dhe ruajtur përkohësisht rrjedhën, për të pakësuar shkallën e vëllimit që kalon në drejtim të rrymës. Ndikimi i mbetur mbi mjedisin e ujit për këtë arsye është konsideruar të jetë i papërfillshme (negativ). Çdo ndikon në rrjedhat lokale do të jetë i përkohshëm dhe i kthyeshëm.

Rreziku potencial nga rrjedhjet e mëdha përgjatë rrugës është vlerësuar në përputhje me Manualin e Projektimit për Rrugët dhe Urat (DMRB) Vëllimi 11 (Vlerësimi Mjedisor) Seksioni 3, (Teknikat e Vlerësimit Mjedisor). Kjo metodologji merr në konsideratë faktorët si më poshtë:

- Gjatësia e linjes
- Natyra dhe vendndodhja e kryqëzimeve
- Njësia e kohës që do të duhet për shërbimeve emergjente për të arritur në një derdhje ndotëse
- Parashikimi i volumeve të trafikut
- Përqindja e automjeteve të transportit të mallrave të rënda (ATR) që do të përbëjnë trafikun rrugor.

Mbi këtë bazë, është përcaktuar se rreziku potencial i një ndotje të madh është më pak se 0.5%, dhe për këtë arsye nuk ka nevojë për masa shtesë zbutëse. Madhësia e ndikimit të derdhjet e mundshme mbi mjedisin e ujit për këtë arsye është i papërfillshëm (negativ).

Ndërtimi i kanalizimit do të rezultojë në ekspozimin e tokës të zhveshur ne dy segmente ne te cilat do behet nderhyerje e cila pas reshjeve të shiut, do të sjellë një rritje në përqendrimin e lëndëve pezull të

cilat do të derdhen në rrumat ujore (lumenj, përrenj). Praktikak më të mira të ndërtimit do të miratohet gjatë fazës së ndërtimit dhe do të aplikohen në praktikë për të minimizuar humbjen e dherave të ekspozuar gjatë reshjeve, dhe për të ndaluar largimin e tyre para se të kalojnë në drejtim të rrymës së ujit. Ndikimi i mbetur mbi mjedisin e ujit për këtë arsye është konsideruar të jetë i vogël (negativ).

Ky ndikim do të jetë i përkohshëm dhe i kthyeshëm.

Lëvizja dhe mirëmbajtjen e pajisjeve në kantier gjatë fazës së ndërtimit do të paraqese një rrezik potencial të rrjedhjeve apo derdhjeve(p.sh. vajrave, grasos dhe karburanteve). Metodak më të mira do të ndiqen në praktikë duke përfshirë edhe mirëmbajtjen proaktive të automjeteve si dhe ndarjen e zonave të larjes së automjeteve për të parandaluar rrjedhjen e ndotësve të kalojë në drejtim të rrymës. Ndikimi i mbetur mbi mjedisin e ujit për këtë arsye është konsideruar të jetë i papërfillshëm (negativ).

Ky ndikim do të jetë i përkohshëm dhe i kthyeshëm.

Ruajtja e karburantit dhe kimikateve në kantier gjatë fazës së ndërtimit do të paraqesë një rrezik potencial të rrjedhjeve apo derdhjeve. Metodak më të mira do të aplikohen në praktikë duke përfshirë rrethimin dhe izolimin e zonave të magazinimit dhe duke i mbajtur larg nga receptorët e ndjeshëm (ujit në këtë rast) si dhe gjetjen dhe asgjësimin e sigurt të mbeturjeve (p.sh. të zeza). Ndikimi i mbetur mbi mjedisin e ujit për këtë arsye është konsideruar të jetë i papërfillshëm (negativ).

Ky ndikim do të jetë i përkohshëm dhe i kthyeshëm.

Tabela 5.5 Permbledhje e vleresimeve te ndikimit ne mjedis gjate shfrytezimit

Parametri mjedisor	Burimi	Vlera e ndikimit		
		E ulet (U)	Mesatare (M)	E Larte (L)
Ndotja e ajrit	Motorrat e makinave	U		
	Pluhur nga levizja makinave	U		
Ndotja e ujit	Kullimi	U		
	Mbetje te tjera	U		
Ndikimi ne trafik	Levizjet e makinerive	U		
	Levizjet e punonjesve	U		
Mbeturina te ngurta	I gjithë aktiviteti	U		

Mbeturinat :

Problemi i prodhimit te mbeturinave nuk do te jete aq i rëndesishem sa në periudhën e nderti mit , sepse ndertimi i ketij objekti mund te prodhoje mbeturina kryesisht të karakterit urban ne sasi te vogla . Keto mbeturina nuk jane te rrezikshme dhe llojet, sasite, data dhe menyra e largimit te te gjithë mbeturinave do te jene objekt i koordinimit me sektore te tjere afer struktures .

Menaxhimi efektiv i kullimit përgjatë rrugës gjatë fazës së shfrytëzimit është thelbësor për të siguruar mbrojtjen e mjedisit dhe cilësisë së ujit. Projektimi i kanaleve të kulli mit është bërë dhe normalisht do te zbatohet gjate ndertimit duke e konsideruar këtë kanal si korridor natyror.

Kullimet e jashtme (dmth ato nga zonat natyrore ujëmbledhëse përreth) do të mbli dhen në sistemet e vecanta të kullimit dhe të shmangen nga rruga;

Kullimi i brendshëm (dmth largimi nga sipërfaqja e rrugës) do të trajtohen në këtë mënyrë:

Teknika të qëndrueshme të kullimit do të përdoren kudo në praktike; Sistemet e kullimit të hapur do të përdoren duke zëvendësuar tubat aty ku është e mundur. Në zonat me vlerë të lartë ekologjike një shtresë e dytë e trajtimit do të përdoret në formën e një "end of the line" për sedimentin e pellgut (në zonat me vlerë të moderuar ekologjike) ose ligatinave të ndërhuara (në zona me vlerë relativisht të lartë ekologjike).

5.5.1 –Tokat me bimesi

Ndikimet Forca dhe shtrirja në kohë e ndikimit

Zhurmet gjatë ditës dhe ndikimet vizuale (p.sh. lëvizja e automjeteve dhe të njerëzve) si edhe ndikimet e ndricimit nga dritat e automjeteve gjatë natës mund të ulin mundësinë e përshtatshmërisë për gjitarët apo shpendët që mund të ndodhen në afërsi të rrugës. Këto ndikime do të jenë të larta për zonën ngjitur me rrugën dhe më të ulta larg saj. Të gjitha këto ndikime do të ulin numrin e gjitarëve apo shpendëve në zonat pranë rrugës.

Ndikimi tjetër është sepse mbyllja e korridoreve natyrore do të sjell aksidente dhe demtime të gjitarëve që do të përpiqen të kalojnë rrugën.

Kohëzgjatje e ndikimeve

Ndikimet vizuale (lëvizja e automjeteve dhe të njerëzve) do të jenë të theksuara gjatë ditës. Ndikimet në specie të tilla si shpendë dhe gjitarëve do të jetë më të madh gjatë sezonit të shtimit.

Kthyeshmëria

Këto ndikime nuk janë të kthyeshme pasi ato do të zgjasin për aq kohë sa rruga është në përdorim.

Koha dhe Frekuenca

Ndikimet e ndriçimit do të ndodhin vetëm natën. Ndikimet vizuale (lëvizja e automjeteve dhe njerëzve) dotë jetë më e lartë gjatë ditës. Ndikimet te shpendët do të jetë më e madhe gjatë sezonit të shtimit të shpendëve. Duke marrë parasysh ndikimet e mundshme mbi shpendët dhe gjitarëve të vegjël është konsideruar se ndikimi në tokat bimore nuk do të jetë shumë **negativ**.

5.5.2 –Habitatet

Koha dhe frekuenca e ndikimit

Një sere ndikimesh të rëndësishme të vazhdueshme janë parashikuar nga ndotja aksidentale të tilla si clirimi i hidrokarbureve, kripë rrugore, rrjedhje të tjera në habitatet ujore. Ndotje aksidentale mund të jetë shumë e dëmshme për mjedisin ujor. Ndotja aksidentale zakonisht është e kthye shpejt me masa të përshtatshme kohë, dhe në varësi nga shkalla e ndotjes.

Kohëzgjatja

Ndikimet mund të ndodhin gjatë gjithë jetës së rrugës.

Kthyeshmëria

Efektet e ndotjes dhe çrregullimeve fizike në faunë janë të kthyeshëm brenda një periudhe nor male (p.sh. brenda 1 deri në 2 vjet) edhe pse kjo do të varet nga lëvizshmërinë e faunës në zonat ujore të prekura. Ajo ka tendencë të jetë afatgjatë, vetëm kur ndodh një ndotje e cila çon në reduktime afatgjatë të biodiversitetit në lumenj. Një ngjarje diskrete ndotjes, gjithsesi mund të ketë pasojë të rënda në drejtim të rrymës nga vendin e ndotjes.

Koha dhe Frekuenca

Ndikimet e ndotjes mund të ndodhë në çdo kohë. Rreziku i ndotjes nga trafiku për faunën do të jetë më e lartë gjatë sezonit të shtimit. Gjatë funksionimit të rrugës mund të ketë ndikime të rëndësishme në faunën ujore si rrjedhojë e ndotjes aksidentale dhe nga rritja e rrezikut të përplasjes. Prandaj është

konsideruar se ndikimi në rrjedhat e ujit dhe të habitateve bregore të korridorieve do të jetë i moderuar.

5.5.3 –Reptilet

Forca dhe shtrirja në kohë e ndikimit

Rruga e propozuar mund të rezultojë të shkaktojë shtypje të mëdha prej automjeteve të zvarra nikëve që do të përpiqen të kalojnë rrugën e zakonshme së tyre. Speciet që do të prekeshin drejtpër drejt përfshijnë breshkën ,hardhucën e gjelbër Evropian, gjarpërinjtë dhe nëpërkat që jetojnë në këtë habitat . Studimet kanë treguar per shtypjen nga automjetet dhe vdekshmërisë 100% te breshkave që përpiqen të kalojnë një rrugë me me shume së dy korsi). Hapja e disa korridoreve natyrore do te sillte nje ulje të këtij raporti.

Kohëzgjatja

Pa marre masat zbutjese ndikimi mund të jetë shumë afatgjatë mbi statusin e ruajtjes së specieve.

Kthyeshmëria

Individët e specieve mund të zëvendësohen nëpërmjet proceseve natyrore të shtimit dhe të shpërndarjes; megjithatë nëse ndikimi është shumë i lartë, popullsia nuk mund të jetë kurrë në gjendje të mbulojë të madhësisë origjinale të popullsisë fillestare dhe kjo do të ishte e pakthyeshme.

Koha dhe Frekuenca

Ndikimet do të jetë më e lartë gjatë sezonit të shtimit kur zvarranikët janë shumë aktive, por mund të ndodhë edhe në fund të dimrit kur individët lëvizin nga vendet e tyre të shtimit drejt vendeve të gjumit letargjik.

6 –Plani i menaxhimit te mjedisit

Çdo veprimtari e rëndësishme që kryhet në marëdhënie me mjedisin , duhet të parashikojë në projektin e saj edhe Planin e Menaxhimit të Mjedisit (PMM) , qëllimi i të cilit është parandalimi, minimizimi dhe mënjanimi i ndikimeve negative ndaj mjedisit të veprimtarisë që propozohet të kryhet ne rastin tone te ndertimit te ketij objekti rrugor .

Tabela 6.1 Praktika e menazhimit te mbetjeve ne teresi

Nr	Lloji i mbetjes	Riciklim/Riperdorim	Djegje	Groposje	Depozitim
1	Mbeturina ndertimi	☼		☼	☼
2	Mbetje drusore	☼	☼		
3	Mbetje plastike	☼			
4	Ene boshe	☼		☼	
5	Copa te ngurta betoni			☼	☼
6	Mbeturina leckash		☼		
7	Mbeturina letre , kartoni	☼	☼		
8	Mbetje tubash plastike	☼			

Objektivi i përgjithshëm është që të minimizohet ndikimi i mbetjeve që prodhohen gjatë fazës së ndërtimit nëpërmjet masave të mëposhtme:

- të minimizohet sasia e mbetjeve që prodhohen
- të rritet në maksimum sasia e mbetjeve që përdoren për riciklim – përfshirë veçimin e mbetjeve të riciklueshme në burim
- të minimizohet sasia e mbetjeve që depozitohet në vendin për groposjen e mbetjeve
- të garantohet që çdo mbetje e rrezikshme (p.sh. vajra të etj) janë magazinuar në mënyrë të sigurtë dhe janë transferuar në ambientet e përshtatshme
- të shmangen ndikimet e pluhurit nga trajtimi i mbetjeve të ndërtimit
- të garantohet që të gjitha mbetjet mbahen , etiketohen dhe asgjësohen si duhet , në përputhje me rregulloret lokale , dhe
- të garantohet që mbetjet asgjësohen në përputhje me hierarkinë e menaxhimit të mbetjeve.

Çështjet e mëposhtme janë pjesë përbërëse e PMM dhe bazohen në praktikat më të mira ndërkombëtare për menaxhimin e mbetjeve dhe në përputhje me direktivën e BE dhe legjislacionin shqiptar.

Qëllimi i gjerë i PMMS është:

☞ Të ofrojë një mekanizëm për të siguruar se masat e propozuara për zbutjen ndikimeve negative mjedisore janë marrë në konsideratë ose zbatuar

☞ Të sigurojë që standardet e praktikave të mira të ndërtimit janë aplikuar gjatë ndërtimit të rrugës

☞ Të ofrojë një kornizë për zbutjen e ndikimeve që mund të jenë të papara shikuara ose i paidentifikuar që mund të ndodhin apo rastisin gjatë procesit të ndërtimit.

☞ Për të ngritur siç është e nevojshme, një ndërveprim që do të ndihmojë palët e treta të kuptojnë kontekstin dhe qëllimin e këtij projekti në përmbushjen e kërkesave mjedisore

☞ Të ofrojë një kornizë për monitorimin e pajtueshmërisë për të treguar se si performanca mjedisore në këtë projekt është duke u përmbushur.

PMMS do të zhvillohet gjatë gjithë kohëzgjatjes së projektit. Kontraktori duhet të reflektojë në të gjitha proceset e punës rekomandimet e planit. Është përgjegjësi e kontraktorit për të siguruar që PMMS është zbatuar.

Planet e Menaxhimit mjedisor, identifikojnë legjislacionin që duhet respektuar gjatë zbatimit të projektit, analizojnë karakteristikat mjedisore të zonës, duke përfshirë mjediset sociale dhe ato natyrore. Plani i menaxhimit mjedisor për segmentin rrugor është i përqëndruar në të dy fazat, fazën e punimeve dhe të shfrytëzimit. Ky plan përbëhet nga plani i masave zbutëse të ndikimit në mjedis dhe programi i monitorimit Agjensitë zbatuese të Planit të Menaxhimit do të jenë kontraktori i projektit, Autoriteti Kontraktor, Drejtoria Rajonale Mjedisit e Qarkut Diber , Bashkia Bulqize .

Kontraktori do të sigurojë në masën e mundshme që të gjitha komponentët mjedisore të menaxhohen në përputhje me legjislacionin e Shqipërisë dhe angazhimet e tjera mjedisore sipas rastit. Kontraktori do të paraqesë në vijim:

⇒ Menaxhimin e mjedisit, sigurinë në punë dhe shëndetin gjatë operacioneve të ndërtimit

⇒ Komunikim të hapur dhe bashkëpunim me subjektet e përfshira në punimet e ndërtimit, duke përfshirë punonjësit, grupet e interesit në lidhje me menaxhimin e mjedisit, sigurisë dhe shëndetit

⇒ Zbatimi efektiv të politikave dhe planeve të mbrojtjes së mjedisit, sigurisë dhe shëndetit;

⇒ Rishikim i rregullt i këtyre politikave dhe planeve nëse do të nevojitet

⇒ Direktiva të qarta për stafin që do të menaxhojë planin e mjedisit, sigurisë dhe shëndetit.

⇒ Alokimi i burimeve për implementimin dhe mbarëmbajtjen e planit mjedisor, të sigurisë dhe të shëndetit si edhe të aktiviteteve që mund të zhvillohen për këto çështje;

⇒ Caktimi i përgjegjësisë dhe përgjegjshmëria për zbatimin e planit mjedisor, të sigurisë dhe

shëndetsor;

⇒ Komunikime të vazhdueshme të lidhura më çështjet mjedisore me autoritetin kontraktual (ARRSH)

⇒ Mbështetja dhe pjesëmarrja për të ruajtur një mjedis të sigurt;

Projekti do të përputhet me legjislacionin përkatës udhëzimet dhe miratimet e Qeverisë së Shqipërisë për ndërtimin dhe fazat operative të projektit.

6.1 -Rekomandime per minimizimin e ndikimeve negative

Rekomnadamet e VNM per kete projekt :

Ndikimi ne mjedis	Faza e ndikimit	Vendndodhja	Masat zbutese	Pergjegjesia
Toka dhe Gjeologjia				
Zbulim i tokës së ndotur gjatëfazës së ndërtimit	Gjatë ndërtimit	Në kantier(zonën e ndërtimit)	-Vezhgimi I tokës për ndonjë ndotje të mundshme gjatë fazës së ndërtimit conform ligjeve -Nëse evidentohet ndotje, duhen marre mostrat e ne terren dhe të bëhen analizat e nevojshme -Të bëhet një vlerësim i duhur i rrezikut për të parë nëse ka rrezik për punonjësit -Punonjësit të vishen me rroba të përshtatshme për të parandaluar ndotjet e rrezikshme	Kontraktori
Heqja e dherave	Gjatë ndërtimit	Në kantier	-Përdorimi I guroreve pranë kantierit përpara hapjes te guroreve të reja apo marrjes me qera të tyre -Heqje me kujdes e shtresës së tokës për të mundësuar pasterinë maksimale të saj me qëllim përdorimin e mëvonshëm për	Projektuesi Kontraktori
Ndotja e truallit	Gjatë ndërtimit	Në kantier	-Asnjë nga materialet të parashikuar për restaurim nuk duhet të përdorën pa qene të certifikuara na ana e cilësië. -Përzgjedhja e standarteve më të mira të projektimit të sistemit të drenazhimit	Projektuesi Kontraktori
Hidrologjia				
Ndikimi në ujërat nëntokësorë	Gjatë ndërtimit	Në kantier	-Përdorimi i guroreve aktuale në mënyrë sa më eficente të jetë e mundur me qëllim moshapjen e të rejave të cilat mund të ndikojnë në ujërat nëntokësorë. -Të kufizohet koha e punimeve në rastin kur ujërat nëntokësore apo burimet që mund te hasen gjatë ndërtimit të rrugës shërbejnë si furnizues të burimeve të ujit të pijshëm	Projektuesi Kontraktori

Ndikimi në ujërat nëntokësore	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Në kantier	<p>-Projektim shumë i mirë i sistemit të drenaxhimit me qëllim moslejimin e ndotesve në ujërat nëntokësore në raste aksidentesh.</p> <p>-Mirëmbajtja dhe kontrolli periodik i automjeteve që do të punojnë në kantier</p> <p>-Ruajtja dhe magazinimi shume i mirë i lendeve djegëse dhe atyre kimike duke ruajtur dhe rezerven prej 110 % kapacitetit magazinues.</p> <p>-Rrjedhjet që mund te ndodhin ne kantier duhet të pastrohen përpara se të depërtojnë në tokë</p> <p>-Tepricat e ujit nga larja e makinerive do të depozitohen brenda një zonë nga e cila duhet të hiqen mbetjet apo balta para shkarkimit të ujit.</p> <p>-Limitim i ndikimit në mbulesën e tokës gjatë puni meve</p> <p>-Ujërat e zeza që rrjedhin nga çdo WC portative të hidhen në konteinerë të vulosura, të cilat duhet të zbrazen periodikisht në impiantet e trajtimit të ujërave të zeza.</p> <p>-Zbatimi I standarteve më të mira për të zbutur ndikimin e mundshëm të cilësisë ujërave nënto kësore nga clirimi i substancave të rrezikshme</p> <p>-Parashikimi i mirëmbajtjese së rrugëve për të eliminuar ndotjet nga vajrat apo rënia e baltës gjatë shfrytëzimit të rrugës</p> <p>-Përdorimi sipas normave i herbicideve</p>	Kontraktori
-------------------------------	----------------------------------	------------	---	-------------

Cilesia e ajrit bazuar ne praktikatat me te mira :

Emetimet nga makineritë dhe pajisjet	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Në zonën e kantierit të ndërtimit, zonat përreth tij, si edhe ne rruget ku automjetet e ndërtimit do të qarkullojnë	<p>-Kujdes në mbulimin e automjeteve gjatë transportit të dherave</p> <p>-Kontrolli teknik dhe mirëmbajtja e automjeteve dhe pajisjeve</p> <p>-Përdorimi dhe makinerive dhe i pajisjeve sa më të mira të mundshme nga ana e parametrave mjedisore</p> <p>-Marrja në considerate e karburanteve bio</p> <p>-Monitorim periodic i proceseve të punes së këtyre pajisjeve</p>	Kontraktori
Pluhuri nga ngarkimet dhe shkarkimet e ndryshme	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	-Minimizimi i shkarkimit nga lartësitë e materialeve të ndërtimit dhe dherave	Kontraktori
Pluhuri nga transporti i materialeve	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Në zonën e kantierit të ndërtimit, zonat përreth tij, si edhe ne rruget ku automjetet e ndërtimit do të qarkullojnë	<p>-Kontrolli i shpejtesive; mokalimi i shpejtësive limit</p> <p>-Mosngarkimi siper normave i automjeteve të transportit të materialeve të ndertimit dhe dherave dhe mbulimi I tyre kur është I detyruar</p> <p>-Kontrolli i lagies së rrugës si masë për eleminimin e pluhurit</p> <p>-Kur uji është pa efekt ne largimin e pluhurit, mund të përdoren co-polimere qe e bejne pluhurin jo aktiv.</p> <p>-Instalimi i nje pasjise për larjen e gomave kur dilet nga kantieri.</p> <p>-Projektim i mire i akseve ndihmëse të transportit për të shkaktuar sa më pak ndotje gjate ndërtimit të rrugës.</p>	Kontraktori

Pluhuri i shkaktuar nga era mbi siperfaqet e prekura nga erozioni	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	-Kontrolli i lagështirës dhe presionit të saj -Mbulimi i materialve stok; -Rivegjetimi i zonave të zhveshura aty ku është e mundur	Kontraktori
Zhurma				
Zhurma që do të ndihet gjatë punimeve të ndërtimit si pasoje e makinerive, oproceseve të punës etj.	Gjatë ndërtimit	Në kantier dhe perreth tij	-Shmangni punën e panevijshme të makinerive dhe fikini kur nuk kerkoni që ata të kryejnë një punë të caktuar -Ndizni pajisjet gradualisht dhe jo njëherësh -Mirëmbajtje dhe inspektim i mjeteve dhe makineri ve ne kantier -Puna vetëm në orare të caktuara të pajisjeve që gjene rojne zhurma që mund të ndikojnë të receptorët -Në rast të zhurmave të mëdha të përdoret sistemi paralajmërues -Përdorimi i pajisjeve silencuese aty ku do të kërkohet sipas niveit të gjobneruar të zhurmës -Pajisjet e zhurmshme si pompa, gjenertorë të vendosen sa më larg të jetë e mundur nga receptorët; -Izolimi i zhurmave kur këto do të gjenerohen pranë zonave të banuara, shkollave, kopshteve spitaleve; vendosja e pajisjeve izoluese për të të qëllim.	Projektuesi Kontraktori
Zhurma gjatë funksionimit të rrugës	Projektim dhe shfrytëzim	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	-Minimizimi i rëniës nga lartësitë e materialeve -Sa të jete e mundur afrohini me njëra tjetren pajisjet zhurme gjeneruese; -Përdorimi i shtresave mbrojtëse -Projektim i mire i rrugës -Parashikimi i masave shtese izoluse për zhurmat nesë kjo do të shihet e aryeshme -Prerjet dhe përforcimet e ndryshme -Mbulim i plotë ose i pjesshëm i amnienteve të ndryshme -Instalimi i dritareve më izolues ndaj zhurmave nesë do të kërkohet; -Përmirësimi dhe izolimi ndaj zhurmave i cative nëse do të kërkohet	Projektuesi klienti
Ekologjia				

Shqetësimet në ekologji	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Në kantier	<ul style="list-style-type: none"> • Zbatimi i të gjitha ligjeve lidhur me biodiversitetin dhe specie e mbrojtura • Marrja parasysh e efekteve direkte dhe indirekte që mund të ketë ndricimi, sinjalistika në ekologjinë e zonës • Shmangia apo minimizmi sa më shumë të jetë e mundur i prerjes së pemëve • Kujdes gjatë punimeve në sezonin e shtimit të shpendëve • Sipas rregullave kufizimi i ndricimit në zonat e ndjeshme • Vendosje dhe pozicionim i mirë i makinerive në kantier • Shmangie e dëmtimeve në rrjedhat ujore • Aplikimi i metodave më të mira në ndërtim për të minimizuar sasinë e pluhurit të depozituar • Pellgje të vecante për balancimin e ujërave nëntokësorë dhe sipërfaqësore • Parashikimi i hapësirave të reja të mbjella me peme dhe shukurre të zonës apo sipërfaqeve të gjelbra aty ku është e mundur; 	Projektuesi Kontraktori Klienti
Shqetësimi i breshkave nga humbja e habitatit	Gjatë ndërtimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth	<ul style="list-style-type: none"> • Te behet evidentimi i breshkave dhe te behet rrethimi i tyre nemenyre qe te eliminohet aksidenti per ngordhjen e tyre . • Sic kërkohet hapja e tuneleve nëntokësorë ose tombinove të cilat do të shërbejnë si korridore natyrore për kalimin e sigurt të breshkave apo gjitarëve të tjerë. • Punimet do të monitorohen sipas ligjeve shqiptare 	Projektuesi Kontraktori Klienti
Humbja e habitateve	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • Mbjelljen e vegjetacionit për të krijuar kushte të mira dhe për të inkurajuar krijimin e habitateve të reja në zonë • Ku është e mundur forcimi i korridoreve natyrore në të dyja anët e rrugës • Shtyllat e habitateve të ndërtohen me material e riciklueshme të mbetura nga pemët që do të priten sepse në këtë mënyre parandalohet perdorimi i materialeve te reja por janë edhe më komode për zvarranikët • Karakteristikat e ujit që do të kalojnë nëpër drena zhe të jetë në mkushte të mira mjedisore që te shërbeje si habitat dhe për specie e ndryshme ujore duke krijuar dhe kushtet për shumimin e tyre • Ndërtimi i tombinove të reja për të shërbyer si korridore natyrore hyrese-dalëse për specie e 	Projektuesi Kontraktori Klienti
Humbja e habitateve	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • Zevendesimi i habitateve me të reja kryesisht në zonat e ndotura • Specifikisht në habitatet pyjore mbjellje e pemeve tradicionale të zonës • Habitatet e thata të shndërrohen në lidhave të gjelbe ruara • Në habitate e demtura me shkurre të mbillen të mbillen shkurre me karakteristika të njëjta; • Në habitatet e tokës se punueshme ose të një toke të ndotur(në varësi të largësisë me) 	Projektuesi Kontraktori Klienti
Peisazhi				

Humbja e vlerave të peisazhit	Gjatë ndërtimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> •Mbrotjtja e bimësisë së vlefshme dhe pemëve aty ky është e mundur (pranë gjumës së rrugës); •Mbajtjen e bimësisë lokale dhe sipërfaqeve të gjelbëra aty ku është e mundur •Aty ku është e mundur të behet mbulimi me bimësi I anëve të rrugës për tu përshtatur sa më mirë me peisazhin lokal; •Mbjellja e bimësisë lokale në zonat e ndotura për të kompensuar humbjen e bimësisë nga gjurma e rrugës •Mirëmbajtja e siperfaqeve të mbjella aty ku është e mundur për të siguruar zhvillimin e qëndrueshëm të zonës. •Aty ku është e mundur të bëhet projektimi i duhur në mënyrë që tranzicioni midis peisazhit aktual dhe atij që do të formohet pas ndërtimit të rrugës të jetë sa më i lehtë. •Projektimi i strukturave mbajtëse si ura,tombino 	Projektue si Kontraktori Klienti
Hidrologjia				
Ndërhyrjet në tokë mund të sjellin rritjen e përqëndrimit të pluhurit në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore.	Gjatë ndërtimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> •Minimizimi dherave të ekspozuar •Mimimizimi sa me shume të jete e mundur i kohezgjatjes së dherave të zbuluar •Mbulimi si prioritet gjate provecece te punimeve •Përdorimi i rrethimeve mbrojtës ne vendet e ekso zuara (dhera, material ndërtimi retj); •Vendosja e dherave te larguar gjate ndërtimit në vend sa më larg burimeve apo rrymave ujore 	Kontraktori
Ndotja e sipërfaqeve ujore nga substance kimike dhe ndotës të tjerë	Gjatë ndërtimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> •Mirëmbajtja dhe kontrolli periodik i automjeteve që do të punojnë në kantier •Ruajtja dhe magazinimi shume i mirë i lendeve djegëse dhe atyre kimike duke ruajtur dhe rezerven prej 110 % kapacitetit •Të mbahen pajisjet e nevojshme për eliminimin e menjehershëm te rrjedhjeve të vogla •Rrjedhat nga kantieri apo larja e gomave duhet të grumbullohen në menyrë që të mos përfundojnë në ujërat sipërfaqësorë; and •Rrjedhjet nga ujërat e zeza duhet të grumbullohen në depozita të vecanta dhe të zbrazen periodikisht në vendet e përcaktuara 	Kontraktori
Largimi nga rruga i substancave ndotëse dhe marrja e masave për mosderdhjen e tyre në ujërat nëntokësorë	Gjatë ndërtimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> •Aty ku është e mundur drenazhet e jashtme të grumbullohen në sisteme të vecanta të kullimit për ti shmangur nga rruga •Kalimet e rredhave duhet të projektohen në mënyrë të tillë që rrjedhta mesatare ditore të mos pengojnë kalimin mbi to •Largimi i ujit nga rruga të bëhet me system të hapur drenazhimi ndersa në zonat e ndjeshme ky largim të behet me systemin e trajtimit fundor të sedimenteve. 	Projektuesi Klienti
Kendveshtimi social-ekonomik				

Shpronësimet	Projektimit, ndërtimit, shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> •Përcaktimi i saktë i sipërfqeve të shpronësimit sipas ligjeve në fuqi •Zbatimi i ligjeve shqiptare per shpronësimin meinters publik •Nje plan social ekonomik për banorët e shpronësuar; •Zhvillimi i një plani monitorimi sipas praktikave më të mira ndërkombëtare 	Qeveria e Shqipërisë.
--------------	--------------------------------------	---	--	-----------------------

6.2 –Vlerësimi i efekteve ne menyre permbledhese

Efektet përmbledhëse do të jenë një kombinim e të gjithë efekteve të komponentëve mjedisorë. Ndikimi nga një ndërhyrje mund të mos jetë shumë i rëndësishëm por në kompleks ato mund te jenë shumë të rëndësishëm.

Efekti përfundimtar i një aktiviteti që mund të ndikojë në cilësinë e mjedisit mund të përkufizohet si:

"Ndikimet që rezultojnë nga ndryshimet në rritje të shkaktuara nga e kaluara, veprimet aktuale dhe ato të parashikuara në të ardhmen që do të shoqërojnë një projekt të caktuar"

Matrica përmbledhëse e ndikimeve është një procedurë sistematike që shërben për identifikimin, vlerësimin dhe rëndësinë e efekteve nga ndërhyrjet e parashikuara. Qëllimi i saj në nivel projekti është marrja në konsideratë e efekteve në rritje të cilat mund ti shkaktojë projekti i cili është fokusi i këtij Raporti Mjedisor së bashku me ndikime nga aktivitete të tjera.

Vlerësimi i efekteve përmbledhëse është i nevojshëm në nivel projektesh në VNM-së përcaktohet nga Direktiva Evropiane të Komunitetit "vlerësimin e efekteve të disa projekteve publike dhe private mbi mjedisin" (85/337 / EEC) si amenduar nga Direktiva e Këshillit 97 / 11 / EC.

6.2.1 –Metodologjia e vlerësimit

Ka metodologji të shumta për vlerësimin e efekteve përmbledhëse përfshirë aplikimin e mode leve, matricat dhe analiza e pragut. Metodologjia e adoptuar në këtë vlerësim është përqëndruar në identifikimin dhe vlerësimin e receptorëve kyçe të ndjeshëm të identifikuar përmes procesit të VNM.

Vlerësimi i efekteve indirekte dhe përmbledhëse duhet të jetë një proces I hapur dhe rezultatet e procesit të vlerësimit duhet të itegrohen në hartimin e projektit dhe aplikimin e masave lehtësuese.

Metodologjia e miratuar përfshin tre faza:

Faza 1: Përcaktimi i parametrave të vlerësimit, identifikimin e receptorëve kyçe të ndjeshme dhe përmbledhjen e ndikimeve të mundshme mbi receptorët e ndjeshmërisë

Faza 2: Identifikimi i natyrës dhe madhësisë së ndikimit;

Faza 3: Rekomandimet për masat zbutëse.

Faza e parë e vlerësimit është identifikimi i parametrave të vlerësimit dhe përcaktimi i të dhënave bazë të mjedisit ku një projekt do të aplikohet.

Të dhënat bazë

Të dhënat mjedisore bazë të zonës së studimit sigurojnë kontekstin për vlerësimin e ndikimeve të mundshme të një projekti. Ky vlerësim ka shfrytëzuar të dhënat bazë të siguruar nga literatura, konsultim me ekspertë të tjerë si dhe humultimi në terren i ndërmarrë gjatë përgatitjes së këtij RP.

Kufijtë hapësinore të zonës së projektit

Përcaktimi i kufijve gjeografike të projektit është një pikë kyçe për tu siguruar se projekti është vlerësuar sa duhet. Ky kufi është përcaktuar duke pasur parasysh karakteristikat e projektit dhe

gjurmët e tij si edhe duke marrë në konsideratë faktorët e mëposhtëm:

- Disponueshmëria e të dhënave bazë;
- Gjetja e shkallës më të përshtatshme gjeografike për vlerësimin I ndikimit (psh për vlerësimin e peisazhit).

Faza 1:

Fokusi i këtij vlerësimi është identifikimi i receptorëve kyçe të ndjeshëm në kuadër të mjedisit pritës të cilët mund të ndikohen nga projekti. Receptorët janë identifikuar fillimisht nga ekspertët e mjedisit dhe përmes konsultimeve janë përgjedhur receptorët kyc si më poshtë:

- Ndikimi në çështjet social-ekonomike
- Çështjet e peisazhit
- Karakteri lokal i peisazhit
- Habitatet e mbrojtura
- Specie e mbrojtura
- Kryqëzimet rrugore
- Parashikimi i transportit publik
- Kapaciteti i nevojshëm i rrugës dhe parashikimi
- Rreziku i përmbytjeve
- Cilësia e ujërave sipërfaqësorë të larguar
- Gjendja e ujërave nënokësore dhe rreziku nga ndotja
- Ndikimi i zhurmës
- Trashëgimia kulturore dhe burimet arkeologjike
- Toka dhe agrikultura

Zhvillime te ngjashme

Nuk parashikohet ndonje zhvillim tjetër i ndonjë projekti të ngjashëm rrugor në këtë zonë. Si rrjedhojë të gjitha vlerësimet do të bëhen sipas kushteve aktuale dhe ndikimet do të llogariten edhe për fazën e shfrytëzimit.

Faza 2

Faza 2 e vlerësimit vlerëson natyrën dhe shkallën e ndikimeve të mundshme të identifikuar në fazën 1.

Natyra e Ndikimeve

Natyra ose lloji i ndikimit të identifikuar nga konsultimi me ekspertë të tjerë si edhe humul timi në terren për këtë projekt. Kjo fazë përqendrohet në mënyrë të veçantë në identifikimin e tipit të ndikimit “të cilat mund të rrisin rëndësinë e përgjithshme të një ndikimi në një receptor të ndjeshëm kur konsiderohen së bashku .

Vlerësimi i ndikimeve

Efektet e mundshme të ndikimit të projektit, janë vlerësuar në secilën prej seksioneve teknike brenda këtij PM.

Faza 3

Masat zbutëse të përshkruara në këtë fazë dhe te përfshirë në hartimin e projektit tregon se për shumicën e efekteve potencialisht të rëndësishme të parashikuara,efektet e mbetura janë të papërfill shme dhe gjithashtu identifikon efektet e Zhvillimit të Propozuar mbi receptorët e ndjeshëm të përshkr uar më lart.

Efektet e identifikuar nga receptorët e ndjeshëm

Receptoret e ndjeshëm	Efektet e mbetura
Efektet social-ekonomike	↗
Peizashi	↘
Karakteret e peisazhit lokal	↘
Bimesia e mbrojtur	∅
Fuana e mbrojtur	∅
Rruga dhe kapaciteti mbajtes	∅
Parashikimi i transportit publik	↗
Rreziku nga permbytjet	↗
Ndotja e ujerave siperfaqesore	∅
Ndotja e ujerave nentokesore	∅
Ndikimi i zhurmave	↘
Arkeologjia dhe trashegimia kulturore	∅
Toka dhe agrikultura	↘
Total	↗

↗-ndikim pozitiv ↘- ndikim negativ ∅-neutral

Nuk parashikohen ndikime negative nga rezultati i vlerësimit përmblendës të projektit . Asnjë masë zbutëse shtesë nuk do të kërkohet mbi ato të identifikuar në këtë raport dhe të integruara tashmë si pjesë e projektit.

Ky vlerësim përmblendës i efekteve ka shqyrtuar kontributin në rritje të projektit të propozuar së bashku me ndikimet e mundshme nga zhvillime të tjera të afërta.

Vlerësimi është fokusuar në mënyrë të veçantë mbi receptorët e ndjeshëm të identifikuar përmes Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis të projektit si edhe duke shqyrtuar natyrën dhe rëndësinë e çdo ndikimi të mundshëm që mund të lindin në këto receptorë. Përmblendja e vlerësimit të efekteve është konsideruar gjatë gjithë procesit të VNM dhe si i tillë, shumë prej ndikimeve të përmendura janë përfshirë në masat zbutëse të propozuara.

Parimet e minimizimit të mbetjeve

Sistemet e menaxhimit të inventarit do të azhurnohen për të përcaktuar konsumin e produkteve, për të siguruar të dhëna të dokumentuara për çdo fazë të procesit zinxhir të mbetjeve dhe për të identifikuar humbjet e mundshme dhe konsumin e tepërt.

Do të ruhet një inventar për të gjitha mbetjet që janë prodhuar dhe asgjësuar (lloji dhe volumi) , në bazë të inventarit të rishikimit periodik.

Ndarja e mbetjeve të ngurta sipas klasifikimit të përcaktuar

Mbetjet që prodhohen gjatë fazës së ndërtimit kanë mundësi që të klasifikohen në katër kategori për tu asgjësuar:

- inerte (dhe, mbetje ndërtimi, materiale ndërtimi të papërdorura, etj.),
- konsumatore ,

- me vaj & të rrezikshme dhe të lëngshme.
- Konteinerët/koshat metalikë do të kombinohen me llojet e mbetjeve (karton, plastik, copa metalesh, me vaj, të rrezikshme nëse ka, etj.), me qëllim që të mundësohet ndarja/veçimi.

Mbeturinat do të ndahen nga punonjësit e kampit dhe punonjësit që do të trajtojnë mbetjet do të trajnohen. Nëpërmjet “procedurave” do të instruktohen punonjësit për trajtimin e mbetjeve në kantieret e ndërtimit dhe në kampe. Kompanitë që ofrojnë shërbime do të kalojnë përmes një procesi kualifikimi dhe do të kontrollohen gjatë periudhës që ofrojnë shërbim.

Depot e mbetjeve të ngurta

Në kantierin e ndërtimit do të krijohet një hapësirë për ruajtjen e mbetjeve ditore, e përbërë nga konteinerë/kosha metalikë. Në fund të ditës së punës mbeturinat në koshat metalikë do të transportohen në zonën e kampit dhe do të futen në depo.

Depoja do të jetë në kamp dhe e mbuluar pjesërisht me çati. Koshat metalikë për mbetjet me vaj ose mbetje të tjera të rrezikshme do të jenë të papërshkueshëm nga uji.

Procedurat për mbushjen e serbatorëve të makinave dhe trajtimin e mbetjeve/materialeve të rrezikshme do të përcaktohen përpara fillimit të ndërtimit.

Ripërdorimi i mbetjeve/mundësitë e riciklimit

Mbetjet do të ndahen sipas rregulloreve lokale dhe materialeve ricikluese që përpunohen në Shqipëri. Materialet ricikluese do të grumbullohen rregullisht nga kompanitë lokale, të certifikuara nga autoritetet përkatëse (Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave).

Pjesa më e madhe e dheut të gjermuar do të përdoret për të rimbushur kanalet.

Ekziston mundësia që dheu i tepërt të shpërndahet dhe konturohet përgjatë gjurmës së rruges. Argjila bentonite e përdorur në metodën e kalimit pa gjermuar kanal (GDH) do të riciklohet.

Transferimi i mbetjeve

Trasferimi i mbetjeve do të kryhet nga kompani të certifikuara; automjetet do të kenë të gjitha pajisjet, duke marrë parasysh llojin e mbetjeve që do të transportohen. Nuk është parashikuar eksporti i mbetjeve.

Asgjësimi përfundimtar i mbetjeve

Vetëm kompanitë e certifikuara nga autoritetet përkatëse (Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave) do të përdoren për asgjësimin e mbetjeve; është siguruar një listë e kompanive të certifikuara për menaxhimin e mbetjeve nga Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave, e cila konfirmon se do të jetë e mundur që të menaxhohen dhe asgjësohen të gjitha mbetjet e mundshme të ndërtimit dhe funksionimit në ambientet brenda Shqipërisë. Ky proces do të koordinohet plotësisht me autoritetet përgjegjëse.

Mbetjet inerte, të cilat nuk paraqesin rrezik për ndotje, do të asgjësohen në një zonë të kontro lluar për asgjësimin. Mbetjet te tjera do të transportohen në një zonë të caktuar nga bashkia për asgjësimin e mbetjeve.

Mbetjet me vaj dhe ato të rrezikshme do të asgjësohen nga firma kontraktore të specializuara në hapësira që janë pajisur dhe aprovuar për mbetje të tilla.

Mbetjet e lëngshme do të grumbullohen nëpërmjet një sistemi të veçantë shkarkimi të ujërave të zeza në zonat e portit dhe do të drejtohen për sistemin publik të ujërave të zeza.

Specifikat e menaxhimit të mbetjeve të rrezikshme

Me qëllim që të sigurohet mbrojtje për mjedisin dhe shëndetin e njerëzve, grumbullimi, transportimi dhe magazinimi i mbetjeve të rrezikshme do të përfshijë masa për të siguruar të dhëna të dokumentuar

për çdo fazë të procesit zinxhir të mbetjeve që nga zona ku prodhohen (kryesisht në kantierin e ndërtimit) deri në zonën përfundimtare ku do të asgjësohen.

Transporti i mbetjeve të rrezikshme duhet të kryhet vetëm me automjete që :

1) kanë pajisjet e përshtatshme për llojin dhe sasinë e mbetjeve të rrezikshme që duhet të transportohen

2) janë të sigurta për tu përdorur në rrugë dhe

3) janë regjistruar më parë për këtë qëllim tek autoritetet përkatëse.

Procesi i regjistrimit të mbetjeve

Të gjitha mbetjet do të regjistrohen pas çdo faze të këtij plani të menaxhimit: ndarjes/veçimit, magazinimit, transferimit dhe pranimit në zonën e asgjësimit.

Kontraktori do të krijojë mundësi që sigurojë të dhëna të dokumentuara për çdo fazë të procesit zinxhir, sidomos për mbetjet e rrezikshme.

Do të rritet në maksimum menaxhimi i mbetjeve në një proces të vazhdueshëm dhe ky plan do të rishikohet në mënyrë periodike gjatë të gjithë fazës së ndërtimit.

Përfundimisht, plani do të përfshijë dispozita për trajnimin e të gjithë punonjësve se si ta përdorin PMM dhe do të përfshijë procedura në lidhje me komunikimin me palët e interesuar dhe mu ndësi për përmirësimin e kushteve të komunitetit.

7–Plani i masave te mbrojtjes se mjedisit

7.1–Plani i reagimit ndaj emergjencave (PRE)

Plani i Reagimit ndaj Emergjencave (PRE) përshkruan në një dokument veprimet dhe procedu rat sipas zonës specifike, të cilat duhet të ndërmerren në situata emergjence që ndodhin gjatë ndërtimit dhe funksionimit.

Objektivi i PRE është për të qenë të përgatitur për të reaguar ndaj çrregullimeve, situatave aksidentale dhe të emergjencës në një mënyrë të përshtatshme për rreziqet operacionale dhe për të parandaluar pasojat e tyre të mundshme negative. Shoqëria ndertuese do të zbatojë kërkesat e strate gjisë së BERZH-it (paragrafët 18–22 të KP4) për të identifikuar rreziqet e aksidenteve të mëdha, për të parandaluar aksidente të mëdha dhe për të kufizuar pasojat e tyre mbi njerëzit dhe mjedisin, me synimin për të garantuar nivele të larta të mbrojtjes në një mënyrë konstante dhe efektive.

PRE do të paraqesë në mënyrë të qartë dallimin ndërmjet të gjitha fazave të projektit, duke qenë se masat që duhet të ndërmerren do të jenë të ndryshme gjatë ndërtimit, funksionimit dhe mirëmbajtjes (nxjerrja nga përdorimi do të kryhens humë vite më pas dhe për këtë arsye do të hartohet një PRE i veçantë, në përputhje me kërkesat përkatëse në atë periudhë).

PRE do të trajtojë incidentet në tokë dhe në det dhe skenarët përkatës të reagimit ndaj tyre.

Përmbajtja e PRE mund të përmbliidhet si vijon:

- Dispozitat e legjislacionit shqiptar për emergjencat civile
- Zbulimi i rreziqeve përkatëse (d.m.th. fatkeqësive natyrore, trazirave civile, shkarjeve të tokës, zjarrit ose shpërthimeve, keqfunksionimit të pajisjeve gjatë proceseve, problemet e presionit, etj.) në lidhje me ndertimin e struktures se mbyllyr dhe infrastrukturën e instalimit dhe funksionimit si dhe ndikimin e mundshëm mbi mjedisin dhe shëndetin
- Identifikimin e autoriteteve qeveritare, medias dhe palëve të tjera përkatëse të intere suara që duhen njoftuar dhe procedurat e komunikimit me ta
- Masat e nevojshme për të kufizuar pasojat mbi njerëzit dhe mjedisin që kanë lidhje me aksidentet e ndertim/rikostruksionit te ketij aksi ; bashkëpunimi ndërmjet autoriteteve vendore dhe qëndrore, si dhe strukturave rajonale dhe komuniteteve lokale, siç përshkru

het në Ligjin për emergjencat civile si dhe mbështetur në praktikat më të mira ndërkom bëtare;

- Të përshkruhen masat e sigurisë teknike si dhe masat e përshtatshme për të mbrojtur publikun ose pasurinë nga rreziqet e mundshme; metodat e mësimave të nxjerra nga aksidentet e gazsjellësit
- Përshkrimi paraprak i strukturës organizative dhe të shpjegohet ndërveprimi me projektin dhe procedurat operacionale
- Identifikimi paraprak i sistemit dhe procedurave për të ofruar strehim në një vend të sigurtë, evakuimin, shpëtimin, trajtimin mjekësor dhe riatdhesimin e personelit , dhe
- Përshkrimi paraprak i aktiviteteve të trajnimit dhe i masave për trajnimin e ekipeve të reagimit dhe për të testuar sistemet dhe procedurat e emergjencave.

Përfundimisht, plani duhet të përfshijë dispozita për trajnimin e punëtorëve mbi procedurat e reagimit ndaj emergjencave dhe do të sigurojë informacion në lidhje me ndërlidhjen e brendshme dhe të jashtme gjatë reagimit ndaj një emergjence.

7.2–Plani i masave social ekonomike

Zvogëlimi i ndikimeve social ekonomike nga projekti i ndërtimit të këtij segmenti rrugor nga ne hyerje te qytetit dhe rruget e brendshme te Krujes përfshin përpjekjet për shmangien e keqkupti meve për punësim afatgjatë të punëtorëve lokalë, edukimin e popullatës mbi natyrën jo spekulative të ndërtimit të projektit në fjalë, shmangien e konflikteve me pronarët e tokës duke patur parasysh kompensimin si dhe trajtimin me respekt të banorëve të zonës.

Autoriteti kompetent per dhenien e kesaj leje ndertimi do te beje dhe po vazhdon të bëjë një punë të planifikuar dhe të kujdesshme, duke identifikuar sipërfaqet do të shtrihet sheshi i veprimtarisë së projektit si dhe vlerat reale të tyre nga regjistri hipotekor i zonës.

Për çdo të papritur që mund të ndodhë gjatë zbatimit të projektit, operatori do të marrë masa të lajmërojnë autoritetet e pushtetit vendor dhe të veprojnë në përputhje me ligjin Shqiptar në fuqi.

Në të kaluarën, Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis ka qenë i fokusuar në ndikimet e drejtpërdrejta dhe të tërthorta biofizike të zhvillimeve të propozuara (p.sh. ndikimet e aktiviteteve të zhvillimit ndaj ujit, ajrit, tokës, të florës dhe faunës.

Në vitet e fundit, rëndësi ka marrë edhe ndikimet e zhvillimit social, kulturor dhe ekonomik duke pasur të njëjtën rëndësi me ndikimet e tjera.

Çështjet sociale dhe ekonomike janë një komponent i rëndësishëm i analizës sistematike të përdorura gjatë VNMS për të identifikuar dhe vlerësuar ndikimet e mundshme social-ekonomike të një zhvillimi të propozuar mbi jetën dhe aktualitetin e njerëzve, familjet e tyre dhe komuniteteve në përgjithësi pra nëse këto ndikime të mundshme janë të rëndësishme ose jo. Vlerësimi i Ndikimit Social (VNS) mund të ndihmojë zhvilluesit apo palët e tjera të përshira në projekt të gjejnë mënyra për të parandaluar, minimizuar apo larguar ndikimet negative nëse do të ndodhin. VNS mund të identifikojë dhe të dallojë ndikimet e shumta të matshme të një zhvillimi të propozuar por jo çdo ndikim mund të jetë i rëndësishëm.

Njerëzit mund të ndikohen drejtpërdrejt ose tërthorazi, kanë një rol ose nëse proje kti ndikon në komponentët me social-ekonomike. Pra VNS ka tendencën të përqëndrohet në shmangien e ndikimeve negative dhe gjithashtu ofron një mundësi për planifikimin dhe maksimizimin e ndikimeve të dobishme të një zhvillimi të propozuar.

Ndikimet e dobishme mund të përfshijnë:

-Një standard më të mirë jetese për shkak të rritjes së aksesit në punësim, mundësive të biznesit, trajnimit dhe edukimit;

-Shkurtim të distancave

-Rritja e financimit për përmirësimin e infrastrukturës sociale dhe programeve të kulturore.

Hapat e rëndësishëm të VNS janë dhe përcaktimi specifik i ndikimeve që projekti sjell ne rajon. VNS shqyrton komponentët social-ekonomike me vlerë para projektit dhe se si këto komponente mund të ndërveprojnë me komponentet e një zhvillimi të propozuar. Për shembull një ndikim social-ekonomik është kur komunitetet e prekur drejtpërdrejt nga një projekti i cili kërkon shpronësime të tokës ti mundësohet largimi në banesa dhe prona të përshtatshme.

Këto procese mund të përshpejtohen ose të ulin ndikimin duke marrë në konsideratë masat e mëposhtme:

-Duke pasur kampe të mëdha të punës pranë komuniteteve të prekura nga shpronësimet

-Duke punësuar banorë të zonave pranë të cilave shtrihet projekti

-Shtimin e të ardhurave për komunitetin

-Ndërthurja e kulturave të ndryshme.

7.2.1 –Plani i menaxhimit social ekonomike

Qëllimi i një plani të menaxhimit social-ekonomik (SMP) është për të zhvilluar masat e mund shme dhe me kosto efektive sa më të ulët në mënyrë që të zvogëlohen ndikimet negative social-ekonomike të identifikuar në nivele të pranueshme. Një vlerësim i studimit është një mjet i rëndësi shëm për të kapur dhe përfshirë konsideratat që mund të kenë efekte të rëndësishme në zhvillimet e projektit. Ai siguron kornizën për studime të thelluara të një VNM dhe masat për zbutjen ndikimeve.

Këto plane të menaxhimit do të trajtojë ndikimet specifike të identifikuar. Ato do të përfshijë buxhetet, rolet dhe përgjegjësitë për zbatimin e tij të plotë dhe do të përfshijnë temat kryesore si:

- Asistencë ndaj grupeve të prekura nga ndikimi
- Mekanizmat e ankimimit
- Fluksi i planit të menaxhimit
- Monitorimi dhe planet e vlerësimit
- Planet e ndërgjegjësimit të komunitetit
- Komunikimi i përditshëm për aktivitetet e planit
- Plani i veprimit për zhvendosje (nëse do të ketë te tille)

Çdo zhvillim infrastrukturor mund të kërkojë dhe shpronësimin e tokës dhe në gjurmën e projektit mund të ketë të tilla dhe do të përfshijë sasi të vogla të tokës në pronësi / apo në përdorim nga shumë njerëz. Deri më sot procesi i shpronësimit ka kon sistuar vetëm duke i paguar për humbjen e tokës në bazë të madhësisë së saj.

Gjatë fazës së ndërtimit por edhe të shfrytëzimit mund të ketë disa ndikime jo të drejtpërdrejta por që gjithësesi duhen marrë në konsideratë. Në këtë kontekst, një plan i menaxhimit shëndetsor duhet hartuar. Të përbledhura në një ky plan do të përfshijë komponentët e mëposhtëm.

Ceshtjet e shëndetit	Rregulloret dhe standartet per tu zbatuar	Veprimet për planin shëndetsor
Cilesia e ajrit nga ndotja dhe zhurma e mjeteve të qarkullimit	Normat ndërkombetare të pranuar për llojet e ndetjes	Te specifikuar në kapitujt përkatës
Ndertimi i infrastrukturës së menaxhimit të trafikut	Standartet e BB/IFC	Analizimi i trafikut, marrja e masave normalizuese kur është e mundur.
Korsite e emergjencës	Të gjitha rruget duhet të kene infratsukturën e nevojshme per nduihmën e shpejtë	Specifikmet e nevojshme të projektit
Krahu i punës	Udhezimet dhe këshillat e Bankes Boterore	Kontraktoret dhe nenkontraktot për të zbatuar rregullat kombëtare të shendetësisë
Siguria e trafikut	Banka Botërore, Kodi rrogor Shqiptar	Plan i detajuar për ambulancat, sjelljen e shoferëve në trafik, shërbimet e emergjences, shpejtësite e lejuara etj
Parashikimi I emergjencave	Banka Botërore	Plane te detajuara me policine dhe institucione te tjera për rastet kur parashikohet transporti I mbetjeve te rrezikhsme apo slëndëve shpërthyes apo levizjen e
Koha e mbërritjes së ambulancës	Praktika të ndryshme	Koha e përcaktuar në kodin rrugor të Shqipërisë.
Paralajërimi	Praktika botërore	Ëork shop për edukimin e mbi respektimin e rregullave të qarkullimit rrugor

7.2.2 –Qëllimi i vleresimit social ekonomike

Qëllimi kryesor i VSE është identifikimi i ndikimeve si edhe gjetja e rrugëve për zbutjen e tyre. Tre faktorët kryesorë në që opërcaktojnë ndikimet në situatën social-ekonomike të një zhvillimi të propozuar gjatë VNMS janë:

- Niveli deri në çfarë stadi do të kryhet studimi i VNMS
- Natyra dhe shkalla e zhvillimit të propozuar;
- Konteksti social-ekonomik i zhvillimit të propozuar.

Praktika ndërkombëtare cilëson 6 etapa për një process të saktë të analizës social-ekonomike:

1. Studimi

Një analizë paraprake që identifikon prioritet, merr informacionin e kërkuar dhe i integron në hartimin e VNMS. Studimi paraprak dhe efektive ngushton fokusin e VNMS në çështjet me rëndësi më të madhe.

2. Profilizimi i kushteve bazë

Fokusohet në mbledhjen e informacionit në lidhje me mjedisin social - ekonomik në kontekstin

e zhvillimit të propozuar. Kjo mund të përfshijë përcaktimin e treguesve të matshëm e komponentëve me vlerë social-ekonomikë.

3. Ndikim i parashikuar

Bazohet në analizën e informacionit të mbledhur nga skanimi i profileve bazë dhe përvojat e ndërkombëtare për të parashikuar ndikimet e mundshme social –ekonomike. Identifikimi i raportit midis ndikimeve negative dhe pozitive të një zhvillimi të propozuar është pjesë e kësaj analize.

4. Identifikimi i rrugëve të zbutjes së ndikimit.

Ndikimet negative të parashikuara kërkojnë zbutjen. Zbutjen përfshijnë strategjitë, planet dhe programet për të reduktuar, për të shmangur ose për të menaxhuar sa më mirë ndikimet e mundshme.

5. Vlerësim i rëndësisë së ndikimit

Përfshin përcaktimin nëse një zhvillim i propozuar ka premisa të shkaktojë ndikime të rëndësishme negative mbi komponentët socioekonomike me vlerë. Nëse masat e përshtatshme zbutëse nuk mund të identifikohen, zhvillim i propozuar nuk mund të miratohet.

6. Aplikimi i zbutjes dhe monitorimi i masave zbutëse

Rruga më e mirë për zbutjen e ndikimeve social-ekonomike kërkon programe të mira të monitorimit për të siguruar zbutja e ndikimeve është duke funksionuar në mënyrë efektive dhe kur është e nevojshme, masat zbutëse mund të përshtaten ashtu siç kërkohet.

7.2.3 –Masat e rekomanduara social ekonomike dhe te shendetit

- Prioritet për punësimin banorët e zonës me qëllim uljen e papunësisë dhe shtimit të të ardhurave
- Kontraktim me kompanitë e zonës të fushës së ndërtimit për mundësi bashkpunimi
- Bashkëpunim me zyrën rajonale të punës për lehtësinë në gjetjen e karhut të përshatshëm të punës
- Punësim të banorëve vendas me qëllim uljen e kostos së transportit apo akomodimit
- Prioritet përdorimi i produkteve të zonës për ushqim, gjë e cila mund të shërbeje edhe si një marketim i mirë i zonës dhe të shtojë të ardhurat për banorët e saj.

Masat e rekomanduara në aspektin e shëndetit:

- Zbatimi i rregullave të sigurimit teknik dhe trainim i punetoreve dhe stafit të ndermarrjes mbi sigurinë në punë.
- Mbajtja në gatishmëri e nje këndi të ndihmes se shpejte dhe mjeteve përkatëse për këtë qëllim.
- Mbajtja e detyruar e kaskes dhe mjeteve te tjera te duhura, sipas vendit dhe proceseve të punës
- Numrat e kontaktit te urgjences duhen publikuar ne vende te dukshme ne territorin e punes.
- Sinjalizues te pershtatshem per lajmerimin e rreziqeve duhen vendosur ne vendet ku ekzistojne rreziqet per aksidente. Keto terriore duhen rrethuar edhe me pengesa lehtesisht te dallueshme.
- Punonjësit do të punësohen ne respekt të ligjeve shqiptare, dhe kontraktori duhet te respektojë kerkesat per kushte optimale higjeno-sanitare të specifikuara nga legjislacioni. Punëdhënësi duhet te garantoje sigurimet shëndetsore

Çdo zhvillim infrastrukturor mund të kërkojë dhe shpronësimin e tokës, dhe në gjurmën e projektit mund të ketë të tilla dhe do të përfshijë sasi të vogla të tokës në pronësi / apo në përdorim nga shumë njerëz.

Deri më sot, procesi i shpronësimit ka konsistuar vetëm duke i paguar për humbjen e tokës në bazë të madhësisë së saj.

Investitori detyrohet te ngrerj sistemin e parandalimit dhe te kontrollit te aksidenteve, per te shmangur pasojat per jeten, shendetin e njeriut dhe per mjedisin . Per realizimin e ketij detyrimi investitori do te marre masa efektive si :

⇒ Sigurimin e vendit te punes sipas rregullave teknike ne fuqi .

⇒ Zbatimin e kohes normale orare te punes dhe pushimin ne menyre qe punonjesi te mos humbase vemendjen .

⇒ Punimin ne ambjente te zhurmes me kohe te kufizuar me qellim mosdemtimin e punonjesve qe punojne nen keto efekte.

⇒ Pajisjet nen tension do te jene te izoluara , punonjesit qe do te punojne ne keto pajisje si dhe ne pajisjet nen presion duhet te jete te instruktuar me pare dhe te veshur me rroba te caktuara te posacme .

⇒ Per garantimin e mbrojtjes se jetes dhe aktivitetit nga zjarri gjate procesit te zhvillimit te aktivitetit eshte projektuar te vendosen fikset e zjarrit ne cdo ambient dhe do ndertohet sistemi i pavarur i mbrojtjes nga zjarri ne rast nevojje ne perputhje me Kushtet e Mbrojtjes nga Zjarri te miratuara me pare si dhe eshte bere instruktimi i duhur i punonjesve qe do te punojne ne aparaturat elektrike dhe pasjisjet e tjera nga personi pergjegjes .

Megjithete , egziston mundesia per rast aksidenti , sepse :

▲ nga humbja e vemendjes se punonjesit mund te ndodhe zjarr .

▲ nga pakujdesia ne perdorimin e makinerive te punes gjate ndertimit mund te aksidentohen punonjesit nga gjymtyret .

▲ gjate punimit me makinerine ngritese te automjeteve neuren metalike elektrike duhet vemendje e larte dhe kujdes i madh pasi punonjesit mund te aksidentohen si pasoje e humbjes se vemendjes gjate kohes se punes .

▲ gjate transportit te mbeturinave si atyre te ngurta edhe te atyre te lengeta duhet siguruar ngarkesa me kujdes ne menyre qe te mos kete rrjedhje ose renie te ngarkeses nga makina e transportit per shkak te gabariteve te vogla te detaleve .

Duhet te eliminohen rreziqet e mundshme te shkaktuara nga agjentet kimik vajra , karburante etj. ose te zvoglohen ne minimum nepermjet masave te meposhtme:

a) projektimi dhe organizmi i sistemeve te punimeve ne vendin e punes;

b) furnizimi me mjetet e pershtatshme per punet specifike dhe procedurat perkatese te mirembajtje

c) zvoglimi ne minimum i numrit te punetoreve qe jane ose mund te jene te ekspozuar;

d) zvoglimi ne minimum i kohezgjatjes dhe i intensitetit te ekspozimit;

e) masat higjenike te duhura;

Masat e marra dhe qe do zbatohen nga investitori jane te mjaftueshme per te zvogluar rrezikun e mundshem .

Qëllimi kryesor i vleresimit social-ekonomik (VSE) është identifikimi i ndikimeve si edhe gjetja e rrugëve për zbutjen e tyre.

Të tre faktorët kryesorë në që përcaktojnë ndikimet në situatën social-ekonomike të një zhvillimi të propozuar gjatë VNMS janë:

→ Niveli deri në çfarë stadi do të kryhet studimi i VNMS

→ Natyra dhe shkalla e zhvillimit të propozuar;

→ Konteksti socio-ekonomik i zhvillimit të propozuar.

Praktika ndërkombëtare cilëson 6 etapa për një proces të saktë të analizës social-ekonomike:

1) Studimi

Një analizë paraprake që identifikon prioritetet , merr informacionin e kërkuar dhe i integron në hartimin e VNMS. Studimi paraprak dhe efektive ngushton fokusin e VNMS në çështjet me rëndësi më të madhe.

2) Profilizimi i kushteve bazë

Fokusohet në mbledhjen e informacionit në lidhje me mjedisin social-ekonomik në kon tekstin e zhvillimit të propozuar. Kjo mund të përfshijë përcaktimin e treguesve të matshëm te komponentëve me vlerë social- ekonomikë.

3) Ndikim i parashikuar

Bazohet në analizën e informacionit të mbledhur nga skanimi i profileve bazë dhe përvojat e ndërkombëtare për të parashikuar ndikimet e mundshme social-ekonomike. Identifikimi i raportit midis ndikimeve negative dhe pozitive të një zhvillimi të propozuar është pjesë e kësaj analize.

4) Identifikimi i rrugëve të zbutjes së ndikimit.

Ndikimet negative të parashikuara kërkojnë zbutjen. Zbutjen përfshijnë strategjitë, planet dhe programet për të reduktuar, për të shmangur ose për të menaxhuar sa më mirë ndikimet e mundshme.

5) Vlerësim i rëndësisë së ndikimit

Përfshin përcaktimin nëse një zhvillim i propozuar ka premisa të shkaktojë ndikime të rëndësishme negative mbi komponentët socio-ekonomike me vlerë. Nëse masat e përshtatshme zbutëse nuk mund të identifikohen, zhvillim i propozuar nuk mund të miratohet.

6)Aplikimi i zbutjes dhe monitorimi i masavëe zbutëse

Rruga më e mirë për zbutjen e ndikimeve social-ekonomike kërkon programe të mira të monitorimit (e njohur edhe si folloë-up) për të siguruar zbutja e ndikimeve është duke funksionuar në mënyrë efektive, dhe kur është e nevojshme, masat zbutëse mund të përshtaten ashtu siç kërkohet.

Masat e rekomanduara ne aspektin social ekonomik gjate ndertimit :

- ☞ Prioritet për punësimin banorët e zonës me qëllim uljen e papunësisë dhe shtimit të të ardhurave
- ☞ Kontraktim me kompanitë e zonës të fushës së ndërtimit për mundësi bashkpunimi
- ☞ Bashkëpunim me zyrën rajonale të punës për lehtësinë në gjetjen e karhut të përshatshëm të punës
- ☞ Punësim të banorëve vendas me qëllim uljen e kostos së transportit apo akomodimit
- ☞ Prioritet përdorimi i produkteve të zonës për ushqim, gjë e cila mund të shërbeje edhe si një marketim i mirë i zonës dhe të shtojë të ardhurat për banorët e saj.
- ☞ Zbatimi i rregullave të sigurimit teknik dhe trainim i punetoreve dhe stafit të ndermarrjes mbi sigurine në punë.
- ☞ Mbajtja në gatishmëri e nje këndi të ndihmes se shpejte dhe mjeteve përkatëse për këtë qëllim.
- ☞ Mbajtja e detyruar e kaskes dhe mjeteve te tjera te duhura, sipas vendit dhe proceseve të punës
- ☞ Numrat e kontaktit te urgjences duhen publikuar ne vende te dukshme ne territorin e punes.
- ☞ Sinjalizues te pershtatshem per lajmerimin e rreziqeve duhen vendosur ne vendet ku ekzistojne rreziqet per aksidente. Keto terriore duhen rrethuar edhe me pengesa lehtesisht te dallueshme.
- ☞ Punonjësit do të punësohen ne respekt të ligjeve shqiptare dhe kontraktori duhet te respektojë kerkesat per kushte optimale higjeno- sanitare të specifikuara nga legjislacioni.
- ☞ Punëdhënësi duhet te garantoje sigurimet shëndetsore

Per mbarevajtjen e funksionimit normal te ketij aktiviteti ne menyre qe puna te ece ne perputhje me legjistacionin ne fuqi dhe ne sherbim bashkekohor , si e vetmja menyre egzistente , del e domosdoshme sigurimi teknik i punonjesve dhe specialisteve sipas rregulloreve ne fuqi si dhe sigurimi shendetesor dhe shoqeror i tyre. Pa realizimin e ketyre detyrave funksionimi i objektit nuk mund te kuptohet. Per kete arsye rekomandojme qe instruktimi teknik te behet sipas rregulloreve ne fuqi .

Duke u kujdesur per minimizimin e efekteve negative dhe rritjen e efekteve pozitive , investitori do te zhvilloje aktivitetin e ndertimit te ketij objekti duke permiresuar kushtet e punes dhe konkretisht :

- Per mbrojtjen e vendeve te punes dhe mjedisit nga pluhurat qe krijohen gjate punes jane marre te gjitha masat per minimizimin e tyre .
- Per ujrat e ndotura dhe me mbetje ne sheshet dhe rruget lidhese te sherbimit do te realizohet kullimi i ujrave siperfaqesore ne kanalet e hapura per kete qellim dhe shkarkohen ne kanaline e caktuar te objektit ose ne ate anesor sipas lejes qe do te merret per kete qellim .
- Per eliminimin e rreziqeve gjate furnizimit me energji elektrike te gjithave pajisjeve qe punojne nen tension i'u eshte bere tokezimi .

7.3–Permbledhje e masave zbutese , kompensimi dhe rritja e masave

Ne identifikimin e masave zbutese, theksi eshte vene ne teknikat e parandalimit te ndotjes te cilat perfshijne teknologji me te pastra dhe minimizim te mbeturinave.

Teknologjite e identifikuara jane pjese e nje game te gjere teknologjish te perdorura qe konsiderohen te jene praktikate me te mira aktuale per qellimet e vendosjes te vleres kufi te clirimeve te gazeve apo pluhurave ndotes. Gjithashtu do te ndermerren masa te tjera dhe praktika te permiresuara te perpunimit dhe depozitimit te materialeve ne menyre qe te reduktohen clirimet e gazrave. Menaxhimi dhe kontrolli i mjedisit do te fokusohet ne permiresime te vazhdueshme te procedurave me qellim parandalimin, eliminimin dhe /ose reduktimin progresiv te ndikimeve negative ne mjedis.

Objektivat kryesore te zbutjes ekologjike jane per te marrë masa per te shmangur ose minimizuar ndikimet negative te skemës mbi vlerën ekzistuese per mbrojtjen e natyres së zonës si gjate fazës së ndertimit ashtu dhe funksionimit. Aty ku ndikimet negative nuk mund te shmangen ose zvogelohen, do te jetë e nevojshme per te permiresuar vlerën e natyres permes krijimit te habitateve kompensuese te pershtatshme per lokalitetin.

Prodhimi i shkallës së vleresimit është te percaktojë rëndësinë e efekteve te mbetura ne karakteristika te ndryshme.

E pasigurt mbetet vendndodhja e tokës ne dispozicion per masat e kompensimit vetem me parimet e krijimit te habitatit te cilat jane te pershkruara per te kompensuar humbjen e habitatit. Vendet ku duhet te behet nuk mund te premtohen pa marrë garancite e nevojshme financiare.

Si parim i pergjithshem per arritjen e zbutjes dhe kompensimit është propozuar:

7.3.1–Gjitaret

Llojeve te gjitarëve te pranishem dhe vlere ekologjike e tyre percatohen ne Direktivat Europiane te Habitave dhe Shpendëve

Direktiva e Habitave EC

Ne vitin 1992, Komuniteti Evropian miratoi Direktiven e Keshillit 92/43 / EEC mbi Ruajtjen e habitave natyrore dhe te faunes dhe flores se eger (Direktiva Habitatet EC). Ky është mjeti me te cilin Komuniteti i ploteson detyrimet e veta si nenshkruese e Konventës per Ruajtjen e Jetës së Egër dhe Habitave Natyrore Evropiane (Konventa e Bernës). Dispozitat e Direktivës kerkojne shtetet anetare te integrojne një sere masash duke perfshire mbrojtjen e specieve per te ndermarre mbikqyrjen e habitave dhe specieve dhe per te prodhuar një raport çdo gjashtë vjet per zbatimin e Direktivës.

Direktiva e Shpendëve EC

Ne 1979, Komuniteti Evropian miratoi Direktiven e Keshillit 79/409 / EEC mbi ruajtjen e zogjve te eger, ne pergjigje te Konventës së Bernës 1979 mbi ruajtjen e habitave dhe specieve evropiane. Direktiva siguron një kornizë per ruajtjen dhe menaxhimin e shpendëve te eger ne

Europë. Ai vendos objektiva të gjera për një gamë të gjerë të aktiviteteve megjithëse mekanizmat e sakta ligjore për arritjen e tyre janë në përgjegjësinë e secilit shtet anëtar.

Shkalla e Ndikimit

Për të vlerësuar madhësinë e ndikimit të skemës, nga Agjencia Ndërkombëtare e rrugëve janë përcaktuar kushtet analitike që shërbejnë si standarde mbi shkallën e ndikimeve, nga “pa ndikim” deri në “ndryshim të madh”. Këto kritere marrin parasysh humbjet e drejtpërdrejta të habitateve dhe karakteristikave ekologjike që ndodhin nga marrja e tokës për rrugë dhe ndikimet e perceptuara të tërthorta si ndotja dhe fragmentimi i habitateve.

Karakteristikat dhe arsyeja e vleresimit

Karakteristika	Karakteristikat e rëndësishme të përfshira në	Speciet e rëndësishme e pranishëm në këtë habitat	Vlera
Pyjet gjethegjere	Aneksi i Direktives EU për habitatet	Anekset I dhe IV Direktives EU për habitata tet Breshkat, lakuriqi i natës, Qukapiku etj	Shume e lartë
Shkurret	Habitatet e rëndësishme ne nivel loka	Aneksi I i Direktives Europiane për shpendët-zogjte e fushave Anekset II and IV të Direktives EU për habitatet dhe specie e listes se kuqe - Gjarpërinjtë jo helmues	Mesatare
Fushat e gjelbera	Important Habitat eithin the LSA	Anekset II and IV të Direktives EU për Habitatet Breshka Aneksi I i Direktives Europiane për shpendët-Skifteri, zogjte shtegtarë	E ulët
Rrjedhat ujrore qe sherbejne dhe si korridore	Korridor i rëndësishëm përgjatë gjurmës së rrugës	Anekset II and IV të Direktives EU për Habitatet Turtulli, zhabat apo specie të tjera qe përdorin korridoret natyrale Anekset II and IV të Direktives EU për habitatet-breshka, turtulli	Shume e lartë
Zvarranikët	Pyjet shkurret, pellgjet ujore	Annex IV of E.U. Habitats Directive: Balkan green lizard zhapikët speciet e listes se kuqe gjarpërinjtë jo-helmues	Mesatare
Gjitarët	Pyje	Aneksi II të Direktives EU për habitatet- kaprolli, lepuri (gjithashtu ne aneksin V)	Mesatare

Kriteret per percaktimin e shkalles se ndikimit

Shkalla e ndikimit	Pershkrimi
E Larte negative	Propozimi mund të ndikojë negativisht në integritetin dhe funksionin, në aspektin e koherencës së strukturës ekologjike dhe funksionimit në gjithë zonën, ose të përbërësve mbështetës të habitatit, ose që bie ndesh me intresat e komunitetit

Mesatare	Integriteti i zonës nuk do të ndikohet negativisht por efekti në funksionet e saj mund të jetë i rëndësishëm në aspektin e objektivave të saj ekologjike. Në se nuk përcaktohet qartë ky ndikim edhe pse mund të kemi të dhëna të plota atëherë ky ndikim do të cilësohet si negativ i madh .
E ulet negative	Kur asnje nga shkallët e mësipërme nuk aplikohet dhe kur ka ndikime të vogla në ekologji
E parendesishme	Ndikime shume të vogla
Pa ndryshim	Ska ndryshim të vlereave ekologjike

Masa zbutese ne projektin :

Karakteristike	Masa zbutese per projektin
Breshka,zvarranike, gjitare të vegjël	Tuba ose tunele që do të instalohen si pjesë e kanalizimit të ri që të jenë të përshtatshme për kalimin breshkave, zvarraniket dhe gjitarëve të vegjël për të ulur numrin e vdekjeve të tyre

Vete zbatimi praktik i masave zbutese i permbledhur ne tabelën me poshte kerkon veprimet meposhteme:

Tabela 6.2 Masat zbutese gjate ndertimit te objektit

Veprimtaria	Ndikimet e mundshme	Masat zbutese
Punimet ne toke . Hedhja e mbeturinave te lengshme .	Ndotje e mundshme e ujit	Trajtimi i mbeturinave te lengshme ne vend . Nuk do lejohet derdhja e ketyre mbeturinave
Punime te ndryshme ndertimore ne toke Kullim uji	Depertim i sedimenteve , vajit dhe grasos ne rrjedhjet ujore te aferta	Uji i ndotur me vaj duhet te drejtohet ne ujendares(OES) brend aimpiantit.Vecimi i gjithë mbeturinave vajore dhe lubrifikanteve qe dalin nga mirembajtja e pajisjeve te ndertimit dhe largimi i tyre ne menyren e duhur .Ndertimi dhe mirembajtja e pajisjeve per te larguar ujin e shiut nga strukturat mbajtese dytesore dhe largimin e naftes nga siperfaqja e materialit te akumuluar .
	Clirime te pluhurave nga pajisjet e ndertimiti	Lagia e rrugeve dhe shesheve te levizjes se automjeteve
Pergatitja e shesheve dhe strukturave te tij	Clirimi i tymrave te djegies nga pajisjet	Mirembajtja e rregullt e mjeteve te ndertimit dhe perdorimi me nr te kufizuar te

		tyre .
Punimet ne toke , shperndarja e pajisjeve dhe materialeve	Trafik i ngarkuar dhe pluhur i shtuar	Mbulim i ngarkeses se mjeteve , lagje e sheve dhe rrugeve te kalimit , perdorim i nr kufizuar mjetesh .
Pergatitja e shesheve dhe aktivitete te ndryshme ne ndertim	Zhurmat dhe pajisjet	Mirembajtje e rregullt e mjeteve , te synohet te punohet ditën dhe te perdoren pajisje sipas normativave .

- Ceshtjet e mjedisit do te perbejne objektin e nje seksioni me karakter zbatimi per kompanine ndertuese dhe administratorit te objektit gjate shfrytezimit te kesaj Kanalizimi
- Specifikimet Teknike te Zbatimit do te perfshijne te gjitha referencat enevojshme per Praktikat me te Mira te Manaxhimit te Zones se Ndertimit te permendura ne tabelën 6.2. Specifikimet do te mbulojne parametrat respektivenga kendveshtrimi ambjental si p.sh. kufiri i derdhjes per punimet e germimit , karakteristikat e materia lit çakull, metodat e ndertimit, kerkesat per pajisje etj
- Dokumentat e mesiperme duhet te jene pjese e dokumentave kontraktuale dhe do te ndiqen me korrektesi nga kontraktuesi i zgjedhur
- Mbikqyrja e punimeve do te kryhet nga nje personel me eksperience nemenyre qe te monito rohet perputhja me specifikimet e kërkuara

7.3.2–Vleresimi rëndësise se efekteve dhe parimet zbutese

Një vlerësim i rëndësishëm së efekteve të zbutëse të skemës është kryer për çdo funksion të rëndësishëm ekologjik (mbi të cilat ekziston një potencial i mundshëm për të gjeneruar një ndikim), për të mundësuar një vlerësim që do të ndërmerret, për rëndësinë e efekteve në burime ekolo gjike në tërësi. Vlerësimi fillestar duke llogaritur dhe masat zbutëse është përmbledhur në Tabelën më poshtë.

Karakteristika ekologjike	Vlera/ndjeshmëria e burimit	Shkalla e ndikimit te skemës në burim	Domethënia e efektit
Pyjet gjethegjërë	Shume e lartë	E moderuar	E madhe negative
Shkurret	Mesatare	E vogël	E lehte negative
Fushat e gjelbëra	E ulët	E vogël	E lehte negative
Rrjedhat ujoredhe korridoret natyrale	Shume e lartë	E moderuar	E madhe negative
Zvarranikët	Mesatare	E madhe	E madhe negative
Gjitarët	Mesatare	E madhe	Negative e moderuar

Speciet-specifike

Masat zbutëse që kërkohen për të përmbushur kërkesat e ligjeve janë të detyrueshme.

Breshka .Duhet të konsiderohet që para fillimit të ndërtimit, breshkat që jetojnë në vendndo dhjen e rruges se propozuar duhet të mblidhen dhe mbahen në një mur gjysmë natyror në afërsi të kantierit përpara se të fillojë puna për hapjen e tij në mënyrë që të parandalohet vdekshmërinë gjatë ndërtimit. Pas ndërtimit të kantierit këto mund të lëshohen përsëri.

Komponenti ekologjik	Vlera/ndjeshmëria e burimit	Shkalla e ndikimit të skemës në burim	Përshkrimi efekteve
Pyll gjethegjërë	Shume e lartë	E ulët	I moderuar (negativ)
Shkurre	Mesatare	E ulët	I lehte(negative)
Livadhe	E ulët	E ulët	I lehte(negative)
Rrjedha ujore apo korridore ujore	Shumë e lartë	E ulët	I moderuar(negativ)
Zvarraniket	Mesatare	Moderate	I moderuar(negativ)
Gjitarët	Mesatare	E ulët	I lehte(negative)

Mbjellja e bimësisë vendase dhe sigurimi i habitateve për specie e rëndësishme duhet të konsiderohet mbjellja e bimësisë përgjatë aksit te rruges siç e specifikuar në kapitullin e peisazhit.

Rekomandime shtesë masat e mëposhtme ekologjike do të mund të zbatohet:

-Mbjellja e vegetacionit duhet të lejojë krijimin e hapësirave te duhura për të inkurajuar zhvillimin e një florës tokësore dhe të ofrojë habitate të përshtatshme për një numër të llojeve të faunës; prandaj mbjellja nuk duhet të jetë shumë e dendur dhe disa zona brenda një zonë pyjore apo shkurreve duhet të lihet të pambjella .Ku është e mundur, zonat e mbjelljes duhet të lidhen për të formuar korridoret natyrore që do ti drejtojnë kafshët e egra larg nga rruga kryesore .

Vendosja e shtyllave prej druri .Për të siguruar ngjitjen e zvarranikëve dhe brejtësve të vegjël në faqet e pjerrta duhet të vendosen disa shtylla prej druri të cilat mund të prodhohen nga materalet që mbeten si pasojë e shpyllëzimeve të mundshme nga hapaja e gjurmës së rrugës.

Kanalët anësorë të rrjedhjes së ujërave duhet të projektohen në mënyrë që të jenë sa më miqësore me mjedisin për të krijuar mundësinë e shtimit të vegetacionit dhe faunës ujore si edhe për të mundësuar burimet ujore të përshtatshme për gjitarët e zonës.

Kalimet nënrrugore ose tombinot duhet të të jenë sa më të përshtatshme si edhe të lejojnë kalimet e ujërave në mënyrë që të sigurojnë levizjen e gjitarëve duke u përshtatur si korridore natyrore. Të gjitha mbjelljet e reja duhet të jenë bimë autoktone në mënyrë që të përshtaten sa më mirë me peisazhin.

Krijimi i habitateve shtesë . Kjo nënkupton kompensimin total të sipërfaqes së shpyllëzuar në një habitat të ri por kjo duhet të ndodhë kur të kryhen verifikimet e nevojshme të sipërfaqes dhe bimësisë së dëmtuar dhe gjetja e truallit të përhstashëm për këtë proces. Ky habitat duhet të jetë i përbërës : tokëbimore, siperfaqe e pyllëzuar, toke e papunuar. Po kështu mund të ndodhe dhe krijimi i ligatinave nga mbjellja e shkurreve dhe krijimi i habitateve natyrore.

7.3.3–Parimet zbutese ne sistemet ekologjike

Nder parimet kryesore zbutese per sistemet ekologjike mund te permendim :

- Respektimi i të gjitha ligjeve shqiptare dhe të ruajtës së specieve të zonës
- Shqyrtim i kujdesshëm i vendndodhjen së strukturave të reja, për të shmangur efektet direkte dhe indirekte mbi karakteristikat të vlerave ekologjike të zonës.
- Shmangia dhe minimizimin i prerjes së përtej shtrirjes aktuale e rrugës gjatëprocesit të pastrimit të vegetacionit gjatë punimeve të ndërtimit.
- Shmangia e punimeve për prerjen e bimësisë gjatë sezonit të shtimit, si edhe mizimin e zhurma ve gjatë kësaj periudhe .
- Shmangia e përdorimit të ndricimit të fortë gjatë natës për mosdemtimin e speciave apo gjitarëve të natës.
- Instalimin i strukturave të posacme per levizjen normale të zvarranikëve
- Ndërtimi i kanaleve të thatë nëntokësorë për kalimin e gjitarëve nën rrugë
- Vendosje e kujdesshme dhe sa me pak zhurme e gjeneruar nga pajisjet në kantier
- Shmangien e ndotjes së ujerave sipërfaqësore nga ndotës të rrezikshem (hidro karbure, kripëra, lende kimike)
- Aplikimi i udhëzimeve më të mira të ndërtimit gjatë ndërtimit të rrugës, të tilla si :përdorimi i rrulave për të shtypur pluhurin gjatë muajve të thata të verës, zbatimin e kufijve të shpejtësisë në vendet e ndërtimit, për të zvogëluar ndikimet që vijnë nga depozitimi e pluhurit.
- Ballancimi i sistemeve te kullimit për ndarjen sa me të mirë te siperfaqes ujore me atë tokësore.
- Sigurimi i zonave të reja për mbjelljen e pemëve dhe shkurreve aty ku rruga e lejon në bashkëpunim me propozime të menaxhimit të peizazhit
- Marrja në konsideratë e identifikimit të mundësive më të gjera të kompensimit të tilla si ofrimi i zonave të reja të habitatit për specie e rëndësishme.
- Monitorimi i zonave ku janë aplikuar masat zbutëse për të vlerësuar suksesin e tyre dhe menaxhimin e drejtë në të ardhmen

7.4–Plani i menaxhimit te trafikut

Një Plan i Menaxhimit të Trafikut (PMT) do të hartohet për të menaxhuar trafikun që gjenero het gjatë fazës së ndërtimit të projektit, për të minimizuar çrregullimet në trafik dhe vonesat e përdoruesve të rrugës dhe për të ofruar një siguri të vazhdueshme për përdoruesit e rrugës, përfshirë këmbëso rët dhe ciklistët. Të gjitha ndikimet në lidhje me trafikun që janë përshkruar më parë mund të zbuten në mënyrë shumë efektive duke zbatuar praktikën më të mira standarte në lidhje me kontrollet mjedisore dhe praktikën e menaxhimit gjatë ndërtimit. Këto masa do të paraqiten të detajuara në PMT, i cili do të përshkruajë në detaje masat që do të zbatojë kontraktori gjatë fazës së ndërtimit të projektit.

Kontraktori duhet të azhurnojë rregullisht Planin e tij për Menaxhimin e Trafikut, ndërkohë që harton metodën e ndërtimit dhe identifikon në detaje kërkesat për lëvizjen e automjeteve.

Një PMT është i rëndësishëm për të garantuar sigurinë e personelit të ndërtimit dhe të punonjësve të kantierit . Synimi është që PMT të jetë një dokument ‘i gjallë’ dhe parimet e tij të menaxhimit të trafikut do të përbëjnë bazën për masat e detajuara që do të merren në vijim ndërmjet kontraktorit dhe autoriteteve që menaxhojnë autostradën për menaxhimin e trafikut të mjeteve të ndërtimit, sipas dhe kur të caktohet kontrata për kantierin e ndërtimit.

PMT do të përfshijë kërkesat minimale të mëposhtme:

- Nivelet e zhvillimit në lidhje me mjetet e ndërtimit që do të përdorin rrjetin rrugor.
- Masat në zonë për të hyrë në korridorin e punimeve dhe brenda korridorit të punimeve.

- Identifikimin e elementëve kryesorë të ndjeshëm përgjatë rrugëve të propozuara që të çojnë në zonë.
- Identifikimin, caktimin e kufijve dhe ndërtimin e të gjitha rrugëve që të çojnë në kantierin e ndërtimit.
- Masat për të minimizuar rrëmujën gjatë ndërtimit të infrastrukturës së re ose të ndryshuar rrugore (p.sh. koha kur do të kryhen, punimet në një kors, tërësia e tabelave në rrugë, devijimet e rrugës dhe publikimi i njoftimeve paraprake për devijimin e rrugës).
- Masat për të ofruar siguri të vazhdueshme për përdoruesit e rrugës, përfshirë këmbësorët dhe çiklistët.
- Kërkesat e trajnimit për shoferët e automjeteve të projektit në lidhje me sigurinë në rrugë dhe mjedisin.
- Kalendari i aktiviteteve të Projektit.
- Rolet dhe përgjegjësitë për zbatimin e PMT.
- Masat për të ndaluar drejtimin e mjeteve “në rrugë të pashtruara”.
- Kufizimet e shpejtësisë dhe metodat e zbatimit të tyre.
- Mjetet për të informuar komunitetin mbi rreziqet e trafikut.
- Pajisjet e automjeteve.
- Mirëmbajtja e automjeteve dhe vendet për furnizimin me karburant.
- Inspektimi, kontrolli dhe raportimi.
- Aftësitë e drejtuesve të automjeteve.

Për të përmbushur kërkesat minimale të PMT kontraktori do:

- ⇒ Të caktojë mjetet e rënda të ndërtimit që të lëvizin në rrugë të përshtatshme për në dhe nga zona ku kryhen punime.
- ⇒ Të kontrollojë dhe mbikqyrë mbërritjen dhe nisjen e mjeteve të ndërtimit nga hyrja e kantierit.
- ⇒ Të identifikojë personat e ngarkuar për kryerjen dhe menaxhimin e procedurave.

8–Plani i Monitorimit te ndikimit ne mjedis

Aktivitetet monitoruese do të kenë të bëjnë vetëm me fazën e ndërtimit, meqë në veprim një nga ndikimet e mundshme në mjedis nuk do të përkeqësojë situatën e tanishme.

Aktivitetet do të fillojnë gjatë fazës së mobilizimit, para fillimit të punimeve apo ndonjë aktiviteti real punimesh, në mënyrë që të kemi vlera baze për t'i krahasuar me vlerat e marra gjatë fazës së ndërtimit. Aktivitetet do të vazhdojnë gjithashtu edhe pas përfundimit të punimeve, për të verifikuar që ndonjë ndikim gjatë fazës së ndërtimit nuk është me.

Percaktimi me detaje i aktiviteteve do të bëhet si prioritar para përgatitjes së zonës së projektit, dhe do të paraqitet e diskutohet me autoritetet kompetente për miratim.

Të njëjtat autoritete priten të japin direktiva mbi vlerat fillestare për parametrat e monitoruar, në mënyrë që të përcaktojnë nevojshmerinë e masave lehtësuese të parashikuara në kapitullin e mëparshëm.

Në bashkërendim të plotë me Kontraktorin e ndërtimit do të hartohet një plan i kualifikimit të të gjithë personelit që do të impenjohet në sheshin e projektit gjatë kohës së ndërtimit të Struktura .

Trainimi do të përmbajë njohjen me kushtet ekzistuese të mjedisit, ndikimet potenciale në mjedis nga projekti i ndërtimit, implementimin e masave lehtësuese specifike në minimizimin ose ele minimin e ndikimeve negative dhe masat e përgjithshme mbrojtëse për mjedisin.

Ky plan parashikon masat e përgjithshme mbrojtëse për mjedisin, pra për gjithshka që mund të ndodhë rastësisht apo qëllimisht brenda sheshit që do të përbejë kantierin e ndërtimit të terminalit.

Nje plan monitorimi eshte planifikuar te behet per te monitoruar operacionel e germimit dhe depozitimit te materialeve te ketij germimi nese do te jete e nevojshme ndonje mbushje ashtu edhe jasht ketij territori qe duhet bere vertet ne kushte te rrepta monitorimi.

Të specifikuarat kërkesat dhe mënyrat e monitorimit janë dhënë me siper në të cilin për cdo komponent janë dhënë masat lehtësuese si edhe fazat e monitorimit në mënyrë që të jetë sa më të qarta në këtë raport. Përkatësisht mënyrat e monitorimit gjenden në kapitullin e lartpërmendur të listuara si më poshtë vijon:

Komponenti mjedisor	Metoda	Vendodhja e pikave të matjes/vëzhgimit	Frekuenca e marrjes së mostrave	Përgjegjësia
Ujërat nëntoksor	Marrje mostrash në rrjedhat ujore dhe analizat fiziko-kimike të	Rrjeti piezometrik në venddodhje të përcaktuara	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Kontraktuesi Klienti DRM
Cilësia e ajrit (pluhuri)	Matja e emetimeve	Rrjeti i monitorimit të pluhurit	Sipas ligjeve shqiptare	Kontraktuesi Klienti
Cilësia e ajrit	Sensorët e gazrave	Rrjeti i monitorimit të emetimeve dhe monitorimi i zonave të ndjeshme rreth kantierit	Rregullisht gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Kontraktuesi Klienti DRM
Zhurma	Monitorimi i zhurmës dhe vibrimeve	Pika të përzgjedhura midis burimit të zhurmës/vibrimit dhe receptorëve	Rregullisht për të parë nesë ka tejkallim të normave Monitorim pas hapjes së rrugës (pas 3,6 dhe 9 muajsh).	Kontraktuesi Klienti DRM
Ekologjia	Survejim	Habitatet e reja të sapokrijuara	2 herë në vit në pranverë dhe në dimër për të parë fazën e shtimit të specive në habitatet e reja dhe bimësinë.	Klienti DRM
Peisazhi	Survejim	Zonat e reja të mbjella	Monitorim sipas rastit për të vëzhguar nëse gjithcka ka shkuar sipas parashikimeve	Kontraktuesi Klienti

Qellimi i ketij plani monitorimi eshte te dokumentoje kushtet mjedisore aktuale si dhe te opera cionet e germimit dhe depozitimit te materialeve nga nje kendveshtrim teknik dhe mjedisor. Si mini mum ky plan monitorimi, duhet te adresojë vlersimin e kushteve mjedisore aktuale, shperberjen e sedimenteve, analizave mjedisore te mostrave te mate rialeve te germuara, te kualifikoje stafin e programit te monitorimit dhe pergjegjesite e ketij stafi. Ne identifikimin e masave zbutese, theksi eshte vene ne teknikat e parandalimit te ndotjes, te cilat perfshijne teknologji me te pastra dhe minimizim te mbeturinave qe gjenerohen. Teknologjite e identifikuar jane pjese e nje game te gjere teknologjish te perdorura qe konsiderohen te jene praktikate me te mira aktuale per qellimet e vendosjes te vleres kufi te clirimeve të gazrave apo pluhurave ndotës.

Programi i monitorimit mjedisor eshte fokusuar në elementet e mëposhtem:

- ☞ Respektimin e orientimeve të planit të menaxhimit;
- ☞ Respektimin e specifikimeve teknike;
- ☞ Respektimin e legjislacionit Shqiptar dhe Udhëzuesve te Bankes Botero re per

ruajtjen e mirëqenies dhe shëndetit të punëtorëve dhe banorëve, sigurimin e tyre etj;

- ☞ Ruajtjen e jetes së punetorëve dhe banorëve;
- ☞ Respektimin e normave të shkarkimit ne mjedis.

Masat zbutese gjate ndertimit te objekti

Veprimtaria	Ndikimet e mundshme	Masat zbutese
Punime te ndryshme ndertimore ne toke. Hedhja e mbetjeve te lengshme	Ndotje e mundshme e ujit	Trajtimi i mbeturinave te lengshme ne vend . Nuk do lejohet derdhja e ketyre mbeturinave
Punime te ndryshme ndertimore ne toke . Kullim uji	Depertim i sedimenteve , vajit dhe grasos ne rrjedhjet ujore te aferta	Uji i ndotur me vaj duhet te dre jtohet ne ujendares(OES) brend aimplantit. Vecimi i gjithe mbeturi nave vajore dhe lubrifika nteve qe dalin nga mirembajtja e pajisjeve te ndertimit dhe largimi i tyre ne menyren e duhur .Ndertimi dhe mirembajtja e pajisjeve per te la rguar ujin e shiut nga strukturat mbajtese dytesore dhe largimin e naftes nga siperfaqja e materialit te akumuluar .
Pergatitja e shesheve dhe strukturave te tij	Clirimi i tymrave te djegies nga pajisjet	Mirembajtja e rregullt e mjeteve te ndertimit dhe perdorimi me nr te kufizuar te tyre .
Levizja e mjeteve per transportimin e materialeve te ndertimit	Trafik i ngarkuar dhe pluhur i shtuar	Mbulim i ngarkeses se mjeteve , lagie e sheve dhe rrugeve te kalimit , perdorim i nr kufizuar mjetesh sipas nje grafiku te perpiluar me pare
Punimet ne toke , shperndarja e pajisjeve dhe materialeve te ndertimit	Pluhuri , zhurmat dhe trafik i shtuar	Mirembajtje e rregullt e mjeteve , te synohet te punohet ditën dhe te perdoren pajisje sipas normativave .
Perfundimi i punimeve	Pamje estetike	Rregullim , kthim ne gjendje te meparshme dhe gjelberim

☞ Dokumentat e mesiperme do te jene pjese e dokumentave kontraktuale dhe do te ndiqen me korrektesi nga kontraktuesi i zgjedhur

☞ Mbikqyrja e punimeve do te kryhet nga nje personel me eksperience ne menyre qe te monitorohet perputhja me specifikimet e kerkuara.

Faktori mjedisor	Treguesi i monitorimit	Metoda e matjes	Vendodhja e pikave të matjes	Frekuenca e matjes	Autoriteti pergjegjës
Cilësia e ujerave	<ul style="list-style-type: none"> ●COD, BOD, (O₂ mg/l), te tjera (sipas ligjeve shqiptare dhe normave europiane ne fuqi), ●sasia e ujit per tu perdorur gjate ndertimit dhe funksionimit (m³). 	Marrje manuale e mostrave analizat fiziko- kimike te ujit	Rrjeti piezometrik I ngritur per këtë qëllim	●sipas ligjeve ne fuqi, sa here qe ka dyshime per ndotje, ose askidente teknologjike	Kontraktori, Klienti, DRM
Cilësia e ajrit	<ul style="list-style-type: none"> ●Clirim gazrash (NO, CO, SOx); (sipas ligjeve shqiptare dhe normave europiane ne fuqi) ●Clirim pluhuri (PM10); (sipas ligjeve shqiptare dhe normave europiane ne fuqi) 	Matja e emetimeve, sensorët e gazrave	Sistemi i monitorimit te pluhurave, monitorimi i emetimeve ne zonat e ndjeshme	regullisht gjatë ndertimit dhe funksionimit sipas ligjeve shqiptare dhe direktivave te BE	Kontraktori, Klienti, DRM
Zhurmat dhe vibrimet	Niveli i zhurmave dB(A), ne varesi te largesise nga sheshi i objektit dhe sektoreve te vecante brenda tij; (sipas ligjeve shqiptare dhe normave europiane ne fuqi).	Monitorim I zhurmave dhe vibrimeve	Ne pika kyçe midis burimit te zhurmes dhe receptorwve	monotorim here pas here si edhe gjate punes me kapacitet te plote te pajisjeve te zhurmshme.	Kontraktori, Klienti, DRM
Biodiversiteti	Hektare dhe tipi i vegjetacionit; hektare dhe tipi i siperfaqeve te rrezikuara; numri, tipi dhe dendesia ; numri i kafsheve; dendesia e trafikut; numri i aksidenteve dhe raporti midis tyre e numrit te kafsheve e dendesise se trafikut.	Monitorim here pas here	Prane kantierit të ndërtimit	monitorim here pas here sipas ligjeve	Kontraktori, Klienti, DRM
Toka bujqësore	<ul style="list-style-type: none"> ●Hektare te zena nga ndertimet; tone/hektare e mbuleses se tokes se zhvendosur per hapjen e sheshit te ndertimit. ●Planifikimi urban i zones ●Leja e nderëmit ●Rruget e kali mit per ne objekt ●Planet e perdorimit te tokes gjate ndertmit dhe punes se objekt ●Plani i rehabilitmit te mjedisit pas fazes se ndertmit 	Monitorim here pas here	Prane kantierit të ndërtimit	monitorim here pas here sipas ligjeve per te pare perdorimin e tokes sipas projektit	Kontraktori, Klienti, DRM
Siguria në pune	<ul style="list-style-type: none"> ●Masa per sigurine ne pune; ●Vendosje tabelash, muresh e gardhesh mbrojtjes, etj. ●Trainimi i punonjesve. 	Monitorimi perditshem	Prane kantierit të ndërtimit	Sipas ligjeve dhe regulloreve te sigurimit teknik	Kontraktori,
Trashëgimia kulturore	Gjendja fizike e tyre	Vezhgime here pas here	Prane kantierit të ndërtimit	Gjatw ndertimit dhe shfrytezimit	Bashki , DRM
bASHKI	Gjendja fizike e peisazhit	Vezhgime here pas here	Prane kantierit të ndërtimit	Gjatw ndertimit dhe shfrytezimit	Bashki, DRM

8.1 –Permbajtja e Planeve te Monitorimit te ndikimit ne mjedis

Per te realizuar nje veprimtari ndertuese dhe shfrytezuese plotesisht te kontrolluar, per te parandaluar ndikimet e mundshme negative ne mjedis si dhe per te marre masat e nevojshme te menjanimit te pasojave te ketyre ndikimeve del e nevojshme dhe e domosdoshme monitorimi i :

- ✓ procesit te shembjeve dhe germimit per themelet e ketij kanalizimi
- ✓ ndotjes së terrenit në sipërfaqen ndarëse të veprimtarisë së struktures me subjektet e tjera privatë juridikë apo edhe te vete portit,
- ✓ ujërave që do të rrjedhin në sheshet e ndertimit.
- ✓ zhurmave te mjeteve te germimit, sheshimit, ngarkimit dhe transportit qe do te punojne ne kantier.

Marrjen e masave të përgjithshme mbrojtese për mjedisin

Komponenti	Problematika në mirëmbajtje	Avantazhet	Disavantazhet	Kosto kapitale	Kosto e mirëmbajtjes	Mjedis
1 Drenazhim me tuba Pa trajtim fundor	<ul style="list-style-type: none"> •Nuk kerkohet mirëmbajtje periodike •Sistemi duhet të monitorohet periodikisht një here në vit. 	<ul style="list-style-type: none"> •Kërkohe shumë pak mirëmbajtje •Kërkohe pak toke për ndërtimin e tyre •Parandalon depërtimin në mjedisin e ujërave nëntokësore. 	<ul style="list-style-type: none"> •Nuk bëhet trajtimi i ujërave përpara duke rritur mundësin e ndotjes në mjedis No eater quality treatment before •Nuk bëhet ngadalsim apo pakësim i rrjedhes së ujit; e gjithë sasia shkon në destinacion përfundimtar. •Kosto e lartë e ndërtimit 			
2 Drenazhim me tuba Me trajtim	<ul style="list-style-type: none"> •Kerkohet një mirembatje e moderuar për të funksionuar ne rregull •Kërkohe largim periodic i sedimenteve në bazë 	<ul style="list-style-type: none"> •Ul përqindjen dhe volumin e rrjedhës në mjedisin e jashtëm pritës •Ul përqindjen e ndotësve në mjedisin e jashtëm pritës •Parandalon ndotjen e ujërave nëntokësore 	<ul style="list-style-type: none"> •Kërkohe një mirëmbatje mesatare •Ul ndotjen vetem kur bëhet trajtimi për cilësinë e ujit •Kosto e lartë ndërtimi 			
3 Drenazhim me tuba Trajtim fundor (ligatina)	<ul style="list-style-type: none"> •Kërkohe mirëmbajtje peridike për të mbajtur funksionim normal •Largimi periodic i sedimenteve dhe pastrim i shpeshtë 	<ul style="list-style-type: none"> •Ul përqindjen dhe volumin e rrjedhjes së ujit mjedis (pak a shume si ato para zhvillimit të zonës) •Ul sasinë e ndotësve në mjedis 	<ul style="list-style-type: none"> •Kërkohe mirëmbajtje periodike •Kosto e lartë ndërtimi 			

Ky monitorimi i veprimtarisë së ndertimit dhe shfrytëzimit të Struktures se mbyllur te kontrollit te automjeteve duhet të paraprihet me :

- ❖ Kualifikimin e të gjithë personelit që do të impenjohet në sheshin e projektit gjatë gjatë ndertimit dhe shfrytëzimit të tij
- ❖ Trainimin e vazhdueshëm të këtij përsonele për përditësimin e tij me informa cionet më të reja të dobishme de të domosdoshme për mbarëvajtjen e shfrytëzimit të ketij aksi rrugor

Identifikimi i masave zbutese konsiston në:

- ⇒ teknikat e parandalimit te ndotjes nëpërmjet marrjes së masave praktike konkrete të sigurisë të cilat perfshijne teknologji me minimizim te mbeturinave.
- ⇒ Zbatimi i Teknologjive te pastra që jane pjese e nje game te gjere teknologjish te perdorura dhe qe konsiderohen te jene praktikat me te mira aktuale per qellimet e vendosjes te vleres kufi te clirimeve të gazrave apo pluhurave ndotës dhe qe ne zhargonin teknik quhen “teknologji mike te mjedisit”.

Monitorimi, duhet kryer jo vetem me marrjen e mostrave ne territorin ku do te hidhen, por te planilikohen edhe marrje mostrash mjedisore dhe survejime nga ekspertet edhe ne territorin perreth,

sidomos ne drejtnirin e levizjes se rryrnave te ajrit per te kapur kufijte e spostimeve te mundshme te pluhurave . Mornitorimi dubet te zgjase te pakten edhe nje bere me sbume nga periudha e depozitimit te mbetjeve per te krijuar nje ide te qarte te efekteve te ketij depozitimi, ndoshta edhe per pasoje te zbatimit io te perpikte te kushteve teknike per izolimin e materialit, ne nje periudhe kohore qe justifikon levizjet e sedimenteve te hedhura edhe gjate eventeve natyrore (meteorologjike etj.) qe mund te ndodhin ne dy stinet e ardhshme mbas fillimit te punimeve.

Ne procesin e monitorimit, eshte mire qe te perfshihen eksperte mjedisore individuale te vendit (te pavarur), si dhe institucionet kerkimore shkencore qe angazhohern ne kete drejtim pa lene jasht loje laboratoret e licencuar apo aq edhe te akredituar nga institucionet kombetare dhe nderkombetare.

Sedimentologe me eksperience duhet te jene nder ekspertet e pare qe do te vezhgojne ndryshi met ne relief dhe drejtimet e shperndarjes se sedimenteve pas depozi timit, per te percaktuar modalite tet e marrjes se mostrave si vendet, shpeshtesine e marrjes si dhe kohen perkates te marrjes se mostrave . Perdorimi i GPS me saktesi te larte per percaktimin e koordinatave te ketyre pikave, do te ndihmonte pa dyshim jo vetem ne permiresimin e punes se marrjes se mostrave por ceshte me e rendesishme edhe ecurine e ndryshimeve ne kohe te ketyre depozitimeve, perfshire ketu edhe vezhgimet biofizike.

Nga ana tjetere, ndotjet inorganike dhe ato organike ne sedimentet siperfaqesore, do te jene nje nder objektivat e monitorimit jo vetem gjate funksionimit te kantierit por edhe me pas, kur te filloje shfrytezimin i zakonshem jketij aksi rrugor .

Monitorimi i hedhjes se materialit te germuar ne zonen ne objekt ne segmentet e caktuara (nese do te zgjidhet kjo alternative), per vete procesin e izolimit te tij, duhet te kryhet nga eksperte ne inxhi nierine e ndertimit, ne gjeologjine inxhimierike dhe ate te mjedisit, gjate gjithë procedurave te punes.

Para izolimit te materialit te ndotur eshte mire te perseriten edhe nje here analizat mjedisore per ndotesit organike dhe inorganike ne zonen e depozitimit, per te verifikuar gjendjen e ndotjes ne krahasim me periudhen kur u kryen analizat per statusin mjedisor . Gjithashtu sic u perrend me lart, monitorimin e nevojshem biologjik duhet shoqeruar edhe me filmimet perkatese per ta bere procesin jo vetem me te kontrollueshem por ne menyre qe te nxirren perfundime sa me te drejta dhe te frytshme ne veprimtari te tjera te ketij lloji ne te ardhmen qe do te kene vend pa dyshim ne territorin e njesise vendore te mesiperme

Gjithashtu rekomandohet te monitorohet ndotja e ujrave siperfaqesore te drenimit apo edhe te reshjeve para se te derdhen ne kolektoret kryesore apo kanalizime te tjera nga lendet organike (nafta dhe nenproduktet e saj), gjate gjithë procesit te germimit dhe tran sportimit te sedimentit te germuar. Kjo thjesht per arsye te rrjedhjeve te mundshme aksidentale nga mjetet e germimit dhe mjetet e tjera qe do te punojne ne port. Ndjekja direkte e punimeve dhe kushteve teknike qe ofrojne mjetet nga pikeparnja mjedisore, prej inspektorit te mjedisit te APD, do te ishte nje monitorim parandalues deri ne nje fare mase qe do te ndihmonte shume ne minimizimin dhe ndoshta edhe ne menjanimin e ndotjeve te mundshme.

Eshte pikerisht Ministria e Mjedisit dhe Agjencia Rajonale e Mjedisit qe ne bashkepunim me ekspertizat autoritare te vendit, do te aprovoje apo percaktoje frekuencat, llojin, menyren dhe teknolo gjine e procedurave te monitorimit, tipet e vezhgimeve dhe analizave, etj

Vleresimi i Ndikimit ne Mjedis

Ndikimi në mjedis	Faza e ndikimit	Venndodhja e ndikimit	Masat zbutëse	Përgjegjësia
Zbulim i tokës së ndotur gjatë fazës së ndërtimit	Gjatë ndërtimit	Në kantier(zonën e ndërtimit)	• Vezhgimi I tokës për ndonjë ndotje të mundshme gjatë fazës së ndërtimit conform ligjeve	
			• Nëse evidentohet ndotje, duhen marre mostrat e ne terren dhe të bëhen analizat e nevojshme	
			• Të bëhet një vlerësim i duhur i rrezikut për të parë nëse ka rrezik për punonjësit	
			• Punonjësit të vishen me rroba të përshtatshme për të parandaluar ndotjet e rrezikshme	Kontraktori
Heqja e dherave	Gjatë ndërtimit	Në kantier	• Përdorimi I guroveve pranë kantierit përpara hapjes te guroveve të reja apo marrjes me qera të tyre	
			• Heqje me kujdes e shtresës së tokës për të mundësuar pasterinë maksimale të saj me qëllim përdorimin e mëvonshëm për rehabilitimin e peisazht	
			• Projektimi I rrugës për të sigura që rezervat në material të jene në kohë sa më të gjatë	ProjektuesiKontraktori
Ndotja e truallit	Gjatë ndërtimit	Në kantier	• Asnjë nga materialet të parashikuar për restaurim nuk duhet të përdorën pa qene të certifikuara na ana e cilësië.	
			• Përzgjedhja e standarteve më të mira të projektimit të sistemit të drenazhimit me qëllim zbutjen e erozionit të tokës dhe largimin e ujerave të tepërt.;	Projektuesi
			• Masat parandaluese teknike për parandalimin e mbejeve dhe trajtimit përrundimtar të tyre	Kontraktori
Ndikimi në ujërat nëntokësorë	Gjatë ndërtimit	Në kantier	• Përdorimi I guroveve aktuale në mënyrë sa më eficente të jetë e mundur me qëllim moshapjen e të rejave të cilat mund të ndikojnë në ujërat nëntokësorë.	ProjektuesiKontraktori
			• Të kufizohet koha e punimeve në rastin kur ujërat nëntokësore apo burimet që mund të hasen gjatë ndërtimit të rrugës shërbejnë si furnizues të burimeve të ujit të pijshëm	
			• Marrja e lejeve të duhura për punimet ku uji është I pranishëm	
Ndikimi në ujërat nëntokësorë	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Në kantier	• Projektim shumë i mirë i sistemit të drenaxhimit me qëllim moslejimin e ndotesve në ujërat nëntokësore në raste aksidentesh.	Projektuesi Kontraktori Klienti
			• Mirëmbajtja dhe kontrolli periodik i automjeteve që do të punojnë në kantier	
			• Ruajtja dhe magazinimi shume i mirë i lendeve djegëse dhe atyre kimike duke ruajtur dhe rezerven prej 110	
			% kapacitetit magazinues.	
			• Rrjedhjet që mund te ndodhin ne kantier duhet të pastrohen përpara se të depërtojnë në tokë	
			• Tepçicat e ujit nga larja e makinerive do të depozitohen brenda një zonë nga e cila duhet të hiqen mbetjet apo balta para shkarkimit të ujit.	
			• Limitim I ndikimit në mbulesën e tokës gjatë punimeve	
			• Ujërat e zeza që rrjedhin nga çdo ËC portative të hidhen në konteinerë të vulosura, të cilat duhet të zbrazen periodikisht në impiantet e trajtimit të ujërave të zeza.	
			• Parashikimi i mirëmbajtjese së rrugëve për të eliminura ndotjet nga vajrat apo rënia e baltës gjatë shfrytëzimit të rrugës	
			• Përdorimi sipas normave i herbicideve për të ndaluar rritjen e bimesisë në trupin e rrugës në minimum	
Emetimet nga makineritë dhe pajisjet	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Në zonën e kantierit të ndërtimit, zonat përreth tij, si edhe ne rruget ku	• Kujdes në mbulimin e automjeteve gjatë transportit të dherave	Kontraktori
			• Kontrolli teknik dhe mirëmbajtja e automjeteve dhe pajisjeve	

		<p>automjetet e ndërtimit do të qarkullojnë</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Përdorimi dhe makinerive dhe i pajisjeve sa më të mira të mundshme nga ana e parametrave mjedisorë • Marrja në considerate e karburanteve bio • Monitorim periodic i proceseve të punës së këtyre pajisjeve 	
Pluhuri nga ngarkimet dhe shkarkimet e ndryshme	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • Minimizimi i shkarkimit nga lartësitet e materialeve të ndërtimit dhe dherave 	Kontraktori
Pluhuri nga transporti i materialeve	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Në zonën e kantierit të ndërtimit, zonat përreth tij, si edhe ne rruget ku automjetet e ndërtimit do të qarkullojnë	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrolli i shpejtesive; mokalimi i shpejtësive limit • Mosngarkimi sipër normave i automjeteve të transportit të materialeve të ndërtimit dhe dherave dhe mbulimi i tyre kur është i detyruar • Kontrolli i lagësive të rrugës si masë për eliminimin e pluhurit • Kur uji është pa efekt në largimin e pluhurit, mund të përdoren co-polimere që e bëjnë pluhurin jo aktiv. • Instalimi i një pasjise për larjen e gomave kur dilet nga kantieri. • Projektim i mirë i akseve ndihmëse të transportit për të shkaktuar sa më pak ndotje gjatë ndërtimit të rrugës. 	Kontraktori
Pluhuri i shkaktuar nga era mbi sipërfaqet e prekura nga erozioni	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrolli i lagështirës dhe presionit të saj • Mbulimi i materialve stok; • Ri-vegjetimi i zonave të zhveshura aty ku është e mundur 	Kontraktori
Zhurma që do të ndihet gjatë punimeve të ndërtimit si pasojë e makinerive, o proceseve të punës etj.	Gjatë ndërtimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • Shmangni punën e panevijshme të makinerive dhe fikini kur nuk kerkoni që ata të kryejnë një punë të caktuar • Ndizni pajisjet gradualisht dhe jo njëherësh • Mirëmbajtje dhe inspektim i mjeteve dhe makinerive në kantier • Puna vetëm në orare të caktuara të pajisjeve që gjenerojnë zhurma që mund të ndikojnë të receptorët • Në rast të zhurmave të mëdha të përdoret sistemi paralajmërues • Përdorimi i pajisjeve silencuese aty ku do të kërkohet sipas niveit të gjobneruar të zhurmës • Pajisjet e zhurmshme si pompa, gjeneratorë të vendosen sa më larg të jetë e mundur nga receptorët; • Izolimi i zhurmave kur këto do të gjenerohen pranë zonave të banuara, shkollave, kopshteve spitaleve; • vendosja e pajisjeve izoluese për të të qëllim. • Përdorimi i shtresave të gomës për izolimin e zhurmave 	Kontraktori
Zhurma gjatë funksionimit të rrugës	Projektimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • Minimizimi i rëniës nga lartësitet e materialeve • Sa të jete e mundur afrohini me njëra tjetren pajisjet zhurme gjeneruese; • Përdorimi i shtresave mbrojtëse për rrethimin e pajisjeve që gjenerojnë zhurma. • Projektim i mirë i rrugës • Parashikimi i masave shtese izoluse për zhurmat nesë kjo do të shihet e arsyeshme • Prerjet dhe përforcimet e ndryshme • Mbulim i plotë ose i pjesshëm i amnienteve të ndryshme • Instalimi i dritareve më izolues ndaj zhurmave nesë do të kërkohet; • Përmirësimi dhe izolimi ndaj zhurmave i cative nëse do të kërkohet 	Projektuesi/Klienti

Shqetësimet në ekologji	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Në kantier	<ul style="list-style-type: none"> • Zbatimi i të gjitha ligjeve lidhur me biodiversitetin dhe specie e mbrojtura • Marrja parasysh e efekteve direkte dhe indirekte që mund të ketë ndricimi, sinjalistika në ekologjinë e zonës • Shmangia apo minimizmi sa më shumë të jetë e mundur i prerjes së pemëve • Kujdes gjatë punimeve në sezonin e shtimit të shpendëve • Sipas rregullave kufizimi i ndricimit në zonat e ndjeshme • Vendosje dhe pozicionim i mirë i makinerive në kantier • Shmangie e dëmtimeve në rrjedhat ujore • Aplikimi i metodave më të mira në ndërtim për të minimizuar sasinë e pluhurit të depozituar • Pellgje të vecante për balancimin e ujërave nëntokësorë dhe sipërfqësore • Parashikimi i hapësirave të reja të mbjella me peme dhe shukurre të zonës apo sipërfqeve të gjelbra aty ku është e mundur; • Të merren parasysh habitatet kompensuese për specie që mund të fillojnë të jetojnë aty pas punimeve • Kujdes ndaj receporëve të ndjeshëm • Angazhuimin e strukturave që merren me monitorime të ekologjisë në zone; • Monitorimet e nevojshme sipas ligjit 	Projektuesi Kontraktori Klienti
Shqetësimi i breshkave nga humbja e habitatit	Gjatë ndërtimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • Sic kërkohet, grumbullmi i breshkave para punës, strehimi i tyre për të humbur vdekshmërinë e tyre • Sic kërkohet vendosja e pengesave për të ndaluar hyrjen e tyre në rrugë • Sic kërkohet hapja e tuneleve nëntokësorë ose tobinove të cilat do të shërbejnë si korridore natyrore për kalimin e sigurt të breshkave apo gjitarëve të tjerë. and • punimet do të monitorohen sipas ligjeve shqiptare 	Projektuesi Kontraktori Klienti
Humbja e habitateve	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • mbjelljen e vegjetacionit për të krijuar kushte të mira dhe për të inkurajuar krijimin e habitateve të reja në zonë • ku është e mundur forcimi i korridoreve natyrore në të dyja anët e rrugës • shtyllat e habitateve të ndërtohen me material e riciklueshme të mbetura nga pemët që do të priten sepse në këtë mënyre parandalohet përdorimi i materialeve të reja por janë edhe më komode për zvarranikët • karakteristikat e ujit që do të kalojnë nëpër drenazhe të jetë në mkushte të mira mjedisore që të shërbeje si habitat dhe për specie e ndryshme ujore duke krijuar dhe kushtet për shumimin e tyre • ndërtimi i tobinove të reja për të shërbyer si korridore natyrore hyrese-dalëse për specie e ndryshme; • pëmët e mbjella duhet të jene te zonës lokale 	Projektuesi Kontraktori Klienti
Humbja e habitateve	Gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit	Ndikim në kantier, si edhe në zonën përreth tij	<ul style="list-style-type: none"> • kompensimi i habitateve duke krijuar habitate të reja kryesisht në zonat e ndotura • specifikisht në habitatet pyjore mbjellje e pemeve tradicionale të zonës • Habitatet e thata të shndërrohen në lidhave të gjelberuara • Në habitate e demtura me shkurre të mbillen të mbillen shkurre me karakteristika të njëjta; • Në habitatet e tokës se punueshme ose të një toke të ndotur (në varësi të largësisë me rrugën) të mbillet bimësia e zonës 	Projektuesi Kontraktori Klienti

Raste aksidentale :

Investitori detyrohet te ngrëjë sistemin e parandalimit dhe te kontrollit te aksidenteve, për te shmangur pasojat për jetën, shëndetin e njeriut dhe për mjedisin . Per realizimin e ketij detyrimi investitori do te marre masa efektive si :

⇒ Sigurimin e vendit te punes sipas rregullave teknike ne fuqi

⇒ Zbatimin e kohes normale orare te punes dhe pushimin ne menyre qe punonjesi te mos humbase vemendjen .

⇒ Punimin ne ambiente te zhurmes me kohe te kufizuar me qellim mosdemtimin e punonjesve qe punojne nen keto efekte.

⇒ Pajisjet nen tension do te jene te izoluara , punonjesit qe do te punojne ne keto pajisje si dhe ne pajisjet nen presion duhet te jete te instruktuar me pare dhe te veshur me rroba te caktuara te posacme .

⇒ Per garantimin e mbrojtjes se jetes dhe aktivitetit nga zjarri gjate procesit te zhvillimit te aktivitetit eshte projektuar te vendosen fikset e zjarrit ne cdo ambient dhe do ndertohet sistemi i pavarur i mbrojtjes nga zjarri ne rast nevojë ne perputhje me Kushtet e Mbrojtjes nga Zjarri te miratuara me pare si dhe eshte bere instruktimi i duhur i punonjesve qe do te punojne ne aparaturat elektrike dhe pasjisjet e tjera nga personi pergjegjes .

Megjithete , egziston mundesia per rast aksidenti , sepse :

▲ nga humbja e vemendjes se punonjesit mund te ndodhe zjarr .

▲ nga pakujdesia ne perdorimin e makinerive te punes gjate ndertimit

mund te kasidentohen punonjesit nga gjymtyret .

▲ gjate punimit me makinerine ngritese te automjeteve neuren metalike elektrike duhet vemendje e larte dhe kujdes i madh pasi punonjesit mund te aksidentohen si pasoje e humbjes se vemendjes gjate kohes se punes .

▲ gjate transportit te mbeturinave si atyre te ngurta edhe te atyre te lengeta duhet siguruar ngarkesa me kujdes ne menyre qe te mos kete rrjedhje ose renie te ngarkeses nga makina e transportit per shkak te gabariteve te vogla te detaleve .

Duhet te eliminohen rreziqet e mundshme te shkaktuara nga agjentet kimik vajra , karburante etj. ose te zvoglohen ne minimum nepermjet masave te meposhtme:

a) projektimi dhe organizmi i sistemeve te punimeve ne vendin e punes;

b) furnizimi me mjetet e pershtatshme per punet specifike dhe procedurat perkatese te mirembajtjes;

c) zvoglimi ne minimum i numrit te punetoreve qe jane ose mund te jene te ekspozuar;

d) zvoglimi ne minimum i kohezgjatjes dhe i intensitetit te ekspozimit;

e) masat higjenike te duhura;

Masat e marra dhe qe do zbatohen nga investitori jane te mjaftueshme per te zvogluar rrezikun e mundshem .

Punedhenesi , per te mbrojtur shendetin dhe sigurine e punetoreve nga pasojat e aksidenteve ose te emergjencave te shkaktuara nga zhvillimi i ketij aktiviteti ne vendin e punes , vendos procedura te pershtatshme nderhyrje per tu zbatuar ne keto raste. Keto masa perfshijne ushtrime praktike per sigurine qe duhet te kryhen me intervale te rregullta dhe venien ne dispozicion te mjeteve te pershtatshme per ndihmen e shpejte.

Ne rast zjarri ose emergjence, punedhenesi merr menjehere masa te drejtperdrejta per te zvogluar efektet dhe ne menyre te veçante asistencen per largimin, evakuimin dhe informimin e punetoreve. Punedhenesi merr masa te pershtatshme per te normalizuar situaten sa me pare.

Punetoreve qe u lejohet te punojne ne zonen e prekur ose punetoret e domosdoshem

per kryerjen e riparimeve dhe aktiviteteteve te nevojshme u jepen veshje mbrojtese, mjete te mbrojtjes individuale dhe mjete te pershtatshme per nderhyrjen qe perdoren deri sa vazhdon situata anormale.

Punedhenesi pershtat masat e nevojshme per te pergatitur sistemin e alarmit dhe sisteme te tjera komunikimi te nevojshme per te senjalizuar menjehere aksidentin ose emergjencen.

Masat e emergjences, te perfshira ne plan duhet te permbajne:

- a) informacione paraprake mbi aktivitetet e rrezikshme , mbi agjentet kimik te rrezikshem , mbi masat e identifikimit te rrezikut te mundshme , mbi masat parandaluese dhe procedurat ne menyre te tille qe zyrat kompetente per situatat e emergjences te mund te percaktojne menjehere , procedurat perkatese dhe masat parandaluese ;
- b) çdo lloj tjetër informacioni mbi rreziqet e mundshme te shkaktuara ose qe mund te shkaktohen nga aksidente ose situata emergjente, perfshire informacionet mbi procedurat e ndjekura ne baze te ketij neni.

Ne rast zjarri ose emergjence, subjektet e pambrojtura duhet te largohen nga zona menjehere.

Ne percaktimin e personave , punedhenesi mban parasysh dimensionet e nder marrjes si dhe rreziqet specifike te ndermarrjes ose njesive te prodhimit.

Punetoret nuk mund te refuzojne kete emerim , me perjashtim te rasteve kur kane motivacionet e duhura. Ata duhet te informohen , te jene ne numer te mjaftueshem e te kene ne dispozicion mjetet e duhura , duke patur parasysh dimensionet e ndermarrjes dhe rreziqet specifike te ndermarrjes dhe njesive te prodhimit.

9 –Benifitet e projekti

9.1 –Permiresim ne infrastrukture

<p style="text-align: center;">Fuqitë</p> <ul style="list-style-type: none"> •Bukuri natyrore unike në Shqipëri •Klimë e mirë • Prodhime bio të standarteve të larta të zonës •Vende të trashëgimisë kulturore dhe të besimit •Komunitet mikpritës dhe me tradita te pasura kulturore •Fermerë të aftë 	<p style="text-align: center;">Dobësitë</p> <ul style="list-style-type: none"> •Marketim i ulet i zonës dhe vlerave të saj •Marketim i ulet i produkteve të zonës •Mungesë programesh zhvillimit rural •Mungesë e krahut të kualifikuar të punës •Migrim i pandalshëm I banorëve të zonës
<p style="text-align: center;">Mundësitë</p> <ul style="list-style-type: none"> •Akses më të madh ne shkolla •Shumfishim i faciliteteve dhe shërbimeve •Hapje vendesh pune gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit •Rritje e vlerës së truallit •Promovim i vlerave të trashëgimisë kulturore dhe bukurive të natyrës •Përfitime nga turizmi •Hapje biznesesh në funksion të fuqizimit të zonës •Zhvillmi i ekoturizmit 	<p style="text-align: center;">Kërcënimet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ndotja e lumenjve dhe mospastrimi ndër vite i tyre

9.2 –Zhvillim ekonomik , punesim dhe rritje e cilesise se jetes

Natyrishet qe ky shtim edhe nga prurje te vendit tone do ndikojne ne menyre te drejtperdrejte ne rritjen e nivelilt te jeteses si pasoje e shtimit te qarkullimit te te ardhurave .

Projekti për përmirësimin e standartit të punës së oshee është i një rëndësie të madhe për të njëjtën gjë përbën një risi dhe favor të madh për qytetarët dhe është gjithashtu një punë e nevojshme duke pasur parasysh kushtet e tanishme të degradimit, sigurose se dobët dhe vështirësitë në përdorimin e infrastrukturës ekzistuese.

Pjesa e projektit nga rimodumi i kanalizimit ekzistuese do të çojë në ndertimin e ri të saj .

9.3–Analiza SWOT

Perfitimet ekonomike nga turizmi
Zhvillimi social-ekonomik

<p style="text-align: center;">Fuqitë</p> <ul style="list-style-type: none"> •Popullsi e re në moshë •Tradita të mira familjare •Të ardhura nga emigracioni •Kapacitet për tu përshtatur me të rene dhe për të mbijetuar 	<p style="text-align: center;">Dobësitë</p> <ul style="list-style-type: none"> •Migrimi i trurit drejt qendrave të mëdha •Sistem i dobet i sherbimit te OSHEE •Të ardhura të pakta në NJQV •Pak OJF të shërbimeve komunitare dhe sociale
<p style="text-align: center;">Mundësitë</p> <ul style="list-style-type: none"> •Akses më të madh në shërbime •Mundësi për ngritje qendrash për trinime në fushën e shërbimit dhe shkollimit • Nxitje për mësimin e gjuhëve të huaja • Përmirësim i arsimit profesional •Përsmirësim i kujdesit shëndetsor •Rikthim i popullsisë së migruar 	<p style="text-align: center;">Kërcënimet</p> <ul style="list-style-type: none"> •Financim i pamjaftueshëm për arsimin •Shërbimi shëndetsor aktual jo në nivelin e kënaqshëm •Politika jo të qarta të zhvillimit rajonal

Si perfundim :

-Duke pare , studiuar dhe verifikuar ne vend sheshin e ndertimit , projektin e realizimit te ketij objekti , anen funksionale te tij , masat qe jane parashikuar te merren dhe duhen te zbatohen konsta tojme se kryerja e ketij aktiviteti , nuk sjell e nuk do te sjelle pasoja te mundshme negative ne mjedis.

Rekomandime :

1. **Gjate procesit te ndertimit ne zbatim te projektit te hartuar nga specialiste te fushave perkatese te mos preket apo perdoret siperfaqe sheshi jashte nga ajo e planifikuar .**
2. **Te behet kujdes i vecante gjate ndertimit per trajtimin e mbetjeve te ndertimit me grumbullim ne nje vend te caktuar dhe evadim brenda dites ne vendin e caktar me pare nga njesia vendore**
3. **Te behet kujdes i vecante ne menyre qe te mosndotet siperfaqja e tokes nga hedhja e perzierjeve te ndryshme me ujin , e rerave , gelqeres apo cimentos etj .**
4. **Te zbatohet rregullat teknike dhe masat e sigurimit teknik ne pune gjate ndertimit ne menyre qe te evitohet ne maksimum ndonje aksident i mundshem .**
5. **Te zbatohen rregullat e MNZ-se .**
6. **Te perdoret personel i kualifikuar dhe i instruktuar .**
7. **Te mos zihet as perkohesisht rruga apo sheshi jashte planifikimit me pare .**

8. Te zbatohet ne cdo faze legjistacioni ne fuqi si gjate ndertimit ashtu edhe gjate funksionimit te kesaj veprimtarie .
9. Ne cdo rast avarie te mundshme te njoftohen menjehere strukturat perkatese per marrjen e masave ne menyre urgjente .

Perfaqesuesi i Grupit te punes te Hartimit te Raportit te VNM-se
Ekspert i Vleresimit te Ndikimit ne Mjedis Vendim Nr.122 , nr.5244 Prot., dhe
Nr. identifikues 581 dt.23.06.2017

Ing. Gezim ISLAMI